

วารสารมหาจุฬาลงกรณ์ปริทรรศน์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

JOURNAL MAHA CHULA TANU
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

ปีที่ 3 ฉบับที่ 5 มกราคม- มิถุนายน 2564
Vol. 3 No. 5 January - June 2021
ISSN : 2697-4177 (print)
ISSN : 2697-3936 (Online)

วารสารมหาจุฬาทานี ปริทรรศน์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Journal Maha Chula Tani
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

ปีที่ 3 ฉบับที่ 5 มกราคม- มิถุนายน 2564

Vol. 3 No. 5 January - June 2021

ISSN : 2697-4177 (print)

ISSN : 2697-3936 (Online)

สำนักงานกองบรรณาธิการวารสารมหาจุฬาทานี ปริทรรศน์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ช.10 ถ.สามัคคีสาย ข ต.รัฐสมิแล อ.เมือง จ.ปทุมธานี 94000

โทร. 0-7345-0071, 0-7345-0075 โทรสาร 0-7345-0074

E-mail: journal.pn@mcu.ac.th

เว็บไซต์ <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/mcupnpbcr>

ทัศนะและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความในวารสารมหาจุฬาทานี ปริทรรศน์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น
และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ
วารสารมหาจุฬาทานี ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วารสารมหาจุฬาทานีปริทรรศน์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
PATTANI BUDDHIST COLLEGE REVIEW
MAHACHULALONGKORNRAJAVIDYALAYA UNIVERSITY

ISSN : 2697-4177 (print) ISSN : 2697-3936 (Online)

ปีที่ 3 ฉบับที่ 5 มกราคม- มิถุนายน 2564 (Vol. 3 No. 5 January - June 2021)

๑ คำนำ

วารสารมหาจุฬาทานี ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นวารสารวิชาการ (ปีละ 2 ฉบับ ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน, ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม)

มีวัตถุประสงค์ เพื่อเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการเผยแพร่บทความทางด้านวิชาการ บทความทางด้านวิจัย และบทความปริทรรศน์ ของคณาจารย์ เจ้าหน้าที่ นิสิต นักศึกษา ข้าราชการ และนักวิจัย/นักวิชาการ ได้มีโอกาสเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ ผลงานวิจัย บทความปริทรรศน์ ทางสังคมศาสตร์และสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องอันได้แก่ จิตวิทยา รัฐประศาสนศาสตร์ ประวัติศาสตร์ กฎหมาย สังคมวิทยา พัฒนาสังคม/สังคมสงเคราะห์ มานุษยวิทยา ภาษาศาสตร์/ศิลปศาสตร์ ศาสนา/วัฒนธรรม ครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ รัฐศาสตร์ และสาขาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนบทวิเคราะห์ที่เสนอทางออกของปัญหาให้แก่สังคม อันเป็นประโยชน์แก่การต่อยอดองค์ความรู้ ในการพัฒนาชุมชนและสังคม ตลอดจนประชาชาติ

บทความที่ส่งมารับการตีพิมพ์ใน วารสารมหาจุฬาทานี ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความ เพื่อตีพิมพ์ใน วารสารมหาจุฬาทานี ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามเกณฑ์ของวารสาร บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ได้รับการตรวจสอบทางวิชาการจากผู้ทรงคุณ (Peer Review) อย่างน้อย 2 ท่านต่อบทความ

ทัศนะและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความใน วารสารมหาจุฬาทานี ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการวารสารมหาจุฬาทานี ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นความคิดเห็นส่วนตัวของผู้มีบทบาท ความ กองบรรณาธิการ ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยและไม่มีการผูกพันหรือประการใด ๆ ทั้งปวง

๑ เจ้าของ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ปัตตานี
ข.10 ถ.สามัคคีสาย ข ต.สุระมิถแล อ.เมือง จ.ปัตตานี 94000
โทร. 0-7345-0071, 0-7345-0075 โทรสาร 0-7345-0074
E-mail: journal.pn@mcu.ac.th

๑ ที่ปรึกษาวารสาร (Advisors)

1. อธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
2. รองอธิการบดีวิทยาเขตนครศรีธรรมราช
3. รองอธิการบดีฝ่ายวางแผนและพัฒนา
4. รองอธิการบดีวิทยาเขตขอนแก่น
5. รองอธิการบดีวิทยาเขตอุบลราชธานี
6. ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์
7. ผู้อำนวยการวิทยาลัยพุทธศาสตร์นานาชาติ
8. คณบดีคณะสังคมศาสตร์
9. เจ้าคณะจังหวัดปัตตานี
10. ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ปัตตานี
11. นายกสมาคมนักวิจัยแห่งประเทศไทย

๑ บรรณาธิการ (Executive Editor)

ดร.สุชาติ ไหมอ่อน

๑ ผู้ช่วยบรรณาธิการ (Assistant Editor)

ดร.จิตต์ นิลวิเชียร

๑ กองบรรณาธิการ (Editorial Board)

1. พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ, ศาสตราจารย์ ดร.
2. พระครูวุฒิชัยธรรมบัณฑิต, รองศาสตราจารย์ ดร.
3. พระมหาชุตินันท์ อภินนโท
4. พระมหาเสวีชน นริสโร, ดร.
5. พระมหานันทวิทย์ อธิภทโท, ดร.
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชวลิต เกิดทิพย์
7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรพร ทองชะโชค
8. ดร.ทวีศักดิ์ พุฒสุชี
9. ดร.ไชยสิทธิ์ อุดมโชคนามอ่อน

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ประธานหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ วช.อบ.
ผู้อำนวยการส่วนงานวางแผนและส่งเสริมการวิจัย สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์
ผู้อำนวยการส่วนงานบริหาร สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์
สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
มหาวิทยาลัยทักษิณ
มหาวิทยาลัยทักษิณ
มจร.วช.อุบลราชธานี

๑ ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาถ้อยแถลง (Peer Review)

ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน

1. พระราชวรเมธี, รองศาสตราจารย์ ดร.
2. พระราชวรมนี, รองศาสตราจารย์ ดร.
3. พระสุธีรัตนบัณฑิต, รองศาสตราจารย์ ดร.
4. พระครูอรุณสุตาลังการ, รองศาสตราจารย์ ดร.
5. พระใบฎีกาสุพจน์ ตปสีโล, ผศ. ดร.
6. ศาสตราจารย์ ดร.จันทน์ อดิวัฒนสิทธิ์
7. ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกไธสง
8. รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม
9. รองศาสตราจารย์ ดร.โสวิทย์ บำรุงศักดิ์
10. รองศาสตราจารย์ ดร.โกนิจฐ์ ศรีทอง
11. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพรัตน์ นิคมหา
12. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เติมศักดิ์ ทองอินทร์
13. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัชชานันท์ อิศรเดช
14. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธิตูภูมิ หมั่นมี
15. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บรรยวสิทธิ์ ผ่างคำ
16. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัครเดช พรหมกัลป์
17. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรวิทย์ นิเทศศิลป์
18. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา คล้ายเดช
19. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กมลลาศ ภูวนาธิพงษ์
20. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดร.นิเทศ สนั่นนารี
21. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดร.สุวัฒน์ รักขันโท
22. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดร.ปิยวัฒน์ คงทรัพย์
23. ดร.เรียงดาว ทวะชาลี
24. ดร.ภูษิต ปุณัณรัมย์

รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร
รองอธิการบดีฝ่ายกิจการนิสิต
ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์
ผู้อำนวยการสำนักวิชาการวิทยาเขตนครศรีธรรมราช
ประธานหลักสูตรครุศาสตร์ (สังคมศึกษา)
คณะสังคมศาสตร์
บัณฑิตวิทยาลัย
รองอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป
มจร.วช.ขอนแก่น
ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายวิชาการ
ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป วิทยาเขตนครศรีธรรมราช
หัวหน้าภาควิชารัฐศาสตร์
คณะสังคมศาสตร์
คณะสังคมศาสตร์
ครุศาสตร์ มจร.วช.อุบลราชธานี
รองผู้อำนวยการวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์
อาจารย์ประจำวิชาบัณฑิตกรรมการสอนสังคม
ประธานหลักสูตรรัฐศาสตร์ มจร.วช.ขอนแก่น
คณะมนุษยศาสตร์
รัฐประศาสนศาสตร์ มจร.วช.ขอนแก่น
คณะมนุษยศาสตร์
อาจารย์ประจำ มจร.วส.บุรีรัมย์
รัฐประศาสนศาสตร์ มจร.วช.ขอนแก่น
รัฐประศาสนศาสตร์ มจร.วช.ขอนแก่น

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

1. Prof. Dr. Neelima Deshmukh
2. ศาสตราจารย์ ดร.เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ
3. รองศาสตราจารย์ ดร.ยุภาพร ยูภาส
4. รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ
5. รองศาสตราจารย์ ดร.ชวลิตย์ เจียรจิตต์
6. รองศาสตราจารย์ ดร.ฉลอง พันธุ์จันทร์
7. รองศาสตราจารย์สมประสงค์ น่วมบุญลือ
8. รองศาสตราจารย์สมหมาย ชินนาค
9. รองศาสตราจารย์ ดร.วีระยุทธ ชาตะกาญจน์
10. รองศาสตราจารย์ ดร.เอกรินทร์ สังข์ทอง
11. รองศาสตราจารย์ ดร.วุฒิชัย เนียมเทศ

Nagpur University, India
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยศิลปากร (พระราชวังสนามจันทร์)
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

12. รองศาสตราจารย์ ดร.คณิตา นิจจรัลกุล	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
13. รองศาสตราจารย์ ดร.ประยงค์ จันทน์แดง	มหาวิทยาลัยพะเยา
14. รองศาสตราจารย์ ดร.รัตนะ ปัญญาภา	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
15. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศศิธร วชิรปัญญาพงศ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
16. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ร.ต.อ.ดร.วิเชียร ตันศิริคงคล	มหาวิทยาลัยบูรพา
17. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ชาย เพชรช่วย	มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต
18. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เรวดี กระจโหมวงศ์	มหาวิทยาลัยทักษิณ
19. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีร หลุทัยธนาสันต์	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
20. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นันธิตา จันทศิริ	มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
21. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วงศ ศรีอุไร	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
22. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนันท์ เสนารัตน์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
23. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนสิทธิ์ สิทธิสูงเนิน	มหาวิทยาลัยศิลปากร (พระราชวังสนามจันทร์)
24. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระชัย ยศโสธร	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
25. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมปอง สุวรรณภูมา	มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
26. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประสิทธิ์ กุลบุญญา	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
27. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศदानนท์ วัตตธรรม	มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
28. ดร.เรชา ชูสุวรรณ	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
29. ดร.ณรงค์ศักดิ์ รอบคอบ	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
30. ดร.ญาณกร ไท่ประยูร	สถาบันรัชต์ภาคย์
31. ว่าที่ร้อยตรีหญิงวาสนา คงขันธุ์	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
32. นางสาวดรชกร ศรีไพศาล	มหาวิทยาลัยเนชั่น

๑ ฝ่ายประสานงานและจัดการ (Coordination and Management)

1. พระครูสุตกิจโสโมสร	2. นายวีระศักดิ์ บุญญดิษฐ์
3. นางชบา บัวอ่อน	

๑ เลขานุการ (Secretary)

นายรังสรรค์ วัฒนาชัยวัฒน์

๑ ผู้ช่วยเลขานุการ (Assistant Secretary)

พระสมุห์อนันต์ อินทวิโร
นางสาวสุภารัตน์ ลิ้มดำรงค์

๑ กำหนดออกเผยแพร่ปีละ 2 ฉบับ

- ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม – มิถุนายน
ฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม – ธันวาคม

๑ พิมพ์ที่

ร้านปัตตานี อินโฟ เซอร์วิส 17/289 หมู่ที่ 1 ตำบลสุระมิแล อำเภอเมืองปัตตานี จังหวัดปัตตานี 94000 เบอร์โทร. 073-332-655
Pattani Info Service Shop 17/289 Moo 1, Ru Samilae Subdistrict, Mueang Pattani District Pattani Province 94000
Tel. 073-332-655

๑ ฉบับอิเล็กทรอนิกส์

<https://so02.tci-thaijo.org/index.php/mcupnpbcr>

๑ นโยบายการจัดพิมพ์

วารสารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปีที่ 3 จัดทำโดย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ปัตตานี เป็นวารสาร ราย 6 เดือน (2 ฉบับ ต่อปี) จัดพิมพ์ขึ้นเพื่อเป็นการสนับสนุนคณาจารย์ นิสิต นักศึกษา ข้าราชการ และนักวิจัย/นักวิชาการ ทั่วไป ในการนำเสนอผลงานวิชาการทางสาขาสังคมศาสตร์ ดังนี้

1. จิตวิทยา	7. รัฐประศาสนศาสตร์
2. ประวัติศาสตร์	8. กฎหมาย
3. สังคมวิทยา	9. สังคมสงเคราะห์
4. มานุษยวิทยา	10. ภาษาศาสตร์/ศิลปศาสตร์
5. ศาสนา/วัฒนธรรม	11. ครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์
6. รัฐศาสตร์	12. และสาขาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

๑๑) หลักการพิจารณาเรื่องเพื่อเสนอตีพิมพ์

ผลงานทางวิชาการ อาจอยู่ในรูปแบบบทความวิชาการ บทความวิจัย บทความปริทัศน์ ซึ่งเป็นต้นฉบับที่ไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารอื่นหรือลงตีพิมพ์อย่างเป็นทางการมาก่อน และไม่อยู่ในระหว่างกระบวนการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารอื่น รวมทั้งจะไม่นำส่งไปเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารอื่นอีกนับจากวันที่ได้นำส่งบทความนี้มายังกองบรรณาธิการวารสารมหาวิทยาลัยปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ปัตตานี โดยบทความทุกเรื่องที่ได้รับการตีพิมพ์ต้องผ่านการพิจารณาความถูกต้องทางวิชาการ (Peer reviewed) จากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องอย่างน้อย 2-3 ท่าน โดยเป็นการประเมินแบบ Double – blinded และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการ หากมีกรณีในการฟ้องร้องเรื่องการละเมิดลิขสิทธิ์เกี่ยวกับข้อความส่วนใดส่วนหนึ่งที่ปรากฏในบทความให้เป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนและผู้เขียนร่วมแต่เพียงฝ่ายเดียวและผลการพิจารณาจากทางวารสารมหาวิทยาลัยปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ปัตตานีในทุกขั้นตอนให้ถือว่าเป็นการสิ้นสุด

๑๒) การส่งและการเตรียมต้นฉบับ

ผู้เขียนสามารถส่งผลงานเพื่อเข้ารับการพิจารณาตีพิมพ์ได้ตลอดทั้งปี โดยผลงานที่จะได้รับการพิจารณาตีพิมพ์จะต้องเป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษเท่านั้น แล้วจะต้องจัดทำต้นฉบับ “ด้วยโปรแกรม Microsoft Word โดยให้ใช้แบบอักษร TH SarabunPSK ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์ต้นฉบับด้วยกระดาษขนาด A4 หัวข้อหลักตัวอักษรขนาด 16 หนา หัวข้อรองและเนื้อหา ตัวอักษรขนาด 14 ตั้งค่าน้ำกระดาษขอบบน (top) 1.5 นิ้ว ขอบล่าง (bottom) 1 นิ้ว ขอบซ้าย (left) 1.5 นิ้ว ขอบขวา (right) 1.5 นิ้ว รวมบรรณานุกรมแล้ว มีความยาวไม่เกิน 15 หน้า รวมหน้าอ้างอิงส่วนท้ายเล่ม (ใส่เลขหน้าทุกหน้า) พร้อมส่งไฟล์ต้นฉบับทาง E-mail: journal.pn@mcu.ac.th ในรูปแบบไฟล์ .doc หรือ .docx และ .pdf” โดยผลงานต้นฉบับทุกประเภทต้องมี ส่วนประกอบทั่วไป ดังนี้

- 1) ชื่อเรื่อง : ต้องมีความชัดเจน และครอบคลุมเนื้อหาที่สำคัญ มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (ตัวอักษรขนาด 18 ตัวหนา)
- 2) ชื่อผู้เขียน : ให้ระบุชื่อ นามสกุล วุฒิการศึกษาชั้นสูงสุด ตำแหน่งทางวิชาการ (ถ้ามี) และหน่วยงานต้นสังกัด ของผู้เขียนครบทุกคน มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (ผู้เป็นเจ้าของบทความให้ใส่เป็นชื่อแรก) (ตัวอักษรขนาด ตัวอักษรขนาด 14)
- 3) สำหรับผลงานทางวิชาการประเภทบทความวิชาการและบทความวิจัย : ต้องมีบทคัดย่อ (Abstract) ทั้งภาษาไทยและ ภาษาอังกฤษ มีความยาวไม่เกิน 350 คำ โดยสรุปเป็นความเรียงไม่เกิน 2 ย่อหน้า และท้ายบทคัดย่อให้กำหนด คำสำคัญ (Keywords) ไม่เกิน 5 คำ (ส่วนหัวข้อตัวอักษรขนาด 16 ตัวหนา ส่วนเนื้อหาตัวอักษรขนาด 14)
- 4) สำหรับบทความวิจัย : ให้จัดโครงสร้างตามลำดับดังนี้ คือ บทนำ วัตถุประสงค์ วิธีการศึกษา ผลการศึกษา อภิปรายผล สรุป/ข้อเสนอแนะ และเอกสารอ้างอิง (ส่วนหัวข้อตัวอักษรขนาด 16 ตัวหนา ส่วนเนื้อหาตัวอักษรขนาด 14)
- 5) ส่วนบทความวิชาการหรือบทความอื่น ๆ : ให้จัดลำดับดังนี้ คือ บทนำ ส่วนเนื้อหา บทสรุป และเอกสารอ้างอิง (ส่วนหัวข้อตัวอักษรขนาด 16 ตัวหนา ส่วนเนื้อหาตัวอักษรขนาด 14)

๑๓) การอ้างอิง

การอ้างอิงส่วนท้ายเล่ม ให้รวบรวมรายการเอกสารทั้งหมดที่ผู้เขียนได้ใช้อ้างอิงในการเขียนบทความนั้น ๆ โดยจัดเรียงรายการเอกสารตามลำดับอักษรชื่อผู้แต่ง โดยใช้รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงแบบ APA (American Psychological Association) ตัวอย่างการเขียนเอกสารอ้างอิงมีดังนี้

1) หนังสือ

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. (ครั้งที่พิมพ์). สถานที่พิมพ์: ผู้จัดพิมพ์
สุภรงค์ จันทวนิช. (2554). ทฤษฎีสังคมวิทยา. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

2) บทความในวารสาร

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร, ปีที่ (ลำดับที่), เลขหน้า. (ระบุ URL กรณีใช้วารสารฉบับออนไลน์)
รังสรรค์ วัฒนาชัยวิช เอกรินทร์ สังข์ทองและ เรชา ชูสุวรรณ (2559). สภาพการดำเนินงาน ปัญหาและแนวทางการพัฒนาวิทยาลัยสงฆ์
สังกัดมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. วารสารศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี, 27
(2),128-143. (http://edujournal.psu.ac.th/edujn/index.php/edu_jn2015/article/view/164/11pdf)

3) ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่เผยแพร่ออนไลน์). ชื่อเรื่อง. ชื่อฐานข้อมูลที่สืบค้น, สืบค้นเมื่อ (วัน เดือน ปี). จาก (URL)
ไทยรัฐฉบับพิมพ์. (2561). โปรดเกล้าฯ แล้ว ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี .ไทยรัฐออนไลน์) .20 ตุลาคม 2561). สืบค้นจาก
(<https://www.thairath.co.th/content/1396357>)

4) วิทยานิพนธ์, ปรียญวิทยานิพนธ์

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อวิทยานิพนธ์. ระดับวิทยานิพนธ์, มหาวิทยาลัย.
พระครูกิตติธรรมภาณ (กตปญโญ/ปิ่นรัตน์). (2558). การดำเนินชีวิตตามหลักทฤษฎีมิมิกัดตสังวัตตินิกธรรมของพุทธศาสนิกชน
ตำบลบ่อตาน อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์พุทธศาสนมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

๑๑ การบอกรับเป็นสมาชิก

ค่าสมาชิกปีละ 100 บาท (ได้รับวารสาร 2 เล่ม) ติดต่อบอกรับเป็นสมาชิกได้ที่ ดร.สุชาติ ไหมอ่อนและนายรังสรรค์ วัฒนาชัยวิช กอง
บรรณาธิการวารสารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ปัตตานี ต.รูสะมิแล อ.เมือง จ.ปัตตานี 94000
โทร. 0-7345-0071, 0-7345-0075 โทรสาร 0-7345-0074

๑๒ การตอบแทนผู้เขียนบทความ

กองบรรณาธิการจะจัดส่งวารสารฉบับที่มีผลงานของผู้เขียน ที่ได้รับการตีพิมพ์ ตอบแทนผู้เขียนบทความ จำนวน 2 ฉบับ ในกรณีที่ผู้เขียน
ร่วมส่งบทความ และกองบรรณาธิการจะจัดส่งให้กับผู้เขียนชื่อแรกเท่านั้น

๑๓ การติดต่อ

กองบรรณาธิการวารสารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ปัตตานี ต.รูสะมิแล อ.เมือง จ.ปัตตานี 94000
โทร. 0-7345-0071, 0-7345-0075 โทรสาร 0-7345-0074

บทบรรณาธิการ

วารสาร วิทยาลัยสงฆ์ปัตตานี ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ปัตตานี ปีที่ 3 ฉบับที่ 5 มกราคม-มิถุนายน 2563

นับเป็นปีที่สองที่ทางวิทยาลัยสงฆ์ปัตตานี ได้พยายามดำเนินการจัดทำวารสารเพื่อที่เป็นที่รองรับบทความจากคณาจารย์ของทางวิทยาลัยสงฆ์ปัตตานี และผู้ที่มีความสนใจจากสถาบันการศึกษาอื่น ๆ ในวารสารฉบับที่ 5 นี้ นับเป็นอีกก้าวหนึ่งของทางวิทยาลัยสงฆ์ปัตตานีที่จะได้พัฒนาวารสารให้มีความน่าเชื่อถือและจะเป็นแหล่งรวบรวมบทความต่าง ๆ อันจะเป็นประโยชน์แก่ผู้สนใจในการศึกษาค้นคว้าทางด้านวิชาการต่อไป

กองบรรณาธิการ ต้องขอขอบคุณทุกท่านที่ได้ให้ความรู้ความสามารถในการผลิตบทความทางวิชาการและได้ส่งบทความมายังวารสารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยปริทรรศน์ปีที่ 3 ฉบับที่ 5 ในครั้งนี้ และให้ความไว้วางใจกองบรรณาธิการในการดำเนินการตีพิมพ์เผยแพร่บทความในวารสาร วิทยาลัยสงฆ์ปัตตานี ปริทรรศน์ นอกจากนี้

ต้องขอขอบพระคุณพินิจพิจารย์ (Peer-Reviewer) ทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ตรวจสอบความถูกต้องและกลั่นกรองคุณภาพบทความที่ตีพิมพ์ในวารสารฉบับนี้อย่างเข้มข้นมีมาตรฐาน กองบรรณาธิการจึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ดร.สุชาติ ไหมอ่อน
บรรณาธิการ

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
นโยบายการจัดพิมพ์	(3)
บทบรรณาธิการ	(8)
บทความวิจัย : Research Articles	
รูปแบบและการเสริมสร้างวัฒนธรรมการดำรงชีวิต ของครอบครัวรักษาศีล 5 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ A MODEL AND PROMOTION OF FIVE PRECEPTS – OBSERVING FAMILY’S LIVING IN THE NORTHEAST	
พูลศักดิ์ หอมสมบัติ และพระเจษฎา โชติธมโม (พงษ์สุระ)	1
การพัฒนาฐานข้อมูลปราชญ์ท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ Development Of Data-base for the Folk Scholars In Surin.	
ไชยรัตน์ ปัญญาเอก พระครูสาธุกิจโกศล เดชกุลรัมย์ และ เอกรัตน์ มาพะดุง	8
การศึกษาผลการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หน่วย ระบบอวัยวะในร่างกายของเรา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้ชุดกิจกรรมในการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) Study of learning outcomes of Science and Technology Department Organ System in our body unit for Mathayomsuksa 2 by using a series of activities in Quality Elementary Science Teaching (5Es)	
จิตจิตตา ดีเลข และเจริญวิษณุ สมพงษ์ธรรม	17
บทความวิชาการ : Articles	
หลักพุทธธรรมกับการเชื่อมโยงในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง Buddhist principles and their connection in the philosophy of sufficiency economy	
พระครูสุตกิจสโมสร, ไชยสิทธิ์ อุดมโชคนามอ่อน, พระสังฆาน สายเนตร และรังสรรค์ วัฒนาชัยวัฒน์	24
การบริหารตามหลักอธิปไตย Administration In principle sovereignty	
ภมรัตน์ ชุมภูปะวีโร, พงษ์พันธ์ แก้วพิมพ์, สุชาติ ใหม่อ่อน, และพระมหากฤษ ธิธรรมโม	32
การนำหลักสุจริตมาพัฒนาศักยภาพของนักการเมืองท้องถิ่น Application of integrity to develop potential of local politicians	
พระมหาสมคิด สมปนโน, อังคาร กาญจนเพชร, สมนึก กุลมณี, และสุภารัตน์ ลิ้มดำรงค์	40
การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูสังคมศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดอำนาจเจริญ A Study of Learner-centered Learning Management of Social Studies teachers at Buddhist Scripture School in Amnatcharoen Province	
พระเจษฎา โชติธมโม (พงษ์สุระ), พระครูสมุห์เฉวียน กตปุณโญ (ทิพย์วรรณ), ดร., สุพิมล ศรีศักดิ์ และ บรรยวีสต์ ผางคำ	47
การพัฒนาการศึกษาสู่ศตวรรษที่ 21 Development of Education into the 21st Century	
วีระศักดิ์ บุญญดิษฐ์, โยธิน ทองเนื้อแข็ง, ชนิศร์ ชูเลื่อน และรัชชเมธ จันทนวล	53

รูปแบบและการเสริมสร้างวัฒนธรรมการดำรงชีวิต ของครอบครัวรักษาศีล 5
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
A MODEL AND PROMOTION OF FIVE PRECEPTS – OBSERVING FAMILY’S
LIVING IN THE NORTHEAST

พลศักดิ์ หอมสมบัติ* พระเจษฎา โชติธมโม (พงษ์สุระ)[†]

Received January 10, 2021; Revised February 12, 2021; Accepted June 25, 2021

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาแนวคิดเรื่องเบญจศีลที่ปรากฏในพระพุทธศาสนาเถรวาท 2) เพื่อศึกษารูปแบบและการเสริมสร้างวัฒนธรรมการดำเนินชีวิตของครอบครัวรักษาศีล 5 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ใช้รูปแบบงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสนทนากลุ่ม การสังเกตการณ์ และการสัมภาษณ์ความเห็นเจ้าอาวาส ผู้อำนวยการสถานศึกษา ผู้นำชุมชน และครอบครัวพุทธศาสนิกชน จำนวน 250 รูป/คน ผลการวิจัยพบว่าหลักเบญจศีล คือ การรักษากายและวาจาให้มีความเป็นปกติมี 5 อย่าง คือ 1) การห้ามฆ่าสัตว์ 2) ห้ามลักทรัพย์ 3) การห้ามประพฤติผิดในกาม 4) การห้ามพูดปด และ 5) การห้ามดื่มสุรา และเมรัย โดยมีหลักธรรมที่ส่งเสริมการรักษาศีลจำนวน 5 อย่าง คือ 1) หลักเบญจธรรม 2) หลักวิริย 3) หลักขันติโสรัจจะ 4) หลักสติสัมปชัญญะ และ 5) หลักปัญญา การรักษาศีลเป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม ส่วนการไม่รักษาศีลเป็นโทษต่อตนเองและสังคมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 : ชาวประชาชนเป็นสุขมีหน่วยงานขับเคลื่อนของโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 มี 3 หน่วยงาน คือ 1) วัด/พระสงฆ์ 2) บ้าน/ชุมชน และ 3) สถานศึกษา/ หน่วยงานอื่นๆ มีวัตถุประสงค์คือทำให้พุทธศาสนิกชนตระหนักถึงคุณสมบัติและความสำคัญและหน้าที่ความเป็นพุทธศาสนิกชนตลอดจนประโยชน์ของการรักษาศีล 5 รูปแบบและกิจกรรมเสริมสร้างการรักษาศีล 5 ของครอบครัวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมี 3 อย่างคือ 1) การให้ทาน 2) การฟังธรรม และ 3) การปฏิบัติธรรม ส่วนรูปแบบการดำเนินชีวิตตามหลักของศีล 5 มี 3 อย่าง คือ 1) การมีศรัทธา 2) ความเป็นกัลยาณมิตร และ 3) ความมีปัญญา โดยการรักษาศีลมีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงการดำเนินชีวิต

คำสำคัญ: ครอบครัว, ศีล 5, ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ABSTRACT

The three objectives of this research include: 1) To study the Five Precepts in Theravada Buddhism; 2) To study a model and cultural reinforcement of the study the five precepts observation family's life living in the Northeast. This research is a qualitative focused group discussion, observation and interview among the abbot, school director, community leaders and the Buddhists' families with 250 targeted people. The result has been found that: The Five Precepts means the regular bodily and verbal observation by abstaining from 5 deeds: 1) all being killing; 2) stealing what is not given; 3) sexual misconduct; 4) false speech; and 5) intoxicants causing heedlessness; whereas there are 5 Dhamma codes that cultivate the five precepts: 1) the Five virtues; 2) the Three Abstinence; 3) forbearance and modesty; 4) mindfulness and clear comprehension; and 5) wisdom. The precept observation is beneficial to both oneself and society while the precept violation is harmful to them.

In the Project of Five Precepts Observation Village: Three sectors organizing the project include: 1) monastery/monk; 2) village/community; and 3) school/other agencies. The objective is to cultivate the Buddhists' awareness on quality, importance, and duty and the benefits of five precepts observation. Models

* อาจารย์คณะครุศาสตร์ เอกสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี อีเมลล์ sak_mcu@hotmail.com

[†] อาจารย์คณะครุศาสตร์ เอกสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี

and activities reinforcing the five precepts observation among families in the Northeast include 3 aspects: 1) donation; 2) Dhamma audience; and 3) meditation practice; whereas the model of living life following the five precepts principle includes 3 codes: 1) faith; 2) true-hearted friends; and 3) wisdom. The objective of the precept observation is to strengthen community and steady living life.

Keywords: Families, the Five Precepts, the Northeast

บทนำ

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่เกิดขึ้นมาแล้วกว่า 2500 ปี นับตั้งแต่ที่พระพุทธองค์ทรงตรัสรู้ และได้ประกาศพุทธธรรมซึ่งเป็นคำสอนที่เป็นบรมสังฆะหรือความจริงอันประเสริฐที่เกี่ยวกับโลกและชีวิต ที่พระพุทธองค์ทรงค้นพบ และนำมาสั่งสอนเพื่อประโยชน์เพื่อความสุขของมวลมนุษยชาติ (มันเกียรติ โกศลนริตติวงศ์.2541:28-29) ดังนั้น หลักคำสอนในทางพุทธศาสนาจึงมี 2 ระดับ คือระดับศีลธรรม และระดับจริยธรรม ในบรรดาคำสอนที่เป็นโลกุตตระ (สัจธรรม) และในระดับโลกียะ (จริยธรรม) ซึ่งคำสอนในระดับโลกุตตระ เป็นคำสอนก็เพื่อมุ่งความหลุดพ้นหมดจากกิเลสเป็นคำสอนในระดับที่สูงกล่าวคือ นิพพาน ส่วนคำสอนระดับโลกียะ เป็นคำสอนทั่วไป เพื่อให้ผู้ปฏิบัติดำรงชีวิตอย่างเป็นสุขในชาติปัจจุบัน และชาติอื่นๆต่อไป เป็นคำสอนสำหรับผู้ที่ยังต้องการความเจริญและความสุขในสังสารวัฏ การที่มนุษย์ยังต้องเวียนว่ายตายเกิดในสังสารวัฏซึ่งยังเป็นความสุขในระดับของโลกียะนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องนำหลักธรรม ที่เรียกว่า ศีล 5 มาดำรงชีวิตของมนุษย์ซึ่งถือว่าเป็นหลักธรรมที่พระพุทธศาสนาได้เล็งเห็นคุณค่าของสังคัมที่จะอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุขสามารถพัฒนาพฤติกรรม ด้านกาย จิตใจ และสังคัมได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อความ เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ปัจจุบันนี้บุคลิกภาพด้านพฤติกรรมมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ในสังคัมเป็นอย่างมาก บุคลิกภาพ เป็นลักษณะที่เกิดขึ้นเฉพาะแต่ละคนหรือจะเรียกว่า เป็นแบบแผนความประพฤติ ของตนเองที่แสดงออกมาจะมีลักษณะที่คล้ายคลึงกันบางส่วน นอกจากนี้บุคลิกภาพ อันเกิดจากการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล ที่จะสามารถปรับตัว และการแสดงปฏิกิริยาได้ตอบกับสิ่งแวดล้อมของแต่ละบุคคล (รังสรรค์ แสงสุขและคณะ.2544:146) หลักคำสอนในพระพุทธศาสนาสามารถอ่านวยสุขให้แก่โลกช่วยยกระดับการพัฒนาทางจิตใจของมนุษย์ให้สูงขึ้นและช่วยให้โลกเกิดสันติภาพ ผลการวิจัยพบว่าพระพุทธองค์ทรงประทานหลักธรรมอันมีคุณค่าเป็นนิรันดร์ไว้เป็นมรดกโลก เป็นเครื่องคุ้มครองโลกเกิดผลเป็นประโยชน์แก่ชีวิตและสังคัมโลก เป็นเสมือนลูกตุ้มถ่วงโลกไว้ไม่ให้โลกไหลไปตามกระแสอำนาจกิเลสของสัตว์โลกที่จะทำลายโลกเร็วเกินไป เมื่อคนมีธรรมะมากขึ้นก็ช่วยชะลอไม่ให้โลกถูกเป็นไฟ ไปตามอำนาจของกิเลส และทำให้คนอื่น ๆ อีกจำนวนมากแม้มีใช้พุทธศาสนิกชนพลอยได้รับความสุขเกิดความดีงาม ความมีสันติสุขขึ้นในสังคัม พุทธธรรมคำสอนของพระองค์ คือประทีปดวงใหม่ที่ช่วยส่องแสงสว่างให้สัตว์โลกก้าวไปสู่ความพ้นทุกข์ได้ ทำให้เกิดการปฏิบัติทางศาสนา เกิดผลดีต่อสังคัมชาวโลกให้ได้รับความร่มเย็นเป็นสุขสวัสดิ ก่อเกิดสันติภาพและสันติสุขโดยทั่วไป ที่เป็นเช่นนี้เพราะหลักคำสอนในพระพุทธศาสนาช่วยกระตุ้นมนุษย์ ไม่ให้ประมาท ให้หันมาใส่ใจพัฒนาฝึกฝนศักยภาพแห่งความเป็นมนุษย์ที่มีอยู่ในตนเอง เพื่อยกระดับจิตใจ ภูมิธรรมและภูมิปัญญา รวมทั้งพฤติกรรมความเป็นอยู่ของตนให้ดีขึ้น ให้ชีวิตนี้เป็นชีวิตที่มีคุณค่า ได้ประสบสันติ สุข และอิสรภาพโดยไม่มี การแบ่งชาติ ชั้น วรรณะ เมื่อเข้ามาในพระพุทธศาสนาแล้วก็เป็นที่นอ กกัน เป็นศาสนาที่สอนให้ไม่เมตตาต่อกันทั้งคนและสัตว์แล้วจะเกิดสันติภาพตามมา คำสอนในพระพุทธศาสนาช่วยให้มองปัญหาของแต่ละคน ของแต่ละชาติ และปัญหาระหว่างชาติ ได้จากแง่มุมที่ถูกต้อง ช่วยทำให้โลกยุติข้อพิพาทต่าง ๆ ได้ ช่วยประสานรอยร้าวในสังคัม มนุษยชาติให้มีเอกภาพในการทำ พูด คิด แก้ไขปัญหาด้วยปัญญา และช่วยโลกให้รอดได้ หากโลกต้องประสบกับวิกฤติการณ์ทางด้านสังคัม ทางอารมณ และทางจิตวิญญาณ

ประเด็นสำคัญคือในปัจจุบันโลกกำลังอยู่ในยุคข้อมูลข่าวสารเทคโนโลยีและระบบอุตสาหกรรมซึ่งมีส่วนทำให้วิถีชีวิตของมนุษย์มีการพัฒนาเพื่อให้ก้าวทันกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ ทำให้สังคัมสิ่งแวดล้อมและชีวิตจิตใจมนุษย์มีความเปลี่ยนแปลงไปจนมีค่าใหม่ๆเกิดขึ้นเช่นคำว่าโลกาภิวัตน์ เป็นต้น จากสภาพสังคัมโดยรวมดังกล่าวนี้ก่อให้เกิดปัญหาทางด้านการเมืองการปกครองสังคัมสิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตของคนไทยอย่างมากเดิมคนไทยเคยมีวิถีชีวิตที่เรียบง่ายอาศัยกันอยู่เป็นครอบครัวใหญ่ร่วมกันเป็นหมู่บ้านมีความสัมพันธ์กันอย่างเหนียวแน่นเมื่อวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาเมื่ออิทธิพลต่อสังคัมไทยปัจจุบันอย่างมากจนกลายเป็นการกลืนวัฒนธรรมกันเกิดขึ้นวัฒนธรรมที่รับเข้ามานั้นไม่ได้กลั่นกรองหรือไม่ได้ประยุกต์ให้เหมาะสมกับสภาพความเป็นอยู่ของสังคัมไทยก่อนจึงทำให้ค่านิยมของประชาชนในอดีตกับปัจจุบันมีความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิงประกอบกับประชาชนให้ความสนใจทางการศึกษา 5 ของพระพุทธศาสนาน้อยลง นี้ก็เป็นเรื่องทางความประพฤติปฏิบัติตนของบุคคลซึ่งเกี่ยวข้องกับพันธุกับเรื่องความต้องการของสังคัม และความต้องการของบุคคลในสังคัม (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต),2550: 22)

ครอบครัว เป็นสถาบันทางสังคัมที่เล็กที่สุด แต่สำคัญที่สุด ทำหน้าที่อบรมสั่งสอนสมาชิกในครอบครัวให้รู้จักแบบแผนของ

สังคัม เป็นสถาบันแรกที่สามารถหล่อหลอมและพัฒนาบุคคลต่างๆในครอบครัวให้เป็นบุคคลอันพึงประสงค์ของสังคัม ซึ่งมีหน้าที่หลายประการรวมถึงหน้าที่ทางศาสนา ครอบครัวต้องมีหน้าที่ในการปลูกฝังให้เลื่อมใสในศาสนาประจำชาติและส่งเสริมให้ปฏิบัติตามตามคำสั่งสอน การรักษาศีล 5 ของพระพุทธศาสนา ซึ่งจะเป็พื้นฐานสำคัญอย่างยิ่งที่จะกำหนดวิถีชีวิตของคนในสังคัมไทย เพราะพระพุทธศาสนาได้เข้ามาเผยแผ่ในแผ่นดินอันเป็นที่อยู่ของคนไทยนานหลายร้อยปี ชาวไทยส่วนใหญ่ยอมรับหลักธรรมในพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต พิธีกรรม คำสอน และการปฏิบัติตามแนวคำสอนในพระพุทธศาสนาบางอย่างได้กลายเป็นขนบธรรมเนียมวัฒนธรรมและประเพณีของคนไทย ดังจะเห็นได้จากปัจจุบันประชาชนชาวไทยนับถือพระพุทธศาสนาถึงร้อยละ 94.6 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2554: 6)

ดังนั้นด้วยความสำคัญของศีล 5 ที่สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมการดำรงชีวิตของครอบครัวในสังคัมไทย ผู้วิจัยจึงเกิดความสนใจที่จะศึกษารูปแบบและการเสริมสร้างวัฒนธรรมการดำรงชีวิตของครอบครัวรักษาศีล 5 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตในสถาบันครอบครัวที่ประพฤติกปฏิบัติตามและไม่ประพฤติกปฏิบัติตามข้อบัญญัติ 5 ข้อ จะส่งผลให้รูปแบบวัฒนธรรมการดำรงชีวิตของครอบครัวไทยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีการเปลี่ยนแปลงไปหรือเกิดปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร และสามารถนำไปเป็นรูปแบบเสริมสร้างวัฒนธรรมการดำรงชีวิตครอบครัวไทยตามหลักศีล 5 อันจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่สังคัมไทยต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาแนวคิดเรื่องหลักเบญจศีลตามที่ปรากฏในพระพุทธศาสนาเถรวาท
2. เพื่อศึกษารูปแบบและการเสริมสร้างวัฒนธรรมการดำเนินชีวิตของครอบครัวรักษาศีล 5 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบและการเสริมสร้างวัฒนธรรมการดำเนินชีวิตของครอบครัวรักษาศีล 5 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เอกสารมีวิธีดำเนินการวิจัยอยู่ 5 ตามลำดับดังนี้

1) รูปแบบการวิจัย คือ ผู้วิจัยสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลที่ปรากฏในชั้นปฐมภูมิ (Primary Sources) ได้แก่ พระไตรปิฎก และในทุติยภูมิ (Secondary Sources) หมายถึง หนังสือ เอกสาร ตำรา วารสารงานวิจัย และวิทยานิพนธ์อันเป็นผลงานด้านวิชาการของนักวิชาการและนักวิจัยอื่น ๆ ที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง

2) กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย คือ ผู้วิจัยได้ทำการสนทนากลุ่ม สังเกตการณ์ และสัมภาษณ์กับกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย ได้แก่ วัด สถานศึกษา ชุมชน และครอบครัวในจังหวัดอุบลราชธานี จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดอุดรธานี จังหวัดขอนแก่น และจังหวัดสุรินทร์ รวม 5 จังหวัด โดยมีผู้ให้ข้อมูล 4 ส่วน คือ เจ้าอาวาส/พระสังฆาธิการ ผู้อำนวยการสถานศึกษา ผู้นำชุมชน และครอบครัวพุทธศาสนิกชน จำนวน 250 รูป/คน

3) เครื่องมือการวิจัย คือ เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงปลายเปิด ที่ไม่เฉลยคำตอบ ให้เจ้าอาวาส/พระสังฆาธิการ ผู้อำนวยการสถานศึกษา ผู้นำชุมชน และครอบครัวพุทธศาสนิกชน ตอบได้อย่างเสรีโดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์และศึกษาเอกสาร ใช้กลุ่มเป้าหมายที่เป็นบุคคลโดยมีเครื่องบันทึกเสียง และกล้องถ่ายรูปประกอบการเก็บข้อมูล โดยมีประเด็นคำถามเกี่ยวกับการรักษาศีล 5 ตามหลักพระพุทธศาสนา

4) การเก็บรวบรวมข้อมูล คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยสนทนากลุ่ม การสังเกตการณ์ และการสัมภาษณ์เจ้าอาวาส/พระสังฆาธิการ ผู้อำนวยการสถานศึกษา ผู้นำชุมชน และครอบครัวพุทธศาสนิกชนโดยให้กลุ่มประชากรได้ตอบประเด็นปัญหาได้อย่างเสรีซึ่งมีเครื่องบันทึกเสียง และกล้องถ่ายรูปประกอบการเก็บข้อมูล

5) การวิเคราะห์ข้อมูล คือ การวิเคราะห์และสังเคราะห์ครอบครัวรักษาศีล 5 ตามหลักพระพุทธศาสนามีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของครอบครัวไทยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้อย่างไร

ผลการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “รูปแบบและการเสริมสร้างวัฒนธรรมการดำเนินชีวิตของครอบครัวรักษาศีล 5 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับดังนี้

จากการศึกษาวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า เบญจศีลคือ การรักษากายและวาจาให้มีความเป็นปกติมี 5 อย่าง (สมเด็จพระญาณสังวร (เจริญ สุวฑฺฒโน).2538:65) คือ 1) การห้ามฆ่าสัตว์ 2) ห้ามลักทรัพย์ 3) การห้ามประพฤติกผิดในกาม 4) การห้ามพูดปด และ 5) การห้ามดื่มสุราและเมรัย หลักของเบญจศีลจัดเป็นหลักคำสอนในชั้นโลกียะเป็นหลักการที่พระพุทธองค์ทรงสอนให้มนุษย์

ทุกคนปฏิบัติเพื่อให้เกิดความสุข ความสงบ ความมีเอกภาพความเสมอภาค ซึ่งคำสอนเหล่านี้ทั้งหมดได้ตั้งอยู่บนรากฐานของการดำเนินชีวิตด้วยหลักของเบญจศีลอันเป็นคำสอนเพื่อความประพฤติที่ดีงาม เป็นการหาเลี้ยงชีพที่บริสุทธิ์ปราศจากมิถิลาชีพเพื่อมุ่งเน้นให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข ลักษณะของศีลคือทรงไว้ซึ่งกุศลธรรมเป็นลักษณะ ทำให้มีความเป็นปกติทางกายและวาจา ไม่ละเมิดทุจริต แต่ให้เป็นสุจริตพ้นจากความชั่วทั้งปวงเป็นลักษณะ เป็นข้อห้ามไม่ให้กระทำความชั่วหรือกระทำความผิด เพราะการกระทำนั้นเป็นการกระทำที่ผิดและไม่ดี ส่วนหลักธรรมซึ่งเป็นคำสั่งให้กระทำ เพราะการกระทำนั้นถูกและเป็นของดี ศีลธรรมจึงเป็นกฎหรือระเบียบที่สามารถทำให้มนุษย์อยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุขสงบ หรืออาจเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าเบญจศีลและเบญจธรรม

หลักคำสอนและหลักปฏิบัติในพระพุทธศาสนามีความเกี่ยวข้องกับสังคมและสะท้อนให้เห็นถึงเจตนารมณ์ของพระพุทธศาสนาในด้านความสัมพันธ์ทางสังคมได้มากที่สุด คือ คำสอนและหลักปฏิบัติในระดับศีล เพราะศีลเป็นระบบควบคุมชีวิตด้านนอกเกี่ยวกับการแสดงออกทางกายและวาจา โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกันการดำเนินกิจการต่าง ๆ ของหมู่ชน การจัดสภาพความเป็นอยู่และสิ่งแวดล้อมให้เรียบร้อยและเกื้อกูลแก่การดำรงอยู่ด้วยดีของหมูชนั้น และแก่ความผาสุกแห่งสมาชิกทั้งปวงของหมูชนั้นจะเอื้ออำนวยให้ทุกคนสามารถบำเพ็ญกิจการที่ดีงามยิ่งขึ้น เพื่อบรรลุจุดหมายสูงสุดของชีวิตตามความตกลงนับถือของพวกตน หรือเพื่อเข้าถึงประโยชน์และความดีงามสูงสุดตามอุดมการณ์ของหมูชนั้น ตลอดจนเกื้อกูลแก่การที่หมูชนั้นจะเผยแพร่อุดมการณ์ กิจการและประโยชน์สุข ความดีงามของตนให้เผยแพร่ขยายกว้างออกไป

ด้วยเหตุนี้เบญจศีลจึงเป็นข้อปฏิบัติขั้นพื้นฐานหรือศีลขั้นต้นที่สุดคือ การไม่เบียดเบียนผู้อื่นไม่ว่าด้วยกาย หรือวาจา และไม่ทำลายสติสัมปชัญญะที่เป็นตัวคุ้มครองศีลของตนอันเป็นหลักความประพฤติพื้นฐานสำหรับทุกคน (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), 2546: 245)

ในหลักของเบญจศีลนั้นศีลแต่ละข้อต่างมีหลักการ ลักษณะการห้าม และวัตถุประสงค์ของศีล ตลอดจนการตัดสินใจการล่วงละเมิดและความโทษหนัก - เบาของศีล ซึ่งศีลแต่ละข้อมีความแตกต่างกันออกไปตามลักษณะของศีล นอกจากนี้ การรักษาศีล 5 ยังมีหลักธรรมที่มีสภาพเอื้อต่อการรักษาศีล โดยมี 1) หลักเบญจธรรม คือ ธรรม 5 ประการ ซึ่งเป็นธรรมอันดีงามห้าอย่าง คุณธรรมห้าประการคู่กับเบญจศีล เป็นธรรมเกื้อกูลแก่การรักษาเบญจศีลผู้รักษาศีล 2) หลักของวิริติ คือ เจตนาเครื่องงดเว้นจากองค์และวัตถุนั้น ผู้ไม่มีวิริติ ไม่ถือว่าเป็นผู้มีศีล เพราะวิริติได้ชื่อว่า เป็นตัวศีล ส่วนสิกขาบทเป็นข้อห้ามแผนกหนึ่งซึ่งเป็นอาการของศีล วิริติถือว่าเป็นหลักการสำคัญในการรักษาศีล สำหรับผู้งดเว้นจากสิกขาบททั้ง 5 ประการได้ด้วยวิริติจึงได้ชื่อว่า ผู้มีศีล กล่าวคือเป็นผู้มีกายวาจาเป็นปกติเรียบร้อยสะอาดปราศจากโทษ 3) หลักขันติและโสรจจะ หมายถึง ธรรมอันทำให้งาม โดยที่ขันติเป็นความอดทนเพื่อบรรลุความดีงามและความมุ่งหมายอันชอบ ส่วนโสรจจะ เป็นความเสงี่ยม อหยาตัยาม รักษาความประณีตหมดจดเรียบร้อยงดงาม การรักษาศีลในแง่การละเว้นและการประพฤติกิริยาล้วนต้องประกอบด้วยความอดทนเพื่อต่อสู้กับกิเลส อันจะนำสู่จุดหมาย ที่ชอบธรรม ต่อเมื่อมีเหตุปัจจัยอันอาจทำให้ล่วงละเมิดศีลมากกระทบ บุคคลสามารถนำขันติ มาสกัดกั้นการล่วงละเมิดศีล 5 ด้วยการอดใจหยุดใจที่ใครจะทำการล่วงละเมิด 4) หลักของสติและสัมปชัญญะจัดเป็นธรรมมีอุปการะมาก ด้วยเหตุที่เกื้อกูลในการกระทำกิจหรือทำความดีทุกอย่างประกอบด้วย สติ คือ ความระลึกได้ นึกได้ สำนึกอยู่ไม่เผลอ กับสัมปชัญญะ คือ ความรู้ชัด รู้ชัดสิ่งทีนึกได้ ตรชนก เข้าใจชัดตามความเป็นจริง เพราะการรักษาศีลที่ประกอบด้วยสติและสัมปชัญญะย่อมทำให้บุคคลไม่เผลอสติล่วงละเมิดศีล และระลึกตัวในศีลที่ตนรักษารวมถึงสิ่งที่ตนเองกำลังประพฤติ และ 5) หลักของปัญญา คือ ความรู้ทั่ว ปริชาตยัญญูเหตุผล ความรู้เข้าใจชัดเจน ความรู้เข้าใจหยั่งแยกได้ ในเหตุผล ดีชั่ว คุณโทษ ประโยชน์มิใช่ประโยชน์ เป็นต้น และรู้ที่จะจัดแจงจัดสรร จัดการ ความรอบรู้ในกองสังขารมองเห็นตามความเป็นจริงปัญญาทำให้บุคคลประกอบด้วยสัมมาทิฐิ ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบถูกต้องเหมาะสมตามธรรม สามารถรักษาความสะอาดกาย ความสะอาดวาจา และความสะอาดใจ เป็นผู้บริบูรณ์ด้วยศีล นอกจากนี้ การไม่รักษาศีลทำให้ใจเราไม่บริสุทธิ์หรือเรียกว่าบาปคำสอนในพระพุทธศาสนาจึงสอนให้มนุษย์มีความเพียรพยายามในการละความชั่วมีความพยายามในการทำความดีและหมั่นชำระจิตใจให้บริสุทธิ์อยู่เสมอในการที่จะละความชั่ว ส่วนการรักษาศีลมีอานิสงส์ในการรักษาศีลโดยรวมนั้นส่งผลดีให้เกิดความเป็นอยู่ที่ดีสงบเรียบร้อยมีความสุขทั้งในปัจจุบันและอนาคต

จากการศึกษาวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า โครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 มีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อส่งเสริมสนับสนุนและสร้างความตระหนักให้พุทธศาสนิกชนชาวไทยนำหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา ไปปฏิบัติตามหลักศีล 5 สู่วิถีชีวิตประจำวันของคนทุกคน กับทั้งเพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการจัดตั้ง “หมู่บ้านรักษาศีล 5” ให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ของทุกจังหวัดทั่วประเทศ ทั้งนี้ เพื่อส่งเสริมให้พุทธศาสนิกชนได้รับการส่งเสริมให้ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของศาสนา ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคมเพื่อกระตุ้นให้เกิดความรัก ความศรัทธาต่อพระพุทธศาสนา ให้รู้จักใช้หลักธรรมมาเป็นรากฐานในการดำเนินชีวิตให้ได้รับความสุขจากการแบ่งปันและความเอื้ออาทรต่อกัน ตลอดจน เพื่อเป็นการแสดงถึงความเลื่อมใสศรัทธาต่อพระพุทธศาสนาและเป็นการจรรโลงพระพุทธศาสนาให้เจริญมั่นคงสืบไป

โครงการนี้นับเป็นโครงการที่เป็นนโยบายสำคัญของกรมการศาสนาที่จะส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนของสังคมทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมเห็นความสำคัญของการรักษาศิล 5 และมาร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนโครงการนี้ไปสู่ ผลสัมฤทธิ์ โดยอยู่บนพื้นฐานของความเชื่อถือซึ่งกันและกัน และมีจิตสำนึกต่อตนเองในการรักษาคุณค่าของข้อบัญญัติแห่งศีล 5 เพื่อความสงบสุขร่มเย็นเป็นสุขของตนเอง ครอบครัวและประเทศชาติ โครงการนี้ขับเคลื่อนด้วยองค์กรสำคัญคือ วัด สถานศึกษา ตลอดจนหน่วยงานต่าง ๆ สำคัญของรัฐรวมทั้งเอกชน มีความตระหนักในการมีส่วนร่วมสร้างสังคมสันติสุขโดยการรณรงค์ให้ทุกคน รักษาศิล 5

จากการรณรงค์ให้ครอบครัวไทยรักษาศิล 5 ทำให้ครอบครัวไทยในสถานภาพความเป็นพุทธศาสนิกชน ทำให้ พุทธศาสนิกชนได้ปฏิบัติตนตามคำสอนในพระพุทธศาสนาโดยเฉพาะในเรื่องของการรักษาศิลเป็นข้อละเว้นมิให้กระทำความชั่ว และปฏิบัติตามหลักธรรม คือ ข้อปฏิบัติให้ทำความดี เช่น เว้นจากการฆ่าสัตว์แต่เท่านั้นยังไม่พอต้องมีความเมตตากรุณาและ เอื้อเฟื้อต่อผู้อื่นด้วย การละเว้นความชั่ว พุทธศาสนิกชนที่ดีจะต้องปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนและในการปฏิบัติตามธรรมจะต้อง กระทำด้วยความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้อง โดยเฉพาะเรื่องของการรักษาศิล ที่พุทธศาสนิกชนควรประพฤติปฏิบัติคือการรักษาศิล 5 เป็นการละเว้นความชั่วและการประกอบความดี ประพฤติปฏิบัติตามบทบาทและหน้าที่ของตนในครอบครัวอย่างดี เพิ่ม ความสามารถ ความเป็นอยู่และเป็นไปในครอบครัวก็จะมี ความสงบสุข (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2557: 2)

นอกจากนี้การรักษาศิล 5 ยังช่วยลดปัญหาความรุนแรงของครอบครัวไทย โดยสมาชิกทุกคนในครอบครัวต้องรักษาศิล 5 เป็นเบื้องต้นก่อนทั้งนี้เพราะศีลเป็นหลักปฏิบัติที่ฝึกฝนให้สมาชิกรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา มีความรับผิดชอบ โดยมีความตระหนัก รู้ ในใจเสมอว่าเรารักสุขและเกลียดความทุกข์เช่นใด คนอื่นก็เช่นเดียวกัน ซึ่งเป็นความตระหนักรู้และมีความรับผิดชอบต่อตนเองและ สังคม จัดเป็นความประพฤติที่ให้ความปลอดภัยแก่ชีวิตในครอบครัว ทั้งนี้เพราะปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้นในครอบครัวมีพื้นฐาน มาจากพฤติกรรมของมนุษย์โดยรวม 3 ทาง คือ ทางกาย ทางวาจา และทางใจที่ล่วงละเมิดศีล 5 หากครอบครัวไทยมีการ รักษาศิล 5 ทำให้สมาชิกในครอบครัวรู้สึกถึงความอบอุ่น ปลอดภัย ไว้วางใจ เชื่อใจและยังจัดเป็นการฝึกฝนตนเองถึงการให้เกียรติ และเคารพในสิทธิซึ่งกันและกัน และยังจัดเป็นกฎ ระเบียบหรือฐานที่มั่นคงให้แก่ครอบครัว ความมั่นคงของครอบครัวนั้นต้องเกิด จากความรักใคร่สนิทสนมกลมเกลียวกันมีเมตตากรุณาช่วยเหลือกันและกันของสมาชิกทุกคนในครอบครัว ร่วมแรงร่วมใจกันแก้ไข ปรับปรุง พัฒนาความเป็นอยู่และพัฒนาคุณธรรมในจิตใจของทุกคนจนสามารถนำไปสู่ชีวิตครอบครัวที่ดี เป็นครอบครัวที่มีแต่ความ เจริญก้าวหน้ารุ่งเรือง และเป็นสถาบันพื้นฐานที่สำคัญต่อการพัฒนาสังคมประเทศชาติให้ยั่งยืนสืบไป

จากการรักษาศิล 5 ของครอบครัวไทยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือทำให้มีรูปแบบและการเสริมสร้างวัฒนธรรมการดำเนิน ชีวิตตามหลักพระพุทธศาสนา เพราะพระพุทธศาสนามีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของครอบครัวไทยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และมี เอกลักษณะในความเป็นไทยให้มีลักษณะเฉพาะตัว โดยเฉพาะความเป็นคนมักทำบุญสุนทาน มีนิสัยโอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เห็น ออกเห็นใจผู้อื่น ทำให้มีรูปแบบและกิจกรรมการเสริมสร้างการรักษาศิล 5 ตามลำดับดังนี้

1. การให้ทาน เป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างความดี เพื่อที่จะบรรลุเป้าหมายสูงสุดของชีวิตในพระพุทธศาสนา ทาน คือ การ ให้อภัยแก่คนหรือสัตว์อื่น ตามความหมายนี้ คือ การงดเว้นจากเวรภัย ได้แก่ การรักษาศิล มีเว้นจากการฆ่าสัตว์ เป็นต้น การรักษาศิล เป็นการให้ทานอย่างหนึ่ง ถือเป็นการให้ที่ยิ่งใหญ่ เพราะเป็นการให้ความปลอดภัยในชีวิตแก่สัตว์ทั้งหลาย การให้ทานใน พระพุทธศาสนา มีหลายประเภท ในทานสูตร พระพุทธเจ้าทรงแสดงทานไว้ 2 ประเภท คือ 1) อามิสทาน หมายถึง การให้สิ่งของ เป็นทาน ด้วยการให้วัตถุสิ่งของซึ่งเป็นการให้ปัจจัย 4 ได้แก่ เครื่องนุ่งห่ม อาหาร ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค และ 2) ธรรมทาน ได้แก่ การให้ธรรมเป็นทานการให้คำแนะนำสั่งสอนให้รู้ตัวรู้ชั่ว หรือการแสดงธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าประกาศแล้ว อันเป็นเหตุ สิ้นทุกข์และนำสุขมาให้ทั้งในโลกนี้และโลกหน้า เพื่อจะให้เป็นประโยชน์แก่คนอื่น ๆ

2. การฟังธรรม คือ การฟังหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าในพระพุทธศาสนา การฟังธรรมเป็นกิจกรรมที่เสริมสร้างการ รักษาศิล 5 โดยมีคติธรรมและคติสอนใจส่งเสริมกิจกรรมการรักษาศิลตลอดจนการดำเนินชีวิตประจำวัน การฟังธรรมเป็นผลดีหรือ ส่วนดีที่เกิดขึ้นทันทีที่มีความตั้งใจฟังธรรมคือหลักคำสั่งสอนอันประเสริฐของพระพุทธเจ้า ที่พระภิกษุคณาจารย์มานาเทศน์ ปาฐกถา บรรยายหรือบอกเล่ากล่าวสอนในกาลเทศะต่าง ๆ

3. การปฏิบัติธรรม คือ การฝึกจิตให้สงบและเป็นสมาธินั้นเป็นหัวใจสำคัญของพระพุทธศาสนา ที่พุทธศาสนิกชนในทุกคน ควรเรียนรู้ และนำไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัวและสังคม การปฏิบัติธรรมจึงเป็นเสมือนรูปแบบหนึ่งแห่งการ ส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสังคมไทยในสมัยปัจจุบัน ยังเป็นกิจกรรมเสริมสร้างการรักษาศิล 5 ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ เพราะการรักษาศิลกับการปฏิบัติธรรมต่างเป็นปัจจัยที่สนับสนุนต่อกันและกัน

จากการรักษาศิล 5 ครอบครัวไทยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือนำไปสู่การดำเนินชีวิตตามหลักของศีล 5 ทำให้ครอบครัว ไทยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีวิถีชีวิต จาริต วัฒนธรรม ประเพณีที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับพระพุทธศาสนา เพราะครอบครัวได้

ปลูกฝังให้เลื่อมใสในพระพุทธศาสนาและส่งเสริมให้ปฏิบัติตามหลักศีล 5 ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญอย่างยิ่งในการกำหนดวิถีชีวิต การดำเนินชีวิต พิธีกรรม คำสอน และการปฏิบัติตามแนวคำสอนในพระพุทธศาสนาจนกลายเป็นขนบธรรมเนียมวัฒนธรรมและประเพณีมีหลักการดำเนินชีวิต คือ

1. การมีศรัทธา คือ การมีความเชื่อตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาของครอบครัวไทยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมี 4 อย่าง คือ 1) กัมมสัทธา หมายถึง การมีเชื่อในเรื่องกรรม และเชื่อในกฎแห่งกรรม โดยมีความเชื่อว่ากรรมมีอยู่จริง กรรมใดที่กระทำโดยเจตนา กรรมนั้น ย่อมเป็นอันทำ ไม่ว่าจะป็นกรรมดี หรือกรรมชั่ว ย่อมเป็นปัจจัยให้ผลดีและไม่ดีสืบต่อกันไป 2) วิปากสัทธา ได้แก่ ความเชื่อในผลของกรรม โดยเชื่อว่าผลของกรรมมีจริงกรรมทำแล้วต้องมีผลและต้องมีเหตุ ผลดีเกิดจากกรรมดี ผลชั่วเกิดจากกรรมที่ชั่ว 3) กัมมัสสกตาสัทธา หมายถึง มีความเชื่อว่าสัตว์มีกรรมเป็นของตนใครทำกรรมใดไว้ จะต้องเป็นเจ้าของกรรมนั้นและจะต้องเสวยวิบากของกรรมนั้น และ 4) ตถาคตโพธิสัทธา หมายถึง เชื่อความตรัสรู้ของพระพุทธเจ้ามั่นใจในองค์พระตถาคตว่าทรงเป็นพระสัมมาสัมพุทธะ

2. ความเป็นกัลยาณมิตร คือ ผู้มีความเอื้อยอติผู้มีน้ำใจเอื้อเพื่อต่อกันและกัน ทำให้เกิดความสงบสุข ความเห็นแก่ตัวจะไม่มีโอกาสได้เกิดขึ้น ความเป็นกัลยาณมิตรนั้นมีอยู่ในบุคคล หรือสังคมา บุคคลนั้นย่อมเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขและความเจริญในสังคมนั้น ๆ

3. ความมีปัญญา คือ การมีปัญญาในการดำเนินชีวิต เพราะปัญญาเป็นส่วนหนึ่งของแนวทางการดำเนินชีวิตเพื่อให้เห็นความจริงหรือสัจธรรม หากไม่มีองค์ความรู้เรื่องปัญญานี้ การที่จะพิจารณาให้สามารถกำหนดท่าทีต่อสิ่งมีชีวิตและสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับโลกย่อมเป็นไปได้ยาก

หลักการดำเนินชีวิตทั้ง 3 ข้อข้างต้น ถือว่าเป็นการดำรงชีวิตของครอบครัวไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่เกิดจากการรักษาศีล 5 เพราะส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนาและมีวิถีการดำรงชีวิตที่ดำรงชีวิตสืบทอดต่อ ๆ กันมาเป็นวัฒนธรรมการดำรงชีวิตจนถึงปัจจุบันนี้ ศีล 5 จึงเป็นบรรทัดฐานให้ประพฤติปฏิบัติชอบเพื่อประโยชน์ของบุคคลและสันติภาพโดยรวม อย่างไรก็ตาม การรักษาศีล 5 ยังเป็นปัจจัยสำคัญทำให้ครอบครัวหรือชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความสัมพันธ์ที่ต่อกันหรือความเข้มแข็งโดยทำหน้าที่ประสานหรือเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างชาวบ้าน ชุมชน และวัด ทำให้องค์กรหรือหน่วยงานต่างๆได้ทำหน้าที่และสนับสนุนให้ชุมชนมีความสัมพันธ์อันดียิ่งขึ้นและเป็นการปลูกฝัง อบรมคุณธรรมและจริยธรรมต่อชุมชนทำให้ชุมชนมีความรัก ความเมตตาและความเอื้ออาทรต่อกันและกัน การรักษาศีล 5 ของครอบครัวไทยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือยังเสริมสร้างความมั่นคงการดำเนินชีวิตด้วยการประกอบสัมมาชีพกล่าวคืออาชีพที่ถูกต้องตามหลักคำสอนในพระพุทธศาสนาและ ถูกต้องตามหลักของกฎหมายด้วย ในขณะที่เดียวกันก็มีการลด ละ และ เลิกอบายมุขเพราะเป็นหนทางแห่งความเสื่อมคุณภาพชีวิตและสังคม ดังนั้นการรักษาศีล 5 จึงเป็นการส่งเสริมให้ครอบครัวไทยมีคุณธรรมและจริยธรรมทางสังคมเพื่อให้เกิดความสงบสุข และสมานฉันท์ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติเกี่ยวกับศีล 5 ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน พร้อมจัดโครงการ อบรมให้ความรู้เกี่ยวกับศีล 5 ให้ทราบถึง องค์ประกอบ อาณิสยสัง โทษ และผลกรรมของการละเมิดศีล 5 ฝึกสอนวิปัสสนากรรมฐานขั้นต้น ให้กับครอบครัวรักษาศีล 5 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2. ควรมีการพัฒนาครอบครัวรักษาศีล 5 ต้นแบบเพื่อสร้างแบบอย่างในการดำเนินงานหมู่บ้านรักษาศีล 5 และนำไปสู่การขยายผลอย่างเป็นรูปธรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือต่อไป

3. ควรนำเสนอภาครัฐโดยเฉพาะรัฐบาลให้มีการส่งเสริมครอบครัวรักษาศีล 5 อย่างจริงจัง โดยการติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและการจัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอต่อการดำเนินงาน

บรรณานุกรม

คณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2552). **พระไตรปิฎกศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์รายวัน.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2546). **พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์**. กรุงเทพมหานคร :

โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2550). **มองสันติภาพโลกผ่านภูมิหลังอารยธรรมโลกาภิวัตน์**. กรุงเทพมหานคร :

บริษัท พิมพ์สวย จำกัด.

- มันเกียรติ โกศลนิรัตติวงศ์. (2541). **ทฤษฎีและเทคนิคในการให้คำปรึกษาพุทธธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- รังสรรค์ แสงสุขและคณะ. (2544). **ความรู้คู่คุณธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วลิน อินทสระ. (2549). **พุทธจริยา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ธรรม.
- สมเด็จพระญาณสังวร (เจริญ สุวฑฺฒโน). (2538). **ความจริงที่ต้องเข้าใจ**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2557). **คู่มือการดำเนินงานโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาหมู่บ้านรักษาศีล 5**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2555). **การสำรวจสถานะทางสังคมและวัฒนธรรม พ.ศ.2554**. กรุงเทพมหานคร : ม.ป.พ..

การพัฒนาฐานข้อมูลปราชญ์ท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ Development Of Data-base for the Folk Scholars In Surin.

ไชยรัตน์ ปัญญาเอก* พระครูสาธุกิจโกศล (เดชกุลรัมย์)[†] และเอกรัตน์ มาพะดุง[‡]

Received January 10, 2021; Revised February 12, 2021; Accepted June 25, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การวิจัยเรื่อง การพัฒนาฐานข้อมูลปราชญ์ท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาและพัฒนาฐานข้อมูลปราชญ์ท้องถิ่นและองค์ความรู้ของปราชญ์ท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ 2) เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาในรูปแบบการนำเสนอและถ่ายทอดรูปแบบต่าง ๆ เพื่อเป็นแบบอย่างการเรียนรู้และนำไปประยุกต์ใช้ 3) เพื่อสร้างระบบการนำองค์ความรู้ที่ได้เผยแพร่ไปสู่สาธารณชนผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) งานวิจัยนี้ใช้วิธีศึกษาโดยวิจัยเอกสาร (Documentary Research) การสัมภาษณ์และการใช้ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นปราชญ์ผู้ทรงภูมิความรู้ในชุมชนชุมชน จำนวน 29 คน คือ ปราชญ์ด้านเกษตรกรรมและเศรษฐกิจพอเพียงจำนวน 11 คน ปราชญ์ด้านศาสนา ประเพณีและพิธีกรรมจำนวน 2 คน ปราชญ์ด้านดนตรีพื้นเมืองจำนวน 2 คน ปราชญ์ด้านจักสานจำนวน 3 คน ปราชญ์ด้านสมุนไพรจำนวน 6 คน ปราชญ์ด้านผ้าไหมจำนวน 5 คน ได้มาโดยวิธีเลือกแบบเจาะจง การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ขั้นตอน ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้แก่ 1) วิเคราะห์และพัฒนาฐานข้อมูลปราชญ์ท้องถิ่นและองค์ความรู้ของปราชญ์ท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ 2) วิเคราะห์หลักถ่ายทอดองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาในรูปแบบการนำเสนอและถ่ายทอดรูปแบบต่าง ๆ เพื่อเป็นแบบอย่างการเรียนรู้และนำไปประยุกต์ใช้ 3) วิเคราะห์และสร้างระบบการนำองค์ความรู้ที่ได้เผยแพร่ไปสู่สาธารณชนผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

ผลการวิจัยพบว่า ฐานข้อมูลปราชญ์ท้องถิ่นและองค์ความรู้ของปราชญ์ท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ชุมชนท้องถิ่นเป็นถิ่นฐานที่อยู่อาศัยของคนที่มีความเกี่ยวข้องกับสภาพทางภูมิศาสตร์และระบบความสัมพันธ์ในสังคมซึ่งอาจอาศัยความเอื้ออาทรความผูกพันและการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันเพื่อเป็นเครื่องดำเนินการเพื่อให้มีชีวิตที่ดีร่วมกันการพัฒนาชุมชนเป็นการเสริมสร้างความเจริญทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมให้แก่ท้องถิ่นการพัฒนาชุมชนมีอยู่ด้วยกันหลายด้านทั้งการเมืองเศรษฐกิจและสังคมการนำภูมิปัญญามาใช้ประโยชน์ในการชีวิตจนประสบผลสำเร็จสามารถถ่ายทอดเชื่อมโยงคุณค่าของอดีตกับปัจจุบันได้อย่างเหมาะสมบุคคลที่มีความรู้และประสบการณ์เชี่ยวชาญในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นอย่างดีจะถูกเรียกว่าผู้รู้หรือปราชญ์ชาวบ้าน ซึ่งเป็นผู้ที่มีองค์ความรู้เป็นลักษณะเฉพาะของตนเองสามารถพัฒนาความรู้และปรับปรุงจนเกิดทักษะความชำนาญและนำมาประยุกต์ใช้ได้เหมาะสมกับยุคสมัยและถ่ายทอดความรู้ต่างๆการนำวิธีการจัดการความรู้มาใช้กับภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้นมีความเกี่ยวข้องกับการรวบรวมองค์ความรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่นซึ่งกระจัดกระจายอยู่ในตัวบุคคลหรือเอกสาร มาพัฒนาให้เป็นระบบโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วยในการพัฒนาคลังความรู้ในการรวบรวมจัดเก็บเพื่อให้ทุกคนในชุมชนสามารถเข้าถึงความรู้ และพัฒนาตนเองให้เป็นผู้รู้ รวมทั้งปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพจนส่งผลให้ชุมชนมีความสามารถในการประกอบอาชีพและมีวิถีชีวิตที่ดีงามสอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น

ผลการวิจัยพบว่า การถ่ายทอดองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาในรูปแบบการนำเสนอและถ่ายทอดรูปแบบต่างๆเพื่อเป็นแบบอย่างการเรียนรู้และนำไปประยุกต์ใช้พบว่าความรู้ที่อยู่ในตัวบุคคล เป็นความรู้ที่อยู่ในตัวบุคคลเกิดจากประสบการณ์ เป็นผลมาจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ยาวนานและสั่งสม ทดลองใช้ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงจนกระทั่งมีความสอดคล้องกับสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ประเพณีและเกิดประโยชน์ต่อชุมชน ส่วนภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นความรู้ชัดแจ้ง เป็นความรู้ที่ถ่ายทอดออกมาจากตัวบุคคลโดยวิธีการต่างๆ ความรู้ประเภทนี้จะต้องผ่านกระบวนการศึกษาและจัดเก็บอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ผู้ที่ต้องการศึกษาสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ทันทีซึ่งต้องอาศัยกระบวนการจัดการความรู้เข้าไปดำเนินการ

ผลการวิจัยพบว่า ระบบการนำองค์ความรู้ที่ได้เผยแพร่ไปสู่สาธารณชนผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตพบว่าข้อมูลที่มีความสัมพันธ์กัน นำมาเก็บรวบรวมเข้าไว้ด้วยกันอย่างมีระบบและข้อมูลที่ประกอบกันเป็นฐานข้อมูลนั้น ต้องตรงตามวัตถุประสงค์

* ผู้อำนวยการส่วนสนับสนุนวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ โทร 084-6177956 อีเมล chairatpanya@gmail.com

[†] อาจารย์ประจำสาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

[‡] อาจารย์ประจำสาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

การใช้งานขององค์กรด้วยเช่นกัน เช่น ในสำนักงานก็รวบรวมข้อมูล ตั้งแต่หมายเลขโทรศัพท์ของผู้ที่มาติดต่อจนถึงการเก็บเอกสารทุกอย่างของสำนักงาน ซึ่งข้อมูลส่วนนี้จะมีส่วนที่สัมพันธ์กันและเป็นที่ต้องการนำออกมาใช้ประโยชน์ต่อไปภายหลัง ข้อมูลนั้นอาจจะเกี่ยวกับบุคคล สิ่งของสถานที่หรือเหตุการณ์ใด ๆ ก็ได้ที่เราสนใจศึกษา หรืออาจได้มาจากการสังเกต การนับหรือการวัดก็เป็นได้ รวมทั้งข้อมูลที่เป็นตัวเลข ข้อความ และรูปภาพต่าง ๆ ก็สามารถนำมาจัดเก็บเป็นฐานข้อมูลได้ และที่สำคัญข้อมูลทุกอย่างต้องมีความสัมพันธ์กัน เพราะเราต้องการนำมาใช้ประโยชน์ต่อไปในอนาคต

คำสำคัญ: การพัฒนา, ฐานข้อมูล, ปราชญ์ท้องถิ่น, จังหวัดสุรินทร์

Abstract

The research study of Development of a local philosopher database in Surin Province has 3 objectives as follows: 1) to study and develop the database of local scholars and knowledge of local scholars in Surin province. 2) to transfer the knowledge gained from the study in the form of presentations and transfer the various formats as a model for learning and applying in our lives 3) to create a system for disseminating knowledge that has been distributed to the public through the internet The research is a qualitative research that is based on documentary research, interviews and gathering data from the group of important informants which consist of 29 knowledgeable people in the community. There are 11 philosophers in agriculture and sufficiency economy, 2 scholars in religion, traditions and rituals, 2 scholars in folk music, 2 scholars in basketry, 3 scholars in the herb, 6 scholars in the herb, 6 scholars in silk, 5 in scholars. They were chosen by the specific selection method. The data analysis is divided into 3 steps according to the objectives of the research which are 1) analyze and develop the database of local scholars and knowledge of local scholars in Surin Province 2) analyze the principles of transferring knowledge from the study in the form of presentations and transfer of various forms to be a model for learning and applying. 3) analyze and create a system for disseminating knowledge that has been distributed to the public through the internet.

From the research, it was found that 1. The database of local philosophers and knowledge of local scholars in Surin Province shows that the local communities are the habitats of people who are connected to the geographic conditions and the social relations system that is based on the interaction between each other to be a means to have a good life together. Moreover, community development is a means of economic, social and cultural development for the locality. A community development exists in many aspects, including politics, economy, and society. Applying wisdom to benefit one's life to succeed can appropriately transfer the values of the past and the present. People who have knowledge and experience in any one subject that is well-known will be called a guru. The villagers who have knowledge in their own characteristics can develop their knowledge and improve their skills and apply it appropriately for the times and transfer knowledge, applying knowledge management methods to wisdom localities. This related to the collection of local knowledge that is scattered in individuals or documents to develop it systematically. This has been done by using information technology to help develop the knowledge base for collecting and storing data so that everyone in the community can access the knowledge and develop oneself to be an expert as well as working efficiently which will result in the community's ability to work and have a good way of life in line with the local environment and the knowledge that is local wisdom as well. 2. The transfer of knowledge from the study in the form of presentation and transfer of various forms to be a model for learning and applying the knowledge that is in the person, arising from experience that is the result of learning from long experience and accumulation. It has been tried to improve and change until it is consistent with the cultural environment, traditions, and benefits for the community. For the local knowledge, that is a clear knowledge transmitted from a person through various methods, this kind of knowledge must go through the educational process and systematically storage so that those who want to study can use it immediately. This requires a knowledge management process to proceed

3. The system for disseminating knowledge that has been distributed to the public via the internet network shows that the related information was collected together systematically and the information that makes up that database must meet the objectives of the organization as well. For example, in the office; to gather information not only the contact phone number of the office but also the collection of all official documents. This part of the information will have related sections that are needed to be used later. The information may be about a person, things, places, or any events that we are interested in studying or may come from observation, counting or measurement including data in numbers, text, and images. All of them can be stored as a database and most importantly, all information must be related because we want to use it for future benefits.

Keywords: development, database, local philosopher, Surin Province.

บทนำ

จังหวัดสุรินทร์ เป็นหนึ่งในจังหวัดชายแดนของภาคอีสานตอนล่างหรือ"อีสานใต้" ที่นอกจากจะเต็มไปด้วยเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ อารยธรรม และศิลปวัฒนธรรมของหลากหลายชนชาติ โดยเฉพาะวัฒนธรรมขอมโบราณ ที่หล่อหลอมและผสมผสานเข้ากับวัฒนธรรมไทยถิ่นอีสาน จนมีความเป็นเอกลักษณ์และโดดเด่นแล้ว ยังมีชื่อเสียงเป็นพิเศษในด้านการเลี้ยงช้าง จนได้ชื่อว่าเมือง"สุรินทร์ถิ่นช้างใหญ่"นอกจากนี้ สุรินทร์ยังโดดเด่นในด้านการทอผ้าไหม มีทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งป่าไม้ แหล่งน้ำ และพืชพรรณอันหลากหลาย ซึ่งสิ่งเหล่านี้ได้ส่งเสริมให้จังหวัดสุรินทร์เป็นเมืองที่น่าสนใจและน่าท่องเที่ยวไม่แพ้จังหวัดอื่นๆจังหวัดสุรินทร์มีเนื้อที่ประมาณ 8,124 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 5 ล้านไร่ เป็นจังหวัดที่มีขนาดใหญ่เป็นอันดับที่ 24 ของประเทศ ลักษณะพื้นที่ทางตอนใต้บริเวณที่ติดต่อกับราชอาณาจักรกัมพูชา เป็นป่าทึบและภูเขาสูงสลับซับซ้อน ถัดมาเป็นที่ราบสูงลูกคลื่นลอนลาด ตอนกลางของจังหวัดเป็นที่ราบลุ่มเป็นส่วนใหญ่ ทางตอนเหนือเป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำ มีลำน้ำที่สำคัญ คือ แม่น้ำมูล ลำน้ำชี ห้วยเสนงสุรินทร์เป็นจังหวัดที่มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาอันยาวนานจังหวัดหนึ่ง สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นเมื่อประมาณ 2,000 ปีก่อนในยุคขอมเรืองอำนาจในภูมิภาคนี้ ต่อมาเมื่ออาณาจักรขอมเสื่อมอำนาจลง เมืองดังกล่าวก็ถูกทิ้งร้างไปเป็นเวลานานจนกระทั่งราวปี พ.ศ. 2260 (รองศาสตราจารย์ศิริพร สุเมธรัตน์, 2554: 3)

ในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย ชาวพื้นเมืองของเมืองอัตปือแสนแป แคว้นจำปาศักดิ์ ซึ่งในขณะนั้นเป็นดินแดนของไทยที่เรียกตัวเองว่า "ส่วย" หรือ "กวย"หรือ"กวย"ได้พากันอพยพข้ามลำน้ำโขงมาตั้งชุมชนที่เมืองต่างๆ ในแถบภูมิภาคนี้ รวมถึงที่บ้านอ้อจะปะนึ่ง และบ้านกุดปะไท ในเขตอำเภอสังขะและอำเภอสี่ขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ คนเหล่านี้มีความสามารถในการจับช้างป่าและนำมาฝึกฝนไว้ใช้งานเป็นอย่างมาก จึงเป็นต้นกำเนิดของตำนาน "เมืองช้าง" ของจังหวัดสุรินทร์นั่นเองต่อมา ในปี พ.ศ. 2306 หลวงสุรินทร์ภักดี (เจียงปุม) หัวหน้าหมู่บ้านเมืองที่ ได้ย้ายหมู่บ้านมาตั้งอยู่ที่บริเวณบ้านคูประทาย ซึ่งเป็นที่ตั้งเมืองสุรินทร์ในปัจจุบัน เนื่องจากเป็นบริเวณที่มีชัยภูมิเหมาะสม มีกำแพงค่ายคูล้อมรอบ 2 ชั้น และมีแหล่งน้ำอุดมสมบูรณ์ เหมาะแก่การประกอบอาชีพและอยู่อาศัย ต่อมาพระเจ้าอยู่หัวพระที่นั่งสุริยามรินทร์โปรดเกล้าฯ ให้ยกฐานะขึ้นเป็น "เมืองประทายสมันต์" และหลวงสุรินทร์ภักดีได้เลื่อนบรรดาศักดิ์เป็นพระสุรินทร์ภักดีศรีณรงค์จางวาง เป็นเจ้าเมืองปกครองเมืองประทายสมันต์ (กรมการปกครอง. กระทรวงมหาดไทย.[ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: http://stat.bora.dopa.go.th/stat/y_stat54.html. สืบค้น 14 ตุลาคม 2562) ในปี พ.ศ. 2329 พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ 1 ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เปลี่ยนชื่อ"เมืองประทายสมันต์"เป็น"เมืองสุรินทร์"ตามสร้อยบรรดาศักดิ์ของเจ้าเมืองในขณะนั้น เมืองสุรินทร์มีเจ้าเมืองปกครองสืบเชื้อสายกันมารวม 11 คน จนถึงปี พ.ศ. 2451 มีการเปลี่ยนแปลงระบบบริหารราชการแผ่นดินเป็นแบบมณฑลเทศาภิบาล "เมืองสุรินทร์" จึงเปลี่ยนเป็น "จังหวัดสุรินทร์" และทางกรุงเทพฯ ได้แต่งตั้งพระกรุงศรีบุรีรักษ์ (สม สุมานนท์) มาดำรงตำแหน่งเป็นข้าหลวงประจำจังหวัดหรือผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นคนแรกปัจจุบัน จังหวัดสุรินทร์แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 13 อำเภอ 4 กิ่งอำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองสุรินทร์ อำเภอชุมพลบุรี อำเภอท่าตูม อำเภอจอมพระ อำเภอปราสาท อำเภอกาบเชิง อำเภอรัตนบุรี อำเภอสนม อำเภอศีขรภูมิ อำเภอสังขะ อำเภอลำดวน อำเภอสำโรงทาบ อำเภอบัวเชด กิ่งอำเภอพนมดงรัก กิ่งอำเภอศรีณรงค์ กิ่งอำเภอเขวาสินรินทร์ และกิ่งอำเภอโนนนารายณ์พุทธศตวรรษที่ 24 ประมาณ พ.ศ.2300 เป็นต้นไปได้มีกลุ่มชาติพันธุ์พื้นเมืองในวงค์วานตระกูลมณฺข-ขแมร์ ที่ถูกเรียกว่า กวย ได้อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานบริเวณริมมณฑลของเทือกเขาพนมดงรัก กลุ่มชนเหล่านี้มีทักษะความสามารถในด้านวิชาดาราศาสตร์ซึ่งเป็นวิชาที่ว่าด้วยการจับช้างให้ตรงตามหลักคชลักษณ์ และด้วยเหตุดังกล่าวนี้เองในช่วงต้นพุทธศตวรรษที่ 24 การประทะสังสรรค์กันระหว่างกลุ่มชนในเขตเขมรป่าดงกับชนชั้นนำที่กรุงศรีอยุธยาจึงเกิดขึ้นในปัจจุบันด้านประชากรศาสตร์จังหวัดสุรินทร์มีกลุ่มชาติพันธุ์หลัก ๆ ดังนี้

1) ชาวไทยกวย - กวย - เยอกวย (แปลว่า คน) เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ “ขอม - มอญเก่า หรือกรอม” อีกกลุ่มหนึ่ง มีรูปร่างลักษณะผิวค่อนข้างคล้ำ ตั้งถิ่นฐานอยู่ในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ศรีสะเกษ ชัยภูมิ กาฬสินธุ์อุบลราชธานี บุรีรัมย์ รวมไปถึง ร้อยเอ็ด มหาสารคาม อุดรธานี นครราชสีมา ชาวกวยมีหลักฐานทางประวัติศาสตร์เคยครอบครองดินแดนแถบที่ราบสูงในเขตเทือกเขาพนมดงรัก และลงไปจนถึงแถบทะเลสาบในประเทศกัมพูชาในปัจจุบัน รวมไปถึงถึงในเขตลาวใต้ (เช่น จำปาศักดิ์ อັตตะปะอ แสนปาง เป็นต้น) และเวียดนามใต้บางส่วน ซึ่งเป็นดินแดนดั้งเดิม ในสมัยอยุธยาเคยส่งราชทูตเข้ามาค้าขายในราชอาณาจักรอยุธยาและมีการบันทึกไว้ว่ามีสิทธิทางการค้าเท่าเทียมพ่อค้าชาวตะวันตก บรรพบุรุษในอดีตมีการเดินทางค้าขาย การย้ายถิ่นที่อยู่ไปมาระหว่างกันเสมอ ชาวกวยมีภาษาพูด มีการนับเลขเป็นระบบฐานสิบ และในอดีตมี อักษรเป็นของตนเองแต่ได้ขาดหายไปอย่างไม่ปรากฏร่องรอย ปัจจุบันได้มีการค้นคว้า และนำอักษรกวยมาใช้ใหม่แล้วโดยชมรมชาวกวยแห่งประเทศไทย ชาวกวย/กวยเชื้อสายกวยด้านวิศวกรรม สถาปนิก แพทย์ การปกครอง ครูบาอาจารย์นักบวช ชาวกวยในปัจจุบันส่วนใหญ่สามารถพูดสื่อสารภาษาถิ่นในแถบอีสานใต้ได้หลายภาษา ทั้งภาษากวย กวยภาษาลาว และภาษาเขมร นิยมพูดภาษาเป็น 2 กลุ่ม คือ กวย - ลาว อยู่ในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ อุบลราชธานีร้อยเอ็ด มหาสารคาม และนครราชสีมาบางพื้นที่ ซึ่งพูดภาษากวยในปัจจุบันมีคำภาษาลาวปนอยู่ด้วยบางคำและกวยสุรินทร์ อยู่ในเขตจังหวัดสุรินทร์ ศรีสะเกษ และอุบลราชธานีตอนล่าง ชาวไทยกวยอาศัยอยู่หนาแน่นที่สุดที่อำเภอศีขรภูมิ สำโรงทาบ จอมพระ สังขะ บัวเขต ศรีณรงค์ สนม ลำดวน ท่าตูม บางส่วนของอำเภอเมือง เขวาสินรินทร์ และกาบเชิง ปัจจุบันนับถือพุทธศาสนา พราหมณ์ ผสมความเชื่อผีบรรพบุรุษ

2) ชาวไทยเขมร (ขะแมร์)มีการอพยพมาตั้งถิ่นฐานอยู่ในท้องที่จังหวัดสุรินทร์-บุรีรัมย์ ชาวเขมรส่วนใหญ่มีลักษณะผิวขาวเหลือง - ค่อนข้างคล้ำ มีภาษาพูดเป็นของตนเอง ภาษาเขมรป่าดงคล้ายภาษาเขมรในกัมพูชา แต่เสียงเพี้ยนกันอยู่บ้าง เขมรป่าดงแต่เดิมนับถือศาสนาพราหมณ์และผีบรรพบุรุษ ปัจจุบันหันมานับถือพุทธศาสนา ชาวเขมรส่วนใหญ่ชอบและเชี่ยวชาญงานด้านการเกษตร ประมง การเลี้ยงสัตว์ งานบริการ และการละเล่นดนตรี เนื่องบริเวณแอ่งที่ราบลุ่มทะเลสาบโตนเลไปจนถึงบริเวณแถบเวียดนามใต้ในปัจจุบันเป็นพื้นที่เหมาะแก่การทำเกษตรและเป็นแหล่งประมงน้ำจืดที่สำคัญมาแต่สมัยโบราณ ชาวเขมรอพยบขึ้นมาจากอาศัยอยู่ในแถบสุรินทร์และอีสานใต้ต่อเนื่องมาและในช่วงปี พ.ศ. 2324 ทางฝ่ายเขมรเกิดการจลาจล โดยเจ้าทะเลหะ (มุ) กับพระยาวิมลราช (ฮู) ฝักใฝ่ในทางญวน และสมัยที่นางตามบุตรเจ้าเมืองประทายเพชร (คาดว่า เป็นลูกสาวเจ้าเมืองชาวกวยจากฝั่งกัมพูชา) ซึ่งเป็นนายของตนมาเป็นสะใภ้หลานชายชาวกวยเจ้าเมืองสุรินทร์ จึงพากันอพยพตามเจ้านายมาอยู่ที่เมืองคูประทาย (เมืองสุรินทร์) เป็นอันมาก และอพยพเข้ามาอีกหลายครั้งในช่วงฝรั่งเศสปกครองและหลังสงครามโลกครั้งที่สอง (กรมการปกครอง. กระทรวงมหาดไทย [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: http://stat.bora.dopa.go.th/stat/y_stat54.html. สืบค้น 14 ตุลาคม 2562)

3) ชาวไทยลาวจังหวัดสุรินทร์เป็นจังหวัดที่อยู่ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดสุรินทร์ จึงมีเชื้อสายไทยลาวเหมือนกับหลายจังหวัดในภาคอีสาน โดยได้ใช้ภาษาและวัฒนธรรมที่เหมือนกันกับชาวไทยลาวโดยทั่วไป แต่ก็จะมีอยู่ที่แตกต่างกันในเรื่องของภาษาบ้างในแต่ละท้องที่ ชาวไทยลาวอพยบเข้ามาในประเทศไทยหลายครั้งด้วยเหตุหลาย ๆ ประการ

4) ชาวไทยจีนชาวจีนส่วนใหญ่ที่อพยพเข้ามาก่อตัวเป็นชุมชนขึ้นในจังหวัดสุรินทร์นั้น สาเหตุหลัก ๆ มาจากปัญหาการลี้ภัยสงคราม การแตกพ่ายของก๊กต่าง ๆ การเกณฑ์แรงงานทาสที่เกิดขึ้นต่อเนื่องยาวนานมาหลายพันปีของราชวงศ์ต่าง ๆ สงครามฝิ่นกับอังกฤษและชาติต่าง ๆ ในยุโรป ซึ่งสร้างความวุ่นวายในแผ่นดินจีนถึง 100 ปี และต่อเนื่องมาถึงยุคการปฏิวัติประชาธิปไตย สมัย ดร.ซุนยัตเซ็นการปฏิวัติคอมมิวนิสต์นำโดยเหมา เจ๋อตง และสงครามโลกครั้งที่ 2 กองทัพญี่ปุ่นบุกจีน ที่ต่อเนื่องยาวนานมากกว่า 54 ปี ในระหว่างพ.ศ. 2438-2492 ทำให้ประชาชนเดือดร้อนลำเค็ญโดยเฉพาะช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ชาวจีนในจังหวัดแต่จิว มณฑลกลวงตุง และทางแถบตอนใต้ของประเทศจีนในปัจจุบันได้อพยพลี้ภัยเข้ามาตั้งเมืองไทยเป็นจำนวนมาก สายหนึ่งมาทางเรือ ขึ้นฝั่งที่เมืองบางกอก (กรุงเทพมหานคร) อีกสายหนึ่งผ่านเข้ามาทางเวียดนามและลาว ชุมชนชาวจีนที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานในจังหวัดสุรินทร์อาจแบ่งออกเป็นสองถึงสามช่วงใหญ่ ๆ ได้แก่ ก่อนการสร้างทางรถไฟผ่านเมืองสุรินทร์ (อพยบเข้ามาจากทางฝั่งชายแดนที่ติดต่อกัน เช่น กัมพูชา ลาว หรือเวียดนาม) และระหว่าง - หลังจากทางรถไฟมาถึงจังหวัดสุรินทร์แล้วซึ่งการคมนาคมสะดวกขึ้นทำให้เกิดการเดินทางไปมาระหว่างจังหวัดและภาคต่าง ๆ ของประเทศสะดวกขึ้น ประเทศจีนในปัจจุบันประกอบกันขึ้นมาด้วยความหลากหลายทางชาติพันธุ์ หลายชนเผ่าพันธุ์ ภาษา ประเพณี และวัฒนธรรม มีรวมๆ กันประมาณ 56 กลุ่มชาติพันธุ์เป็นอย่างน้อย กระจายอาศัยอยู่ทั่วประเทศจีน เช่น มองโกล อูยกูร์ ภูจื่ออา ยี่ ไต ฮั่น จ้วง หุย แมนจู แม้ว ฯลฯ เป็นต้น เช่นเดียวกับประเทศในภูมิภาคเอเชียทั้งหมด

จากกลุ่มชาติพันธุ์ข้างต้นที่กล่าวมาบรรพบุรุษจากกลุ่มต่างๆย่อมมีการถ่ายทอดวิถีการดำเนินชีวิตจึงเป็นความรู้ของชาวบ้าน ซึ่งเรียนรู้มาจากปู่ ย่า ตา ยาย ญาติพี่น้อง และความเฉลียวฉลาดของแต่ละคน หรือผู้มีความรู้ในหมู่บ้านในท้องถิ่นต่างๆ กลายเป็นภูมิปัญญาชาวบ้านเป็นเรื่องการทำมาหากิน เช่น การจับปลา การจับสัตว์ การปลูกพืช การเลี้ยงสัตว์ การทอผ้า การทำเครื่องมือการเกษตรเหล่านี้เป็นความรู้ความสามารถที่บรรพบุรุษได้สร้างสรรค์และถ่ายทอดมาให้เรา มีวิธีการหลายอย่างที่ทำได้

ความรู้เหล่านี้เกิดประโยชน์แก่สังคมปัจจุบัน คือการอนุรักษ์ คือ การบำรุงรักษาสิ่งที่ตั้งงามไว้เช่น ประเพณีต่างๆ ทัศนกรรม และคุณค่าหรือการปฏิบัติตนเพื่อความสัมพันธ์อันดีกับคนและสิ่งแวดล้อม การฟื้นฟู คือ การรื้อฟื้นสิ่งที่ตั้งงามที่หายไป เลิกไป หรือกำลังจะเลิก ให้กลับมาเป็นประโยชน์ เช่นการรื้อฟื้นดนตรีไทย การประยุกต์คือ การปรับหรือการผสมผสานความรู้เก่ากับความรู้ใหม่เข้าด้วยกัน ให้เหมาะสมกับสมัยใหม่ เช่นการใช้ยาสมุนไพรในโรงพยาบาล ประสานกับการรักษาสมัยใหม่ การทำพิธีบวงสรวงไม้ เพื่อให้เกิดสำนึกการอนุรักษ์ธรรมชาติ รักษาป่ามากยิ่งขึ้น การประยุกต์ประเพณีการทำบุญข้าวเปลือกที่วัด มาเป็นการสร้างธนาคารข้าว เพื่อช่วยเหลือผู้ที่ขาดแคลน การสร้างใหม่ คือ การค้นคิดใหม่ที่สัมพันธ์กับความรู้ดั้งเดิม เช่น การประดิษฐ์โปงลาง การคิดโครงการพัฒนาเพื่อแก้ปัญหาของชุมชน โดยอาศัยคุณค่าความเอื้ออาทรที่ชาวบ้านเคยมีต่อกันมาหารูปแบบใหม่ เช่น การสร้างธนาคารข้าวธนาคารโคกระบือการรวมกลุ่มแม่บ้านเยาวชนเพื่อทำกิจกรรมกันอย่างมีระบบมากยิ่งขึ้นภูมิปัญญาเป็นความรู้ที่ประกอบไปด้วยคุณธรรม ซึ่งสอดคล้องกับวิถีชีวิตดั้งเดิมนั้น ชีวิตของชาวบ้านไม่ได้แบ่งแยกเป็นส่วนๆหากแต่ทุกอย่างมีความสัมพันธ์กันทำมาหากิน การร่วมกันในชุมชน การปฏิบัติศาสนา พิธีกรรมและประเพณีความรู้เป็นคุณธรรม เมื่อผู้คนใช้ความรู้เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างคนกับคน คนกับธรรมชาติ และคนกับสิ่งเหนือธรรมชาติความรู้เหล่านี้เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิต เป็นแนวทางหลักเกณฑ์วิธีปฏิบัติที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของครอบครัว ความสัมพันธ์กับคนอื่นความสัมพันธ์กับผู้ล่วงลับไปแล้ว กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และกับธรรมชาติความรู้เรื่องทำมาหากินมีอยู่มาก เช่นการทำไร่ทำนา การปลูกพืช การเลี้ยงสัตว์ การจับปลา จับสัตว์ การผ้า ทั้งผ้าฝ้ายและผ้าไหม ซึ่งมีลวดลายที่สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อและความคิดของชาวบ้าน การทำเครื่องปั้นดินเผา การแกะสลักไม้และหินซึ่งจะพบได้จากโบราณสถานในพิพิธภัณฑสถานต่าง ๆ

ปราชญ์ท้องถิ่นจึงเป็นอีกส่วนสำคัญในการดำรงซึ่งความเป็นภูมิปัญญาในการดำเนินชีวิตของเผ่าพันธุ์มนุษย์ในทุกยุคทุกสมัยและจะเห็นได้ว่าในปัจจุบันกระแสการพัฒนาความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจชุมชนโดยใช้ภูมิปัญญาของคนในชุมชนที่มีองค์ความรู้ในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตจึงจัดให้มีโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีขึ้น เป็นการบูรณาการการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเข้ากับการพัฒนาและส่งเสริมการตลาดสินค้า OTOP ในชุมชนต่าง ๆ ด้วยความคิดสร้างสรรค์ มีนวัตกรรมของการพัฒนาและยุทธศาสตร์ในการส่งเสริม เพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวและเพิ่มยอดขายสินค้า OTOP ที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละชุมชน ด้วยยุทธศาสตร์การตลาดที่แตกต่างไปจากที่เคยทำมา เพิ่มคุณค่าให้สินค้า OTOP ให้เป็นเสน่ห์ดึงดูดให้คนเข้าไปท่องเที่ยวในจังหวัดต่างๆ ที่มีสินค้า OTOP ที่เป็นผลผลิตของชุมชนต่างๆ ในแต่ละจังหวัด เพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยว เพิ่มรายได้จากการขายสินค้า OTOP ที่ผลิตโดยสมาชิกในชุมชน ใช้วัตถุดิบที่มีอยู่ในชุมชน เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้เศรษฐกิจชุมชน ดังที่กล่าวมานี้เป็น การแสดงให้เห็นถึงความสำคัญในการส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่นตระหนักถึง คุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่นในการนำมาใช้ในการพัฒนานวัตกรรมใหม่ๆอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ เกิดประโยชน์สูงสุด คุ่มค่า และมีประสิทธิผลต่อ สังคมโดยรวม โดยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ได้ มุ่งเน้นการเพิ่มผลิตภาพการผลิตบนฐานโดยใช้ ภูมิปัญญาและนวัตกรรมที่เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของพลังประชารัฐมาใช้ในการพัฒนาที่ยั่งยืนและให้ “คน” เป็นศูนย์กลางการพัฒนา การจัดการชุมชนจึงมีลักษณะของความร่วมมือของ คนในชุมชน มีการเรียนรู้ร่วมกันในการจัดการ ตนเองเพื่อสร้างสรรค์พลังที่เข้มแข็งและการก้าว เดินไปข้างหน้าอย่างยั่งยืน (อรพิน ปิยะสกุลเกียรติและคณะ, 2561: 220) ปราชญ์ชาวบ้านเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน การประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาทั้งในระดับบุคคล ครอบครัวชุมชน ฯลฯ อีกทั้งการรู้จักเลือกสรรภูมิ ปัญญาในการบูรณาการกับวิทยาการต่างๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและ ความต้องการ โดยการส่งเสริมให้ชาวบ้านใน ชุมชนให้มีส่วนร่วมในการน าประสบการณ์ความ รอบรู้ ความชำนาญและภูมิปัญญาท้องถิ่นส่วน บุคคลมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาสังคม และการพัฒนาประเทศให้มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนในอนาคต บทบาทปราชญ์ชาวบ้านจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการตนเองของ ชุมชนให้เกิดเข้มแข็ง และยั่งยืนอยู่ได้อย่างดีท่ามกลาง กระแสการหมุนเวียนเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก

จังหวัดสุรินทร์เป็นจังหวัดที่เก่าแก่และเป็นจังหวัดที่มีปราชญ์ท้องถิ่นที่มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับมาก แห่งหนึ่งของประเทศ เมื่อกล่าวถึงปราชญ์ท้องถิ่นคนส่วนใหญ่มักจะคิดถึงองค์ความรู้หรือภูมิปัญญาที่มาจาก ชาวบ้านเป็นความรู้ที่ตกทอดมาจากบรรพบุรุษเกิดจากกระบวนการเรียนรู้ปรับตัวผ่านประสบการณ์ที่สั่งสมพัฒนาและสืบทอดกันต่อๆมาเพื่อใช้แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในการดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขหลักการแนวคิดและวิถีชีวิตของปราชญ์เป็นสิ่งที่คนในยุคสมัยปัจจุบันนี้ควรได้เรียนรู้และนำไปเป็นแบบอย่างในการดำรงชีวิต การนำภูมิปัญญาจากปราชญ์ชาวบ้านมาประยุกต์ใช้ในการทำงานซึ่งสามารถนำไปใช้ปฏิบัติใช้ในระดับบุคคลและชุมชนท้องถิ่นได้เป็นอย่างดีจังหวัดสุรินทร์ก็มีการนำเอาองค์ความรู้เกี่ยวกับปราชญ์ท้องถิ่นมาใช้ในการเสริมสร้างคุณค่าอย่างมากมายปราชญ์ชาวบ้านจึงมีบทบาทสำคัญในกระบวนการสร้างเข้มแข็งของชุมชนโดยเป็นผู้ที่นำภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนให้เกิดความรู้ความเข้าใจในชุมชนของตนเองร่วมกันจัดการทรัพยากรที่มีอยู่

อย่างเป็นระบบและเกิดความยั่งยืนด้วยการเรียนรู้และฝึกตนเองให้เห็นคุณค่าของวัฒนธรรมชุมชนกระตุ้นปลูกฝังให้เกิดจิตสำนึกรักชุมชนมีความหวงแหนสมบัติสาธารณะของชุมชนและเกิดค่านิยมร่วมเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมในชุมชน

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาและรวบรวมปราชญ์ท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์เพื่อสร้างเป็นฐานข้อมูลองค์ความรู้ของปราชญ์ท้องถิ่นสุรินทร์และจัดการองค์ความรู้ของปราชญ์ท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ โดยนำผลการศึกษามาจัดระบบ เรียบเรียงและเผยแพร่สู่สาธารณชนทั่วไปรวมทั้งการถ่ายทอดองค์ความรู้สู่สาธารณชนเพื่อให้ประชาชนนำไปเป็นแนวทางและแบบอย่างเพื่อเรียนรู้และประยุกต์ใช้อย่างยั่งยืนต่อไปอีกทั้งการดำเนินโครงการวิจัยครั้งนี้จะสอดคล้องกับประเด็นยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้เพื่อเพิ่มศักยภาพการวิจัยทางพระพุทธศาสนา ระดับชาติและนานาชาติ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและพัฒนาฐานข้อมูลปราชญ์ท้องถิ่นและองค์ความรู้ของปราชญ์ท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์
2. เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาในรูปแบบการนำเสนอและถ่ายทอดรูปแบบต่าง ๆ เพื่อเป็นแบบอย่างการเรียนรู้และนำไปประยุกต์ใช้
3. เพื่อสร้างระบบการนำองค์ความรู้ที่ได้เผยแพร่ไปสู่สาธารณชนผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

วิธีการดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาฐานข้อมูลปราชญ์ท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์งานวิจัยนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ทั้งหนังสือ รายงานการวิจัย รายงานการประชุม ภาพถ่าย เอกสารแสดงความสัมพันธ์ที่แสดงให้เห็นถึงข้อมูลปราชญ์ท้องถิ่นและองค์ความรู้ของปราชญ์ท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ทั้งนี้เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาในรูปแบบการนำเสนอและถ่ายทอดรูปแบบต่าง ๆ เพื่อเป็นแบบอย่างการเรียนรู้และนำไปประยุกต์ใช้และสร้างระบบการนำองค์ความรู้ที่ได้เผยแพร่ไปสู่สาธารณชนผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

ขอบเขตการวิจัย

ประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ปราชญ์ชาวบ้านผู้ประสบความสำเร็จในอาชีพจำนวน 29 คน

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ปราชญ์ชาวบ้านผู้ประสบความสำเร็จในอาชีพ 6 ด้าน คือด้านเกษตรกรรมและเศรษฐกิจพอเพียง 11 คน ด้านศาสนาประเพณีและพิธีกรรม 2 คน ด้านดนตรีพื้นเมือง 2 คนด้านจักสาน 3 คน ด้านสมุนไพรและการแพทย์พื้นบ้าน 6 คน และ ด้านผ้าไหม 5 คน รวมผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 29 คน ได้มาโดยวิธีเลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้การวิจัย 1. แบบสัมภาษณ์ ที่ใช้สัมภาษณ์ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน และชาวบ้านซึ่งเป็น แหล่งข้อมูลที่ได้มาแบบเจาะจง โดยผู้วิจัยสร้างแบบสัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลภูมิปัญญา ท้องถิ่นจำนวน 6 ด้าน ในจังหวัดสุรินทร์ตามหัวข้อที่ได้กำหนดไว้ และนำแบบสัมภาษณ์ไปให้ ผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ จำนวน 3 ท่าน ประเมินความเหมาะสมของแบบสัมภาษณ์ โดยพิจารณาจาก ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence : IOC) กับประเด็นที่ต้องการประเมิน และความ เหมาะสมของข้อความและภาษาที่ใช้ จากนั้นจะนำผลประเมินมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง

การสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสอบถามทั้ง 4 ตอน ให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อใช้เก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับต่อไปนี้

ตอนที่ 1 การสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามและข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยสร้างเป็นแบบเลือกตอบ จากการสำรวจ,ศึกษาเอกสารฐานข้อมูลปราชญ์ท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์

ตอนที่ 2 การสร้างแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบสอบถามวัดความรู้ความสามารถของปราชญ์ท้องถิ่น โดยผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นหลักในการสอบถามตามกรอบแนวคิดในการวิจัย ระบุรายการข้อมูลที่ต้องการของแต่ละประเด็น จากการ ศึกษาและรวบรวมฐานข้อมูลปราชญ์ท้องถิ่นและองค์ความรู้ของปราชญ์ท้องถิ่นสุรินทร์ และนำไปจัดทำแบบสอบถามและรายการข้อคำถาม

ตอนที่ 3 การสร้างแบบสอบถาม แบบประมาณค่าเกี่ยวกับการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาในรูปแบบการนำเสนอและถ่ายทอดรูปแบบต่างๆเพื่อเป็นแบบอย่างการเรียนรู้และนำไปประยุกต์ใช้

ตอนที่ 4 การสร้างแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับความสามารถในการนำองค์ความรู้ที่ได้เผยแพร่ไปสู่สาธารณชนผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

จัดทำแบบสอบถามและรายการข้อคำถามแต่ละประเด็น

โดยจัดทำแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า ซึ่งมีตัวเลือก 5 ระดับ คือ 5, 4, 3, 2, และ 1 ตามเกณฑ์ดังต่อไปนี้

ระดับคำตอบ 5 หมายถึง ระดับความสามารถมากที่สุด	กำหนดค่าคะแนนเท่ากับ 5
ระดับคำตอบ 4 หมายถึง ระดับความสามารถมาก	กำหนดค่าคะแนนเท่ากับ 4
ระดับคำตอบ 3 หมายถึง ระดับความสามารถปานกลาง	กำหนดค่าคะแนนเท่ากับ 3
ระดับคำตอบ 2 หมายถึง ระดับความสามารถน้อย	กำหนดค่าคะแนนเท่ากับ 2
ระดับคำตอบ 1 หมายถึง ระดับความสามารถน้อยที่สุด	กำหนดค่าคะแนนเท่ากับ 1

การแปรผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมีความหมายดังนี้

ความสามารถในรูปแบบการนำเสนอและถ่ายทอดรูปแบบต่าง ๆ เพื่อเป็นแบบอย่างการเรียนรู้และนำไปประยุกต์ใช้

ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00	หมายถึง	ความสามารถระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49	หมายถึง	ความสามารถระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49	หมายถึง	ความสามารถระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49	หมายถึง	ความสามารถระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49	หมายถึง	ความสามารถระดับน้อยสุด

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิในวิทยาเขตสุรินทร์ตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะ และผู้วิจัยได้นำมาปรับปรุงแก้ไขการตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถามโดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่านเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content validity) ของคำถามทั้งนี้เพื่อให้แบบสอบถามที่สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามมาตรวจสอบ เพื่อหาความเที่ยงตรงของเนื้อหาได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Item-Objective Congruence Index : IOC) อยู่ระหว่าง 5 แสดงว่าแบบสอบถามมีความตรงตามเนื้อหาการทดลองใช้เครื่องมือผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับปราชญ์ท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์ ซึ่งมีประชากรจำนวน 30 คน และนำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยวิธีการหาค่าประสิทธิผลแอลฟา (Alpha-coefficient method) ของ Combrash ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ 0.86 ผู้วิจัยนำไปใช้เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจริงต่อไป แบบสอบถามปลายเปิดสำหรับแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยในขั้นตอนนี้ มีการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามสำหรับวิทยาเขตที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยติดต่อขอความอนุเคราะห์ ในการเก็บแบบสอบถาม โดยมีหนังสือราชการของมหาวิทยลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มานำส่ง พร้อมกับติดต่อดำเนินการทางโทรศัพท์เป็นระยะ และผู้วิจัยได้ไปสอบถามด้วยตนเอง ส่วนการเก็บข้อมูลเนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการในลักษณะของการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) การสัมภาษณ์เชิงลึก ได้ประสานงานกับผู้นำชุมชนเพื่อนัดหมายล่วงหน้าในการสัมภาษณ์ ปราชญ์ชาวบ้าน การสังเกต ได้สังเกตเมื่อเข้าไปชุมชน ทั้งนัดหมายและไม่ได้นัดหมาย การพัฒนาฐานข้อมูล ทำการพัฒนาฐานข้อมูลแหล่งการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นขึ้นเพื่อจัดเก็บข้อมูลแหล่งการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับปราชญ์ชาวบ้าน และข้อมูลสำคัญต่าง ๆ มีขั้นตอนสำคัญ ได้แก่

- 1) เก็บรวบรวมข้อมูล ได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลักและนำข้อมูลไปวิเคราะห์โครงสร้างของข้อมูลเพื่อออกแบบและพัฒนาาระบบฐานข้อมูล
- 2) วิเคราะห์ระบบ ทำการสร้างแผนภาพบริบท (Context diagram) ของระบบแสดงการไหลของข้อมูลระดับสูงสุดและภาพรวม การทำงานของระบบ
- 3) ออกแบบ ทำการออกแบบแบบจำลองความสัมพันธ์ของข้อมูล (ERDiagram) และออกแบบฐานข้อมูลเพื่อใช้สำหรับจัดเก็บข้อมูลส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง
- 4) พัฒนาระบบ ทำการพัฒนาเว็บด้วยภาษา PHP (PHP hypertext preprocessor) ระบบจะแสดงผลในรูปแบบภาษา HTML (Hypertext markup language) และใช้ระบบจัดการฐานข้อมูล MySQL

- 5) ทดสอบระบบทำการทดสอบการทำงานของระบบตามกระบวนการทดสอบโปรแกรม (Software testing) ได้แก่
 - 5.1) ทดสอบความถูกต้องของระบบ โดยทดสอบฟังก์ชันการทำงานส่วนต่าง ๆ
 - 5.2) ทดสอบ ประสิทธิภาพของระบบด้านการรองรับข้อมูลการรองรับจำนวนผู้ใช้ ความเร็วในการแสดงผลข้อมูล และความง่ายต่อการใช้งาน
 - 5.3) แก้ไขข้อบกพร่องเพื่อให้ระบบทำงานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ
- 6) นำไปใช้งาน ระบบฐานข้อมูลอยู่ในรูปแบบของฐานข้อมูลออนไลน์ใช้งานผ่านระบบเครือข่าย อินเทอร์เน็ต ผ่านโปรแกรมแสดงผลเว็บไซต์ (Web browser)

ผลการวิจัย

การพัฒนาฐานข้อมูลปราชญ์ท้องถิ่นและองค์ความรู้ของปราชญ์ท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนท้องถิ่นเป็นถิ่นฐานที่อยู่อาศัยของคนที่มีความเกี่ยวข้องกับสภาพทางภูมิศาสตร์และระบบความสัมพันธ์ในสังคมซึ่งอิงอาศัยความเอื้ออาทร ความผูกพัน และการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันเพื่อเป็นเครื่องดำเนินการเพื่อให้มีชีวิตที่ตีร่วมกันการพัฒนาชุมชนเป็นการเสริมสร้างความเจริญทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมให้แก่ท้องถิ่นการพัฒนาชุมชนมีอยู่ด้วยกันหลายด้านทั้งการเมือง เศรษฐกิจและสังคม การนำภูมิปัญญามาใช้ประโยชน์ในการชีวิตจนประสบผลสำเร็จสามารถถ่ายทอดเชื่อมโยงคุณค่าของอดีตกับปัจจุบันได้อย่างเหมาะสมบุคคลที่มีความรู้และประสบการณ์เชี่ยวชาญในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นอย่างดีจะถูกเรียกว่าผู้รู้หรือปราชญ์ชาวบ้าน ซึ่งเป็นผู้ที่มีองค์ความรู้เป็นลักษณะเฉพาะของตนเองสามารถพัฒนาความรู้และปรับปรุงจนเกิดทักษะความชำนาญและนำมาประยุกต์ใช้ได้เหมาะสมกับยุคสมัยและถ่ายทอดความรู้ต่าง ๆ ให้ชาวบ้านในชุมชนเพื่อนำไปใช้ประโยชน์การจัดการองค์ความรู้ของภูมิปัญญาท้องถิ่นจำเป็นต้องมีการรวบรวม จัดเก็บ และถ่ายทอดองค์ความรู้จากปราชญ์ชาวบ้านที่มีอยู่ในชุมชน เพื่ออนุรักษ์องค์ความรู้เหล่านั้นให้อยู่คู่กับชุมชนต่อไปแต่ปัญหาที่สำคัญของการจัดการสารสนเทศภูมิปัญญาชาวบ้านในปัจจุบันของชุมชนยังขาดจัดการที่เป็นระบบการเผยแพร่ถ่ายทอดยังไม่แพร่หลายส่งผลให้เกิดการสูญหายของความรู้ที่มีคุณค่าเหล่านี้

ถ่ายทอดองค์ความรู้ของปราชญ์ท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ ผลการวิจัยพบว่า การนำวิธีการจัดการความรู้มาใช้กับภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้นมีความเกี่ยวข้องกับการรวบรวมองค์ความรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่นซึ่งกระจัดกระจายอยู่ในตัวบุคคลหรือเอกสาร มาพัฒนาให้เป็นระบบโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วยในการพัฒนาคลังความรู้ในการรวบรวมจัดเก็บเพื่อให้ทุกคนในชุมชนสามารถเข้าถึงความรู้ และพัฒนาตนเองให้เป็นผู้รู้ รวมทั้งปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพอันจะส่งผลให้ชุมชนมีความสามารถในการประกอบอาชีพและมีวิถีชีวิตที่ดีงามสอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นนี้มี 2 ประเภท คือ ความรู้ที่อยู่ในตัวบุคคล เป็นความรู้ที่อยู่ในตัวบุคคลเกิดจากประสบการณ์ เป็นผลมาจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ยาวนานและสั่งสมทดลองใช้ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงจนกระทั่งมีความสอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมวัฒนธรรม ประเพณีและเกิดประโยชน์ต่อชุมชน ส่วนภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นความรู้ชัดแจ้ง เป็นความรู้ที่ถ่ายทอดออกมาจากตัวบุคคลโดยวิธีการต่าง ๆ ความรู้ประเภทนี้จะต้องผ่านกระบวนการศึกษาและจัดเก็บอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ผู้ที่ต้องการศึกษามานำมาใช้ประโยชน์ได้ทันทีซึ่งต้องอาศัยกระบวนการจัดการความรู้เข้าป้ดำเนินการ

การพัฒนาประเทศในระยะ 50 กว่าปีที่ผ่านมา ประเทศไทยได้เดินตามกระแสการพัฒนาทั้งทางวิชาการและทางเศรษฐกิจของสังคมโลก โดยเฉพาะแนวทางการพัฒนาที่ทำลายฐานทรัพยากรท้องถิ่น ทั้งทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรทางสังคม โดยเฉพาะชุดความรู้ต่าง ๆ ที่เคยมีมาในอดีต ได้มีการปรับเปลี่ยน โดยใช้ความรู้จากภายนอกเข้ามาทดแทน หรือเปลี่ยนแปลงชุดความรู้ที่เคยมีอยู่ในท้องถิ่น ที่มีความเหมาะสมทั้งทางด้านระบบธรรมชาติ ระบบสังคม และระบบสิ่งแวดล้อม ทำให้เกิดความเสื่อมโทรมในแทบทุกด้าน นำไปสู่การขาดแคลนและความไม่ “เพียงพอ” ในทุกด้านของระบบชีวิตทำให้คนไทยทั้งถิ่น ทั้งความเป็นไทย หันไปชื่นชมกับระบบคิด ระบบความรู้ และระบบการพัฒนา แบบตะวันตก หรือแบบต่างชาติ จนแทบจะสูญเสียความเป็นตัวของตัวเองในปัจจุบัน ที่ได้มีการปรับเปลี่ยนแนวทางการพัฒนาที่หันมาพึ่งตนเอง ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่จำเป็นต้องหันกลับ มาศึกษา หาคูจุดเด่นและข้อดีต่าง ๆ ที่เคยมีและที่ยังใช้ได้ อยู่ ของความรู้ ภูมิปัญญา และการปฏิบัติในท้องถิ่น ที่สอดคล้องกับความเป็นจริงของระบบในพื้นที่แต่ละแห่งของประเทศไทย

กระแสการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ทำให้เกิดความจำเป็นที่จะต้องฟื้นฟู ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่กำลังจะหายไปและแม้แต่คนที่ยังปฏิบัติอยู่ก็ไม่ค่อยจะภาคภูมิใจในความรู้ที่ตัวเองมี ไม่กล้าที่จะถ่ายทอดหรือนำไปบอกเล่าให้ใครทราบ ทำให้เกิดการสูญหาย ทั้งโดยธรรมชาติ และโดยการ “ไม่มั่นใจ” ในความรู้ที่ตัวเองมีฉะนั้น ลู่ทางที่สำคัญที่จะทำให้เกิดความภาคภูมิใจ ต้องอาศัยความเข้าใจและความพยายามที่จะฟื้นฟูความภาคภูมิใจและความรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่น หรือในตัวบุคคลวิธีการหนึ่งที่มีการดำเนินงานอยู่แล้วก็คือ การเชิดชูภูมิปัญญาไทยในสาขาต่าง ๆ แต่การดำเนินการดังกล่าวยังไม่ได้มีการพิจารณาในรายละเอียดถึงที่ไปที่มาของ

การสัมฤทธิ์ผล ของชุดความรู้หรือภูมิปัญญาต่าง ๆ ซึ่งทำให้เกิดข้อกังขาทั้งกับทุกคนในท้องถิ่นและนักวิชาการทั่วไป ดังนั้น ทางเลือกทางหนึ่งก็คือ การนำความรู้เชิงประจักษ์ ที่มีอยู่และได้ผลจากการปฏิบัติในพื้นที่ต่างๆ มาตรวจสอบ หรือทดสอบ โดยหลักการทางวิทยาศาสตร์ และทางธรรมชาติวิทยา ที่จะทำให้ทุกคนมีความเข้าใจที่ตรงกัน คนที่ดำเนินงานอยู่ในปัจจุบัน ก็จะพลอยเข้าใจตัวเองไปด้วยโดยอาศัยหลักการ คุณธรรม นำความรู้ สู่สัมมาทิฐิ

การสร้างระบบการนำองค์ความรู้ที่ได้เผยแพร่ไปสู่สาธารณชนผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ผลการวิจัยพบว่า การนำความรู้ของปราชญ์เผยแพร่ไปสู่สาธารณชนผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตทุกวันนี้ง่ายมากเพราะโลกออนไลน์ของเราพัฒนาไปไกลมาก ๆ การสื่อสารออนไลน์จึงกลายเป็นสิ่งที่เข้ามามีบทบาทกับการใช้ชีวิตของคนเรามากขึ้น ดังจะเห็นได้จากทุก ๆ วันเราจำเป็นต้องมีการสื่อสารผ่านระบบออนไลน์ไม่ว่าจะเป็นการรับหรือส่งก็ตามดังนั้นปฏิเสธไม่ได้จริง ๆ ว่าเป็นโลกสมัยใหม่ที่มิได้มีแค่เรื่องของความเชื่อซ้าอีกต่อไปแต่ทุกอย่างต้องเร็วและสามารถเข้าถึงได้ง่ายดายด้วยซึ่งการสื่อสารออนไลน์นี้ก็มีประโยชน์ด้วยกันหลายข้อเช่น ทำให้ทุกคนสามารถรับรู้ข่าวสาร ความเคลื่อนไหว หรือการประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็วมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) นโยบายเกี่ยวกับหน่วยงานของรัฐ ได้แก่ สำนักงานจังหวัดสุรินทร์ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสุรินทร์ สามารถนำองค์ความรู้จากงานวิจัยนี้ไปเป็นกรอบกำหนดแนวนโยบายในการพัฒนาชุมชนให้เกิดความเข้มแข็งบนรากฐานของภูมิปัญญาของท้องถิ่น

2) องค์กรส่วนท้องถิ่นควรให้การสนับสนุนการสร้างกระบวนการพัฒนาการเรียนการสอนที่ได้เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยเฉพาะปราชญ์ชาวบ้านที่เป็นผู้เชื่อมโยงชุดความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น ร่วมกับสถานศึกษาเข้าสู่กระบวนการเรียนการสอนของสถานศึกษา ในแต่ละท้องถิ่นนั้น

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1) ควรวิจัยเกี่ยวกับหลักวิธีการถอดสรุปบทเรียนจากองค์ความรู้ของปราชญ์ชาวบ้านในจังหวัดสุรินทร์ตกผลึกจนกลายเป็นภูมิปัญญา สามารถนำไปปฏิบัติใช้ในที่อื่น ๆ ได้

2) วิเคราะห์ ถึงความจำเป็น และความต้องการที่แท้จริง ทำให้ชีวิตหรือชุมชน สามารถจัดความสัมพันธ์ หรือ กำหนดท่าทีต่อสิ่งที่มาจากภายนอก ที่เข้ามา เป็นผู้เลือก คัดสรร อะไรควรรับ หรือควรปฏิเสธ รับแล้วควรปรับให้เข้ากับชีวิตหรือชุมชน ได้อย่างไร เป็นการรู้เท่าทันสิ่งภายนอก เปรียบเสมือนชุมชนที่มีภูมิด้านทานโรคร้ายที่เข้ามา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ศึกษาการหลักคิดของปราชญ์ในด้านการพัฒนาคนให้เกิดปัญญา มีความคิดที่จะแก้ปัญหาด้วยตัวเอง การระดมทุน ระดมทรัพยากรมาที่หลัง มีความเชื่อมั่นว่าถ้ามนุษย์เกิดปัญญา จะสามารถแก้ปัญหาได้ การทำงานร่วมกัน จึงต้องตระหนักเสมอว่าเป็นกระบวนการในการสร้างคนขึ้นมา

2) หลักคิดและวิถีชีวิตของปราชญ์ เป็นสิ่งที่คนในยุคสมัยนี้ ควรได้เรียนรู้ และนำไปเป็นแบบอย่างในการดำรงชีวิต ภูมิปัญญา วิธีการในการทำงาน สามารถนำไปใช้ปฏิบัติในระดับบุคคลและชุมชนได้เป็นอย่างดี

บรรณานุกรม

กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. (2554). ประกาศสำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครอง เรื่อง จำนวนราษฎร

ทั่วราชอาณาจักร แยกเป็นกรุงเทพมหานครและจังหวัดต่าง ๆ ตามหลักฐานการทะเบียนราษฎร

ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2554. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: http://stat.bora.dopa.go.th/stat/y_stat54.html.

สืบค้น 14 ตุลาคม 2562.

ศิริพร สุเมธรัตน์. (2554). ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเมืองสุรินทร์. สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

อรพิน ปิยะสกุลเกียรติและคณะ. (2561). บทบาทของปราชญ์ชาวบ้านในการจัดการตนเองของชุมชน. วารสารเกษมบัณฑิต

19(ฉบับพิเศษ) มีนาคม 2561

การศึกษาผลการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
หน่วย ระบบอวัยวะในร่างกายของเรา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
โดยใช้ชุดกิจกรรมในการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es)
Study of learning outcomes of Science and Technology
Department Organ System in our body unit for Mathayomsuksa 2 by
using a series of activities in Quality Elementary Science Teaching (5Es)

จิตติธิตา ดีเลข*, และ เจริญวิชัย สมพงษ์ธรรม†

Received January 10, 2021; Revised February 12, 2021; Accepted June 25, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาผลการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หน่วย ระบบอวัยวะในร่างกายของเรา โดยใช้ชุดกิจกรรมในการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะกระบวนการกลุ่ม และความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ตามเกณฑ์ที่กำหนด 2) เพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลัง กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/2 โรงเรียนบ้านนาตาลใต้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 20 คน เครื่องมือวิจัย คือ แผนการจัดการเรียนรู้ ชุดกิจกรรมในการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) แบบทดสอบผลการเรียนรู้ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบประเมินผลการเรียนรู้ด้านทักษะกระบวนการกลุ่ม และแบบสอบถามผลการเรียนรู้ด้านความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยการหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ กรณีกกลุ่มตัวอย่างเดียว (One sample t-test) และสถิติที่กรณีกกลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระต่อกัน (Dependent sample t-test)

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ผลการเรียนรู้ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์และหลังเรียนอยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านทักษะกระบวนการกลุ่มอยู่ในระดับสูงกว่าเกณฑ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และด้านความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับสูงกว่าเกณฑ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. ผลการเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนมีพัฒนาการเห็นได้อย่างชัดเจน

คำสำคัญ: ระบบอวัยวะในร่างกายของเรา, ชุดกิจกรรม, การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es)

Abstract

The objective of this research is 1) to study the learning outcomes of Mathayomsuksa 2 students, science and technology department, body organ system unit by using a series of educational activities in Elementary Science Teaching (5Es) in learning achievement, group process skills and satisfaction with learning management according to the specified criteria. 2) to compare learning results in terms of academic achievement before and after the sample group was Mathayomsuksa 2/2 students at Ban Na Tan Tai School, under the office of the Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area 2, semester 1/2020, with a number of 20 people in a learning management plan, Educational Quest Activity Package (5Es), academic achievement

* นักศึกษาระดับปริญญาตรีและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชธานี อีเมล ploydittita@gmail.com

† อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชธานี

test, learning evaluation form for group process skills and a questionnaire on the satisfaction of learning management, statistical analysis by finding mean standard deviation, statistics on one sample t-test and statistics in case of dependent sample t-test.

The findings can be summarized as follows:

1. Learning outcomes on academic achievement before studying at a lower level and after studying at an intermediate level with statistical significance at the .05 level, group process skills were above the criteria. There were statistically significant at the .05 level and the satisfaction with learning management was higher than the criteria with statistical significance at the .05 level.

2. The results of comparison of learning achievement after studying, the students were statistically significantly higher than before at the .05 level, with the students clearly evolving.

Keywords: Organ systems in our body, series of activities, Quality Elementary Science Teaching (5Es)

บทนำ

วิทยาศาสตร์มีบทบาทสำคัญยิ่งในสังคมโลกปัจจุบันและอนาคตสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการดำรงชีวิตประจำวัน ล้วนเป็นผลของความรู้ วิทยาศาสตร์ผสมผสานกับความคิดสร้างสรรค์และศาสตร์อื่นๆ วิทยาศาสตร์เป็นวัฒนธรรมของโลกสมัยใหม่ ซึ่งเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ (Knowledge Based Society) จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาคนในชาติโดยเฉพาะเยาวชนให้มีคุณภาพมีความสามารถในการแสวงหาความรู้ความคิดอย่างมีเหตุผล และความสามารถในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ให้ คิดเป็น ทำเป็น สามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ (บุญนำ อินทนนท์, 2551 : 1) ซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนาประเทศไทยในช่วงแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) อยู่ในห้วงเวลาของการปฏิรูปประเทศเพื่อแก้ปัญหาพื้นฐาน ใน สถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็ว สังคมโลกจะมีความเชื่อมโยงใกล้ชิดกันมากขึ้นเป็นสภาพไร้ พรมแดนประเทศไทยจำเป็นต้อง เร่งพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัยและพัฒนา และนวัตกรรมให้เป็นปัจจัยหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาในทุกด้าน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มุ่งหวังให้ ผู้เรียนได้เรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่เน้นการเชื่อมโยงความรู้กับกระบวนการทักษะในการค้นคว้าและสร้างองค์ความรู้ โดยใช้กระบวนการ ในการสืบเสาะหาความรู้และการแก้ปัญหาที่หลากหลาย ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ทุกขั้นตอน มีการทำกิจกรรมด้วยการลง มือปฏิบัติจริงอย่างหลากหลาย เหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้กับทุกระดับชั้นการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552 : 1)

จะเห็นได้ว่าความสำคัญของวิทยาศาสตร์ ตามที่กล่าวข้างต้นการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิด การเรียนรู้อย่างแท้จริง ต้องเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้ได้รับการเรียนรู้เต็มศักยภาพ โดยเน้นการสอนที่เน้น กระบวนการเรียนรู้ กระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้อย่าง เป็นระบบ ทั้งด้านกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหา และคิดตัดสินใจ โดยครูเป็นผู้กระตุ้นและสร้าง บรรยากาศให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์นั้น จะต้องใช้สื่อการเรียนที่สามารถพัฒนา กระบวนการคิดและจินตนาการ ความสามารถในการแก้ไขปัญหาและการจัดการทักษะในการสื่อสาร และความสามารถในการ ตัดสินใจ (กรมวิชาการ, 2546 : 4)

จากรายงานผลการทดสอบมาตรฐานกลางของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์ ประจำปีการศึกษา 2562 ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านนาตาลใต้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 จำนวนนักเรียน 42 คน ได้คะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 33.45 จากคะแนนเต็ม 100 คะแนน ซึ่งต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนด และต่ำกว่าเกณฑ์มีอัตราความก้าวหน้าค่อนข้างต่ำยังไม่เป็นที่น่าพอใจ สาเหตุอาจเนื่องมาจาก การศึกษาของไทยในปัจจุบัน ในรายวิชา วิทยาศาสตร์ที่ผ่านมามีส่วนมาก รูปแบบการเรียนการสอนเป็นแนวนามธรรมมากกว่า รูปธรรม คือ สอนแบบบรรยาย อธิบายความรู้ ขาดสื่อเพื่อเพิ่มความชัดเจนและกระตุ้นความสนใจของนักเรียน เน้นเนื้อหามากกว่า การลงมือปฏิบัติจริง ส่งผลให้นักเรียนมีความรู้ที่ไม่ยั่งยืน นักเรียนไม่ได้รับการฝึกทักษะ กระบวนการทางวิทยาศาสตร์

จากการศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรสืบเสาะหาความรู้ 5E นั้นเป็นปัจจัยสำคัญของกิจกรรมการเรียนรู้ เนื่องจาก เป็นตัวกลางที่จะช่วยให้การสื่อสารระหว่างผู้สอนและผู้เรียนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจเนื้อหา บทเรียนที่อยู่ยากซับซ้อนได้ง่ายในระยะเวลาอันสั้น ช่วยให้ผู้เรียน และผู้สอนมีความเข้าใจตรงกัน เกิดประสบการณ์ร่วมกันในวิชาที่ เรียน สื่อจะช่วยแบ่งเบาภาระของครูในด้านการเตรียมเนื้อหา ซึ่งบางครั้งอาจให้ผู้เรียนศึกษาเนื้อหาจากสื่อได้ด้วยตนเอง ดังนั้นการ เรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ หน่วย ระบบอวัยวะในร่างกายของเรา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้ชุดกิจกรรมในการสอน

แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) มาใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้จึงเป็นการพัฒนาการเรียนการสอนและนวัตกรรมทางการศึกษา
อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านนาตาลใต้ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ที่เรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หน่วย ระบบอวัยวะในร่างกายของเรา
โดยใช้ชุดกิจกรรมในการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กระบวนการกลุ่ม และความพึงพอใจต่อ
การจัดการเรียนรู้ตามเกณฑ์ที่กำหนด

2. เพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่
2 โรงเรียนบ้านนาตาลใต้ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ที่เรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หน่วย ระบบอวัยวะในร่างกายของเรา โดยใช้ชุดกิจกรรมในการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es)

สมมติฐานการวิจัย

1. ผลการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านนาตาลใต้ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ที่เรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หน่วย ระบบอวัยวะในร่างกายของเรา
โดยใช้ชุดกิจกรรมในการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กระบวนการกลุ่ม และความพึงพอใจต่อ
การจัดการเรียนรู้สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

2. ผลการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หน่วย ระบบ
อวัยวะในร่างกายของเรา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้ชุดกิจกรรมในการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) หลังเรียนสูงกว่าก่อน
เรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเนื้อหาในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หน่วย ระบบอวัยวะ
ในร่างกายของเรา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จากหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ตามหลักสูตรแกนกลาง
การศึกษาขั้นพื้นฐาน มีทั้งหมด 5 เรื่อง ดังนี้ 1) ระบบหมุนเวียนเลือด 2) ระบบหายใจ 3) ระบบขับถ่าย 4) ระบบประสาท 5) ระบบ
สืบพันธุ์

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/2 โรงเรียนบ้านนาตาล
ใต้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 จำนวนนักเรียน 45 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/2 โรงเรียนบ้านนาตาลใต้ จำนวน 20 คน ซึ่งจะทำการเก็บ
ข้อมูลในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 ได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

1. ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมในการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es)
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลการเรียนรู้ประกอบด้วย ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะกระบวนการกลุ่ม และความ
พึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 5 ชนิด ดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้ หน่วย ระบบอวัยวะในร่างกายของเรา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 10 แผนการจัดการเรียนรู้
แผนการจัดการเรียนรู้ละ 2 ชั่วโมง จำนวน 5 แผนการจัดการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้ละ 1 ชั่วโมง จำนวน 5 แผนการ
จัดการเรียนรู้

2. ชุดกิจกรรมในการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 5 ชุด คือ ชุดกิจกรรมเรื่อง ระบบ

หมุนเวียนเลือด ระบบหายใจ ระบบขับถ่าย ระบบประสาท และระบบสืบพันธุ์

3. แบบทดสอบผลการเรียนรู้ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบเลือกตอบชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ
4. แบบประเมินผลการเรียนรู้ด้านทักษะกระบวนการกลุ่ม โดยแบ่งพฤติกรรมการทำงานกลุ่มออกเป็น 3 ด้าน คือ การร่วมคิด การร่วมปฏิบัติงาน และผลงานของกลุ่ม
5. แบบสอบถามผลการเรียนรู้ด้านความพึงพอใจ จำนวน 1 ฉบับ 4 ด้าน จำนวน 20 ข้อ ในด้านเนื้อหา ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผล

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ผลการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หน่วยระบบอวัยวะในร่างกายของเรา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้ชุดกิจกรรมในการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้านทักษะกระบวนการกลุ่ม และด้านความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ เปรียบเทียบเกณฑ์ที่กำหนดไว้ดังนี้ ผลการเรียนรู้ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และผลการเรียนรู้ด้านทักษะกระบวนการกลุ่ม กำหนดเกณฑ์การผ่านไว้ร้อยละ 60 ของคะแนนเต็มทั้งหมด 40 คะแนน ส่วนผลการเรียนรู้ด้านความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ กำหนดเกณฑ์ผ่านไว้ระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.51) หาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยใช้สถิติที่ กรณีกกลุ่มตัวอย่างเดียว (One Sample t-test)

2. วิเคราะห์เปรียบเทียบผลการเรียนรู้ในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ระหว่างคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน หน่วย ระบบอวัยวะในร่างกายของเรา โดยใช้ชุดกิจกรรมในการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) โดยใช้สถิติที่ กรณีกกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน (Dependent sample t-test)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการเรียนรู้ หน่วย ระบบอวัยวะในร่างกายของเรา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านนาตาลใต้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563

1.1 ผลการศึกษาผลการเรียนรู้ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพบว่า กรณีก่อนเรียนนักเรียนมีผลการเรียนรู้ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้โดยผลสัมฤทธิ์อยู่ในระดับต่ำเมื่อทดสอบแล้วพบว่าผลสัมฤทธิ์อยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กรณีก่อนเรียน พบว่า นักเรียนมีผลการเรียนรู้อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อทดสอบแล้วพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.2 ผลการเรียนรู้ด้านทักษะกระบวนการทำงานกลุ่ม พบว่า นักเรียนมีผลการเรียนรู้ด้านทักษะกระบวนการกลุ่มอยู่ในระดับสูง เมื่อทดสอบทางสถิติแล้วพบว่าสูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.3 ผลการเรียนรู้ด้านความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก เมื่อทดสอบทางสถิติแล้ว พบว่า สูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาผลการเรียนรู้ด้านความพึงพอใจรายด้านอยู่ในระดับมาก อยู่ 4 ด้าน คือ ด้านเนื้อหา ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดผลประเมินผล เมื่อทดสอบทางสถิติแล้วพบว่าสูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า นักเรียนมีผลการเรียนรู้ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนมีพัฒนาการเห็นได้อย่างชัดเจน

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลศึกษาการศึกษาผลการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านนาตาลใต้ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ที่เรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หน่วย ระบบอวัยวะในร่างกายของเรา โดยใช้ชุดกิจกรรมในการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) มีรายละเอียด ดังนี้

1.1 ผลการเรียนรู้ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลการวิจัยพบว่า กรณีก่อนเรียนนักเรียนมีผลการเรียนรู้ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้โดยผลสัมฤทธิ์อยู่ในระดับต่ำเมื่อทดสอบแล้วพบว่าผลสัมฤทธิ์อยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กรณีก่อนเรียน พบว่า นักเรียนมีผลการเรียนรู้อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อทดสอบแล้วพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจเป็นเพราะ

รูปแบบกระบวนการสืบเสาะหาความรู้เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีบทบาทในทุกขั้นตอนของการจัดกิจกรรมทั้ง 5 ชั้น ได้แก่
ขั้นสร้างความสนใจ ขั้นสำรวจค้นหา ขั้นอธิบายและลงข้อสรุป ขั้นขยายความรู้และขั้นประเมิน ผู้วิจัยจึงเห็นว่าการสอนรูปแบบ
กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ ซึ่งเป็นรูปแบบการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางสามารถนำไปพัฒนาการจัดกระบวนการเรียนการ
สอนในรายวิชาวิทยาศาสตร์ได้ดีและทำให้ผลการเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์มีผลสัมฤทธิ์สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรธนา อุ
ไพจิตร (2557) ได้ศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเซลล์ของสิ่งมีชีวิต โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 5E สำหรับนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการศึกษา พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเซลล์ของสิ่งมีชีวิต
โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 5E สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
และสอดคล้องกับงานวิจัยต่างประเทศของ มูชิโน และ ลอร์สัน (Musheno and Lawson, 1999 : 23-37) ได้ทำการวิจัยเรื่องผล
ของการจัดการเรียนรู้ด้วยวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้และการสอนตามแบบปกติในการเข้าใจ โมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ กลุ่ม
ตัวอย่างเป็นนักเรียนเกรด 9-10 จำนวน 123 คน พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้มีความ
เข้าใจในโมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

1.2 ผลการเรียนรู้ด้านทักษะกระบวนการทำงานกลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีผลการเรียนรู้ด้านทักษะ
กระบวนการกลุ่มอยู่ในระดับสูง เมื่อทดสอบทางสถิติแล้วพบว่า สูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตาม
สมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจเป็นเพราะผู้วิจัยได้ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มทำงานร่วมกันในทุกๆครั้งก่อนการสอนจึงทำให้นักเรียนมีทักษะในการ
ทำงานกลุ่ม มีการแสดงความคิดเห็น มีการร่วมคิดร่วมวางแผน มีความร่วมมือในการปฏิบัติงานส่งผลให้ผลงานกลุ่มออกมาสมบูรณ์
นอกจากนี้ยังเกิดจากความมั่นใจในความสามารถของตนเอง และความสามารถของสมาชิกในกลุ่ม สามารถที่จะปรับตัวให้เข้ากับ
กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) จากการสังเกตในชั้นสำรวจและค้นหาให้นักเรียนที่เก่งหรือ
ปานกลางแต่ละกลุ่มมักจะเป็นผู้นำการทำทดลองส่วนนักเรียนที่เรียนอ่อนจะเป็นผู้เตรียมอุปกรณ์ให้พร้อมสำหรับการทดลอง
โดยมีครูเป็นผู้ให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด นักเรียนได้เรียนรู้จากใบความรู้ ใบกิจกรรม และได้ศึกษาวิธีการทำการทดลอง บันทึกผล
การทดลอง และสรุปผลการทดลองของแต่ละกลุ่ม เมื่อให้ออกมานำเสนอ จากนั้นครูจะให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์ ร่วมอภิปราย
เพื่อทำความเข้าใจให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน พร้อมให้คำแนะนำและเฉลยผลการทดลอง เพื่อให้ นักเรียนได้รับความรู้และนำไป
ปรับใช้ในชีวิตประจำวัน จะเห็นได้ว่าผลการเรียนรู้ด้านทักษะกระบวนการกลุ่มของนักเรียนอยู่ในระดับสูงกว่าเกณฑ์นั้นสามารถ
ยืนยันได้ว่า นักเรียนมีพัฒนาการที่ดีขึ้นซึ่งเป็นผลมาจากการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมในการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es)
ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพินดา อุนศิลป์และคณะ (2554) ศึกษาผลการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ หน่วยโครงสร้าง
ของดอกและเมล็ด นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2554 โรงเรียนเทนมีย์มิตรประชา โดยใช้ชุดกิจกรรมการสอน แบบ
กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5Es) พบว่าในภาพรวมนักเรียนมีทักษะกระบวนการทำงานกลุ่มผ่านเกณฑ์ จำนวน 27 คน คิดเป็น
ร้อยละ 90 และมีผู้ไม่ผ่านเกณฑ์ 3 คน คิดเป็นร้อยละ 10 โดยมีทักษะกระบวนการทำงานกลุ่มอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อทดสอบ
ทางสถิติแล้วพบว่านักเรียนมีผลการเรียนรู้ด้านทักษะกระบวนการทำงานกลุ่มสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 60 ของคะแนนเต็ม อย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของอรุณศรี สีหปัญญา (2558) ศึกษาผลการเรียนรู้โดยการสืบเสาะ
แสวงหาความรู้เป็นกลุ่มที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์และพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่
1 โรงเรียนชุมชนบ้านด่าน จากจังหวัดนครราชสีมา พบว่า ด้านพฤติกรรมการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลัง
การเรียนรู้โดยการสืบเสาะหาความรู้เป็นกลุ่ม สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.3 ผลการเรียนรู้ด้านความพึงพอใจในการเรียน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีผลการเรียนรู้ด้านความพึงพอใจ
อยู่ในระดับมาก เมื่อทดสอบทางสถิติแล้วพบว่า สูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้
เมื่อพิจารณาผลการเรียนรู้ด้านความพึงพอใจรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้ง 4 ด้าน คือด้านเนื้อหา ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน
ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านวัดผลประเมินผล เมื่อทดสอบทางสถิติแล้วพบว่า สูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ
.05 เป็นเพราะการเรียน หน่วย ระบุบอวัยวะในร่างกายของเรา เนื้อหาที่มีความเข้าใจง่ายเหมาะสมและน่าสนใจ การจัดกิจกรรม
การเรียนการสอนเหมาะสมกับเวลานักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียน ส่งเสริมการทำงานกลุ่ม การมอบหมายงานเหมาะสม เปิดโอกาส
ให้นักเรียนซักถาม การประเมินผลชัดเจนและเป็นธรรม และนักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ เปิดโอกาสให้
นักเรียนได้มีอิสระในการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง จัดกิจกรรมให้นักเรียนลงมือปฏิบัติจริง นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน
ได้อภิปรายอาศัยกระบวนการต่างๆ ในการเรียนรู้ทำให้นักเรียนมีผลการเรียนรู้ด้านความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนวิชา
วิทยาศาสตร์โดยใช้ชุดกิจกรรมในการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) อยู่ในระดับพึงพอใจมาก ซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ
จรัญญา เครือเชื่อนเพชร (2561) ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผลการใช้ชุดกิจกรรม เรื่องเคมีที่เป็นพื้นฐานของสิ่งมีชีวิตโดยใช้การ
จัดการเรียนรู้ตามวัฏจักรการเรียนรู้ 5E สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผลการศึกษา พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการ

เรียนด้วยชุดกิจกรรม เรื่องเคมีที่เป็นพื้นฐานของสิ่งมีชีวิตโดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามวัฏจักรการเรียนรู้ 5E สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภคนันท์ แซ่มรัมย์ (2562) ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนา ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องแสงและการมองเห็น โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 5E สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการศึกษาพบว่านักเรียนมีความพึงพอใจต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องแสงและการมองเห็น โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 5E สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีผลการเรียนรู้ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยนักเรียนมีพัฒนาการเห็นได้อย่างชัดเจน ทั้งนี้เนื่องจากแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมในการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) หน่วย ระบบอวัยวะในร่างกายของเรา ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีการกำหนดพฤติกรรมของผู้เรียนชัดเจน มีลำดับขั้นตอนการจัดการจัดการเรียนการสอนเป็นระบบมีลำดับต่อเนื่อง สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ และเนื้อหาเข้าใจง่ายเหมาะสมกับวัยของผู้เรียนมีความสำคัญและน่าสนใจทำให้นักเรียนเกิดการใฝ่รู้และสามารถสนองความต้องการของนักเรียนแต่ละคน โดยมีการศึกษาไปความรู้ประกอบรูปภาพ การปฏิบัติกิจกรรม การทำใบกิจกรรม ทั้งนี้เพื่อเป็นการฝึกทักษะการคิด วิเคราะห์ สังเกต การทำงานร่วมกัน เรียนรู้วิธีการทำงาน การคิดอย่างมีเหตุผล และการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พัชรินทร์ ยอดสำโรง (2560) ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องระบบในร่างกายมนุษย์และสัตว์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการศึกษา พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกพร อุทัยวัฒน์ (2560 : 53) ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาการคิดวิเคราะห์โดยใช้การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 5Es ร่วมกับผังกราฟิก เรื่องระบบนิเวศ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ผลการศึกษา พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เรื่องระบบนิเวศ โดยใช้การสอนแบบการสืบเสาะหาความรู้ 5Es ร่วมกับผังกราฟิกหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยใช้ชุดกิจกรรมในการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง จากการลงมือปฏิบัติตามชุดกิจกรรม มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ สามารถทำงานเป็นกลุ่ม และเมื่อศึกษาผลการเรียนรู้ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พอสรุปได้ว่า การเรียนที่มีการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนให้ฝึกคิด ฝึกสืบเสาะหาความรู้ และลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง จะมีผลทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจในบทเรียนอย่างแท้จริง และส่งผลให้นักเรียนเกิดการพัฒนาทางด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ช่วยให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ผู้วิจัยจึงเห็นว่าจัดการการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมในการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) มีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ หน่วยระบบอวัยวะในร่างกายเรา เพราะจะช่วยให้ นักเรียนการเรียนรู้ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลการเรียนรู้ด้านทักษะ กระบวนการกลุ่ม และผลการเรียนรู้ด้านความพึงพอใจสูงขึ้น

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่จะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนและการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. จากการศึกษาพบว่า การใช้วิธีการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) รายวิชาวิทยาศาสตร์ หน่วย ระบบอวัยวะในร่างกายเรา มีส่วนช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองจากการลงมือปฏิบัติกิจกรรม ได้ฝึกคิด ฝึกค้นคว้า ซึ่งมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ดังนั้น จึงควรนำวิธีการสอนดังกล่าวไปสอนให้กับนักเรียนต่อไป

2. ในการนำวิธีการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมในการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ไปใช้ในการเรียนการสอนกับนักเรียนนั้น ครูจะต้องมีการศึกษาทำความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

1) ศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้ ครูผู้สอนควรมีการศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้ที่นำไปใช้ให้เข้าใจ และนำมาใช้ให้ถูกต้องและเกิดประโยชน์ต่อนักเรียนให้มากที่สุด

2) ศึกษานวัตกรรม ครูจะต้องศึกษาให้เข้าใจให้ถูกต้องเกี่ยวกับวิธีการ เนื้อหา จุดประสงค์ และรูปแบบการใช้ ตลอดจนจนแนวทางการปฏิบัติของผู้เรียนในการเรียนการสอน ครูควรคัดเลือกวิธีการสอนและสื่อที่เหมาะสมกับนักเรียน เหมาะสมกับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอน ทั้งนี้เพื่อให้ครูสามารถใช้นวัตกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3) ศึกษาแบบประเมิน ซึ่งครูควรมีการสร้างแบบประเมินที่สามารถวัดได้ตรงตามความมุ่งหมายให้มากที่สุด ครูผู้สอนควรมีการศึกษาแบบประเมินแต่ละชนิดให้เข้าใจ และนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หน่วย ระบบอวัยวะในร่างกายของเรา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้ชุดกิจกรรมในการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) และการสอนโดยใช้ชุดการสอน

2. ควรมีการเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หน่วย ระบบอวัยวะในร่างกายของเรา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้ชุดกิจกรรมในการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) และการสอนโดยใช้สื่อประสม

3. ควรศึกษาผลการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ในหน่วยอื่น ๆ โดยใช้ชุดกิจกรรมในการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es)

บรรณานุกรม

- กนกพร อุทัยวัฒน์. (2560). การพัฒนาการคิดวิเคราะห์ที่ใช้การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 5Es ร่วมกับผังกราฟิกเรื่องระบบนิเวศนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์. วารสารวิชาการหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. ปีที่ 9(25) พฤษภาคม-สิงหาคม.
- กรมวิชาการ. (2546). เอกสารประกอบหลักสูตรสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ คู่มือการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าไปรษณีย์ (ร.ส.พ.).
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- จรัญญา เครือเอื้อนเพชร. (2561). ผลการใช้ชุดกิจกรรม เรื่อง เคมีที่เป็นพื้นฐานของสิ่งมีชีวิตโดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามวัฏจักรการเรียนรู้ 5E สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้) บุรีรัมย์ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- บุญนำ อินทนนท์. (2551). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์และความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนโยธินบำรุงที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานและการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้. การศึกษามหาบัณฑิต (การมัธยมศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พัชรินทร์ ยอดสำโรง. (2560). ผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องระบบในร่างกายมนุษย์และสัตว์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (หลักสูตรและการสอน) บุรีรัมย์ : วิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ภคนันท์ แซ่มรัมย์ (2562). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เรื่องแสงและการมองเห็นโดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ SE สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (หลักสูตรและการสอน) บุรีรัมย์ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- วรรณภา อุโฬจิตร. (2557). การศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง เซลล์ของสิ่งมีชีวิต โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 5E สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560-2564. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรื.
- อรุณศรี สีหปัญญา. (2558). ผลการเรียนรู้โดยการสืบเสาะแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์และพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชุมชนบ้านด่านจากจังหวัดนครราชสีมา. เอกสารสืบเนื่องจากการจัดประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 34 (The 34th National Graduate Research Conference) ณ มหาวิทยาลัยขอนแก่น วันที่ 27 มีนาคม 2558
- Musheno, B. V. ; Lawson, A. E. (1999). Effects of Learning Cycle and Traditional Text on Comprehension of Science Concepts by Students at Differing Reasoning Levels. *Journal of Research in Science Teaching*. 1 (January 1999), 23-37.

หลักพุทธธรรมกับการเชื่อมโยงในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง Buddhist principles and their connection in the philosophy of sufficiency economy

ไชยสิทธิ์ อุดมโชคนามอ่อน^{*}, พระสังฆวาน สายเนตร[†], พระครูสุตกิจสโมสร[‡]
และรังสรรค์ วัฒนาชัยวัฒน์[§]

Received January 10, 2021; Revised February 12, 2021; Accepted June 25, 2021

บทคัดย่อ

การศึกษาหลักพุทธธรรมกับการเชื่อมโยงในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการศึกษาถึงความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวคิดของนักวิชาการรวมถึงแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ที่สามารถนำหลักธรรมเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพุทธศาสนา จะทำให้ทราบถึงเศรษฐกิจพอเพียงกับหลักการพึ่งตนเองอย่างชัดเจน และทั่วประเทศได้น้อมนำแนวทางที่พระองค์ทรงพระราชทานไว้ เพื่อเป็นเครื่องมือในการดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวชี้แนวทางให้แก่ปวงชนชาวไทยได้ดำเนินชีวิตอย่างยั่งยืน และปลอดภัย เป็นแนวทางการปฏิบัติตนของประชาชนทุกระดับ โดยยึดแนวทางการพัฒนาที่มีคนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งสิ่งเหล่านี้เองจะเป็นตัวการที่นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน และทำให้ประชาชนยึดหลักความพอเพียงและมีเหตุผลโดยนำหลักธรรมสันโดษทางพระพุทธศาสนาเชื่อมโยงกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงและหลักธรรมมัชฌิมาปฏิปทา หลักการพึ่งตนเอง หลักสันโดษ และหลักมัตตัญญูตาธรรม มาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตต่อไปซึ่งเป็นแนวทางปฏิบัติที่ทำให้ชาติบ้านเมืองและตัวเราหลุดพ้นจากความทุกข์ มีความสุขอย่างมั่นคงยั่งยืน

คำสำคัญ : เศรษฐกิจพอเพียง, ความเชื่อมโยงหลักพุทธธรรม

Abstract

A study of Buddhist principles and their connection in the philosophy of sufficiency economy it is a study of the meaning of the sufficiency economy according to the concept of the scholars, including the concept of sufficiency economy. That can apply the principles of sufficiency economy according to Buddhism Will clearly know the sufficiency economy with self-sufficiency principles And throughout the country have embraced the guidelines that His Highness has given To be a tool for living in accordance with the sufficiency economy guidelines Sufficiency Economy According to His Majesty's Initiative, His Majesty pointed out a guideline for the Thai people to live a sustainable and safe life as a guideline for the conduct of people at all levels. By adhering to a people-centered development approach these things will lead to sustainable development and make people uphold the principles of sufficiency and rationale by linking the Buddhist solitude principles with the sufficiency economy and the mediocrity principle. Principles of self-satisfaction, solitude, and doctrine. It is applied in living further, which is a practice that liberates our nation, our country and ourselves from suffering. With sustainable happiness

Key words: Sufficiency Economy, Connectivity of Buddhism

^{*} อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี อีเมลล์ chaiyasit_ae@hotmail.com

[†] อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี

[‡] อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ปัตตานี

[§] นักวิเคราะห์นโยบายและแผน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ปัตตานี

บทนำ

การศึกษาหลักพุทธธรรมกับการเชื่อมโยงในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการดำรงชีวิตในความพอดี หวนกลับมาใช้ชีวิตไทยเป็นการสร้างรากฐาน หรือพื้นฐานของระบบเศรษฐกิจทั้งหมดสำหรับทุกคนระดับและเพศวัยในการอยู่ร่วมกัน ดังที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ได้พระราชทานพระราชดำริความตอนหนึ่งว่า “อาคารบ้านเรือน ตั้งอยู่ได้อย่างมั่นคง ก็เพราะความแข็งแรงของรากฐาน หรือเสาเข็ม ซึ่งเรามองไม่เห็น และมักจะลืมไปว่าเราอยู่ได้บนฐานรากอะไร” หากรากฐานของประเทศคือ เกษตรกร ได้น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ ตามแนวทาง “ทฤษฎีใหม่” ในขณะนั้นซึ่งพระองค์ท่านได้แปลงทฤษฎี สู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมที่จับต้องได้ เดินตามได้ ทำตามได้ ดังตัวอย่างโครงการทฤษฎีใหม่ วัฒมกลชัยพัฒนา โครงการทฤษฎีใหม่แห่งแรกของประเทศไทยที่ประสบความสำเร็จ เป็นต้นแบบ ซึ่งเป็นแนวทางปฏิบัติที่ทำให้ชาติบ้านเมืองและตัวเราหลุดพ้นจากความทุกข์ มีความสุขอย่างมั่นคง ยั่งยืนและพอเพียงในการเข้าถึงหลักเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปใน ทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์และแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเหมาะสมสำหรับสังคมไทย เพราะชาวไทยส่วนมากนั้นคือพอเพียงและเข้าใจเรื่องรับโดยอยู่แล้วเว้นแต่ไม่นำพาปฏิเสธอย่างแท้จริงเท่านั้น และ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผลรวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่ง ใน ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้าง (สำนักส่งเสริมและฝึกอบรม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (ออนไลน์, chaipat.or.th สืบค้นวันที่ 21 กันยายน 2559) “พฤติกรรมของเศรษฐกิจเมื่อหลักพระพุทธศาสนาเข้ามาสัมพันธ์แล้วไม่อาจจะเป็นการผลิตการบริโภคหรือการวิภาคแบ่งปันกระจายรายได้อะไรก็ตามก็จะเริ่มต้นจากจุดยืนที่ตัวมนุษย์ว่าจะต้องมีความรู้จักประมาณก่อนความรู้จักประมาณหรือความรู้จักพอดีนี้ทางพระเรียกว่ามัตตัญญูตา เช่นรู้จักพอดีในการบริโภคอาหารก็เป็นโภชนมัตตัญญูตา” (พระธรรมปิฎกป.อ.ปยุตโต, 2542: 170.)

ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวคิดของนักวิชาการ

ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวคิดของนักวิชาการกล่าวถึงแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในทัศนะของ ประเวศ วะสี แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในทัศนะของดร.สุเมธ ตันติเวชกุล แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในทัศนะของ ศ.ดร. อภิชัย พันธเสน และแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในทัศนะของ สมพร เทพสิทธา ดังนี้ 1. แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง เศรษฐกิจสมดุล เศรษฐกิจบูรณาการเศรษฐกิจศีลธรรม เศรษฐกิจพื้นฐาน และ เศรษฐกิจชุมชน โดยในส่วนของเศรษฐกิจพื้นฐานนั้น หมายถึงเศรษฐกิจที่คำนึงถึงการทะนุบำรุงพื้นฐานของตัวให้เข้มแข็งทั้งทางสังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจพื้นฐานของสังคม คือเศรษฐกิจชุมชน เพราะฉะนั้นเศรษฐกิจพื้นฐานกับเศรษฐกิจชุมชนคืออย่างเดียวกัน หัวใจของเศรษฐกิจพื้นฐาน หรือเศรษฐกิจชุมชนอยู่ที่การรวมตัวของชาวบ้านในการทำอาชีพต่าง ๆ เช่น เกษตรกรรม การแปรรูปอาหาร งานหัตถกรรมธุรกิจชุมชน ศูนย์การแพทย์แผนไทย กองทุนชุมชน เพื่อเป็นการเพิ่มทุนทุก ๆ ทางพร้อมกันคือ ทุนทางสังคม ทุนทางวัฒนธรรม ทุนทางสิ่งแวดล้อม ทุนทางเศรษฐกิจ เศรษฐกิจพอเพียงเป็นเศรษฐกิจสำหรับทุกคน มีธรรมชาติพอเพียง มีความรักพอเพียง มีปัญหาพอเพียง เกิดความสมดุล เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า เศรษฐกิจชุมชน เศรษฐกิจสมดุล หรือเศรษฐกิจพื้นฐานไม่มองเรื่องเศรษฐกิจแบบแยกส่วนแต่เป็นเศรษฐกิจที่อยู่บนความเข้มแข็งของชุมชนเป็นเครื่องมือพัฒนาเศรษฐกิจเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงอันจัดเป็นเศรษฐกิจพื้นฐานนั้น มีลักษณะสำคัญ 5 ประการคือ 1) เป็นเศรษฐกิจสำหรับคนทั้งมวล ไม่ใช่เศรษฐกิจที่สร้างความร่ำรวยให้คนส่วนน้อย แต่ทั้งคนส่วนใหญ่ให้ยากจน ซึ่งก่อให้เกิดช่องว่างทางเศรษฐกิจ นำไปสู่ปัญหาทางสังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อมอันนำไปสู่ความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจสำหรับคนทั้งมวล เป็นการสร้างทุนทางสังคม และเป็นพื้นฐานของการพัฒนาทุกชนิด 2) มีพื้นฐานอยู่ที่ความเข้มแข็งของชุมชนเพราะชุมชนเป็นพื้นฐานของสังคม 3) มีความเป็นบูรณาการคือไม่ใช่เป็นเรื่องเศรษฐกิจโดด ๆ แต่เชื่อมโยง กับสังคม วัฒนธรรมสิ่งแวดล้อม พร้อมกันไป 4) อยู่บนพื้นฐานความเข้มแข็งของตนเอง เช่น การเกษตร หัตถกรรมไทย อุตสาหกรรมเกษตร สมุนไพร อาหารไทย การท่องเที่ยว ซึ่งล้วนอยู่บนพื้นฐานวัฒนธรรมไทย วัฒนธรรมไทยเป็นจุดแข็งของคนไทยที่คนชาติอื่นไม่มี 5) มีการจัดการและนวัตกรรมต่าง ๆ เพื่อเติมความก้าวหน้าให้แก่เรื่องพื้นฐาน ทำให้มีพลวัตอย่างไม่หยุดนิ่ง (ประเวศ วะสี, 2542: 43)

แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง วิถีชีวิต รวมทั้งความเชื่อ คุณค่า การประพฤติปฏิบัติตัวร่วมกัน รวมถึงเศรษฐกิจ การศึกษา สุนทรียศาสตร์ ขนบธรรมเนียมประเพณี การพออยู่พอกิน การพึ่งพาตนเองตามหลักธรรมคำสอนของศาสนา ซึ่งอยู่ภายใต้ร่มเงาของวัฒนธรรม การนำชื่อเศรษฐกิจมาใช้นั้นเป็นเพียงเพื่อกระตุ้นความสนใจและให้ฟังดูมีพลังมากกว่า

การพูดถึงวัฒนธรรมดั่งนั้น แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงหมายถึง ความพอเพียงในอย่างน้อย 7 ประการ คือ 1) พอเพียงสำหรับทุกคน
ทุกครอบครัว ไม่ใช่เศรษฐกิจแบบทอดทิ้งกัน 2) จิตใจพอเพียง 3) สิ่งแวดล้อมพอเพียง 4) ชุมชนเข้มแข็งพอเพียง 5) ปัญญาพอเพียง
6) อยู่บนพื้นฐานวัฒนธรรมพอเพียง 7) มีความมั่นคงพอเพียง

ซึ่งในระบบเศรษฐกิจ คือ เศรษฐกิจพอเพียงที่ตั้งอยู่บนความเห็นที่ชอบถูกต้องเป็นระบบเศรษฐกิจที่ไม่คำนึงถึงเฉพาะแต่
เงินตราอย่างเดียวเท่านั้นแต่เชื่อมโยงถึงเศรษฐกิจที่สัมพันธ์เกี่ยวกับความเป็นอยู่ที่ดีแห่งจิตใจ ครอบครัว ชุมชน วัฒนธรรมและ
สิ่งแวดล้อมเศรษฐกิจพอเพียงยังเกี่ยวกับเศรษฐกิจที่เป็นองค์รวมคือเศรษฐกิจแห่งคุณภาพและเศรษฐกิจแห่งศีลธรรมและได้นำแนว
ทางการสนับสนุนกิจกรรมและวิธีการเศรษฐกิจแบบพอเพียง 10 ประการ ดังนี้ 1) นโยบายและกระแสสังคม หมายถึง การผลักดันให้
เศรษฐกิจพอเพียงเป็นนโยบายของรัฐและเป็นกระแสของสังคมที่จะต้องร่วมใจกันผลักดันโดยนายกรัฐมนตรีเป็นผู้วางนโยบายและ
พรรคการเมืองนำเข้าไปบรรจุในนโยบายของพรรค 2) การสำรวจชุมชนและเครือข่าย หมายถึง การสำรวจศักยภาพชุมชนด้วยการ
เขียนผังชุมชนเครือข่ายประชาชนเพื่อให้รู้ว่าปัจจุบันไทยเรามีชุมชนใดมีประสบการณ์ความรู้ในเศรษฐกิจพื้นฐานด้านใด อยู่ที่ไหน
บ้าง โดยหน่วยงานที่เหมาะสมในการสร้างผังศักยภาพชุมชนจะต้องเป็นการร่วมมือจากหลายฝ่ายคือพัฒนาการตำบล, เกษตรตำบล,
ครู, องค์กรพัฒนาเอกชน, และสถาบันราชภัฏ เป็นต้น 3) การส่งเสริมการขยายตัวของเครือข่ายชุมชน หมายถึง การขยายองค์
ความรู้จากศักยภาพชุมชนที่ปรากฏในผังศักยภาพชุมชนเครือข่ายประชาชน โดยกระทรวงมหาดไทย หรือ กระทรวงเกษตรและ
สหกรณ์, กระทรวงศึกษาธิการ, กระทรวงสาธารณสุข หรือโดยองค์กรพัฒนาเอกชน, พระภิกษุ, นักธุรกิจด้วยการชักนำให้ชุมชนอื่นเข้า
มาเรียนรู้ตามผังศักยภาพชุมชนดังกล่าว 4) การสร้างศูนย์บริการวิชาการแบบเบ็ดเสร็จ หมายถึง การพัฒนาศูนย์บริการวิชาการ
เบ็ดเสร็จ (One – Stop - Service) ประจำอำเภอ โดยรัฐบาลเป็นผู้นำหน่วยงานความรู้ต่างๆมารวมไว้ที่เดียวกันเพื่อเป็นการ
สนับสนุนส่งเสริมชาวบ้านและกลุ่มชาวบ้านให้ไม่ต้องลำบากในการหาความรู้ในการประกอบอาชีพ 5) การเชื่อมต่อการค้าขาย
หมายถึงการเชื่อมต่อตลาดค้าขาย โดยกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้จัดลานค้าให้เกษตรกรหรือธุรกิจชุมชน นอกจากนี้บริษัทใหญ่ๆ ควร
รับผลิตผลของชุมชนไปขายในระบบตลาดทั่วไป 6) การจัดสรรสื่อเพื่อทำงานให้สังคม หมายถึง การสนับสนุนสื่อเพื่อสังคม เช่นวิทยุ
ชุมชน หรือสื่ออื่นๆ ควรมีเนื้อหาหรือข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนหรือเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเป็นการสนับสนุนให้เกิดกระแสสังคมและ
ผลักดันเรื่องดังกล่าวไปสู่นโยบายของรัฐหรือพรรคการเมือง 7) การปรับวิธีงบประมาณ และการตั้งกองทุนเพื่อชุมชน หมายถึง การ
ปรับวิธีงบประมาณจากเดิมที่ใช้กรมเป็นตัวตั้ง มาเป็นให้พื้นที่และชุมชนเป็นตัวตั้ง ทั้งนี้นายกรัฐมนตรีสามารถดำเนินการในเรื่อง
ดังกล่าว นอกจากนี้ควรมีการตั้งกองทุนชุมชนเพื่อสนับสนุนมาตรการที่นำไปสู่เศรษฐกิจพอเพียงตามขั้นตอนต่าง ๆ โดยรัฐมนตรี
คลังมีอำนาจในการจัดการดังกล่าวเพื่อสนับสนุนเศรษฐกิจพอเพียง 8) การออกกฎหมายเพื่อความเข้มแข็งของชุมชน หมายถึง การ
สนับสนุนเศรษฐกิจพอเพียงด้วยมาตรการทางกฎหมายเพื่อลดอุปสรรคและเพิ่มความสะดวกในการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง โดย
กลุ่มนักกฎหมายจากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ 9) การฝึกอบรมทักษะการสร้างความเป็นชุมชน หมายถึง การมีศูนย์วิจัย และพัฒนา
ทักษะการสร้างความเป็นชุมชนในมหาวิทยาลัย ในสถาบันราชภัฏ หรือในองค์กรพัฒนาภาคเอกชน ภาคธุรกิจต่าง ๆ ทำหน้าที่
รวบรวมความรู้เกี่ยวกับวิธีการส่งเสริมให้คนทำงานรวมกันเป็นกลุ่ม 10) การวิจัยเพื่อความเข้มแข็งของชุมชน และการประเมินผล
หมายถึง การวิจัยและประเมินผลเพื่อสนับสนุนทุกขั้นตอนตามที่กล่าวมาแล้วทั้งเก้าขั้นตอน กิจกรรมแห่งเศรษฐกิจพอเพียงด้วย
วิธีการสิบประการ ที่เรียกว่า ธรรมจักรแห่งเศรษฐกิจ

จะเห็นได้ว่า การนำแนวทางการสนับสนุนกิจกรรมเศรษฐกิจแบบพอเพียง เป็นการพัฒนาระบบเศรษฐกิจพอเพียง
เศรษฐกิจพื้นฐาน หรือ เศรษฐกิจชุมชน ควรเป็นระเบียบวาระแห่งชาติที่ทุกฝ่ายเข้ามาทำความเข้าใจ และขับเคลื่อนให้เกิดขึ้นเพื่อ
สร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจสังคมและศีลธรรมโดยการปฏิบัติตามวิธีการทั้ง 10 ประการ

แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในทัศนะของ ศ.ดร. อภิชาติ พันธ์เสน

แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในทัศนะของ ศ.ดร.อภิชาติ พันธ์เสน (พุทธเศรษฐศาสตร์ : วิวัฒนาการ ทฤษฎี และการประยุกต์
กับเศรษฐศาสตร์สาขาต่าง ๆ. 2544: 46) กล่าวถึง ความหมายเศรษฐกิจพอเพียง แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้ความหมาย
เศรษฐกิจพอเพียง เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง เป็นเศรษฐกิจที่ไม่เน้นอรรถประโยชน์สูงสุด (Maximize Utility) อันเป็นสาเหตุ
สำคัญของปัญหาเศรษฐกิจในโลกปัจจุบัน แต่เน้นความพอประมาณ หรือทางสายกลาง เศรษฐกิจพอเพียงเน้นการไม่โลภเป็นการ
สร้างภูมิคุ้มกันให้กับระบบเศรษฐกิจของประเทศได้ดีที่สุดเศรษฐกิจพอเพียงมีพื้นฐานอยู่บนพุทธธรรมของการละกิเลสคือความไม่รู้
อันเรียกว่า อวิชชาและดำรงชีวิตอยู่อย่างพอประมาณด้วยความไม่โลภและไม่ประมาทและมีแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกัน
ออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้ความหมายกลุ่มที่หนึ่งอธิบายว่าปรัชญาแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวคิดที่อยู่เหนือแนวคิดเศรษฐศาสตร์
เป็นภูมิปัญญาไทย เป็นทุนทางสังคมของประเทศเนื่องมาจากปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีพื้นฐานมาจากวัฒนธรรมชุมชนและเป็น
พื้นฐานระบบเศรษฐกิจของสังคมไทยซึ่งเป็นวัฒนธรรมของคนส่วนใหญ่ของประเทศเป็นปรัชญาแนวคิดที่ประยุกต์นำศาสนามาเป็น

แนวทางการดำเนินชีวิตที่จะลด “ความอยาก” ลงมาสู่ระดับที่สามารถพึ่งตนเองได้ ,ความหมายกลุ่มที่สอง เป็นกลุ่มที่มีความเห็นตรงกันว่าปรัชญาแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมีส่วนประกอบที่สำคัญสามส่วนที่เกี่ยวข้องกันและจะขาดซึ่งส่วนใดส่วนหนึ่งมิได้ คือ ความพอดี ความเสี่ยงและการพึ่งตนเอง การกระจายความเสี่ยงอย่างสมดุลและมีการแลกเปลี่ยนอย่างมีประสิทธิภาพความหมายกลุ่มที่สี่ เป็นกลุ่มที่ให้ความคิดเห็นอื่นๆที่เป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิตและการพัฒนาประเทศบนพื้นฐานความเป็นอยู่อันควร ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับประเทศตามศักยภาพของประเทศ แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวคิดเพื่อปรับทิศทางการพัฒนาประเทศไทยเศรษฐกิจพอเพียง ที่เน้นความพอประมาณเน้นความสมควรนั้น มีรากฐานความคิดจากคำสอนของพระพุทธเจ้าในข้อที่เรียกว่า มัชฌิมาปฏิปทา หรือทางสายกลาง” หรือมาตรการด้านภาษีและเครื่องมือทางการเงินที่รัฐมีอยู่เพื่อสร้างความพอเพียงจำกัดความโลภให้แก่ผู้ดำเนินการทางเศรษฐกิจบนมาตรการที่เปิดเผยและไม่เปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้ดุลยพินิจในการตัดสินใจอันเป็นสาเหตุของการแสวงหาค่าเช่าทางเศรษฐกิจให้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาว่าด้วยการวางรากฐานอันมั่นคงยั่งยืนของบุคคลและสังคม กล่าวถึง ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในฐานะระบบเศรษฐกิจที่สามารถอุ้มชูตนเองได้ในระดับพื้นฐานโดยไม่ต้องรื้อถอนจึงจะสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้า และฐานะทางเศรษฐกิจขั้นสูงต่อไปได้

หลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้ การพัฒนาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง คือการพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลาง และความไม่ประมาท โดยคำนึงถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ความรู้ ความรอบคอบ และคุณธรรม ประกอบการวางแผน การตัดสินใจ และการกระทำ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีหลักพิจารณาอยู่ 5 ส่วน ดังนี้ 1. กรอบแนวคิด เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่ และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา และเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัย และวิกฤต เพื่อความมั่นคง และความยั่งยืนของการพัฒนา 2.คุณลักษณะ เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลาง และการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน 3.ค่านิยม ความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะ พร้อม ๆ กันดังนี้ 1) ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไป และไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเอง และผู้อื่น เช่นการผลิต และการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ 2) ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ 3) การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบ และการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้ และไกล 4) เงื่อนไข การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องอาศัยทั้งความรู้ และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ 1. เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ 2. เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้างประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

พระธรรมปิฎก.ป.อ. ปยุตโต (ธรรมกับการพัฒนาชีวิต.กรุงเทพมหานคร.2539: 96) ได้แสดงทัศนะไว้ในหนังสือธรรมกับการพัฒนาชีวิตเรื่องการรู้จักพอประมาณว่า “เป็นหลักธรรมข้อหนึ่งที่กล่าวกันมากมายและกล่าวกันไปเรื่อยๆการรู้จักประมาณมาจากภาษาบาลีว่ามัตตัญญูตาแปลว่ารู้จักประมาณรู้จักพอดีลักษณะสำคัญของพระพุทธศาสนาที่คือความพอดีคือสิ่งที่ไม่สุดโต่ง”

สุเมธตันติเวชกุล (ใต้เบื้องพระยุคลบาท, 2544: 320) ได้กล่าวถึงเศรษฐกิจพอเพียงที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานไว้ในหนังสือใต้เบื้องพระยุคลบาทว่า “พระเจ้าอยู่หัวได้รับสั่งมาเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงและประโยคหนึ่งที่ทรงอธิบายว่า คำว่าหัวใจก็คือคำว่าพอ เศรษฐกิจพอเพียงก็คือคำว่าพอคุณจะมีชีวิตที่ตั้งอยู่บนมาตรฐานความพอได้อย่างไรความพอก็คือคำว่าพอประมาณความพอประมาณพระองค์ท่านขยายความต่อไปอีกไม่ใช่ผมพูดนะครับพอประมาณคือพอแต่จำเพาะตัวเองที่หากินได้อย่างมีเหตุมีผลด้วยความซื่อสัตย์สุจริตจึงไม่ต้องไปเบียดเบียนคนอื่นเขาคือเศรษฐกิจพอเพียงแน่นอนมาตรฐานแต่ละคนก็ไม่เหมือนกันไม่ใช่ทุกคนจะให้เงินเหมือนกันหมดนั่นก็ไม่ใช่ชีวิตจริงบางคนมาตรฐานมีสมบัติเท่ากันอะไรก็โคคดี”

สุรเกียรติ์ เสถียรไทย (ทฤษฎีใหม่ในหลวงชีวิตที่พอเพียง, 2543: 208) กล่าวถึงความพอเพียงไว้ว่า “ทฤษฎีใหม่ในหลวงวิถีชีวิตที่พอเพียงว่าเมื่อพิจารณาจากทฤษฎีการพัฒนาตามแนวพระราชดำริเรื่องทฤษฎีใหม่ขั้นที่หนึ่งนั้นเป็นการเน้นการพัฒนาตนเองให้กินอยู่อย่างพอเพียงในขั้นที่สองจึงเริ่มมีการแลกเปลี่ยนและเกื้อกูลกันมีความเป็นชุมชนและองค์กรชุมชนเกิดขึ้นส่วนในขั้นที่สามก็เริ่มมีความเชื่อมโยงและร่วมมือกับโลกภายนอกมีการทำธุรกิจชุมชนขั้นทั้งที่แนวพระราชดำริ”

หลักการเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพุทธศาสนา

หลักการเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพุทธ หมายถึง หลักธรรมมัชฌิมาปฏิปทา หลักการพึ่งตนเอง หลักสันโดษ

และหลักมัตตัญญูตาธรรม ดังนี้ 1. เศรษฐกิจพอเพียงกับหลักมัชฌิมาปฏิปทา 1) หลักปัญญาและการปฏิบัติเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง จะพบได้ว่า พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งปัญญาและการปฏิบัติมีใช้เป็นเพียงปรัชญาของนักปรัชญาหรือเรื่องของนักคิดที่กำลังคิดค้นหาความจริงโดยใช้เหตุผลเชิงตรรกวิทยาหักล้างพิสูจน์ความจริงกันอยู่มรรคและเป็นพุทธจริยธรรมสำหรับการครองชีวิตของพุทธศาสนิกชนให้ตั้งมั่นอยู่ใน “พรหมจรรย์” หรือ “พรหมจริยะ” ซึ่งหมายถึงระบบการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธพจน์ที่ว่า (ส.ม. 19/24/25.) เราย่อมสรรเสริญ สัมมาปฏิปทา (ไม่ว่า) ของคฤหัสถ์หรือของบรรพชิต คฤหัสถ์ก็ตาม บรรพชิตก็ตาม ประพฤติชอบแล้ว ย่อมทำอายุยธรรมอันเป็นกุศลให้สำเร็จได้เพราะอาศัยการปฏิบัติถูกเป็นเหตุ ก็สัมมาปฏิปทา คืออะไร คือสัมมาปฏิปทา สัมมาสมาธิพระพุทธรูป ข้างต้นนี้ แสดงถึงมรรค คือ มัชฌิมาปฏิปทา นี้เองว่าเป็น “สัมมาปฏิปทา” และยิ่งย้ำให้เห็นชัดเจนว่า มัชฌิมาปฏิปทา เป็นหลักธรรมที่มุ่งให้ใช้ปฏิบัติและให้สำเร็จประโยชน์แก่ทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ (ส.ม.19/24/223.) 2) หลักมัชฌิมาปฏิปทาเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) กล่าวไว้ว่า มัชฌิมาปฏิปทา เป็นประมวลคำสอนภาคปฏิบัติคือ ระบบ “จริยธรรม” ทั้งหมดของพระพุทธศาสนา มีรายละเอียด ขอบเขต แต่สามารถที่จะอธิบาย “ทางสายเดียวแต่มีองค์ประกอบ 8 อย่าง” อันเป็นหัวข้อสำคัญของ อริยอัฏฐังคิกมัคค์ หรือ อารยอัฏฐังคิกมรรค (มรรคอันประเสริฐ มีองค์ประกอบ 8 อย่าง) ดังนี้ คือ สัมมาทิฐิ (ส.ม.19/24/235.) ความเห็นชอบ (Right View) สัมมาสังกัปปะ ความดำริชอบ (Right Thought) สัมมาวาจา วาจาชอบ (Right Speech) สัมมากรรมมัณฑะ การกระทำชอบ (Right Action) สัมมาอาชีวะเลี้ยงชีพชอบ (Right Livelihood) สัมมาวายามะ ความพยายามชอบ (Right Effort) สัมมาสติ ระลึกชอบ (Right Mindfulness) สัมมาสมาธิ จิตมั่นชอบ (Right Concentration) แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของมรรคเป็นการศึกษาพัฒนาองค์ธรรมภายในมัชฌิมาปฏิปทานี้ก็คือการพัฒนาของชีวิตภายใต้กรอบกระบวนการของธรรมชาติที่ดำเนินไปตามวิถีแห่งมรรคนั้นเริ่มด้วยปัญญาและจบลงด้วยปัญญาโดยเริ่มที่สัมมาทิฐิอันเป็นองค์ธรรมที่สำคัญที่สุดและเป็นสะพานเชื่อมไปสู่พัฒนาการด้านอื่นๆในระบบการพัฒนาองค์ธรรมที่เทียบได้กับไตรสิกขาหรือแบ่งออกเป็นการศึกษา 3 ส่วน คือ ศีล สมาธิ ปัญญา เพื่อไม่ให้เกิดความทุกข์ ทรมาน ขณะเดียวกันก็ต้องไม่ “โลภ” มากเกินไปจนก่อ “กิเลส” เพราะทำให้ปัญญาไม่เกิด เช่นเดียวกัน ประเด็นนี้จึงเป็นหลักของเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งเป็นความพอประมาณ หรือทางสายกลาง ซึ่งแนวความคิด เศรษฐกิจพอเพียง ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนั้น แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง ในความหมายของการสร้างความพึงพอใจสูงสุด ตามกรอบความคิด ของเศรษฐศาสตร์ตะวันตก ทั้งนี้ ถ้าพิจารณาจากมุมมองของพุทธเศรษฐศาสตร์ อัตถประโยชน์ หรือ Utility ในความหมายที่เข้าใจง่ายแบบพุทธ ก็คือ “กิเลส” การเน้น อัตถประโยชน์สูงสุดก็คือ การเน้นให้มีกิเลสมากที่สุดนั่นเอง ความเพียรพยายามขบขันนับเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งประการหนึ่ง ของการดำเนินการเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพุทธ ความเพียรและความไม่ย่อท้อ การสร้างและกำจัดกุศลกรรมและอกุศลกรรมต่าง ๆ การเพียรรักษาและเสริมสร้างกุศลและการปฏิบัติที่ดีแล้วให้คงอยู่ตลอดไป เป็นมรรคไปสู่ความสำเร็จและชีวิตที่พึงปรารถนาเป็นคุณธรรมประจำชีวิต

มีพระพุทธพจน์ที่ว่า “สัมมาสติหรือความระลึกชอบ (Mindfulness) ไว้ว่า “เราไม่เล็งเห็นธรรมอื่นแม้สักอย่างหนึ่ง (อง. เอก.20/100/21.) ที่เป็นเหตุให้กุศลธรรมที่ยังไม่เกิด เกิดขึ้น หรือให้อกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้วเสื่อมไปเหมือนความไม่ประมาณเลย” สัมมาสมาธินั้น แม้องค์ธรรมข้อนี้ จะมีความลุ่มลึกและมีขอบเขตกว้างขวางในหลายระดับ แต่ในที่ นี้มีความมุ่งหมายที่จะใช้ประโยชน์ในชีวิตของผู้ครองเรือนโดยปกติ เช่น สมาธิ เป็นเครื่องส่งเสริมประสิทธิภาพในการทำงานและทำกิจทุกอย่าง ทำให้รอบคอบ ไม่เลือนลอย นอกไปจากนี้ยังเป็นปัจจัยต่อบริการของธรรมข้ออื่น ๆ ด้วย เช่น เมื่อมีสมาธิ ก็ย่อมมีสติกำกับอยู่ด้วย เป็นกัมมณีเยะ (อภิ.วิ.2/588/ 263.) (จิตที่ควรแก่การงาน) ดังพุทธพจน์ที่ว่า “สัมมาสมาธิ เป็นไหน? ความตั้งอยู่แห่งจิต ฯลฯ ความตั้งอยู่แห่งจิต ฯลฯ ความตั้งใจชอบ สมาธิสัมโพชฌงค์ อันเป็นองค์แห่งมรรค นับเนื่องในมรรคนี้เรียกว่า สัมมาสมาธิ” ดังนั้น “มัชฌิมาปฏิปทา” หรือ “ทางสายกลางนั้น” เป็นรากฐานสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียงแนวพุทธ ไม่ว่าจะพิจารณาในแง่ใด “ความพออยู่ – พอกิน” “พอเพียงและพอดี” นั้นเป็นปรัชญาการดำเนินชีวิตที่มีความหมายลึกซึ้ง เป็นพระ “ปัญญา” อันเฉียบคมที่ได้พระราชทานไว้เพื่อเป็นแนวทางแก้ไข และบรรเทา ปัญหา อันเนื่องมาจากวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจของประเทศ แนวคิดและทฤษฎีในเรื่องดังกล่าวนี้ ความจริงไม่ใช่ของใหม่ แต่เป็นหลักในการดำเนินงาน

เศรษฐกิจพอเพียงกับหลักการพึ่งตนเอง

เศรษฐกิจพอเพียงกับหลักการพึ่งตนเองกล่าวถึง แนวคิดการพึ่งตนเอง หลักธรรมเกี่ยวกับการพึ่งตนเอง การพึ่งตนเองตามกระบวนการต้นเศรษฐกิจพอเพียง การพึ่งตนเองตามกระบวนการที่ต้นของการพัฒนา และการพึ่งตนเองตามกระบวนการที่ต้นของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้ 1) แนวคิดเกี่ยวกับการพึ่งตนเองแนวคิดเกี่ยวกับการพึ่งตนเองโดยเชื่อและคิดว่า พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งปัญญาและการปฏิบัติดังนั้นก็ให้ความสำคัญและส่งเสริมการปฏิบัติทั้งทางกายและใจเพื่อการพึ่งตนเองทุกระดับเป็นอย่างมาก พระอาจารย์ชาสุภโท (นอกเหตุเหนือผล, .2541: 29) เช่นเดียวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่เน้นการสงเคราะห์ช่วยเหลือเพื่อให้เกิดตรรกสามารถพึ่งตนเองได้และยืนอยู่บนขาของตนเองได้เพื่อให้ความแข็งแกร่งมั่นคงเพียงพอที่จะ “พัฒนาตน” ไปสู่

ระดับที่สูงขึ้นต่อไปการพัฒนาตนนี้ย่อมหมายถึงการพัฒนาตนทั้งภายนอกและภายในคือพึ่งพาตนเองได้ทางเศรษฐกิจและมีภูมิคุ้มกันทางด้านจิตใจที่จะสามารถฝึกตนให้พ้นจากห่วงโซ่ของกระแสบริโภคนิยมโดยยึดถือและปฏิบัติตามหลักศีลธรรมและจริยธรรมตามพื้นฐานของหลักธรรมในพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมประจำชาติไทยอยู่แล้วดังนั้นแนวคิดดังกล่าวนี้จึงถือว่าเป็นแนวคิดการพึ่งตนเอง 2) หลักธรรมเกี่ยวกับการพึ่งตนเองหลักธรรมว่าด้วยการพึ่งพาตนเองหรือพึ่งตนเองในพระพุทธศาสนาที่สำคัญคือนาถกรรมธรรมซึ่งประกอบด้วยองค์ธรรมสำคัญ 10 ประการ คือ 1) ศีล (ความประพฤติดีงาม, ระเบียบวินัย, อาชีวบริสุทธิ์) 2) พหุสัจจะ (การศึกษา, การใฝ่หาความรู้) 3) กัลยาณมิตรตา (คบคนดีมีกัลยาณมิตร, ปรีกษา) 4) โสวจิตตา (เป็นคนง่ายรับ, พึ่งเหตุผล) 5) กิงกรณียะสุทุกขตา (ชวนชวยกิจการ, ทำได้สำเร็จ) 6) ธัมมกามตา (รู้จัก, ไครธรรม, รับรู้ – รับฟัง) 7) วิริยารัมภะ (ขยันหมั่นเพียร, ละชั่วทำดี, เข้มแข็ง) 8) สันตคุณิ (สันโดษ, พอใจกับสิ่งที่หามาได้โดยชอบ) 9) สติ (ความมีสติ, ไม่ประมาท) 10) ปัญญา (รู้จัก, พิจารณา, เข้าใจสรรพสิ่งตามความเป็นจริง) หลักธรรมเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพุทธจะเห็นความประสานสอดคล้องเป็นไปในแนวทางเดียวกันโดยที่เศรษฐกิจพอเพียงไม่เพียงแต่มุ่งประสงค์ให้เกษตรกรและในวงที่กว้างขวางออกไปคือประชาชนทั้งชาติได้พึ่งพาตนเองได้ในทางเศรษฐกิจเท่านั้นแต่ยังหมายความรวมถึงการมีความมั่นคงในการที่จะเป็นอิสระภาพ จากการครอบงำของกระแสโลกในเชิงวัตถุนิยมและบริโภคนิยมต่าง ๆ ทั้งประชาชนยังสามารถกำหนดความเป็นอยู่ของตนเองด้วยสติปัญญาความพากเพียรความสันโดษโดยมีองค์ธรรมทางพระพุทธศาสนาเกื้อหนุนอยู่ด้วย 3) การพึ่งตนเองตามกระบวนการที่คนเศรษฐกิจพอเพียงและการพัฒนาตนเองการพึ่งตนเองได้ในกระบวนการที่คนเศรษฐกิจพอเพียงนั้นกินความหมายถึงการพัฒนาทางด้านคุณธรรมและจริยธรรมเข้าไว้ด้วยการพึ่งตนเองได้จึงไม่ได้มีความหมายเฉพาะการพึ่งตนเองได้ทางด้านวัตถุเท่านั้นแต่หมายความกว้างขวางถึงการควบคุมตนเองให้เป็นอิสระปลอดโปร่งจากอำนาจของกิเลสและสามารถข่มตนข่มใจให้เกิดปัญญาในการมีชีวิตอยู่อย่างมีคุณค่ารู้จักทุกข์รู้เท่าทนทุกข์และมีความสุขตามอัตภาพได้ด้วย (ลักษณะแห่งพระพุทธศาสนา, 2539: 5) 4) การพึ่งตนเองตามกระบวนการที่คนเศรษฐกิจพอเพียงการพึ่งตนเองในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงพระพุทธศาสนา มองว่า ธรรมอันเป็นการสร้างที่พึ่ง (นาถกรรมธรรม) ในเรื่องพระพุทธศาสนาสอนให้บุคคลพึ่งทำตัวเป็นที่พึ่งของตนให้ช่วยตนเองก่อนที่จะได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่นเป็นการเตรียม “เหตุ” ประกอบ “เหตุ” ให้ดีที่สุดเพื่อให้ได้รับ “ผลดี” ที่ปรารถนาหลักธรรมที่กล่าวไว้ว่าตนแลเป็นที่พึ่งแห่งตนคนอื่นใครเล่าจะเป็นที่พึ่งได้บุคคลมีตนที่ฝึกดีแล้ว

เศรษฐกิจพอเพียงกับหลัก “สันโดษ” เศรษฐกิจพอเพียงกับหลักสันโดษกล่าวถึง แนวคิดเกี่ยวกับสันโดษ หลักสันโดษกับความพอเพียง สันโดษกับประโยชน์ปัจจุบัน ประเภทของสันโดษ สันโดษกับกระบวนการพัฒนา และองค์ธรรมของสันโดษ ดังนี้ 1) แนวคิดเกี่ยวกับสันโดษ แนวคิดเกี่ยวกับสันโดษ ตามหลักพุทธธรรมในเรื่องสันโดษ เป็นหัวข้อธรรมที่ถูกนำไปตีความและอธิบายความหมายให้ผิดพลาดคลาดเคลื่อนไปจากความหมายที่ถูกต้องสมบูรณ์ ว่าสันโดษเป็นการทำลายความเจริญก้าวหน้าของประเทศไปเสียอีก ดังที่ครั้งหนึ่งเคยมีศาสนเป็นทางการจากหัวหน้ารัฐบาล ขอให้ที่ประชุมสงฆ์ (สัมมนา) พระคณาธิการทั่วราชอาณาจักร เมื่อวันที่ 18 เมษายน 2503 เลิกสอนหลักธรรมเรื่อง สันโดษ เนื่องจากคำสอนเรื่อง สันโดษ ทำให้คนมักน้อย ไม่อยากทำอะไร ไม่อยากได้อะไร ไม่จำเป็นต้องชวนชวย เนื่องจากตายแล้วก็เอาไปไม่ได้ ฯลฯ คำสอนเหล่านี้ ไม่เหมาะสมกับกาลของสมัยปฏิวัติ ซึ่งต้องการการพัฒนาและความชวนชวยหาทางก้าวหน้า (ดังคำมุ่งหมายที่สะท้อนให้เห็นความสำคัญของการพัฒนาว่า “การปฏิวัติครั้งนี้จะได้ผลสำเร็จหรือล้มเหลวก็อยู่ที่การพัฒนาเศรษฐกิจนี้เอง”

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า หลักธรรมเรื่องสันโดษจึงไม่เกื้อหนุนต่อการพัฒนาประเทศ ซึ่งก็น่าเห็นใจและต้องยอมรับกันว่า ปัญหาอยู่ที่ฐานความคิด ความรู้ ความเข้าใจ โดยเฉพาะ ทิฐฐิ ที่เป็นฐานความคิดทั้งปวงแนวคิดและความไม่เข้าใจถ่องแท้ในความหมาย ของความสันโดษตามหลักพุทธธรรมในระดับผู้บริหารประเทศแล้ว การเข้าใจผิดที่ว่า “การมีความสันโดษ” สัมพันธ์อย่างยิ่งกับความเกียจคร้านท้อแท้และไม่เอางานยังมีปรากฏอยู่ในหมู่ชนและสังคมโดยทั่วไป (พระธรรมปิฎก ป.อ.ปยุตโต. การพัฒนาที่ยั่งยืน, 2546: 24-26) 2) หลักสันโดษกับความพอเพียง ควรรู้จักสันโดษอย่างถูกต้องอย่างฉลาดมีจุดหมายไม่ใช่สันโดษอย่างเลื่อนลอยโดยรู้จักพอใจเป็นสุขได้ง่ายด้วยวัตถุทรัพย์สินสิ่งเสพสิ่งบริโภคเท่าที่ตนได้ตนมีซึ่งหามาได้ด้วยความเพียรพยายามของตนโดยสุจริตชอบธรรมไม่ต้องสูญเสียเวลาแรงงานและความคิดไปกับการมัวครุ่นคิดและวุ่นวายตามหาสิ่งเสพเบร่อตัวแล้วเอาเวลาแรงงานและความคิดที่สงวนไว้ได้นั้นไปทุ่มเทให้กับการพัฒนาชีวิตของตนทำสิ่งดีงามทำหน้าที่การทำงานทำการสร้างสรรค์บำเพ็ญประโยชน์ที่เป็นกุศลธรรมทั้งหลายซึ่งจะทำให้ได้ทั้งความสุขระดับเสพสุขอย่างพอประมาณอีกทั้งความสุขทางจิตใจที่ประณีตสูงขึ้นไปจากงานที่สัมฤทธิ์ทั้งเป็นการไม่ทำลายทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมด้วยการบริโภคมากเกินไปและทั้งการเกื้อกูลแก่สังคมไปพร้อมกัน 3) สันโดษกับประโยชน์ปัจจุบัน สำหรับองค์ธรรมที่เกี่ยวข้องกับความสันโดษและการดำรงชีวิตที่งดงามอีกข้อหนึ่งนั่นคือธรรมอันอำนวยประโยชน์สุขขั้นต้นหรือธรรมเพื่อเป็นไปในประโยชน์ปัจจุบันคือทิฐฐิธัมมิกัตถสังวัตตนิกรมหรือที่รู้จักกันดีว่าทิฐฐิธัมมิกัตถประโยชน์ซึ่งมีหัวข้อสำคัญดังนี้ 1. อุฏฐานสัมปทาการถึงพร้อมด้วยความขยันหมั่นเพียรในการทำงาน 2. อารักขสัมปทาการถึงพร้อมด้วยการเก็บรักษาโภคทรัพย์อันตนชวนชวยหามาได้ด้วยความชอบธรรม 3. กัลยาณมิตรตาคบคนดีเป็นมิตรและรู้จักกำหนดบุคคล

ในถิ่นที่อาศัย และ 4 สมชีวิตาประมาณความเป็นอยู่รู้จักกำหนดรายได้รายจ่าย 4) ประเภทของสันโดษ สำหรับองค์กรธรรมที่เรียกว่า สันโดษตามศัพท์ในพระบาลีซึ่งขอยกมากล่าวไว้ในที่นี้มีดังนี้สันโดษ หลักการพึ่งพาตนเองและมีความสันโดษ ตามที่ได้ทรงย้ำให้ เกษตรกร และประชาชนชาวไทยปฏิบัติมาเป็นระยะเวลายาวนานนั้นชี้ให้เห็นถึงพระวิสัยทัศน์ที่ทรงมองเห็นปัญหาอันจะเกิดขึ้นจาก กระแสบริโภคนิยมที่หลังไหลเข้าสู่วิถีชีวิตของคนไทยอย่างที่จะต้านไว้ได้ยากในอนาคตอันใกล้ และไม่เพียงแต่ผลกระทบ จะเพียงเกิดขึ้นกับประเทศโลกที่สามหรือประเทศที่กำลังพัฒนาเท่านั้น หาก “มิฉฉาพัฒนา” ซึ่งมี “สัมมาพัฒนา” อันขับเคลื่อนด้วยโลกาภิวัตน์ ที่มุ่งแต่เงินเป็นหลักใหญ่ก็กำลังนำโลกตะวันตก ซึ่งเป็นอารยธรรมวัตถุนิยม และบริโภคนิยมไปสู่วิกฤตการณ์เช่นเดียวกัน ใน ยุทธศาสตร์พระพุทธศาสนากับการพัฒนาประเทศไทยดังนั้น ความสันโดษ จึงต้องควบคู่อยู่กับความเพียรเสมอไป ความเพียรทำให้เกิดความองอาจเข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ และไม่ต้องพึ่งพาอาศัยผู้อื่น และยังเป็นที่พักพิงของผู้อื่นได้ด้วย อันเป็นรากฐานของการสร้างความเข้มแข็งและความมั่นคง ยั่งยืน โดยไม่ต้องอิงกระแสวัตถุนิยมภายนอกนั่นเอง

สรุปผลการศึกษา

ผลการศึกษาชี้ให้เห็นถึงหลักพุทธธรรมกับการเชื่อมโยงในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หลักธรรมเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง “สันโดษ” ซึ่งมุ่งเน้น หลักการ “ทำกิน” “พอเพียง” จึงเป็นสัมมาเศรษฐกิจเนื่องเพราะเกิดจาก สัมมาทฤษฎีที่สามารถโยงสัมพันธ์กับองค์ประกอบอื่นของชีวิต เป็นอิทัปปัจจยา ของเหตุและผล ที่สอนให้คนพึ่งตนเอง (อัตตาหิ อัตตโน นาโถ) มีสันโดษธรรม สามัคคีธรรม มีความพอประมาณ มีเหตุผล และไม่โลภ อันจะเป็นหนทางเลือกให้ประเทศไทยมีพัฒนาการต่อไปได้ ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและหลักแห่งพระพุทธธรรม และความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง จึงประกอบด้วยคุณสมบัติ ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจาก เหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ และภูมิคุ้มกัน หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตโดยมี เงื่อนไข ของการตัดสินใจและดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียง 2 ประการ ดังนี้ 1. เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในการปฏิบัติ ทฤษฎีใหม่กับเศรษฐกิจพอเพียง “การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น ต้องสร้างพื้นฐาน คือ ความพอมีพอกิน พอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้นก่อน โดยใช้วิธีการและใช้อุปกรณ์ที่ประหยัด แต่ถูกต้องตามหลักวิชา เมื่อได้พื้นฐานมั่นคงพร้อมพอควรและปฏิบัติได้แล้ว จึงค่อยสร้างค่อยเสริมความเจริญและฐานะเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นโดยลำดับต่อไป หากมุ่งแต่จะทุ่มเทสร้างความเจริญ ยกเศรษฐกิจขึ้นให้รวดเร็วแต่ประการเดียว โดยไม่ให้เศรษฐกิจพอเพียง ในความหมายของเครือข่ายเศรษฐกิจพอเพียง อันประกอบด้วย 5 เครือข่ายหลัก ได้แก่ มูลนิธิสิริกรรมธรรมชาติ เครือข่ายสิทธิธรรมไร้สารพิษแห่งประเทศไทย เครือข่ายเกษตรกรทางเลือก เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านและพหุภาคีภาคอีสาน เครือข่ายเกษตรมรดก-ไร่ทั่วสม กระจายตัวอยู่ทั่วประเทศในรูปของศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงกว่า 120 ศูนย์อบรม โดยน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติโดยเน้นไปที่การให้ความสำคัญกับคน แก้ปัญหาที่คนทางออกของปัญหา คือ การสร้างปัญญา ให้เกษตรกรฉลาดรอบรู้ และไม่ตกเป็นเหยื่อของกลไกที่ไม่ได้มุ่งช่วยเกษตรกรอย่างจริงจังอีกต่อไป โดยใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นยุทธศาสตร์หลัก ซึ่งมีอยู่ 5 คำหลัก คือ ศรัทธา กล้าหาญ เอกภาพ ความรู้ คุณธรรม และมีความเชื่อมั่นอย่างแรงกล้าว่า เศรษฐกิจพอเพียง ของพระเจ้าอยู่หัวฯ คือยุทธศาสตร์ทางรอดของชาติ และทางออกจากปัญหาวิกฤตการณ์ในปัจจุบัน แต่ต้องทำอย่างเป็นขั้นเป็นตอน ดังคำกล่าวที่ว่า “เดินทีละก้าว กินข้าวทีละคำ ทำทีละอย่าง” ความเชื่อมโยงของทฤษฎีใหม่กับเศรษฐกิจพอเพียงของวัดมงคลชัยพัฒนา คือ แหล่งกำเนิด “เกษตรทฤษฎีใหม่” และ ทฤษฎีใหม่ คือ เศรษฐกิจพอเพียงสำหรับเกษตรกร ดังนั้นในรูปแบบเดียวกันนี้เราทุกคนสามารถนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมได้กับทุกกลุ่มคน และทุกองค์กร โดยน้อมนำเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นหลักในการดำเนินชีวิต เพราะเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญา เป็นแนวปฏิบัติตนไม่ว่าจะอยู่ในกิจกรรมหรืออาชีพใด ก็ต้องยึดวิถีชีวิตไทยที่อยู่แต่พอดี ยึดเส้นทางสายกลาง อยู่กินตามฐานะ ใช้สติปัญญาในการดำรงชีวิต เจริญเติบโตอย่างค่อยเป็นค่อยไป อย่าใช้หลักการลงทุนเชิงการพนันซึ่งตั้งอยู่บนความเสี่ยง กู้เงินมาลงทุนโดยหวังรวยอย่างรวดเร็วแล้วก็ไปสู่ความล้มละลายในที่สุด ควรตั้งอยู่บนหลักของ “รู้ รัก สามัคคี” ใช้สติปัญญาปกป้องตนเองไม่ให้หลงกระแสโลกาภิวัตน์โดยไม่รู้ถึงเหตุและผลตามสภาพแวดล้อมของไทย ให้รู้จักแยกแยะสิ่งดี สิ่งเลว สิ่งที่เป็นประโยชน์ตามสภาพความเป็นจริงของบ้านเมืองของเราเป็นที่ตั้ง ให้มีความรัก ความเมตตาที่จะช่วยเหลือสังคมให้รอดพ้นจากภัยพิบัติ และรวมพลังกันด้วยความสามัคคีเป็นหมู่เหล่า ขจัดข้อขัดแย้งไปสู่ความประนีประนอมรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง เศรษฐกิจพอเพียง คือ การดำรงชีวิตในความพอดี มีชีวิตใหม่ คือ หวนกลับมาใช้ชีวิตไทยเป็นการสร้างรากฐาน หรือพื้นฐานของ

ระบบเศรษฐกิจทั้งหมด ดังที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ได้พระราชทานพระราชดำริความตอนหนึ่งว่า “...อาคารบ้านเรือน ตั้งอยู่ได้อย่างมั่นคง ก็เพราะความแข็งแรงของรากฐาน หรือเสาเข็ม ซึ่งเรามองไม่เห็น และมักจะลืมไปว่าเราอยู่ได้บนฐานรากอะไร ...” หากรากฐานของประเทศ คือ เกษตรกร ได้น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ ตามแนวทาง “ทฤษฎีใหม่” ซึ่งพระองค์ท่านได้แปลงทฤษฎี สู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมที่จับต้องได้ เดินตามได้ ทำตามได้ ดังตัวอย่างโครงการทฤษฎีใหม่ วัดมงคลชัยพัฒนา โครงการทฤษฎีใหม่แห่งแรกของประเทศไทยที่ประสบความสำเร็จ เป็นต้นแบบ และรอคอยให้เกษตรกรในจังหวัดสระบุรี และทั่วประเทศได้น้อมนำแนวทางที่พระองค์ทรงพระราชทานให้ไว้ เพื่อเป็นเครื่องมือในการดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นแนวทางปฏิบัติที่ทำให้ชาติบ้านเมืองและตัวเราหลุดพ้นจากความทุกข์ มีความสุขด้วยความพอเพียงอย่างมั่นคงและยั่งยืน

บรรณานุกรม

- ประเวศ วะสี. (2546), *ยุทธศาสตร์พระพุทธศาสนากับการพัฒนาประเทศไทย*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ มูลนิธิโกมล คีมทอง.
- _____. (2542), *เศรษฐกิจพอเพียงและประชาสังคมแนวทางพลิกฟื้นเศรษฐกิจสังคม*. กรุงเทพมหานคร : หมอชาวบ้าน.
- _____. (2541), *ประชาคมตำบล ยุทธศาสตร์เพื่อเศรษฐกิจพอเพียง ศิลธรรมและสุขภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มติชน.
- _____. (2541), *ยุทธศาสตร์ชาติเพื่อความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ สังคมและศีลธรรม*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- พระธรรมปิฎก ป.อ.ปยุตโต. (2546), *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์*. กรุงเทพมหานคร : บ. เอสอาร์พรินติ้งแมสโปรดักจำกัด.
- _____. (2545), *เศรษฐศาสตร์แนวพุทธ*. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิโกมล คีมทอง.
- _____. (2542), *ทศวรรษธรรมทัศน์พระธรรมปิฎกหมวดพุทธศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา.
- _____. (2539), *ธรรมกับการพัฒนาชีวิต*. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม.
- _____. (2539), *ลักษณะแห่งพระพุทธศาสนา*. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม.
- พระอาจารย์ชา สุภทโท. (2541), *นอกเหตุเหนือผล*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ศ.ดร.อภิชัย พันธเสน. (2544). *พุทธเศรษฐศาสตร์ : วิชาการ ทฤษฎี และการประยุกต์กับเศรษฐศาสตร์สาขาต่าง ๆ*. กรุงเทพมหานคร : บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์ พับลิชชิ่ง จำกัด.
- สุเมธ ตันติเวชกุล. (2544), *ใต้เบื้องพระยุคลบาท*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มติชน.
- ส.ม. 19/24/25.ส.ม.19/24/223.ส.ม.19/24/235.ส.ม.19/24/227.อภิ.วิ. 78/578/580.
- องตึก.20/299/38.วิ.ม. 5/91/161.วิ.ม.5/91/767.อภิ.ปุ 79/74/265.อง.เอก.20/59/11
- อภิ.วิ.2/588/ 263.ช.ธ. 25/160/82.ช.ธ.25/165/84.ที่.ม.10/165/111.ส.ส.15/256/374.

การบริหารตามหลักอธิปไตย Administration In principle sovereignty

ภมรรัตน์ ชุมภูปะวิโร*, พงษ์พันธ์ แก้วพิมพ์†, สุชาติ ใหม่อ่อน‡
และพระมหากริช ธีระมโสม§

Received January 26, 2021; Revised February 1, 2021; Accepted June 25, 2021

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องการบริหารตามหลักอธิปไตยเป็นการศึกษาถึงความหมายของการบริหารที่เป็นการบริหารภาครัฐแนวใหม่เพื่อใช้หลักการบริหารตามหลักอธิปไตยในพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางในการบริหารโดยชอบธรรม และเพื่อความดีงามเป็นประมาณ อย่างสามัญ ได้แก่ ทำการด้วยความเคารพ หลักการ กฎ ระเบียบ กติกา มาประกอบการวิเคราะห์การบริหารงานตามหลักอธิปไตย ที่ประกอบด้วยการวิเคราะห์การบริหารงานด้วยอัตตาธิปไตย โลกาธิปไตย และ อัมมาธิปไตย และสื่อให้เห็นว่าถ้าอำนาจตัดสินใจอยู่ที่บุคคลผู้เดียว ก็เป็น เผด็จการ ถ้าอำนาจตัดสินใจอยู่ที่คณะบุคคล ก็เป็น คณะธิปไตย และถ้าอำนาจตัดสินใจอยู่ที่ประชาชน ก็เป็น ประชาธิปไตย

เพราะท้ายที่สุดแล้วหากในหน่วยงานทุกคนยึดหลักธรรมในการทำงานก็ทำให้งานครองตัว มีประสิทธิภาพในการทำงานและเกิดประสิทธิผลหรือประโยชน์ต่อหน่วยงานทำให้งานบรรลุวัตถุประสงค์และบรรลุเป้าหมายและยังรวมถึง การเป็นหนึ่งเดียว ความมีเอกภาพมีความสามัคคีในหน่วยงานที่เกิดจากผู้บริหารใช้หลักธรรมอธิปไตย คือ ถือธรรมะเป็นใหญ่จึงทำให้ผู้บริหารได้ทั้งใจคนได้ทั้งงาน หรือเรียกว่า งานก็ได้บริวารก็มี คือได้ทั้งงานได้ทั้งคน ในการบริหารตามหลักอธิปไตยมีข้อดีทั้งหมดแต่ผู้บริหารนั้นจะนำหลักไหนมาใช้ก่อนใช้หลังเป็นการบริหารตามสถานการณ์ที่สังคมไทยเราทำอยู่ในปัจจุบัน

คำสำคัญ : การบริหาร, หลักอธิปไตย

Abstract

The study of Administration In principle sovereignty is a study of the meaning of a new governmental administration in order to use the sovereign administration principles in Buddhism as a guideline for the rightful administration. And for goodness is a common approximation, is doing it with respect to the principles, rules, and regulations to accompany the analysis of the sovereign administration. It consists of an autocracy, world autocracy, sovereignty and Dhamma, and the media suggests that if decision-making is on one person, it is dictatorship, if decision-making is on a group of people, it is oligarchy, and if decision-making is on. That people are democratic

Because in the end, if everyone in the agency adheres to the principles of work, it makes the work cue. It is efficient in work and results in effectiveness or benefits to the organization, enabling work to achieve objectives and achieve goals, and also to be unity, unity, and unity in the organization created by the management of the sovereign principle that is to observe morality. Is great, allowing the executives to get both the heart of the people and the work or can be called work. That is, can get both jobs for both people there are all advantages of sovereignty in management, but which principle will be applied first, after which is the management according to the situation in our Thai society today

Keywords: Administration, principle sovereignty

* อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ปัตตานี อีเมลล์ pamonrat.chu@mcu.ac.th

† ผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดปัตตานี

‡ อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ปัตตานี

§ อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ปัตตานี

บทนำ

การบริหารตามหลักอภิปไตยเป็นการบริหารที่เป็นกระบวนการเป็นระบบงาน ที่ต้องอาศัยทั้งศาสตร์และศิลป์กล่าวคือต้องมีหลักการดำเนินงาน มีหลักเกณฑ์การปฏิบัติที่แต่ละองค์การสามารถใช้หลักเกณฑ์ โดยมีลักษณะของการบริหารงาน ผู้บริหารจะบริหารงานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้นั้นต้องมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องของทฤษฎีและหลักการบริหาร เพื่อจะได้นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับการทำงาน สถานการณ์และสิ่งแวดล้อม จึงพูดได้ว่าผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จ คือ การบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participative Management) โดยมีการปรึกษาหารือกับผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องที่สำคัญ ๆ ทุกคนควรจะต้องรับรู้รับทราบ ร่วมกันตัดสินใจ และร่วมกันทำ รวมทั้งการใช้หลักการบริหารแบบพี่น้อง มีปัญหาหรือเรื่องอะไรที่สำคัญ จะปรึกษาผู้อาวุโส ซึ่งเป็นที่เคารพของทุกคน ไม่มีการเขมงวดมาก มีการให้รางวัลและพร้อมที่จะไม่ให้รางวัลแก่คนที่ไม่ดี ดังพุทธภาษิตที่ว่า นิคคณฺเห นิคคหารหํ ปคคณฺเห ปคคหารหํ แปลว่า พึงชมคนที่ควรชม ชมคนที่ควรชม คือ ผู้ที่สามารถประยุกต์เอาศาสตร์การบริหารไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพนั่นเอง หลักในการบริหารมีหลายรูปแบบขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมและในแต่ละสถานการณ์ แต่ที่สำคัญที่ได้ยึดถือกันมาโดยตลอด

การบริหารงานภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management) คือ การปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการภาครัฐโดยนำหลักการเพิ่มประสิทธิภาพของระบบราชการและการแสวงหาประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการที่มุ่งสู่ความเป็นเลิศ โดยการนำเอาแนวทางหรือวิธีการบริหารงานของภาคเอกชนมาปรับใช้กับการบริหารงานภาครัฐ เช่น การบริหารงานแบบมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ การบริหารงานแบบมืออาชีพ การคำนึงถึงหลักความคุ้มค่า การจัดการโครงสร้างที่กะทัดรัดและแนวราบ การเปิดโอกาสให้เอกชนเข้ามาแข่งขันการให้บริการสาธารณะ การให้ความสำคัญต่อค่านิยม จรรยาบรรณวิชาชีพ คุณธรรมและจริยธรรม ตลอดจนการมุ่งเน้นการให้บริการแก่ประชาชนโดยคำนึงถึงคุณภาพเป็นสำคัญ ซึ่งการบริหารดังกล่าวนี้เป็นการใช้อำนาจในการบริหาร อำนาจเป็นเครื่องหมายที่บอกถึงความแตกต่างระหว่างรัฐกับสังคม ที่ครอบคลุมหลายครอบคลุมอยู่ร่วมกัน และพรรณนาว่าครอบคลุมเป็นพลเมืองของรัฐ ซึ่งต้องยอมอยู่ภายใต้อำนาจปกครอง และการยอมรับในอำนาจปกครองของพลเมืองผู้อยู่ใต้การปกครองของรัฐนั้น โดยถือว่าการใช้อำนาจในการบริหารเพื่อเป็นการจัดระเบียบของสังคม เพื่อให้สามารถดำเนินกิจกรรมด้านต่าง ๆ เป็นไปด้วยความเรียบร้อย เพื่อความอยู่รอดสงบสุข และบังเกิดความก้าวหน้าในชุมชนเหล่านั้น โดยดำเนินภารกิจตามที่สังคมมอบหมาย ด้วยการจัดตั้งองค์การบริหาร ที่เหมาะสมกับลักษณะของกิจกรรมนั้น

เพราะในปัจจุบันการบริหารงานหรือการจัดการองค์การมีความจำเป็นต้องใช้ศาสตร์ในการบริหารงาน อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เนื่องจากโลกในยุคปัจจุบันเป็นระบบทุนนิยม หรือบริโภคนิยมที่แสวงหากำไร และมีการแข่งขัน เพื่อให้เหนือกว่าคู่แข่ง ทั้งในเชิงบริหารงาน และการพัฒนาองค์กร ให้บรรลุผลตามเป้าหมายขององค์กร จึงมีหลักการบริหารสมัยใหม่เข้ามาเป็นกลยุทธ์ หรือหลักการในการบริหารจัดการ ในขณะที่เดียวกันก็มีนักวิชาการทางตะวันตกกำลังสนใจหลักการในทางพระพุทธศาสนาผสมผสานและประยุกต์ใช้กับหลักการบริหารจัดการ เพราะเขาถือว่า การที่จะใช้หลักการ วิธีการ หรือเทคนิค ของนักวิชาการชาวตะวันตก ซึ่งพัฒนาการการบริหารจัดการมาไม่เกิน 100 ปีนั้นยังเป็นหลักการที่ยังยึดกับวัตถุ รวมทั้งมีผู้แพ้ผู้ชนะ เป็นการบริหารจัดการที่มุ่งหวังกำไรและการแข่งขัน ดังนั้น เมื่อนักวิชาการทางตะวันตก ได้เข้ามาศึกษาพระพุทธศาสนา ทำให้เขารู้ว่าศาสตร์แห่งการบริหารจัดการที่ยั่งยืนและดำรงความเป็นมนุษย์ที่จะอยู่ร่วมกันโดยสันติสุขนั้นคือ ศาสตร์ในการบริหารจัดการเชิงพุทธศาสตร์ ซึ่งในที่นี้จะได้กล่าวถึง การบริหารงานตามหลักอภิปไตยในพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นหลักการบริหารงานสมัยใหม่กับหลักการบริหารงานเชิงพุทธศาสตร์ในเชิงเปรียบเทียบว่าสามารถบูรณาการ รวมเข้ากันได้ และเป็นแนวทางที่มีความสอดคล้องกับหลักการบริหารสมัยใหม่ได้อย่างเหลือเชื่อ

ดังนั้นในการบริหารนั้นมีการบริหารอยู่หลายระดับสูงสุดนั้นก็คือ การบริหารประเทศ หรือการปกครองประเทศ และรองลงมาก็จะเป็นการบริหารของหน่วยงานในกระทรวง ทบวง กรม และองค์กรต่าง ๆ ตามลำดับ และถ้าเราจะแยกการบริหารออกมาอีกในการเปรียบเทียบการทำงานที่เห็นได้ชัดก็จะเป็นการบริหารงานในภาครัฐหรือเรียกว่าการบริหารรัฐกิจและการบริหารงานภาคเอกชน หรือเรียกว่าการบริหารธุรกิจ เป็นต้น ในการบริหารนั้นผู้ที่มีอำนาจมากที่สุดก็คือ ผู้นำหรือผู้บริหาร รูปแบบหรือการบริหารงานใด ๆ จะให้ไปในทิศทางไหนก็ขึ้นอยู่กับผู้บริหารกำหนด ดังนั้น ในการบริหารจึงเจาะประเด็นไปในเรื่องของผู้บริหารเป็นหลักว่าผู้บริหารจะใช้หลักการอย่างไรในการบริหารงาน ซึ่งอำนาจสูงสุดในการปกครองรัฐ ก็คือ อำนาจอภิปไตย จะมีสิ่งอื่นใดมีอำนาจยิ่งกว่าหรือขัดต่ออำนาจอภิปไตยไม่ได้ อำนาจอภิปไตย มีความแตกต่างกันไปในแต่ละระบอบการปกครอง ตัวอย่างเช่น ในระบอบประชาธิปไตย อำนาจอภิปไตยเป็นของประชาชน กล่าวคือ ประชาชนคือผู้มีอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ ในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ อำนาจอภิปไตยเป็นของพระมหากษัตริย์ คือ กษัตริย์เป็นผู้มีอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ เป็นต้น อนึ่ง อำนาจอภิปไตยนี้ นับเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สุดของความเป็นรัฐ เพราะการจะเป็นรัฐได้นั้น นอกจากต้องประกอบด้วยอาณาเขต ประชากร และรัฐบาลแล้ว ย่อมต้องมีอำนาจอภิปไตยด้วย กล่าวคือ ประเทศนั้นต้องเป็นประเทศที่สามารถ

มีอำนาจสูงสุด (อำนาจอธิปไตย) ในการปกครองตนเอง จึงจะสามารถเรียกว่า รัฐ ได้ เมื่อพูดถึงผู้บริหารแล้วเราก็จะนึกถึงอำนาจเป็นอันดับแรก ในหลักพระพุทธศาสนานั้นพระผู้มีพระภาคเจ้า พระองค์ได้แบ่งอำนาจหรือที่เรียกว่า อธิปไตยไว้ 3 ประเภท คือ อัตตอธิปไตย หมายถึง การตัดสินใจที่ถือความคิดของตนเองเป็นที่ตั้ง โลกอธิปไตย การถือตามความคิดของคนส่วนมากเป็นที่ตั้ง ธรรมอธิปไตย การถือตามความถูกต้องโดยถือหลักเหตุผลที่เหมาะสม ไม่ถือตามความเชื่ออย่างสุดโต่ง

ความหมายของอธิปไตย

พระผู้มีพระภาคเจ้า ตรัสว่า ภิกษุทั้งหลาย อธิปไตย หมายถึง ความเป็นใหญ่ มี 3 ประการ คือ 1) อัตตอธิปไตย ความเป็นใหญ่ 2) โลกอธิปไตย ความเป็นใหญ่ 3) ธรรมอธิปไตย ความเป็นใหญ่ (ที.ปา. (ไทย) 11/305/274. อังค. (ไทย) 20/40/201.) นอกจากนี้พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต) ได้นำหลักธรรมในพระไตรปิฎกมาอธิบายเพิ่มเติมว่า อธิปไตย หมายถึง ความเป็นใหญ่ ภาวะที่ถือเอาเป็นใหญ่ มี 3 ประการ คือ 1) อัตตอธิปไตย หมายถึง ความเป็นใหญ่ ถือตนเป็นใหญ่ กระทำการด้วยปรารถนาคือเป็นประมาณ 2) โลกอธิปไตย หมายถึง ความเป็นใหญ่ ถือโลกเป็นใหญ่ กระทำการด้วยปรารถนา นิยมของโลกเป็นประมาณ 3) ธรรมอธิปไตย หมายถึง ความเป็นใหญ่ ถือธรรมเป็นใหญ่ กระทำการด้วยปรารถนาความถูกต้อง เป็นจริงสมควรตามธรรม เป็นประมาณ (พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต), 2546: 107.) ซึ่งก็สอดคล้องกับพระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช) ได้อธิบายถึงคำว่า อธิปไตยที่ชาวพุทธควรรู้ เพื่อทำความเข้าใจในความหมายและใช้ได้อย่างถูกต้อง ดังนี้

1. อัตตอธิปไตย แปลว่า ความเป็นใหญ่ หมายถึง ความเป็นใหญ่ ถือตนเป็นประมาณ ถือความคิดของตนเองเป็นหลัก คือ กิริยาของคนที่ทำสิ่งใดก็นึกถึงตัวเอง นึกถึงประโยชน์ส่วนตัวเป็นสำคัญ คำนึงถึงแต่เกียรติยศชื่อเสียง ความมีหน้ามีตาเป็นหลัก อัตตอธิปไตย เป็นเหตุให้คนเห็นแก่ตัว ยึดถือความคิดเห็นของตนเองเป็นใหญ่ ไม่ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น แม้ว่าบางครั้งจะใจกว้างช่วยเหลือคนอื่น หรือรับฟังคนอื่นก็เพียงเพื่อหวังผลประโยชน์ตอบแทนทั้งสิ้น (พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช), 2551: 1312)

2. โลกอธิปไตย แปลว่า ความเป็นใหญ่ คือถือเสียงชาวโลกเป็นประมาณ หมายถึง การยึดถือเอาเสียงหรือเอากระแส หรือความนิยมของคนส่วนใหญ่เป็นสำคัญ จะทำอะไรก็ทำตามกระแสเสียง ทำตามใจผู้คนส่วนใหญ่ เกรงกลัวต่อเสียงต่อว่า โลกอธิปไตย เป็นดาบสองคม มีทั้งคุณและโทษ กล่าวคือหากเสียงส่วนใหญ่ประกอบด้วยธรรม มาจากผู้มีคุณธรรม ย่อมให้คุณ แต่หากไม่ประกอบด้วยธรรม มาจากผู้ขาดธรรมย่อมให้โทษมากกว่าให้คุณ (พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช), 2551: 853)

3. ธรรมอธิปไตย แปลว่า ความเป็นใหญ่ หมายถึง การยึดถือหลักการ หลักเหตุผล หลักความจริง ความถูกต้อง ความเป็นธรรมเป็นประมาณในการบริหารจัดการต่าง ๆ คือจะทำอะไรก็ยึดถือธรรมเป็นหลัก ละเว้นการยึดถือตนและกระแสเสียงของคนส่วนใหญ่ที่ไม่ถูกธรรมไม่เป็นธรรม ธรรมอธิปไตย เป็นเหตุให้เกิดความยุติธรรม เกิดความถูกต้อง แม้บางครั้งจะไม่ถูกใจแต่อำนวยประโยชน์ให้มากกว่าออตตอธิปไตยและโลกอธิปไตย ซึ่งการปกครองสงฆ์ใช้แนวธรรมอธิปไตยเป็นหลักมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล (พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช), 2551: 376)

พอสรุปได้ว่าในการบริหารนั้นมีการบริหารอยู่หลายระดับ ระดับสูงสุดก็คือ การบริหารประเทศ หรือการปกครองประเทศ และรองลงมาก็จะเป็นการบริหารของหน่วยงานในกระทรวง ทบวง กรม และองค์กรต่าง ๆ ตามลำดับ และถ้าเราจะแยกการบริหารออกมาอีกในการเปรียบเทียบการทำงานที่เห็นได้ชัดก็จะเป็นการบริหารงานในภาครัฐหรือเรียกว่าการบริหารรัฐกิจและการบริหารงานภาคเอกชน หรือเรียกว่าการบริหารธุรกิจ เป็นต้น ในการบริหารนั้นผู้ที่มีอำนาจมากที่สุดก็คือ ผู้นำหรือผู้บริหาร รูปแบบหรือการบริหารงานใด ๆ จะให้ไปในทิศทางไหนก็ขึ้นอยู่กับผู้บริหารกำหนด ดังนั้น ในการบริหารจึงเจาะประเด็นไปในเรื่องของผู้บริหารเป็นหลักว่าผู้บริหารจะใช้หลักการอย่างไรในการบริหารงาน ดังนั้นจึงสรุปว่า อำนาจอธิปไตยในหลักพระพุทธศาสนานั้นได้แบ่งอำนาจหรือที่เรียกว่า อธิปไตยไว้ 3 ประเภท คือ 1) อัตตอธิปไตย ถือตนเป็นใหญ่ คือ ถือเอาตนเอง ฐานะ ศักดิ์ศรี เกียรติภูมิของตนเองเป็นใหญ่ กระทำการด้วยการปรารถนาและสิ่งที่เนื่องด้วยตนเป็นประมาณ ในฝ่ายกุศล ได้แก่ เว้นชั่ว ทำดี ด้วยเคารพตน 2) โลกอธิปไตย ถือโลกเป็นใหญ่ คือ ถือความนิยมของชาวโลกเป็นใหญ่ หวั่นไหวไปตามเสียงนิทานาและสรรเสริญ กระทำด้วยปรารถนาจะเอาใจผู้คน หาความนิยม หรือหวั่นกลัวเสียงกล่าวว่าเป็นประมาณ ในฝ่ายกุศลได้แก่ เว้นชั่ว ทำดีด้วยเคารพเสียงหมู่ชน และ 3) ธรรมอธิปไตย ถือธรรมเป็นใหญ่ คือ ถือหลักการความจริง ความถูกต้อง ความดีงาม เหตุผลเป็นใหญ่ กระทำด้วยปรารถนาสิ่งที่ได้ศึกษา ตรวจสอบตามข้อเท็จจริง และความเห็นที่รับฟังอย่างกว้างขวาง แจ่มชัด และพิจารณาอย่างดีเต็มขีดแห่งสติปัญญา มองเห็นได้ด้วยคามบริสุทธิ์ใจ

วิเคราะห์การบริหารงานตามหลักอธิปไตยในพระพุทธศาสนา

การบริหารงานตามหลักอธิปไตยในพระพุทธศาสนาของประเทศไทยมีการปกครองแบบประชาธิปไตย อันมี

พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หมายความว่า อำนาจอธิปไตย หรือ อำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศมาจากปวงชนชาวไทย อันมีพระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นประมุข ทรงใช้อำนาจอธิปไตยผ่านทางรัฐสภา คณะรัฐมนตรีและศาลตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ โดยอำนาจขององค์กรทั้ง 3 ฝ่าย จะต้องเป็นไปอย่างเท่าเทียมกัน และอยู่ในลักษณะการถ่วงดุลอำนาจซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดความเข้าใจหลักอธิปไตยในพระพุทธศาสนาจึงได้นำอธิปไตยทั้ง 3 ประการ มาวิเคราะห์เพื่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกันดังนี้

1. วิเคราะห์การบริหารงานตามอัตตาธิปไตย อัตตาธิปไตย หมายถึง ถือตนเป็นใหญ่ คือ ถือเอาตนเอง ฐานะ ศักดิ์ศรี เกียรติภูมิของตนเป็นใหญ่ กระทำการด้วยการปรารถนาและสิ่งทีเนื่องด้วยตนเป็นประมาณ ในฝ่ายกุศล ได้แก่ เว้นชั่ว ทำดี ด้วยเคารพตน แนวคิดนี้มีหลักสำคัญ คือ ถ้าเป็นตัวบุคคลก็เป็นบุคคลที่เชื่อมั่นในตนเองมากเกินไป โดยไม่ยอมฟังความคิดเห็นของคนอื่น เอาแต่ใจตัวเองเป็นเรื่องสำคัญ สิ่งใดที่เราได้ทำตามใจตัวเอง เรามีความสบายใจเพราะการกระทำของเรา แต่สิ่งนั้นอาจกระทบกระเทือนถึงประโยชน์และชีวิตของผู้อื่น คนที่เป็นอัตตาธิปไตยไม่ได้คำนึงถึงข้อนี้ตนคิดว่าจะทำอะไรก็ทำลงไป ไม่ได้พิจารณาว่า มันจะกระทบกระเทือนคนอื่นไหม จะทำให้คนอื่นเดือดร้อนไหม จะทำให้เราเดือดร้อนไหม

เพราะในทางพระพุทธศาสนาการบริหารงานแบบอัตตาธิปไตย พระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์ได้ตรัสไว้ในพระสูตรตตปิฎก อังคตตรนิกาย ดิกนิบาตร อาธิปไตยยสูตร ความว่า อัตตาธิปไตย ความมีตนเป็นใหญ่ คือ ภิกษุในธรรมวินัยนี้อยู่ในป่าบ้าง อยู่ในโคนต้นไม้บ้าง อยู่ในเรือนว่างบ้าง ย่อมเห็นประจักษ์ว่า เราออกจากเรือนบวชเป็นบรรพชิต ไม่ใช่เพราะเหตุแห่งจีวร บิณฑบาต เสนาสนะ เราออกจากเรือนบวชเป็นบรรพชิต ไม่ใช่เพราะเหตุแห่งความมีหรือความไม่มีเช่นนั้น อนึ่ง เราถูกชาติ ชรา มรณะ โสกะ ปริเทวะ ทุกข์ โทมนัส และอุปายาสครอบงำชื่อว่าถูกทุกข์ครอบงำ มีทุกข์อยู่ตรงหน้า ทำอย่างไร การทำที่สุดกองทุกข์ทั้งสิ้นนี้จะพึงปรากฏ การที่เราละกามเช่นใดแล้วจึงออกจากเรือนบวชเป็นบรรพชิต เราพึงแสวงหากามเช่นนั้น หรือกามที่เลวกว่านั้น นั้นไม่สมควรแก่เราเลย” ภิกษุเห็นประจักษ์ว่า “ความเพียรที่เราเริ่มไว้แล้วจักไม่ย่อห่อน สติที่ตั้งมั่นแล้วจักไม่เลอะเลือน กายที่สงบแล้วจักไม่กระสับกระส่าย จิตที่ตั้งมั่นแล้วจักมีอารมณ์แน่วแน่” เธอทำตนเท่านั้นให้เป็นใหญ่ ละอกุศล บำเพ็ญกุศล ละกรรมที่มีโทษ บำเพ็ญกรรมที่ไม่มีโทษ รักษาตนให้บริสุทธิ์ภิกษุทั้งหลาย นี้เรียกว่า อัตตาธิปไตย (อง.ติก. (ไทย) 20/40/201 – 202.)

พอสรุปได้ว่าการบริหารงานแบบอัตตาธิปไตย พระผู้มีพระภาคเจ้า พระองค์ทรงใช้ในการบริหารเมื่อครั้งที่พระองค์ตรัสรู้ใหม่ ๆ สวากยังมีน้อย และสวากแต่ละท่านที่เข้ามาสู่พระพุทธศาสนาส่วนมากเป็นพระอริยบุคคล มีคุณธรรมสูง การปกครองจึงไม่มีปัญหาอะไร ส่วนมากมุ่งไปที่การเผยแผ่พระศาสนาเป็นหลัก สามารถดูแลกันได้อย่างทั่วถึงพระองค์ก็ใช้การบริหารคณะสงฆ์แบบอัตตาธิปไตย เช่น การที่พระองค์อนุญาตให้กุลบุตรผู้มีความประสงค์จะบวชเป็นภิกษุ พระองค์ทรงอนุญาตให้อุปสมบทด้วยการเปล่งพระวาจาว่า เธอจงเป็นภิกษุมาเถิด หรือเรียกว่า เอหิอุปัสมบทา เช่น การประทานการอุปสมบทให้แก่พระอัญญาโกณฑัญญะ เป็นต้น การบริหารแบบอัตตาธิปไตยนี้ก็ทำให้การบริหารคณะสงฆ์ของพระองค์เป็นไปด้วย ความเรียบร้อย ทำให้การเผยแผ่พระธรรมวินัยเจริญรุ่งเรืองขึ้นตามลำดับ แต่พระองค์ก็ไม่ได้ยึดเอาหลักการนี้ใช้ในการบริหารตลอดไป ต่อมาเมื่อหมู่สาวกมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น พระองค์จึงเปลี่ยนเป็นการบริหารแบบโลกาธิปไตย และธัมมาธิปไตย

2. วิเคราะห์การบริหารงานตามโลกาธิปไตย โลกาธิปไตย ถือโลกเป็นใหญ่ คือ ถือความนิยมของชาวโลกเป็นใหญ่ หวั่นไหวไปตามเสียงนินทาและสรรเสริญ กระทำด้วยปรารถนาจะเอาใจผู้้น หากความนิยม หรือหวั่นกลัวเสียงกล่าวว่าเป็นประมาณ ในฝ่ายกุศล ได้แก่ เว้นชั่ว ทำดีด้วยเคารพเสียงหมูชน เป็นการบริหารยึดเอาเสียงข้างมากเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจ ในปัจจุบันเรียกว่า ระบอบประชาธิปไตย เป็นระบอบที่ได้รับการยอมรับทั่วโลก เพราะอำนาจบริหารเป็นของประชาชน แต่เนื่องจากประชาชนมีเป็นจำนวนมากจึงต้องเลือกตัวแทนเข้าไปบริหาร ระบอบนี้จึงจัดให้มีการเลือกตั้งตัวแทนหรือผู้แทน เช่น เลือกตั้งประธานาธิบดี เลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นต้น ข้อดีของระบอบนี้คือ ประชาชนมีสิทธิ์เลือกตัวแทนของตนเองด้วยตนเอง ผู้แทนเข้าไปบริหารต้องฟังเสียงของประชาชนด้วย เพราะถ้าบริหารไม่ตีสมัยต่อไป ประชาชนก็ไม่เลือก ระบอบนี้มีการแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ ภายใต้กฎหมายรัฐธรรมนูญ ข้อเสียคือ ทำให้ล่าช้า เพราะต้องผ่านกระบวนการหลายขั้นตอน การเลือกตั้งก็มีการซื้อสิทธิ์ขายเสียงกันซึ่งเป็นปัญหาใหญ่ไม่สามารถแก้ไข ได้อย่างถาวรหรือเด็ดขาด เพราะยินยอมกันทั้งสองฝ่าย เช่น ตัวอย่างที่เกิดขึ้นในประเทศไทย

เพราะในทางพระพุทธศาสนาการบริหารงานแบบโลกาธิปไตย พระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์ได้ตรัสไว้ในพระสูตรตตปิฎก อังคตตรนิกาย ดิกนิบาตร อาธิปไตยยสูตร ความว่า โลกาธิปไตย ความมีโลกเป็นใหญ่ คือ ภิกษุในธรรมวินัยนี้อยู่ในป่าบ้าง อยู่ในโคนต้นไม้บ้าง อยู่ในเรือนว่างบ้าง ย่อมเห็นประจักษ์ว่า “เราออกจากเรือนบวชเป็นบรรพชิต ไม่ใช่เพราะเหตุแห่งจีวร บิณฑบาต เสนาสนะ เราออกจากเรือนบวชเป็นบรรพชิต ไม่ใช่เพราะเหตุแห่งความมีหรือความไม่มีเช่นนั้น อนึ่ง เราถูกชาติ ชรา มรณะ โสกะ ปริเทวะ ทุกข์ โทมนัส และอุปายาสครอบงำ ชื่อว่าถูกทุกข์ครอบงำ มีทุกข์อยู่ตรงหน้า ทำอย่างไร การทำที่สุดกองทุกข์ทั้งสิ้นนี้จะพึงปรากฏ ก็เราบวชแล้วอย่างนี้พึงคิดเรื่องกาม เรื่องปองร้าย เรื่องเบียดเบียน โลกสันนิวาส (การอยู่ร่วมกันของสัตว์โลก) นี้ใหญ่ ก็ใน โลกสันนิวาสใหญ่มีสมณพราหมณ์ผู้มีฤทธิ์ มีตาทิพย์ รู้จิตของบุคคลอื่น สมณพราหมณ์เหล่านั้นมองเห็นได้แม้จากที่ไกล แม้อยู่ใกล้ก็

ไม่ปรากฏ รู้จิต (ของบุคคลอื่น) แม้ด้วยจิต (ของตน) สมณพราหมณ์แม่เหล่านั้้นพึงรู้จักเราอย่างนี้ว่า ‘ท่านผู้เจริญทั้งหลายโปรดดู กุลบุตรนี้ เพราะมีศรัทธา เขาจึงออกจากเรือนบวชเป็นบรรพชิต เต็มไปด้วยบาปอกุศลธรรมอยู่ แม้เทวดาผู้มีฤทธิ์ มีตาทิพย์ รู้จิต ของบุคคลอื่นก็มีอยู่ เทวดาเหล่านั้้นย่อมปรากฏจากที่ไกลบ้าง เข้ามาใกล้แล้วกลับมองไม่เห็นบ้าง ย่อมรู้จิตด้วยจิตบ้าง’ เทวดาแม่เหล่านั้้นพึงรู้จักเราอย่างนี้ว่า ‘ท่านผู้เจริญทั้งหลาย โปรดดูกุลบุตรนี้ เพราะมีศรัทธาเขาจึงออกจากเรือนบวชเป็นบรรพชิต เต็มไปด้วยบาปอกุศลธรรมอยู่’ ภิกษุณั้้นเห็นประจักษ์ว่า “ความเพียรที่เราเริ่มไว้แล้วจักไม่ย่อหย่อน สติที่ตั้งมั่นแล้วจักไม่เลอะเลือน ภายที่สงบแล้วจักไม่กระสับกระส่าย จิตที่ตั้งมั่นแล้วจักมีอารมณ์แน่วแน่” เธอทำโลกเท่านั้้นให้เป็นใหญ่ ละอกุศล บำเพ็ญกุศล ละกรรมที่มีโทษ บำเพ็ญกรรมที่ไม่มีโทษ รักษาตนให้บริสุทธิ์ภิกษุทั้งหลาย นี้เรียกว่า โลกาธิปไตย (อง.ติก. (ไทย) 20/40/202 – 203.)

พอสรุปได้ว่า พระพุทธองค์ได้ตรัสสอนเกี่ยวกับการกระทำของมนุษย์ว่าเกิดขึ้นด้วยอำนาจ แห่งอธิปไตย 3 ประการ ประการใดประการหนึ่ง ทั้งในส่วนที่เป็นกุศลกรรม และอกุศลกรรม เช่น คนทำดีเพราะเห็นตามคนส่วนใหญ่ หรือในทางกลับกัน คนทำชั่วเพราะเห็นตามคนส่วนใหญ่ โดยไม่พินิจพิจารณาว่าที่คนส่วนใหญ่ทำนั้นถูกหรือผิด ซึ่งสอดคล้องกับพระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช) ได้แสดงทัศนะว่า โลกาธิปไตย เป็นดาบสองคม มีทั้งคุณและโทษ กล่าวคือหากเสียงส่วนใหญ่ประกอบด้วยธรรม มาจากผู้มีคุณธรรม ย่อมให้คุณ แต่หากไม่ประกอบด้วยธรรม มาจากผู้ขาดธรรมย่อมให้โทษมากกว่าให้คุณ (พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช). 2551: 853)

ดังนั้นในพระพุทธศาสนาพระพุทธองค์ทรงอนุญาตให้ใช้การบริหารแบบระบอบโลกาธิปไตยเหมือนกัน เช่น ต่อมาเมื่อมีสาวกเพิ่มมากขึ้นพระองค์จึงมอบอำนาจการบริหารให้เป็นหน้าที่ของคณะสงฆ์ ให้คณะสงฆ์เป็นใหญ่ อาทิ ทรงอนุญาตให้มีการอุปสมบทด้วยวิธีอุทตติจตุตถกรรมมาจา คือทรงอนุญาตให้มีพระภิกษุเข้าร่วมสังฆกรรมอย่างน้อย 5 รูปเป็นอย่างน้อย เฉพาะในชนบทที่ห่างไกล ส่วนในมัชฌิมประเทศ ทรงอนุญาตให้มีพระภิกษุเข้าร่วมสังฆกรรมตั้งแต่ 10 ขึ้นไป คณะสงฆ์ฝ่ายเถรวาทจึงได้ยึดเอาหลักนี้ปฏิบัติมาจนถึงทุกวันนี้ จากหลักฐานที่ปรากฏในพระไตรปิฎกจะเห็นว่าพระพุทธองค์ทรงสรรเสริญระบอบการบริหารแบบโลกาธิปไตยมาก เช่น การที่พระองค์แนะนำให้พระนางชบาชาติโคตมีผู้เป็นพระมาตุจฉา (น้า) ผู้ต้องการจะถวายผ้าไหมเนื้อดีที่พระนางทอเองแก่พระพุทธเจ้าเพื่อจะได้อันนึ่งสั่งมาก แต่พระองค์แนะนำให้พระนางถวายแก่สงฆ์จะได้อันนึ่งสั่งมากกว่า ซึ่งปรากฏในพระสุตตันตปิฎก มัชฌิมนิกาย อุปริปัณณาสก์ ทักขินวิภังคสูตร แต่โลกาธิปไตยในความหมายนี้พระพุทธองค์หมายถึงเสียงส่วนมากหรือสงฆ์ที่ทำตามธรรมตามวินัย ถ้าผิดธรรมผิดวินัยพระองค์ก็ติเตียน ดังพระพุทธพจน์ว่า “นิคคณเห นิคคหารหิ” ติเตียนคนที่ควรติเตียน “ปคคณเห ปคคหารหิ ยกย่องคนที่ควรยกย่อง” เป็นต้น ซึ่งลักษณะของคนที่เป็นโลกาธิปไตย ถือโลกเป็นใหญ่อะไรที่ชาวโลกเขานิยมชมชอบ แม้จะเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมายหรือศีลธรรมก็ตาม ก็ทำไปตามความคิดเห็นของโลก หรือความคิดเห็นของชาวบ้าน ซึ่งบางทีก็ทำให้ตัวเองต้องกลายเป็นคนอ่อนแอ หรือในบางครั้งเราอาจจะเห็นว่า เมื่อมติของคนส่วนมากมีความคิดเห็นอย่างนี้ แม้ว่าสิ่งนั้นมันอาจเป็นการทำลายผลประโยชน์ของคนอื่น หรือเป็นการลบลู่เกียรติและชื่อเสียงของคนใดคนหนึ่งก็ตาม

3. วิเคราะห์การบริหารงานตามธัมมาธิปไตย ธรรมาธิปไตย ถือธรรมเป็นใหญ่ คือ ถือหลักการความจริง ความถูกต้องเป็นเกณฑ์ ความดีงาม เหตุผลเป็นใหญ่ กระทำด้วยปรารถนาที่ได้ศึกษา ตรวจสอบตามข้อเท็จจริง และความเห็นที่รับฟังอย่างกว้างขวาง แจ่มชัด และพิจารณาอย่างดีเต็มขีดแห่งสติปัญญา มองเห็นได้ด้วยความรู้ที่ใจ เป็นไปโดยชอบธรรม และเพื่อความดีงามเป็นประมาณ อย่างสามัญ ได้แก่ ทำการด้วยความเคารพ หลักการ กฎ ระเบียบ กติกา เป็นต้น

เพราะในทางพระพุทธศาสนาการบริหารงานแบบธัมมาธิปไตย พระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์ได้ตรัสไว้ในพระสุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย ติกนิบาตร อาธิปไตยยสูตร ความว่า ธัมมาธิปไตย ความมีธรรมเป็นใหญ่ คือ ภิกษุในธรรมวินัยนี้อยู่ในป่าบ้าง อยู่ตามโคนต้นไม้บ้าง อยู่ในเรือนว่างบ้าง ย่อมเห็นประจักษ์ว่า “เราออกจากเรือนบวชเป็นบรรพชิต ไม่ใช่เพราะเหตุแห่งจิวร บินชบาต เสนาสนะ เราออกจากเรือนบวชเป็นบรรพชิต ไม่ใช่เพราะเหตุแห่งความมีหรือความไม่มีเช่นนั้น อนึ่ง เราถูกชาติ ชรามรณะ โสกะ ปริเทวะ ทุกข์ โทมนัส และอุปายาสครอบงำ ชื่อว่าถูกทุกข์ครอบงำ มีทุกข์อยู่ตรงหน้า ทำอย่างไร การทำที่สุดของทุกข์ทั้งสิ้นนี้จะพึงปรากฏ พระธรรมอันพระผู้มีพระภาคตรัสไว้ดีแล้ว ผู้ปฏิบัติจะพึงเห็นชัดด้วยตนเอง ไม่ประกอบด้วยกาล ไม่จำกัดกาล คือ ไม่ขึ้นกับกาลเวลา ให้ผลแก่ผู้ปฏิบัติทุกเวลา ทุกโอกาส บรรลุเมื่อใดก็ได้รับผลเมื่อนั้น ควรเรียกให้มาดู ควรน้อมเข้ามาในตน อันวิญญูชนพึงรู้เฉพาะตน ก็เพื่อนพรหมจารีผู้รู้เห็นอยู่ มีอยู่ การที่เราบวชในธรรมวินัยที่พระผู้มีพระภาคตรัสไว้ดีแล้วอย่างนี้พึงเกียจคร้านประมาทอยู่นั้นไม่สมควรแก่เราเลย” ภิกษุณั้้นย่อมเห็นประจักษ์ว่า “ความเพียรที่เราเริ่มไว้แล้วจักไม่ย่อหย่อน สติที่ตั้งมั่นแล้วจักไม่เลอะเลือน ภายที่สงบแล้วจักไม่กระสับกระส่าย จิตที่ตั้งมั่นแล้วจักมีอารมณ์แน่วแน่” เธอยกธรรมเท่านั้้นให้เป็นใหญ่ ละอกุศล บำเพ็ญกุศล ละกรรมที่มีโทษ บำเพ็ญกรรมที่ไม่มีโทษ รักษาตนให้บริสุทธิ์ ภิกษุทั้งหลาย นี้เรียกว่า ธัมมาธิปไตย (อง.ติก. (ไทย) 20/40/203)

แล้วการบริหารงานตามหลักธัมมาธิปไตย คือ การบริหารแบบยึดเอาความถูกต้องเป็นเกณฑ์ไม่ได้คำนึงเสียงส่วนใหญ่ที่ไม่

ถูกต้องชอบธรรม มีนักปราชญ์ทางด้านพระพุทธศาสนาหลายท่านได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักการนี้ไว้ ดังนี้

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต) ได้แสดงทัศนะพอสรุปได้ว่า ธรรมาธิปไตยไม่ใช่ระบบแยกต่างหาก อีกระบบจากประชาธิปไตย แต่เป็นคุณภาพเป็นหลักเกณฑ์ในการตัดสินใจของบุคคลที่อยู่หรือร่วมอยู่ในระบบการปกครองนั้น ถ้าการตัดสินใจโดยตรวจสอบเรื่องราว สืบค้นความจริง หาข้อมูลให้ชัดเจนองแท้ ใช้ปัญญาพิจารณาในการตัดสินใจต่าง ๆ เช่น ถ้าในระบอบประชาธิปไตยก็เป็นการตัดสินใจเลือกตั้ง โดยพิจารณาว่าผู้สมัครคนไหนเป็นคนดี มีความสามารถ มุ่งทำประโยชน์ให้ส่วนรวมจริง ๆ ก็ตัดสินใจไปตามความดีงามความถูกต้องนั้น นี้เรียกว่าเป็นธรรมาธิปไตย แต่ถ้าเลือกโดยเอาผลประโยชน์ของตัวเองเป็นหลัก นี้เรียกว่าอัตตาธิปไตย หรือตัดสินใจเลือกโดยเอาผลประโยชน์ของตัวเองไป ตามกระแส ลงคะแนนแบบเหตามพวกไป นี้เรียกว่าโลกาธิปไตย (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต), 2549: 13)

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตโต) ได้แสดงทัศนะตอนที่ด้วยการบริหารตามหลักธัมมาธิปไตยสรุปใจความได้ว่า การบริหารตามหลักธัมมาธิปไตย ผู้บริหารต้องประกอบด้วยผละ 4 คือ ปัญญาผละ วิริยผละ อนวัชชผละ สังคหผละ ปัญญาผละ กำลังคือปัญญา หมายถึง ผู้บริหารต้องมีปัญญา คือ ต้องเป็นผู้ชวนช่วยเพื่อให้เกิดปัญญา 3 ด้าน อาทิ สุตมยปัญญา ปัญญาเกิดจากการฟัง จินตามยปัญญา ปัญญาเกิดจากการคิด ภาวนามยปัญญา ปัญญาเกิดจากการปฏิบัติ หรือการเจริญภาวนา ในที่นี้ท่านอธิบายการรอบรู้ 3 อย่าง คือ รู้จักตน รู้คน รู้งาน รู้จักตนเองคือรู้ความสามารถของตน อุปนิสัยของตน รู้จักคน คือรู้จักคนที่ทำงานร่วมกัน หมายความว่า มอบงานให้ถูกกับคน และรู้งาน คือรู้จักงานที่รับผิดชอบ วิริยผละ พลังของความเพียร ผู้บริหารต้องเป็นคนขยัน อดทน ต่อสู้กับอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ไม่ทอดทิ้งธุระกลางครั้น ในที่นี้ท่านอธิบายเกี่ยวกับสังฆาริกะ คือ มีความขยันสู้งาน เพราะคนอื่นชักชวนแนะนำ อสังฆาริกะ มีความขยันสู้งานด้วยความเพียรของตนเอง อนวัชชผละ พลังแห่งการทำงานที่ไม่มีโทษ คือ ประกอบการทำงานสุจริต ไม่ผิดกฎหมายและศีลธรรม ท่านอธิบายว่า ผู้บริหารต้องเว้นอบายมุข อันเป็นทางแห่งความเสื่อม เช่น ไม่ติดการพนัน ไม่ติดสุรายาเสพติด ไม่เกียจคร้าน ไม่คบมิตรชั่ว จากนั้นให้รักษาศีล 5 ให้บริสุทธิ์ สังคหผละ คือให้มีพรหมวิหาร 4 ประกอบด้วย เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา และสังคหผละ พลังแห่งการสงเคราะห์ หมายถึงผู้บริหารต้องเป็นคนสงเคราะห์เพื่อนร่วมงานตามสมควรแก่ตำแหน่งหน้าที่ การสงเคราะห์มีหลายวิธี เช่น การให้สิ่งของ การพูดจาด้วยถ้อยคำไพเราะ สุภาพอ่อนโยน การช่วยเหลือการงานบางครั้งบางคราว และการวางตัวเสมอต้นเสมอปลายหรือการเอาใจเขามาใส่ใจเรา (พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตโต), 2549: 53 - 78)

ดังนั้นจากทัศนะของนักปราชญ์ทางด้านพระพุทธศาสนา จะเห็นได้ว่าพระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตโต) ได้นำเอาปัญญาผละมาเป็นเครื่องมือในการบริหารตามหลักธัมมาธิปไตย ซึ่งสอดคล้องกับหลักคำสอนที่พระผู้มีพระภาคเจ้า พระองค์ได้ตรัสสรรเสริญปัญญาไว้หลายแห่งต่างกาลต่างวาระกัน เช่น พระพุทธองค์ได้ตรัสไว้ในพระสูตรตันตปิฎก สังยุตตนิกาย สคาถวรรค ความว่า ปญญา โลกสมิ ปชโชโต ปญญาเป็นแสงสว่างในโลก (ส.ส. (บาลี) 15/80/33. ส.ส. (ไทย) 15/80/85.) นอกจากนี้พระพุทธองค์ยังได้ตรัสไว้ในพระสูตรตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย ทุกนิบาต ความว่า ปญญา นรานัน รตนํ ปญญาเป็นรัตนะของนรชน (อง.ทุก. (บาลี) 20/127/115. อง.ทุก. (ไทย) 2/127/53.)

เพราะตามหลักพระพุทธศาสนา มีปัจจัยเป็นเครื่องพัฒนาปัญญาอยู่ 2 อย่าง คือ ปรโตโฆสะและโยนิโสมนสิการ

ปรโตโฆสะ แยกออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นบุคคลโดยตรง เช่น บิดามารดา ครู อาจารย์ ผู้เป็นกัลยาณมิตร คอยแนะนำตักเตือน ในสิ่งที่ดีงามก่อให้เกิดความรู้หรือปัญญา เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ปัจจัยภายนอก ส่วนที่สองได้แก่ คัมภีร์ต่าง ๆ ที่บันทึกคำสอนของท่านผู้รู้ทั้งหลาย เช่น ตำรับตำรา หรือหนังสือเรียน เป็นต้น เป็นแหล่งความรู้ที่เป็นประโยชน์เมื่อได้อ่านแล้วจะทำให้เกิดปัญญา ส่วนโยนิโสมนสิการ หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ปัจจัยภายใน ได้แก่ การพิจารณาไตร่ตรองใคร่ครวญสิ่งที่ได้รับฟังมาจากบิดามารดา ครูอาจารย์นั้น หรือที่ได้อ่านมานั้นตามกำลังสติปัญญา ก็จะทำให้เกิดปัญญาเพิ่มขึ้น เช่น ได้ยินบิดามารดาบอกว่า การดื่มสุราไม่ดีเพราะจะทำให้สูญเสียการทรงตัว สติจะอ่อนกำลังไม่สามารถควบคุมความคิดหรืออวัยวะร่างกายของตนให้อยู่ในสภาวะปกติได้ เมื่อได้รับฟังมาอย่างนี้แล้ว ก็นำไปคิดไตร่ตรองต่อว่า เพราะเหตุไร สุราจึงมีฤทธิ์ทำให้คนที่ดื่มเป็นอย่างนั้น ก็ต้องไปศึกษาต่อว่า สุราประกอบด้วยสารอะไรบ้าง หรือว่า สุราทำมาจากอะไร เมื่อคิดพิจารณาอย่างนี้แล้วก็จะทราบข้อเท็จจริงของสุรา ความรู้ที่ได้ก็กลายเป็นปัญญา ที่เกิดขึ้นด้วยโยนิโสมนสิการ

จากการศึกษานี้แสดงให้เห็นถึงความเข้าใจถึงการบริหารตามหลักธัมมาธิปไตยผู้บริหรต้องประกอบด้วยผละ 4 ประการ คือ ปัญญาผละ วิริยผละ อนวัชชผละ และสังคหผละ ดังกล่าวนั้นจึงจะประสบความสำเร็จในการบริหารตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งในบรรดาธิปไตยทั้ง 3 นั้น ธัมมาธิปไตยนี้พระองค์ให้ความสำคัญมากเห็นได้จากพระพุทธพจน์ที่ปรากฏในพระไตรปิฎกหลายแห่งที่พระองค์ทรงเตือนให้ภิกษุ ยึดเอาธรรมเป็นใหญ่ ทรงแนะนำให้ภิกษุยึดเอาพระธรรมเป็นที่พึ่งมากยิ่งขึ้นไป

สรุปผลการศึกษา

การศึกษาเรื่องการบริหารตามหลักอริปไตยสรุปได้ว่าเมื่อนำอริปไตยทั้ง 3 อย่าง มาจับประเด็นของการบริหารว่าหากผู้บริหารใช้อำนาจแต่ละอย่างจะทำให้การบริหารนั้นมีผลไปในทิศทางใด และจะเป็นอย่างไรในที่นี้จะอธิบายถึงการใช้อำนาจในการบริหารหรือการปกครอง 2 ระดับ คือการบริหารปกครองระดับประเทศและการบริหารงานในระดับหน่วยงานหรือองค์การต่าง ๆ โดยรวมกล่าว คือ 1. ในการบริหารประเทศหรือปกครองประเทศนั้น การปกครองทุกระดับ มีองค์ประกอบสำคัญ คือ อำนาจตัดสินใจ อันนี้เป็นตัวกำหนดเด็ดขาด การปกครองระบอบต่าง ๆ ทั้งหลายเมื่อมองไปให้ถึงที่สุดตัวกำหนดก็อยู่ที่อำนาจตัดสินใจ หมายความว่า อำนาจตัดสินใจสูงสุดอยู่ที่ไหน การปกครองก็คือระบอบนั้น จะเป็นระบอบการปกครองไหนก็ดูว่าอำนาจตัดสินใจสูงสุดอยู่ที่ใด พอที่จะสรุปได้ดังนี้ 1) ถ้าอำนาจตัดสินใจอยู่ที่บุคคลผู้เดียว ก็เป็น เผด็จการ 2) ถ้าอำนาจตัดสินใจอยู่ที่คณะบุคคล ก็เป็น คณาธิปไตย 3) ถ้าอำนาจตัดสินใจอยู่ที่ประชาชน ก็เป็น ประชาธิปไตย 4) ถ้าเอาตัวเอง เอาความยิ่งใหญ่ของตน เอาความทะนงของตัว เอาอิทธิพลความเห็น ความเชื่อ ยึดถือส่วนตัว เอาผลประโยชน์ของตนเป็นเกณฑ์ตัดสินใจ ก็เป็น อัตตาธิปไตย 5) ถ้าตัดสินใจไปตามกระแสความนิยม เสียงเล่าลือ หรือแม้แต่ไม่เป็นตัวของตัวเอง คอยฟังว่าใครจะว่าอย่างไร อย่างที่ว่า แล้วแต่พวกมากลากไป หรือตามแรงกดดัน จะเอาใจเขา จะหาคะแนน หรือตอบแทนการเอื้อประโยชน์ ก็เป็น โลกาธิปไตยและ 6) ถ้าเอาความจริง ความถูกต้องดีงาม หลักการ กฎ กติกา เหตุผล ประโยชน์ที่แท้จริงของชีวิตและสังคม เป็นเกณฑ์ตัดสินใจ โดยใช้ปัญญาหาข้อมูลตรวจสอบข้อเท็จจริง และความคิดเห็นที่รับฟังอย่างกว้างขวาง ให้ถ่องแท้ ชัดเจน และพิจารณาอย่างดีที่สุด เต็มขีดแห่งสติปัญญา จะมองเห็นได้ด้วยคามบริสุทธิ์ใจ ก็เป็น ธรรมาธิปไตย

เพราะฉะนั้นผู้เผด็จการ ก็เป็นได้ทั้ง อัตตาธิปไตย โลกาธิปไตย และธรรมาธิปไตย คณาธิปไตย ก็เป็นได้ทั้ง อัตตาธิปไตย โลกาธิปไตย และธรรมาธิปไตย ประชาธิปไตย ก็เช่นเดียวกัน ก็เป็นได้ทั้ง อัตตาธิปไตย โลกาธิปไตย และธรรมาธิปไตย แต่ที่เรากำลังต้องการ ซึ่งดีที่สุด คือให้เป็นธรรมาธิปไตย

จะเป็นผู้เผด็จการใช้เกณฑ์ตัดสินใจแบบธรรมาธิปไตย ก็เป็นเผด็จการที่ดี แต่เรากลัวว่าเขาจะตัดสินใจไม่รอบคอบ เพราะรู้ข้อมูลไม่ทั่วถึง หรือปัญหาอาจจะไม่พอ เป็นต้น ถ้าคณาธิปไตยที่ไหน เป็นธรรมาธิปไตย มันก็ยิ่งดี คือเป็นอย่างดีที่สุดของคณาธิปไตย แต่เราเห็นว่ายังมีจุดอ่อนอยู่มากที่นี้เราหวังว่า ถ้าระบอบเป็นประชาธิปไตย และคนใช้อำนาจตัดสินใจด้วยเกณฑ์ธรรมาธิปไตย ก็จะเป็นดีที่สุดจะเป็นอย่างนี้ได้ ก็ต้องให้ประชาชนทุกคนเป็นธรรมาธิปไตย เพราะประชาชนทุกคนมีอำนาจตัดสินใจตั้งแต่เลือกตั้งเลยทีเดียว ทุกคนต้องตัดสินใจเลือกด้วยเกณฑ์ธรรมาธิปไตย

2. ในการบริหารระดับหน่วยงานซึ่งการบริหารในปัจจุบันก็มีหลักการบริหารคือในปัจจุบัน การบริหารงานหรือการจัดการองค์การมีความจำเป็นต้องใช้ศาสตร์ในการบริหารงาน อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เนื่องจากโลกในยุคปัจจุบันเป็นระบบทุนนิยม หรือบริโคนิยมที่แสวงหากำไร และ มีการแข่งขัน เพื่อให้เหนือกว่าคู่แข่ง ทั้งในเชิงบริหารงาน และการพัฒนาองค์กร ให้บรรลุผลตามเป้าหมายขององค์กร จึงมีหลักการบริหารสมัยใหม่เข้ามาเป็นกลยุทธ์ หรือหลักการในการบริหารจัดการ การบริหารงานองค์กรมีองค์ประกอบสำคัญที่นักบริหารงาน ควรคำนึง เพื่อให้การบริหารงานประสบความสำเร็จ ประกอบไปด้วย เงิน (money) วัสดุ (materials) เครื่องจักรหรืออุปกรณ์ (machine or equipment) และแรงงาน หรือคน (man) องค์ความรู้ในการบริหารงาน แต่ถ้าเราจะนำอริปไตยหรือการใช้อำนาจทั้ง 3 อย่างทางพระพุทธศาสนา มาจับประเด็นในการใช้อำนาจของผู้บริหารนั้นว่าหากใช้อำนาจแบบอัตตาธิปไตย โลกาธิปไตย และธรรมาธิปไตยแล้วการทำงานหรือผลของการทำและปัจจัยที่เกี่ยวข้องจะเป็นอย่างไร กล่าวได้คือ 1) หากผู้บริหารใช้อำนาจแบบอัตตาธิปไตย คือ ถือตนเป็นใหญ่ก็จะทำให้ผู้บริหารใช้อำนาจในทางที่ผิดได้ คือ ไม่ฟังเสียงของผู้ร่วมทำงานอาจทำให้การทำงานบกพร่องได้ ผู้คนในหน่วยงานก็อาจจะไม่ชอบก็ได้เพราะทำอะไรตามใจของตนไม่สนใจผู้อื่น ใช้อำนาจในการสั่งการโดยไม่คำนึงถึงความสามารถของแต่ละบุคคล ไม่เอาใจเขามาใส่ใจเรา ใครทำอะไรไม่ถูกใจก็อาจจะถูกกลโทะเพราะใช้อำนาจตัดสินใจโดยยึดถือตนเป็นใหญ่ การใช้อำนาจอย่างนี้ ในการบริหารงาน ก็ทำให้ผู้บริหารนั้นได้งานแต่ไม่ได้คน เพราะยึดถือตนเป็นใหญ่ผู้ร่วมทำงานหรือลูกน้องก็ต้องกลัวอำนาจก็ทำงานตามคำสั่งอย่างเคร่งครัด แต่ผู้ร่วมงานหรือลูกน้องไม่ชอบผู้บริหารเพราะใช้อำนาจมากเกินไปไม่มีใครกล้าขัดอำนาจนั้น ทำอะไรตามใจตนคือผู้บริหารโดยไม่คำนึงถึงผู้ปฏิบัติงานจึงไม่ได้ใจของผู้ร่วมงาน ไม่มีใครจะยุ่งเกี่ยวกับ จึงได้งานแต่ไม่ได้คนหรือที่เรียกว่าไม่มีบริวาร 2) หากผู้บริหารใช้อำนาจแบบโลกาธิปไตย คือ ถือโลกเป็นใหญ่ ซึ่งเป็นผู้บริหารที่นิยมเอาใจผู้ร่วมงานที่เข้ากันได้หรือไปด้วยกันได้ เป็นผู้บริหารที่ชอบให้ลูกน้องเอาใจ ยกยอสรรเสริญ ทำผู้ร่วมงานมีความนิยมชมชอบทำให้ผู้บริหารไหวหันไปตามกระแสของสังคมหรือในหน่วยงานนั้นๆ เคารพยอมรับความคิดเห็นของผู้ร่วมงานโดยไม่คำนึงถึงความผิดหรือความถูกต้องก็อาจทำให้การใช้อำนาจตัดสินใจไปในทางที่ผิดได้เพราะตัดสินใจเพื่อเอาใจผู้ร่วมงาน โดยหย่อนยานหรือบกพร่องต่อการตรวจสอบการทำงานของผู้ปฏิบัติงานจึงอาจทำให้งานที่ทำอยู่เสียหายได้ ผู้ปฏิบัติงานอาจจะไม่ปฏิบัติตามหน้าที่หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ได้เพราะถือตนว่ามีความสนิทกับผู้บริหาร คงไม่มีการลงโทษอะไรมากนัก เพราะคิดว่าผู้บริหารใจดี การที่ผู้บริหารใช้อำนาจแบบโลกาธิปไตยโดยถือโลกเป็นใหญ่จึงเป็นผลทำให้ผู้บริหารได้ใจคนแต่ไม่ได้งาน

หรือไม่ได้ผลงานตามเป้าหมาย และ 3) หากผู้บริหารใช้อำนาจตามหลักธรรมาธิปไตย คือ ถือธรรมะเป็นใหญ่ คำว่า "ธรรม" ในที่นี้หมายถึง ความจริง ความ ถูกต้อง ความดีงาม ประโยชน์สุขที่แท้จริง รวมทั้งหลักการที่จะให้เกิดความดีงาม ความ ถูกต้องเหล่านี้ การที่เราจัดตั้งวางหลักต่างๆ เช่น หลักการทางรัฐศาสตร์ หลักการทาง นิติศาสตร์ หลักการทางเศรษฐศาสตร์ หรือหลักการเองใดๆ ก็ตาม ก็เพื่อให้มีเกณฑ์ มี มาตรฐานในการที่จะดำเนินงาน เพื่อสร้างสรรค์ทำให้เกิดความดี ความงาม ความถูกต้อง และประโยชน์สุขที่แท้จริง ในหน่วยงานหากผู้บริหารยึดหลักธรรมาธิปไตยก็จะทำให้ผู้ร่วมงานเกิดความมั่นใจในการทำงาน เพราะผู้บริหารยึดความถูกต้องเป็นหลัก ไม่มีที่รักมักที่ชัง ใครทำผิดก็ว่าไปตามความผิด ใครทำงานดีก็มีรางวัลมอบให้เพื่อเป็นกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงาน เห็นแก่ความจริง ความถูกต้อง ความดีงาม และยึดถือตามหลักการ กฎกติกา รวมทั้งการตัดสินใจที่ไม่เอนเอียงไปข้างไหน ไม่เห็นแก่ผลประโยชน์ ไม่เห็นแก่พรรคพวก มีความชัดเจนในการทำงาน ความโปร่งใสในการทำงานเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่ผู้ร่วมงานได้ยึดไปปฏิบัติ หากในหน่วยงานทุกคนยึดหลักธรรมในการทำงานก็ทำให้งานคร่งตัว มีประสิทธิภาพในการทำงานและเกิดประสิทธิผลหรือประโยชน์ต่อหน่วยงานทำให้งานบรรลุวัตถุประสงค์และบรรลุเป้าหมายและยังรวมถึงการเป็นหนึ่งเดียวความมีเอกภาพมีความสามัคคีในหน่วยงานที่เกิดจากผู้บริหารใช้หลักธรรมาธิปไตย คือ ถือธรรมะเป็นใหญ่จึงทำให้ผู้บริหารได้ทั้งใจคนได้ทั้งงาน หรือเรียกว่า งานก็ได้บิรวารก็มี คือได้ทั้งงานได้ทั้งคน และเป็นผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นไปอีก

บรรณานุกรม

- พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช). (2551). **พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสน์ คำจำกัด**. กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2549). **พุทธวิธีบริหาร**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต). (2546). **พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2549). **ธรรมาธิปไตยไม่มา จึงหาประชาธิปไตยไม่เจอ**. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ที.ปา. (ไทย) 11/305/274. อัง.ตัก. (ไทย) 20/40/201.
- ส.ส. (บาลี) 15/80/33. ส.ส. (ไทย) 15/80/85.
- อัง.ทุก. (บาลี) 20/127/115. อัง.ทุก. (ไทย) 2/127/53.
- อัง.ตัก. (ไทย) 20/40/201 – 202.
- อัง.ตัก. (ไทย) 20/40/202 – 203.
- อัง.ตัก. (ไทย) 20/40/203.

การนำหลักสุจริตมาพัฒนาศักยภาพของนักการเมืองท้องถิ่น Application of integrity to develop potential of local politicians

พระมหาสมคิด สมปนโน^{*}, อังคาร กาญจนเพชร^{*}, สมนึก กุลมณี[†]
และสุภารัตน์ ลิ้มดำรงค์[‡]

Received January 10, 2021; Revised February 12, 2021; Accepted June 25, 2021

บทคัดย่อ

การศึกษาการนำหลักสุจริตมาพัฒนาศักยภาพของนักการเมืองท้องถิ่นเป็นการศึกษาถึงความหมายของความหมายของนักการเมือง เพื่อมาพัฒนาศักยภาพการเมืองท้องถิ่น ตามหลักการเมืองท้องถิ่นตามหลักสุจริต 3 คือ 1) กายสุจริต ได้แก่ การประพฤติชอบทางกาย มี 3 อย่าง ได้แก่ เว้นจากการฆ่าสัตว์ เว้นจากการลักขโมย และเว้นจากการประพฤติผิดในกาม 2) วจีสุจริต ได้แก่ การประพฤติชอบทางวาจา มี 4 ได้แก่ ไม่พูดเท็จ ไม่พูดส่อเสียดไม่พูดคำหยาบ และไม่พูดเพ้อเจ้อ และ 3) มโนสุจริต ได้แก่ การประพฤติชอบทางใจ มี 3 อย่าง ได้แก่ อนภิชชา ไม่เพ่งอยากได้ของผู้อื่น อพยาบาท ไม่มีจิตประทุษร้ายใครและสัมมาทิฐิ มีความเห็นชอบ

ดังนั้นการใช้การใช้หลักสุจริต 3 จึงมีความสำคัญสำหรับนักการเมืองท้องถิ่นนั้น คือ สุจริต 3 ประการเป็นฐานเบื้องต้นในการประยุกต์ใช้ทั้งตนเองและสังคมรอบตัว เป็นกระบวนการพัฒนาความเป็นมนุษย์ ที่เป็นการศึกษาเรียนรู้ของมนุษย์นั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการศึกษาและพัฒนาทั้ง 3 ด้านไปพร้อม ๆ กัน คือ ด้านพฤติกรรมด้านกาย ด้านวาจา ด้านจิตใจ และด้านปัญญา เพื่อเป็นแนวทางการประยุกต์หลักของกายสุจริตในการพัฒนาสังคมให้ก้าวหน้า และทำให้เกิดประสิทธิภาพสำหรับมนุษย์ที่อยู่ในสังคมนี้ได้ เพราะการใช้หลักกายสุจริต เป็นการแสดงออกทางกายที่งดงาม มีความประพฤติที่งดงามในการนำหลักสุจริตมาพัฒนาศักยภาพของนักการเมืองท้องถิ่นอย่างยั่งยืนมั่นคงสืบไป

คำสำคัญ: หลักสุจริต, พัฒนาศักยภาพ, นักการเมืองท้องถิ่น

Abstracts

The study of the application of integrity principles to develop potential of local politicians is a study of the meaning of politicians. To develop the potential of local politics According to the local political principles in good faith 3 principles are: 1) Moral body includes 3 physical behaviors, including abstaining from killing animals. To abstain from stealing and abstain from misconduct in the sexual sense. 2) Vane honesty includes 4 verbal behaviors including not lying, not speaking sneakily, not speaking profanity And does not speak delusional; and 3) honesty, is, there are 3 types of moral conduct, namely Anaphicha, not looking for others, vengeful, no malice, and Sammatithi Have approval

Therefore, the use of the 3 principles of integrity is important for local politicians, that is, 3 aspects of integrity are the basic bases for application to both oneself and the surrounding society. It is a process of human development. That is the study of human learning it is therefore imperative to study and develop all 3 aspects at the same time, namely physical behavior, verbal, mental and intellectual, as a guideline for applying the principles of honest body in social development. And making it effective for the human beings in this society Because of the use of honesty it is a good physical expression. Having good behavior in applying the principles

^{*} อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ปัตตานี อีเมล soomkhid@gmail.com

^{*} รองประธานศูนย์พัฒนาการเมืองภาคพลเมือง สถาบันพระปกเกล้า จังหวัดปัตตานี

[†] ผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด

[‡] เจ้าหน้าที่ครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ปัตตานี

of good faith to develop the potential of local politicians with sustainability and stability.

Keywords: Honesty principles, potential development, local politicians

บทนำ

การนำหลักสุจริตมาพัฒนาศักยภาพของนักการเมืองท้องถิ่นปัจจุบันเป็นปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในประเทศไทยถือเป็นปัญหาเรื้อรังที่นับวันยิ่งจะทวีความรุนแรงและสลัซซึบซึนมากขึ้นและส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ เป็นปัญหาลำดับต้น ๆ ที่ขัดขวางการพัฒนาประเทศทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง เนื่องจากเกิดขึ้นทุกภาคส่วนในสังคมไทย ไม่ว่าจะเป็นภาคการเมือง ภาคราชการ โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมักถูกมองจากภายนอกสังคมว่าเป็นองค์กรที่เอื้อต่อการทุจริตคอร์รัปชันและมักจะปรากฏข่าวการทุจริตตามสื่อและรายงานของทางราชการอยู่เสมอ ซึ่งได้ส่งผลกระทบต่อกระแสการกระจายอำนาจและความศรัทธาต่อระบบการปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างยิ่ง ส่งผลให้ภาพลักษณ์ของประเทศไทยเรื่องการทุจริตคอร์รัปชันมีผลในเชิงลบสอดคล้องกับการจัดอันดับดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์คอร์รัปชัน (Corruption Perception Index – CPI) ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้ประเมินการทุจริตคอร์รัปชันทั่วโลกที่จัดโดยองค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International – IT) พบว่า ผลคะแนนของประเทศไทยระหว่างปี 2555 – 2558 อยู่ที่ 35 - 38 คะแนน จากคะแนนเต็ม 100 โดยในปี 2558 อยู่อันดับที่ 76 จาก 168 ประเทศทั่วโลก และเป็นอันดับที่ 3 ในประเทศอาเซียนรองจากประเทศสิงคโปร์และประเทศมาเลเซีย และล่าสุดพบว่าผลคะแนนของประเทศไทยปี 2559 ลดลง 3 คะแนน จากปี 2558 ได้ลำดับที่ 101 จาก 168 ประเทศ ซึ่งสามารถสะท้อนให้เห็นว่าประเทศไทยเป็นประเทศที่มีปัญหาการคอร์รัปชันอยู่ในระดับสูง

แม้ว่าในช่วงระยะที่ผ่านมา ประเทศไทยได้แสดงให้เห็นถึงความพยายามในการปราบปรามการป้องกันการทุจริต ไม่ว่าจะเป็น การเป็นประเทศภาคีภายใต้อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต (United Nations Convention Against Corruption-UNCAC) พ.ศ. 2546 การจัดตั้งองค์กรตามรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคณะกรรมการป้องกันปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้จัดทำยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตมาแล้ว 3 ฉบับ แต่ปัญหาการทุจริตในประเทศไทยไม่ได้มีแนวโน้มที่ลดน้อยถอยลง สาเหตุที่ทำให้การทุจริตเป็นปัญหาที่สำคัญของสังคมไทยประกอบด้วยปัจจัยทางด้านพื้นฐานโครงสร้างสังคม ซึ่งเป็นสังคมที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานความสัมพันธ์แนวตั้ง (Vertical Relation) หรืออีกนัยหนึ่งคือพื้นฐานของสังคมอุปถัมภ์ที่ทำให้สังคมไทยยึดติดกับการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน โดยเฉพาะในหมู่ญาติพี่น้องและพวกพ้อง ยึดติดกับกระแสบริโภคนิยม วัตถุนิยม ดิตความสบาย ยกย่องคนที่มีเงินและมีอำนาจ คนไทยบางส่วนมองว่าการทุจริตคอร์รัปชันเป็นเรื่องปกติที่ยอมรับได้ ซึ่งนับได้ว่าเป็นปัญหาที่ฝังรากลึกในสังคมไทยมาตั้งแต่อดีตหรือกล่าวได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของค่านิยมและวัฒนธรรมไทยไปแล้ว ผนวกกับปัจจัยทางด้านการทำงานที่ไม่ได้บูรณาการความร่วมมือของทุกภาคส่วนไว้ด้วยกัน จึงส่งผลให้การทำงานของกลไกหรือความพยายามที่ได้กล่าวมาข้างต้นไม่สามารถทำได้อย่างเต็มศักยภาพ ขาดความเข้มแข็ง

ปัจจุบันยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตที่ใช้อยู่เป็นฉบับที่ 3 เริ่มจากปีพ.ศ. 2560 จนถึงปีพ.ศ. 2564 ซึ่งมุ่งสู่การเป็นประเทศที่มีมาตรฐานทางคุณธรรมจริยธรรม เป็นสังคมมิติใหม่ที่ประชาชนไม่เพิกเฉยต่อการทุจริตทุกรูปแบบ โดยได้รับความร่วมมือจากฝ่ายการเมือง หน่วยงานของรัฐตลอดจนประชาชน ในการพิทักษ์รักษาผลประโยชน์ของชาติและประชาชนเพื่อให้ประเทศไทยมีศักดิ์ศรีและเกียรติภูมิในด้านความโปร่งใสทัดเทียมนานาชาติ โดยกำหนดวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยใสสะอาดไทยทั้งชาติต้านทุจริต” มีเป้าหมายหลักเพื่อให้ประเทศไทยได้รับการประเมินดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index : CPI) ไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ในปี พ.ศ. 2564 ซึ่งการที่ระดับคะแนนจะสูงขึ้นได้นั้น การบริหารงานภาครัฐต้องมีระดับธรรมาภิบาลที่สูงขึ้น เจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชนต้องมีพฤติกรรมแตกต่างจากที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ไม่ใช่ตำแหน่งหน้าที่ในทางทุจริตประพหลดมิชอบ โดยได้กำหนดยุทธศาสตร์การดำเนินงานหลักออกเป็น 6 ยุทธศาสตร์ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 สร้างสังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ยกระดับเจตจำนงทางการเมืองในการต่อต้านการทุจริต

ยุทธศาสตร์ที่ 3 สกัดกั้นการทุจริตเชิงนโยบาย

ยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนาระบบป้องกันการทุจริตเชิงรุก

ยุทธศาสตร์ที่ 5 ปฏิรูปกลไกและกระบวนการปราบปรามการทุจริต

ยุทธศาสตร์ที่ 6 ยกระดับคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perception Index : CPI)

เป็นการดำเนินการขับเคลื่อนด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตบังเกิดผลเป็น รูปธรรมในทางปฏิบัติ เป็นไปตามเจตนารมณ์ของยุทธศาสตร์ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 – 2564) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงได้ตระหนักและให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการที่มีความโปร่งใส สร้างค่านิยม วัฒนธรรมสุจริตให้เกิดในสังคมอย่าง

ยังยืนยันจึงได้ดำเนินการจัดทำแผนปฏิบัติการป้องกันการทุจริต เพื่อกำหนดแนวทางการขับเคลื่อนด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตผ่านโครงการ/กิจกรรม/มาตรการต่าง ๆ ที่เป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน อันจะนำไปสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการป้องกันและปราบปรามการทุจริตอย่างแท้จริง

ความหมายนักการเมืองท้องถิ่น

ความหมายของนักการเมือง

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ให้นิยามและความหมายนักการเมืองไว้ว่า นักการเมือง หมายถึงผู้ฝึกฝนในทางการเมือง ผู้ที่ทำหน้าที่ทางการเมือง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542: 237) นิยามดังกล่าวเน้นถึงบุคคลที่เข้ามารับตำแหน่งทางการเมืองเพื่อทำหน้าที่แทนบุคคลอื่น ซึ่งเรียกว่าผู้ให้การสนับสนุนและให้โอกาสเข้ามาดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตามแผนนโยบายทางการเมือง เพื่อทำหน้าที่รับใช้ประเทศชาติและประชาชนส่วนรวม เพื่อให้เป็นไปตามระบอบการเมืองการปกครองนั้น ๆ เช่น ประเทศไทยมีการปกครองประเทศตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการเลือกผู้แทน โดยการใช้สิทธิเลือกบุคคลที่ตนมีความเชื่อถือเป็นคนดีมีคุณธรรม มีศีลธรรม และมีจริยธรรม สำหรับทำหน้าที่ทางการเมืองแทนประชาชนเรียกว่า นักการเมือง หรือผู้ที่ทำหน้าที่ในทางการเมือง แต่ในทฤษฎีรัฐศาสตร์มองการเมืองหรือวิเคราะห์การเมือง (Approach to Political Analysis) ต่างออกไป แต่สาระสำคัญเป็นไปในทำนองเดียวกันคือเป็นการใช้อำนาจแบบสองทางระหว่างฝ่ายที่เป็นผู้ปกครอง(Rulers) และฝ่ายผู้ถูกปกครอง(Ruled) คำจำกัดความของนักการเมืองที่ชัดเจนและรัดกุมมากที่สุดควรพิจารณาจากทัศนะของนักรัฐศาสตร์ เช่น ศ.ดร.ชัยอนันต์ สมุทวณิช (แนวคิดการเมืองไทย, 2541: 61) มองว่า นักการเมืองหมายถึงกลุ่มคนที่เข้ามาวางรูปแบบของรัฐและการจัดระเบียบความสัมพันธ์ภายในรัฐระหว่างผู้ปกครองและผู้ถูกปกครอง โดยเมื่อสังคมมนุษย์ยังมีความจำเป็นที่จะต้องมียุทธศาสตร์ เราจึงต้องแบ่งออกเป็นสองพวกใหญ่ๆ คือ ผู้ที่ทำหน้าที่บังคับ (นักการเมือง/นักปกครอง) กับผู้ถูกบังคับ (ประชาชน) เสมอ รศ.ดร.ณรงค์ สินสวีสดี (การเมืองสยามประเทศ, 2545: 117) ให้คำนิยามนักการเมืองที่ครอบคลุมและช่วยให้เห็นภาพความเกี่ยวพันของการเมืองกับคนในสังคมว่า การเมืองเป็นการต่อสู้ซึ่งกันและกัน การรักษาไว้และการใช้อำนาจทางการเมือง โดยที่อำนาจทางการเมืองหมายถึงอำนาจในการที่จะวางนโยบายในการบริหารประเทศหรือสังคม นักรัฐศาสตร์บางท่านมองว่า แท้จริงนั้น การเมืองเป็นเรื่องของการต่อสู้แย่งชิงของกลุ่มผลประโยชน์ (Interest Group) ที่ดำเนินกิจกรรมทางการเมืองที่แย่งกันเข้าสู่อำนาจบริหารประเทศ หรืออย่างน้อยที่สุดก็ให้ผลผลิตจากระบบการเมือง (Political Outputs) ทองเปลว ทองบ้านเกาะ (การศึกษาวิเคราะห์จริยธรรมของนักการเมืองแนวพุทธปรัชญาเถรวาท, 2560: 12-13) นิยามความหมายการเมืองและนักการเมืองแล้ว แบ่งได้เป็น กลุ่ม 5 ดังนี้ กลุ่มที่ 1 การเมืองเป็นเรื่องของอำนาจ โดยเป็นการต่อสู้กันเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจและอิทธิพลในการบริหารกิจการบ้านเมือง โดยคำนิยามของการเมืองในเชิงอำนาจที่น่าสนใจอันหนึ่ง ที่ได้ให้คำอธิบายที่ชัดเจนมากได้แก่นิยามของ ที่กล่าวว่า การเมือง หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวกับอำนาจ สถาบันและองค์กรในสังคม ซึ่งได้รับการยอมรับว่ามีอำนาจเด็ดขาดครอบคลุมสังคมนั้น ในการสถาปนาและทำนุรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม มีอำนาจในการทำให้จุดประสงค์ร่วมกันของสมาชิกในสังคมได้บังเกิดผลขึ้นมา และมีอำนาจในการประนีประนอมความคิดเห็นที่แตกต่างกันของคนในสังคม กลุ่มที่ 2 การเมืองเป็นเรื่องของการจัดสรรทรัพยากรของรัฐหรือสิ่งที่มีคุณค่าทางสังคม ดังเช่นมุมมองของอีสตัน (David Easton) ซึ่งได้อธิบายไว้ว่า การเมือง เป็นการใช้อำนาจหน้าที่ในการจัดสรรแจกแจงสิ่งที่มีคุณค่าต่าง ๆ ให้กับสังคมอย่างชอบธรรม (The authoritative allocation of values to society) ความหมายของการเมืองดังกล่าวนี้ ได้ก็ต่อเมื่อ ในสังคมนั้น ๆ บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้รับผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมเห็นพ้องต้องกันและยอมรับในกติกาที่กำหนดการใช้อำนาจเพื่อแบ่งปันสิ่งที่มีคุณค่าเท่านั้น ส่วนในสังคมที่ยังไม่มีความเห็นพ้องต้องกันเกี่ยวกับกติกาที่กำหนดสิ่งที่มีคุณค่าในสังคม การเมืองยังคงเป็นเรื่องของการแข่งขันกันเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ในการแบ่งปันคุณค่าที่ให้ประโยชน์แก่ฝ่ายตนมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ (The competition for the authority to determine the authoritative allocation of values to society) โดยนัยนี้ การเมืองจึงมี 2 ระดับ คือ ระดับแรก การเมืองอยู่ภายใต้การแข่งขันทัดแย้งของฝ่ายต่าง ๆ เพื่ออำนาจทางการเมืองที่ทุกฝ่ายยอมรับ ขณะที่การเมืองในความหมายแรกดังที่คณะนักคิดกลุ่มพหุนิยมที่กล่าวไปแล้ว จะยอมรับว่ารัฐเป็นการรวมกันของกลุ่มหลากหลายในสังคม และรัฐมิได้เป็นเครื่องมือทางการบริหาร โดยมิได้เป็นตัวกระทำทางการเมืองที่จะชี้นำการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจ แต่รัฐเป็นเพียงรัฐบาล ที่ทำหน้าที่เพียงเอื้ออำนวยความสะดวกในการแข่งขันกันของกลุ่มหลากหลายเท่านั้น และระดับที่สอง คือทัศนะของฮาโรลด์ ลาสเวลล์ (Harold D. Lasswell) ที่กล่าวว่าการเมืองเป็นเรื่องของการศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลและผู้มีอิทธิพล และเกี่ยวข้องกับว่าใคร ทำอะไร เมื่อไร และอย่างไร กลุ่มที่ 3 การเมืองเป็นเรื่องของความขัดแย้ง เนื่องจากทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ขณะที่ผู้คนซึ่งต้องการใช้ทรัพยากรนั้นมีอยู่มากและความต้องการใช้ไม่มีขีดจำกัด การเมืองจึงเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ

การที่คนในสังคมไม่อาจตกลงกันได้หรือเกิดความขัดแย้งขึ้น อย่างไรก็ดี การมองการเมืองในลักษณะนี้มีข้อโต้แย้งอยู่มากกว่าหากไม่อาจยุติข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นได้ บ้านเมืองย่อมตกอยู่ในสภาวะยุ่งยากวุ่นวาย ต่อมาจึงมีผู้ให้มุมมองการเมืองใหม่ว่าเป็นเรื่องของผลประโยชน์ประนีประนอมความขัดแย้งมากกว่าเป็นเรื่องของความขัดแย้ง กลุ่มที่ 4 การเมืองเป็นเรื่องของการประนีประนอมผลประโยชน์ เพื่อหลีกเลี่ยงมิให้เกิดความขัดแย้งจากการดำเนินงานทางการเมืองที่ไม่มีทางออก กลุ่มที่ 5 การเมืองเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับรัฐและการบริหารประเทศ ในกิจกรรมหลัก ด้านคือ งานที่เกี่ยวกับรัฐ การบริหารประเทศในส่วนที่เกี่ยวข้องกับนโยบาย และการอำนวยความสะดวกราชการแผ่นดินซึ่งเป็นการควบคุมให้มีการดำเนินงานตามนโยบาย ซึ่งหากพิจารณาให้ละเอียดแล้ว การเมืองโดยนัยยะนี้เป็นเรื่องคาบเกี่ยวกับการเมืองเชิงอำนาจ ซึ่งได้ถูกนำไปใช้ผ่านกระบวนการนโยบายและการแต่งตั้งคัดสรรผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ (ข้าราชการและเจ้าหน้าที่รัฐ) ในรูปของอำนาจและการปฏิบัติงานทางการเมืองและการปกครองและแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างการเมืองและการบริหารการปกครองที่อาจจะแยกจากกันได้ และ กลุ่มที่ 6 การเมืองเป็นเรื่องของการกำหนดนโยบายของรัฐ กล่าวคือการเมืองเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวกับการกำหนดนโยบาย หน่วยงานและเครื่องมือต่าง ๆ ที่ใช้ในการกำหนดนโยบาย โดยนัยหนึ่ง การเมืองก็คือกระบวนการกำหนดนโยบายของรัฐเอง

การเมืองท้องถิ่นไทย

การเมืองท้องถิ่นไทยในส่วนของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในวัฒนธรรมการเมืองแบบนี้ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับและไว้วางใจจากกลุ่ม องค์กรชุมชน และประชาชนทั่วไป และสนับสนุน (เป็นฐานเสียง) ให้มาทำหน้าที่เป็นผู้บริหารท้องถิ่น เป็นคนในท้องถิ่น ไม่มีความสัมพันธ์กับพรรคการเมืองหรือกลุ่มการเมืองภายนอก และไม่ใช้คนของทางการเมือง (ผู้ว่าฯ นายอำเภอขุนพล) อย่างชัดเจน ผู้บริหารท้องถิ่นในวัฒนธรรมแบบนี้เป็น “นักประสานงาน” มากกว่าเป็นผู้ที่เข้มแข็งเด็ดขาดส่วนใหญ่มีแบบแผนบริหารแบบเน้นการมีส่วนร่วมของกลุ่ม องค์กรชุมชน รับฟังความคิดเห็นผ่านเวทีชุมชน และการปรึกษาหารือระหว่างกลุ่ม/องค์กรชุมชน และบางครั้งก็เชิญหน่วยงานของรัฐในพื้นที่มาร่วมปรึกษาหารือ และตัดสินใจร่วมกัน ใช้หลักการตัดสินใจแบบ “เห็นพ้องต้องกัน” ให้ข้อมูล และรับฟังความเห็นของกันและกัน (ด้วยความอดทน) มากกว่าการใช้เกณฑ์เสียงข้างมาก นโยบายและแผนงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ริเริ่มมาจากความคิดและความต้องการของกลุ่ม องค์กรชุมชน จะมีเพียงบางกรณีเท่านั้นที่มาจากวิสัยทัศน์หรือความคิดความต้องการของผู้บริหารท้องถิ่นโดยลำพัง เป็นที่น่าสังเกตว่าการริเริ่มขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในวัฒนธรรมแบบนี้มักจะมุ่งแก้ปัญหาที่ประชาชนเผชิญหน้าอยู่ในอดีตและปัจจุบันเป็นส่วนใหญ่ไม่ค่อยพบเห็นแผนงานที่เน้นการป้องกันปัญหาหรือการพัฒนาเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่จะมาถึงในอนาคต การเลือกตั้งในท้องถิ่นเป็นแบบปรึกษาหารือนี้อาจมีผู้สมัครรับเลือกตั้งจากหลายกลุ่มและมีการแข่งขันทางการเมืองที่เข้มข้นระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ขึ้นได้เสมอ แต่ในที่สุดผู้ที่ได้รับเลือกจะเป็นผู้ที่กลุ่มองค์กรชุมชนส่วนใหญ่ให้การยอมรับมากที่สุด เมื่อเสร็จสิ้นการเลือกตั้งแล้ว การแข่งขันทางการเมืองที่เกิดขึ้นในช่วงการเลือกตั้งก็ค่อย ๆ คลี่คลายและหมดไปสมาชิกสภาท้องถิ่นส่วนใหญ่เป็นแกนนำกลุ่ม/องค์กรชุมชน สภาท้องถิ่นในวัฒนธรรมแบบนี้ส่วนใหญ่จะมีบทบาทชัดเจนเฉพาะด้านนิติบัญญัติเท่านั้น นอกจากนั้นก็จะเห็นสมาชิกสภาท้องถิ่นไปร่วมกับฝ่ายบริหารในการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นของประชาชน และเวทีปรึกษารื้อกับกลุ่ม/องค์กรชุมชนและให้ข้อคิดเห็นแก่ฝ่ายบริหารเกี่ยวกับการดำเนินนโยบายต่าง ๆ สำหรับการทำหน้าที่ตรวจสอบฝ่ายบริหารนั้น ดูเหมือนจะให้ความสำคัญเพียงเล็กน้อย ไม่ค่อยได้เห็นบทบาทการเป็นฝ่ายค้านหรือตรวจสอบฝ่ายบริหารอย่างเข้มแข็งจริงจังมากนัก และไม่ค่อยพบการแบ่งสมาชิกสภาท้องถิ่นเป็นกลุ่มฝ่ายค้าน-ฝ่ายบริหารในวัฒนธรรมการเมืองแบบนี้บ่อยครั้งนัก (จรัส สุวรรณมาลา, (ออนไลน์) : www.local.moi.go.th 25 มิถุนายน 2563)

นักการเมืองท้องถิ่นตามหลักสุจริต 3

ความหมายของหลักสุจริต 3 ตามทัศนคติ ดังนี้

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) (พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. 2546) ให้ความหมายสุจริต หมายถึง ความประพฤติดี, ประพฤติชอบ คือ 1) กายสุจริต ความประพฤติชอบด้วยกาย มี 3 คือ งดเว้นและประพฤติตรงข้ามกับ ปาณาติบาต อทินนาทาน และกาเมสุมิฉฉาจาร 2) วาจาสุจริต ความประพฤติชอบด้วยวาจา มี 4 คือ งดเว้นและประพฤติตรงข้ามกับ มุสาวาท ปิสุณวาจา ผรุสวาจา และ สัมผัสปลลาปะ และ 3) มโนสุจริต ความประพฤติชอบด้วยใจ มี 3 คือ อดนภิชฌา อพยาบาท และ สัมมาทิฐิ ลักษณะของการกระทำทั้ง 3 ข้างต้นนี้รวมเรียกว่าสุจริตกรรม แบ่งออกเป็น 3 ประการ ได้แก่ 1) กายสุจริต ได้แก่ การประพฤติชอบทางกาย มี 3 อย่าง ได้แก่ เว้นจากการฆ่าสัตว์ เว้นจากการลักขโมย และเว้นจากการประพฤติผิดในกาม 2) วาจาสุจริต ได้แก่ การประพฤติชอบทางวาจา มี 4 ได้แก่ ไม่พูดเท็จ ไม่พูดส่อเสียดไม่พูดคำหยาบ และไม่พูดเพ้อเจ้อ และ 3) มโนสุจริต ได้แก่ การประพฤติชอบทางใจ มี 3 อย่าง ได้แก่ อดนภิชฌา ไม่เพ่งอวดใจใคร่ของคนอื่น อพยาบาท ไม่มีจิตประทุษร้ายใครและสัมมาทิฐิ มีความเห็นชอบ

ดังนั้น การที่นักการเมืองรับรู้ถึงการให้หลักสุจริต 3 สำหรับนักการเมืองท้องถิ่นนั้น คือ การประยุกต์หลักคำสอนเพื่อให้สอดคล้องกับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนั้น ต้องเน้นไปที่ตัวปัจเจกบุคคล เพราะมนุษย์มีศักยภาพติดตัวมาด้วยกันทุกคน โดยมีจุดหมาย คือ สุขภาพ อิศราภาพ ความดีงามของชีวิต เพื่อพัฒนาตนเอง โดยมีหลักการให้เกิดความใฝ่รู้ อดทนต่อความยากลำบาก เพื่อให้ประสบผลสำเร็จ โดยการกระทำที่สอดคล้องตามคำสอน ทางกาย 3 ประการ ได้แก่ 1) ไม่ทำร้ายผู้อื่น แต่จงช่วยเหลือเกื้อกูลเขา เพราะทุกคนต่างรักชีวิตของตนเองทั้งสิ้น เราจึงควรเห็นใจกัน ด้วยการไม่รังแก ไม่เบียดเบียนกัน กระทำด้วยความปรารถนาดี มีเมตตา และช่วยเหลือ เป็นกรุณา เป็นการกระทำที่ถูกต้อง ตามหลักการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ดังที่ปรากฏในโอวาทปาติโมกข์นั้น ประกอบด้วยหลักการต่าง ๆ ชั้นที่ 1 เรียกว่าขั้นอุดมการณ์ ไม่เบียดเบียนทรัพย์สินหรือสิทธิของผู้อื่น แต่มีความเอื้ออาทรแบ่งปัน และบริจาค การเบียดเบียนทรัพย์สิน หรือกรรมสิทธิ์ของใครก็ตาม ถ้าทำด้วยเจตนาถือว่าลักขโมย น้อโกง การเอาสมบัติของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง เป็นการลักทรัพย์ ซึ่งเกิดจากความโลภ เป็นพวกหิวจัด ได้แล้วไม่รู้จักพอ แม้ปัจเจกบุคคลนั้นจะมีฐานะ มีตำแหน่งหน้าที่การงานที่ดีมีความสุขทางวัตถุ แต่ไม่รู้จักพอ จะเป็นคนเห็นแก่ได้ ซึ่งจะแสดงออกทางพฤติกรรมที่เห็นได้ชัด เช่น น้อโกงเอาต่อหน้า กอบโกย ปล้น ค่าของเถื่อน คอร์รัปชัน การกระทำที่ผิด ๆ ที่เกิดจากความโลภ ความอยากได้ เพราะมีความไม่เข้าใจที่ไม่ถูกต้อง ย่อมมีผลต่อตนเองคือ เหตุลักทรัพย์ ผลต้องติดคุก น้อโกง ต้องมีคดี หรือแม้แต่การปกปิด กอบโกย ยักยอกเอาสมบัติของส่วนรวม ตนเองต้องสูญเสียทรัพย์สินในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ถูกฉกชิงวิ่งราว ถูกขู่กรรโชกทรัพย์ ถูกยึดทรัพย์ เป็นต้น ปัจเจกบุคคลหากทำให้ถูกต้องถูกทาง กระทำด้วยความไม่โลภอยากได้ของเขา เคารพในกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินสมบัติของภรรยา สามีย บิดา มารดา ของบุตรธิดา และผู้อื่น ไม่คิดจะลัก หรือหยิบไปโดยไม่ได้รับอนุญาต และมีกรงดเว้นจากพฤติกรรมดังกล่าว หากงดเว้นได้ จะเป็นการพัฒนาตนเองให้ดีขึ้น เป็นเหตุให้ได้ความรัก ความนับถือ ความเกรงใจตอบแทน จะมีบริวาร มีพรรคพวก คนที่เคยให้ความช่วยเหลือแก่ผู้อื่นมาก่อน เมื่อถึงคราวต้องการความร่วมมือร่วมใจ ก็จะได้รับความช่วยเหลือ กิจกรรมต่าง ๆ ก็สำเร็จได้ สหสัมพันธ์โดย พอใจในคุ้มครองของตน คือ ไม่ส่อส่วนทางเพศ แต่งงพอใจเฉพาะคู่ของตนเอง การมีเพศสัมพันธ์กับคนอื่นที่ไม่ใช่คู่ครองของตนเอง ก่อให้เกิดปัญหาในสังคมมานาน ซึ่งทำให้ครอบครัวแตกแยก การประพฤติส่อส่วนทางเพศ เป็นการทำความผิดที่ร้ายแรง ควรจะละเลิก เพราะเป็นการเบียดเบียนทำร้ายผู้อื่นในสิ่งที่รักใคร่หวงแหน อยู่กับสารประโยชน์ ซึ่งหมายถึง การดำเนินชีวิตอยู่กับความเป็นจริง สิ่งที่เป็นประโยชน์ นำมาใช้ได้ และมีความเหมาะสม ไม่ว่าจะเป็นการคบเพื่อน การสมาคมในสังคม การเลือกอาหารงาน ที่อยู่อาศัย และพฤติกรรม สร้างสารประโยชน์ การที่จะสร้างสารประโยชน์ให้ยิ่งใหญ่ได้นั้นต้องอยู่กับสารประโยชน์ก่อนหากจัดตัวเองให้อยู่ในสารประโยชน์ได้ในระดับใดก็สามารถสร้าง สารประโยชน์ในระดับนั้นหรือใกล้เคียงกันได้การสร้างคนให้มีคุณภาพ คือ ความเป็นคนมีลักษณะดีที่มีค่าต่อทั้งตนเองและผู้อื่น จัดเป็นคุณสมบัติที่สำคัญยิ่งประการหนึ่งของบุคคลที่จะประสบความสำเร็จ คนที่มีคุณภาพย่อมมี ความสามารถเป็นยอดและมีความอดทนเป็นเยี่ยม โดยต้องมีการวางตนให้เหมาะสม คือ การวางตัวอย่างเหมาะสมพอติดกับภาวะและฐานะของตน การวางตัวเหมาะสมกับภาวะ เช่น การวางตัวสมวัย เช่น เป็นเด็กก็วางตัวสมกับเป็นเด็ก คือ หมั่น เรียนรู้ ซักถาม เชื่อฟัง อ่อนน้อม หากอวดรู้หรือทำตัวกระด้างก็จะไม่ได้รับการสอนหรือความ เมตตาจากผู้ใหญ่ เมื่อไม่ได้รับการสอนจากผู้ใหญ่ก็จะไม่ฉลาดขึ้น หรือเมื่อเป็นผู้ใหญ่ก็วางตัวให้ เหมาะสมกับผู้ใหญ่ คือ มีเมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา ความ ยินดีให้อภัย หากเป็นผู้ใหญ่แต่ วางตัวไม่เหมาะสมก็จะเป็นได้แค่เพียงคนแก่ แต่ไม่ใช่ผู้ใหญ่ (สุจิตรา พรหมนุชาติ, 2549: 120)

จากการนำทฤษฎีที่เกี่ยวกับกายสุจริตมาสู่ภาคปฏิบัติ เพื่อให้องค์กรของสังคมนั้น ดำรงอยู่ด้วยความไม่ประมาท เพราะในองค์กร สังคมใดก็ตาม หากมีการแสดงออกทางกายและวาจา ที่ประกอบด้วยเมตตาธรรมนั้น จะเป็นบทพิสูจน์ของการประพฤติชอบ ประพฤติดี การประพฤติชอบและประพฤติดี เป็นเรื่องของกายและวาจา ส่วนความประพฤติดี ปฏิบัติชอบ เป็นเรื่องของจิตใจ เป็นการประพฤติที่เป็นเหตุให้บุคคลนั้นเป็นคนดี เป็นที่พึงประสงค์ของสังคม และองค์กรนั้น ๆ ด้วยการนำแนวทางการประยุกต์หลักกายสุจริตใช้ระดับองค์กร มี 3 ทาง ได้แก่ 1) สังคมระดับองค์กรต้องไม่พากันละเลย และรวมกันทำแต่ความชั่วด้วยการเบียดเบียนต่อเพื่อนร่วมงานในองค์กร นับแต่ระดับหัวหน้าเป็นต้นมา 2) องค์กรใดก็ตามหากมีสวัสดิการดี เอาใจใส่ต่อลูกน้อง จะไม่มีการลักทรัพย์ ขโมยสิ่งของต่าง ๆ ในองค์กรได้ และไม่มีการเบียดเบียนเพื่อนร่วมงานในองค์กรด้วยการถือเอาทรัพย์สินของบุคคลอื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต และ 3) ความรักเดียวใจเดียวในคุ้มครองของตนเอง ในองค์กรใดก็ตามหากมีการนำหลักกายสุจริตข้อที่ 3 ไม่ประพฤติผิดในกาม บุคลากรมีความรักเดียวใจเดียว ในคุ้มครองของตน ด้วยการให้คนในองค์กรมีจิตสำนึก ของความรับผิดชอบ มองเพื่อนร่วมงานเป็นเสมือนเครือญาติ การจะนอกใจจากคนรักจะไม่เกิด ไม่เกิดความทรยศต่อคนรัก ต่อครอบครัว เพราะคนในองค์กรอยู่กันอย่างพอเพียง อยู่อย่างเครือญาติ มีความเกื้อกูลต่อกันความเดือดร้อนก็จะไม่เกิดในสถาบันองค์กรนั้น ๆ การประพฤติผิดในกาม นอกใจในคุ้มครองของตนเองก็จะไม่เกิดขึ้น (Robinson G. Alan, and Schroeder M. Dean, 2003: 89)

ดังนั้นการจะเป็นนักการเมืองที่ดีนั้นท่าองค์กรให้สมบูรณ์นั้นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง เพราะถ้าในองค์กรมีการละความเห็นผิดแล้วมาแก้ไขปรับให้เห็นถูกต้องแล้ว ถึงแม้ว่าจะยังมีความโลภ ความโกรธชิงชังกันบ้างและมีความหลงเห็นแก่ตัวอยู่ ก็จะเป็นเหตุเกิดขึ้นเป็นราย ๆ ไปไม่รุนแรง ไม่ยึดเยื้อ ไม่ยาวนานเกินไป เพราะไม่มีตัวทิวเข้าไปจับด้วย แต่ถ้าหากความโลภ ความโกรธแค้น

ชิงช้า ความเห็นแก่ตัว มีทิฐิ ความเห็นผิดเป็นฐานรองรับ จะร้ายและแผ่ไปในวงกว้างทำให้เกิดการเอาเปรียบในสิ่งแวดล้อมได้ การประพฤติดีทางกายทั้ง 3 ประการนี้ หากบุคคลในองค์กรนั้น นำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดขึ้นในตนเอง จะทำให้คนในองค์กรนั้น สังคมนั้น อยู่อย่างมีความสุข เพราะนอกจากสุขของมนุษย์เราที่ว่าสุขเพราะการมีทรัพย์สินเงินทอง จากน้ำพักน้ำแรงของตนเอง มีความสุข สามารถใช้จ่ายอย่างไม่อึดคัดขัดสน ไม่เป็นหนี้เงินนอกระบบ หรือใช้เงินอนาคตให้ต้องเป็นหนี้ เพราะการเป็นหนี้ ถือว่าเป็นทุกข์ อย่างยิ่ง แต่สุขทั้งปวงที่กล่าวมา ถือว่าเป็นความสุขเล็กน้อย ถ้าหากสิ่งที่หามาได้ไม่พอกับค่าใช้จ่าย แต่ถ้าหากเทียบกับสุขที่เกิดจากความประพฤติที่ไม่มีโทษ จะมีความภูมิใจ อิ่มใจ ว่าตนเองประพฤติดี ประพฤติชอบ ไม่บกพร่อง ใคร ๆ ก็ติเตียนไม่ได้ ทั้งทางกาย วาจา และใจ โดยนัยที่กล่าวมา หากมนุษย์มีความสุขทางโภกทรัพย์ ที่ไม่ผิดศีล ผิดธรรมแล้ว มนุษย์ที่อยู่ในองค์กร ต้องมีการนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาประยุกต์ใช้ ปฏิบัติร่วมกับสุจริต 3 ถึงจะพอองค์กรให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป

เพราะหลักสุจริต 3 ประการเป็นฐานเบื้องต้นในการประยุกต์ใช้ทั้งตนเองและสังคหวัตถุ เป็นกระบวนการพัฒนาความเป็นมนุษย์ ซึ่งเป็นการศึกษาเรียนรู้ของมนุษย์นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการศึกษาและพัฒนาทั้ง 3 ด้านไป พร้อมๆ กัน คือ ด้านพฤติกรรมด้านกาย ด้านวาจา ด้านจิตใจ และด้านปัญญา ซึ่งล้วนเป็นแนวทางการประยุกต์หลักของกายสุจริตในการพัฒนาสังคมให้ก้าวหน้า ให้เกิดประสิทธิภาพสำหรับมนุษย์ที่อยู่ในสังคมนี้นี้ได้ เพราะการใช้หลักกายสุจริต เป็นการแสดงออกทางกายที่ดีงาม เป็นความประพฤติที่ดีงาม เป็นการปฏิบัติหน้าที่ของมนุษย์ต่อเพื่อนมนุษย์ มนุษย์ต่อสรรพสัตว์ และมนุษย์ต่อสิ่งแวดล้อมด้วยกัน

สรุปผลการศึกษา

การนำหลักสุจริตมาพัฒนาศักยภาพของนักการเมืองท้องถิ่น คือ นักการเมืองคือผู้ที่ทำหน้าที่ทางการเมือง เข้ามาวางรูปแบบของรัฐและการจัดระเบียบความสัมพันธ์ภายในรัฐระหว่างผู้ปกครองและผู้ถูกปกครอง ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในวัฒนธรรมการเมืองแบบนี้ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับและไว้วางใจจากกลุ่มองค์กรชุมชน และประชาชนทั่วไป และสนับสนุน ให้มาทำหน้าที่เป็นผู้บริหารท้องถิ่น เป็นคนในท้องถิ่น ไม่มีความสัมพันธ์กับพรรคการเมืองหรือกลุ่มการเมืองภายนอก และไม่ใช้คนของทางการ ดูเหมือนจะให้ความสำคัญเพียงเล็กน้อย ไม่ค่อยได้เห็นบทบาทการเป็นฝ่ายค้านหรือตรวจสอบฝ่ายบริหาร อย่างเข้มแข็งจริงจังมากนัก และไม่ค่อยพบการแบ่งสมาชิกสภาท้องถิ่นเป็นกลุ่มฝ่ายค้าน-ฝ่ายบริหาร เป็นการนำหลักสุจริต 3 สำหรับนักการเมืองท้องถิ่นนั้นคือสุจริต 3 ประการเป็นฐานเบื้องต้นในการประยุกต์ใช้ทั้งตนเองและสังคหวัตถุ เป็นกระบวนการพัฒนาความเป็นมนุษย์ ซึ่งเป็นการศึกษาเรียนรู้ของมนุษย์นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการศึกษาและพัฒนาทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านพฤติกรรมด้านกาย ด้านวาจา ด้านจิตใจ และด้านปัญญา ซึ่งล้วนเป็นแนวทางการประยุกต์หลักของกายสุจริตในการพัฒนาสังคมให้ก้าวหน้า ให้เกิดประสิทธิภาพสำหรับมนุษย์ที่อยู่ในสังคมนี้นี้ได้ เพราะการใช้หลักกายสุจริต เป็นการแสดงออกทางกายที่ดีงาม ความประพฤติที่ดีงาม การปฏิบัติหน้าที่ของมนุษย์ต่อเพื่อนมนุษย์ มนุษย์ต่อสรรพสัตว์ และมนุษย์ต่อสิ่งแวดล้อม

ดังนั้นหลักสุจริตธรรมนั้นจัดได้ว่าเป็นรากฐานความดีทุกประการ เพราะหากเป็นการพัฒนาศักยภาพนักการเมืองท้องถิ่นใด มีหลักสุจริตธรรมภายในจิตใจ จะกลายเป็นบุคคลที่มีชีวิตที่สะอาด ทั้งทางจิตใจ ทางกาย และทางวาจา ซึ่งความสะอาดของชีวิตทั้ง 3 ด้านจะส่งผลต่อการเป็นอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขภายในครอบครัว ชุมชน องค์กร สังคม และประเทศชาติ รวมถึงก้าวไปสู่การสร้างความสะดวกในระดับโลกด้วย จะเห็นว่าความสะอาดในสังคม หรือระดับประเทศนั้น จึงมีรากฐานสำคัญมากจากความสะอาดในเชิงปัจเจกของประชาชนในครอบครัว นำไปสู่การพัฒนาความสะอาด จึงจำเป็นต้องเริ่มต้นมาจากฐานรากของชุมชนคือทุกชีวิตที่อาศัยอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัว ด้วยเหตุผลดังกล่าว พระพุทธเจ้าจึงตรัสว่าที่ตั้งมั่นอยู่ในคุณธรรมความดี โดยการประพฤติธรรมให้สุจริต อย่าประพฤติธรรมให้ทุจริต เพราะสิ่งที่จะรักษามนุษย์และสังคมให้อยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุขคือสุจริตธรรมที่เป็นการที่จะส่งเสริม และพัฒนาความสุจริตได้อย่างครอบคลุมได้นั้น ควรที่จะนำหลักทริ โอตปปะ คือ ความละอายต่อบาป หรือความทุจริต และความเกรงกลัวต่อผลของบาป คือการทุจริต อีกทั้งนำหลักสัมมาอาชีวะ หรือสัมมาชีพเข้ามาช่วยกระตุ้นเตือน เพราะสัมมาชีพหรือการทำมาหาเลี้ยงชีพนั้น ควรอยู่บนครรลองของความสุจริต ไม่แสวงหาช่องทาง หรือบิดเบือนเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ในช่องทางที่ก่อให้เกิดการทุจริตคอร์รัปชัน อันจะส่งผลเสียในภาพรวมต่อการพัฒนาชุมชน สังคม และประเทศชาติสืบไป

และเป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาสุจริตธรรมให้เกิดขึ้นแก่ชีวิตและสังคมนั้น ควรจะเริ่มต้นด้วยการจัดการความรู้เกี่ยวกับความสุจริต การจัดทำแผนที่ว่าด้วยความสุจริต การค้นหาภูมิปัญญาท้องถิ่นว่าด้วยการเสริมสร้างความสุจริต การพัฒนาองค์กรสุจริตต้นแบบ การพัฒนา และต่อยอดหมู่บ้านสะอาดสู่หมู่บ้านสุจริตอย่างยั่งยืน การจัดหลักสูตรพัฒนาสุจริตธรรมสู่ชีวิตสะอาดอย่างยั่งยืน คือการจัดทำตัวชี้วัดว่าด้วยการพัฒนาสุจริตธรรม ที่มีบทบาท และหน้าที่ในการพัฒนา และส่งเสริมความสุจริตให้เกิดขึ้นในสังคมไทยนั้น จึงไม่ควรผลักภาระให้แก่กลุ่มคน หรือกลุ่มบุคคลใดกลุ่มบุคคลหนึ่ง แต่ควรเริ่มต้นปลูกฝัง และกระตุ้นเตือนในทุกองคาพยพในสังคมไทย ในขณะที่มุ่งมั่นด้านการศึกษา นั้น ควรเสริมสร้างพลังสุจริตเข้าไปในหลักสูตรที่ว่าด้วยวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม เพื่อให้เด็กเยาวชนคนละสายชั้ว และเกรงกลัวต่อการประพฤติทุจริต อันจะส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมโตไปแล้วไม่

โกงประเทศชาติบ้านเมือง ซึ่งจะทำให้พลเมืองอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข และเคารพในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์
ดังนั้นการที่สังคมกระตุ้นเตือนให้มีการตระหนักรู้ในคุณค่าและความสำคัญของ “สุจริตธรรม” อย่างต่อเนื่องผ่านการทำ
โพลและงานวิจัยที่สะท้อนให้เห็นถึงการที่กลุ่มคนทั่วไปเป็นทั้งผู้นำ ภาคข้าราชการ และรัฐวิสาหกิจต่าง ๆ ไม่ประพฤติตัวและดำรง
ตนให้สอดคล้องกับหลักการสุจริตและผลกระทาที่ตามมาคือความสูญเสียงบประมาณในแต่ละปีจำนวนมาก การพัฒนาที่ล่าช้า การ
ก่อสร้างที่ขาดมาตรฐานที่เป็นศักยภาพในการแข่งขันกับประเทศต่าง ๆ ในอาเซียน และระดับโลกที่ไม่สามารถดึงดูดนักลงทุนมา
ประกอบธุรกิจในประเทศไทย เพราะต้องจ่ายส่วนต่าง ๆ จำนวนมากให้แก่บุคคลบางกลุ่มที่มีผลการกระตุ้นเตือนความสุจริตให้
เกิดขึ้นในสังคมไทยจนกลายเป็นค่านิยมหลักที่ทำให้สังคมไทยเป็นสังคมที่เหมาะสมแก่การลงทุน และเป็นการการอยู่ร่วมกันอย่างมี
ศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ บนฐานของความรัก แบ่งปัน เคารพ และให้เกียรติซึ่งกันและกันจนนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

บรรณานุกรม

- ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อักษรเจริญทัศน์.
จรัส สุวรรณมาลา. (2550) วัฒนธรรมการเมืองท้องถิ่นในประเทศไทย. **วารสารสถาบันพระปกเกล้า**. 5(3) กันยายน - ธันวาคม.
ชัยอนันต์ สมุทวณิช. (2541). **แนวคิดการเมืองไทย**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
ณรงค์ สินสวัสดิ์. (2545). **การเมืองสยามประเทศ**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคาแหง.
พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2546). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพฯ: การศาสนา
สุจิตรา พรหมนุชาธิป. (2549). **มนุษย์สัมพันธ์**. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
Robinson G. Alan, and Schroeder M. Dean. (2003). **Ideas Are Free: How the Idea Revolution Is Liberating
People and Transforming Organizations**. San Francisco : Berrett-Koehler Publishers.

การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูสังคมศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม
แผนกสามัญศึกษา จังหวัดอำนาจเจริญ

A Study of Learner-centered Learning Management of Social Studies teachers at Buddhist
Scripture School in Amnatcharoen Province

พระเจษฎา โชติธมโม (พงษ์สุระ)* พระครูสมุห์เฉวียน กตปุญโญ (ทิพย์วรรณ),ดร.[†] สุพิมล ศรศักดิ์[‡]
และบรรยวีสต์ ผางคำ[§]

Received January 10, 2021; Revised February 12, 2021; Accepted June 25, 2021

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูสังคมศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดอำนาจเจริญ 2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูสังคมศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดอำนาจเจริญ จำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์สอน 3) เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูสังคมศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดอำนาจเจริญ โดยใช้วิธีวิจัยเชิงสำรวจ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูสังคมศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดอำนาจเจริญ ปีการศึกษา 2563 จำนวน จำนวน 120 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .95 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า

1. การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูสังคมศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดอำนาจเจริญ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.95$) และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน
2. ผลการเปรียบเทียบระดับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญความคิดเห็นของครูสังคมศึกษา โดยจำแนกตามเพศ การศึกษา ประสบการณ์สอน ที่แตกต่างกัน พบว่า ครูสังคมศึกษาที่มีเพศ การศึกษา ประสบการณ์สอน ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งโดยรวมและรายด้านทุกด้าน แตกต่างกัน
3. ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูสังคมศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดอำนาจเจริญ

3.1) ปัญหาอุปสรรค ได้แก่ 1) ครูบางท่านยังจัดการเรียนการสอนไม่เป็นไปตามหลักสูตรของสถานศึกษา และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช, 2551: 2) การจัดการเรียนรู้บางรายวิชาขาดประสิทธิภาพและประสิทธิผล 3) การวัดผลประเมินผลบางรายวิชาขาดประสิทธิภาพและประสิทธิผล 4) ครูบางท่านยังขาดทักษะการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา รวมถึงโรงเรียนยังขาดสื่อที่เหมาะสม และไม่เพียงพอต่อการใช้ในการจัดการเรียนรู้

3.2) ข้อเสนอแนะ ได้แก่ 1) โรงเรียนควรส่งเสริมให้ครูวิเคราะห์หลักสูตร เพื่อจัดกระบวนการจัดการเรียนการสอนให้ตรงและตอบสนองต่อหลักสูตรของสถานศึกษา และตอบสนองต่อหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช, 2551: 2) ผู้บริหารควรสนับสนุนให้คณะครูและบุคลากร เข้ารับการอบรมเรื่องการประเมินผล เพื่อให้การวัดผลประเมินผลเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล 3) ครูและบุคลากร ควรมีการวางแผน นิเทศ ติดตามการเตรียมการสอน 4) ควรมีการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ, ครูสังคมศึกษา, โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา, จังหวัดอำนาจเจริญ

* อาจารย์คณะครุศาสตร์ เอกสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี อีเมลล์ sak_mcu@hotmail.com

[†] อาจารย์คณะครุศาสตร์ เอกสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี

[‡] อาจารย์คณะครุศาสตร์ เอกสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี

[§] อาจารย์คณะครุศาสตร์ เอกสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี

Abstracts

The objectives of this research were: 1) to study the Learner-centered Learning Management of Social Studies teachers at General Buddhist Scripture School in Amnatcharoen Province, 2) to contrastively study The Learner-centered Learning Management of Social Studies teachers at General Buddhist Scripture School in Amnatcharoen Province according to the classification of genders, educational levels and teaching experiences and 3) to study the problem, obstacle and suggestion about The Learner-centered Learning Management of Social Studies teachers in the General Buddhist Scripture School in Amnatcharoen Province. The research methodology was a survey research.

The population for the research were 120 Social Studies teachers in the General Buddhist Scripture School in Amnatcharoen Province, academic year 2020. The research tools were questionnaire with the Reliability at .95. The research data was analysed by means of Percentage, mean and standard deviation.

The findings were as follows:

1. The Learner-centered Learning Management of Social Studies teachers in the General Buddhist Scripture School in Amnatcharoen Province was in overall at a much level ($\mu = 3.95$). Considering each aspect, it was found that all the aspects were at a much lever.

2. The result of contrastive opinions of Social Studies teachers towards the Learner-centered Learning Management according to the classification of different genders, educational levels and teaching experiences was different both in overall and in each aspect.

3. The problems, obstacles and suggestions about The Learner-centered Learning Management of Social Studies teachers in the General Buddhist Scripture School in Amnatcharoen Province were as follows:

3.1 The problems and obstacles: 1) some of teachers managed the instruction not in accordance with the curriculum of institution and The Basic Education Core Curriculum B.E. 2551 (A.D. 2008), 2) the learning management for some subject was not efficient and effective, 3) the evaluation for some subject was not efficient and effective, 4) some of teachers still lacked the skills for development of educational media, innovations and technologies; moreover, the schools still lacked proper media and the available ones were not enough to be used for learning management.

3.2 The suggestions: 1) the schools should promote the teachers to analyze the curriculums in order to set the processes of instruction management to be in accordance with and to respond to the curriculum of institution and The Basic Education Core Curriculum B.E. 2551 (A.D. 2008), 2) the administrators should support the teachers personnel to be trained in the evaluation so that it would be efficient and effective, 3) the teachers personnel should make a plan, supervision and instruction preparing, trained in the evaluation so that it would be efficient and effective, 4) the educational media, innovations and technologies should be developed.

Keywords: the Learner-centered Learning Management, Social Studies teachers, the General Buddhist Scripture School and Ubonratchathani Province

บทนำ

การศึกษาเป็นพื้นฐานสำคัญของคนในชาติ ประเทศชาติจะพัฒนาให้เจริญก้าวหน้าได้ คนในชาติต้องได้รับการศึกษาที่ดีมีคุณภาพ เมื่อคนในชาติมีคุณภาพการศึกษาที่ดีกล่าวคือ มีความรู้ความสามารถ คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น อันจะเป็นสิ่งสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้า ดังนั้น การศึกษาเปรียบเหมือนกุญแจที่จะไขเข้าไปสู่ประตูแห่งความสำเร็จในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและการปกครอง โลกปัจจุบันเป็นยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาหรือยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งเรียกว่า “ยุคไร้พรมแดนและยุคแห่งข้อมูลข่าวสาร” การแข่งขันกันในโลกจะทำให้ทุกสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและเทคโนโลยี การศึกษาเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อวิถีชีวิตของคนในสังคมโลกและ

ในสังคมไทยอย่างยั่งยืน การศึกษาจึงมีบทบาทและมีความสำคัญอย่างยิ่งและการศึกษาที่ดีจะต้องจัดให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ด้านของประเทศเพราะการศึกษาเป็นรากฐานอันสำคัญในการสร้างความเจริญก้าวหน้าและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ตลอดชีวิตตั้งแต่การวางรากฐานพัฒนาการของชีวิตตั้งแต่แรกเกิด การพัฒนาศักยภาพขีดความสามารถด้านต่าง ๆ ที่จะดำรงชีพรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งจะเป็นพลังสร้างสรรค์การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน โดยมุ่งให้บุคคลพัฒนาตนเองทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านปัญญา ด้านจิตใจด้านร่างกายและด้านสังคมให้มีความสมดุลและกลมกลืนปัจจุบันระบบการจัดการศึกษาของรัฐเปิดโอกาสให้มีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยอาศัยรูปแบบต่าง ๆ ทั้งการศึกษาที่จัดตามแนวระบบโรงเรียน คือ ระดับก่อนประถมศึกษาาระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาาระดับอุดมศึกษา การศึกษาที่จัดนอกระบบโรงเรียนและการศึกษาที่เกิดจากกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันว่าการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญคือวิธีการที่สามารถสร้างและพัฒนาผู้เรียนให้เกิดคุณลักษณะต่าง ๆ ที่ต้องการในยุคโลกาภิวัตน์ เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนให้ความสำคัญกับผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักเรียนรู้ด้วยตนเองตามความสามารถ และความต้องการของตนเอง ได้พัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ แนวคิดการจัดการศึกษามีรากฐานจากปรัชญาการศึกษาและทฤษฎีการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่ได้พัฒนาอย่างต่อเนื่องเป็นแนวทางที่ได้รับการพิสูจน์แล้วว่าสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะเฉพาะดังกล่าวได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546: 1-3)

การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางได้ปรากฏเป็นรูปธรรมชัดเจน เมื่อกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้เป็นยุทธศาสตร์หลักของการปฏิรูปการศึกษา ดังสาระที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ว่า “การศึกษา มีความสำคัญสูงสุดและมีบทบาทต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศ ฉะนั้น ต้องจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และ คุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข” (มาตรา 5) และสาระในหมวด 4 แนวการจัดการศึกษา ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาผู้เรียนว่า “ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ” (มาตรา 20) ทั้งนี้สถานศึกษาจะต้องพัฒนากระบวนการเรียนรู้อบรมที่มีประสิทธิภาพ (มาตรา 21) และจัดกระบวนการเรียนรู้โดยจัดเนื้อหาสาระ และกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา โดยจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ ทำเป็นรักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง (มาตรา 24) (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542: 22-31)

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ปัจจุบันสังกัดกองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ซึ่งมีหน้าที่กำกับดูแลจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของกระทรวงศึกษาธิการ แก่พระภิกษุสามเณรเพื่อมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้มีความรู้คู่คุณธรรมประพฤติปฏิบัติตามพระธรรมวินัยเป็นศาสนทายาทที่ดีของพระพุทธศาสนา การดำเนินการของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษามีลักษณะการบริหารโดยมีสภาการศึกษาของคณะสงฆ์เป็นองค์กรหลักที่ควบคุมส่งเสริมการจัดการศึกษาโดยตรง ส่วนการบริหารโรงเรียนให้อยู่ในการปกครองของคณะสงฆ์และได้กำหนดให้มีกลุ่มโรงเรียนเพื่อให้การบริหารโรงเรียนดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2561: 2)

จังหวัดอำนาจเจริญ มีการจัดการเรียนการสอนสามัญศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ได้แก่ โรงเรียนคุณารักษ์วิทยา โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดอำนาจเจริญ โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดสำราญนิเวศ โรงเรียนปัจฉิมวันวิทยา โรงเรียนศรีไคร้วิทยา โรงเรียนบ่อชะแงงวิทยา โรงเรียนศรีเจริญวิทยา เป็นสถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ มีการจัดการศึกษาและจัดการเรียนการสอนให้ได้คุณภาพตามมาตรฐานชาติ และมุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้เป็นศาสนทายาทที่ดี (โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ ในเขตจังหวัดอำนาจเจริญ, ออนไลน์) ซึ่งสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติที่ได้กำหนดดัชนีคุณภาพการศึกษาไว้ว่า การทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ในปี 2561 - 2564 ตั้งเป้าหมายไว้ที่ ร้อยละ 50 ขณะที่ผลสอบโครงการประเมินผลนักเรียนร่วมกับนานาชาติ หรือ พิซา ของนักเรียนอายุ 15 ปี ตั้งเป้าหมายเพิ่มคะแนนระดับ 500 คะแนน (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, ออนไลน์) การศึกษาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูสังคมศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดอำนาจเจริญ จึงเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพสำหรับผู้บริหาร ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูสังคมศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดอำนาจเจริญ

2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูสังคมศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดอำนาจเจริญ จำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษาและประสบการณ์สอน

3. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูสังคมศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดอำนาจเจริญ

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูสังคมศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดอำนาจเจริญ จำนวน 120 รูป/คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามปัจจัยพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์สอน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูสังคมศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดอำนาจเจริญ ซึ่งเป็นแบบสอบถาม ตามเกณฑ์การวัดของลิเคิร์ท

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูสังคมศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดอำนาจเจริญ แบบสอบถามปลายเปิด

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) ตัวแปรต้น ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์สอน 2) ตัวแปรตาม ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญทั้ง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) เพื่ออธิบายข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง สถิติที่ใช้ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ

2. การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูสังคมศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ จังหวัดอำนาจเจริญ เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

3. การวิเคราะห์เปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้ จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการสอน โดยวิเคราะห์ด้วยการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของประชากรแต่ละกลุ่ม

4. การวิเคราะห์ข้อเสนอแนะการจัดการเรียนรู้ โดยการนำมาวิเคราะห์เนื้อหาแล้วนำเสนอด้วยสถิติเชิงพรรณนาและการบรรยายความเรียง

สรุปผลการวิจัย

1. การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูสังคมศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดอำนาจเจริญ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.95$) และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน

2. ผลการเปรียบเทียบระดับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญความคิดเห็นของครูสังคมศึกษา โดยจำแนกตามเพศ การศึกษา ประสบการณ์สอน ที่แตกต่างกัน พบว่า ครูสังคมศึกษาที่มีเพศ การศึกษา ประสบการณ์สอน ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งโดยรวมและรายด้านทุกด้าน แตกต่างกัน

3. ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูสังคมศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดอำนาจเจริญ

3.1) ปัญหาอุปสรรค ได้แก่ 1) ครูบางท่านยังจัดการเรียนการสอนไม่เป็นไปตามหลักสูตรของสถานศึกษา และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช, 2551: 2) การจัดการเรียนรู้บางรายวิชายังขาดประสิทธิภาพและประสิทธิผล 3) การวัดผลประเมินผลบางรายวิชาขาดประสิทธิภาพและประสิทธิผล 4) ครูบางท่านยังขาดทักษะการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา รวมถึงโรงเรียนยังขาดสื่อที่เหมาะสม และไม่เพียงพอต่อการใช้ในการจัดการเรียนรู้

3.2) ข้อเสนอแนะ ได้แก่ 1) โรงเรียนควรส่งเสริมให้ครูวิเคราะห์หลักสูตร เพื่อจัดกระบวนการจัดการเรียนการสอนให้ตรงและตอบสนองต่อหลักสูตรของสถานศึกษา และตอบสนองต่อหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช, 2551: 2) ผู้บริหารควรสนับสนุนให้คณะครูและบุคลากร เข้ารับการอบรมเรื่องการประเมินผล เพื่อให้การวัดผลประเมินผลเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล 3) ครูและบุคลากร ควรมีการวางแผน นิเทศ ติดตามการเตรียมการสอน 4) ควรมีการพัฒนาสื่อ

นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา

อภิปรายผลการวิจัย

1. การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูสังคมศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดอำนาจเจริญ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.92$) และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้น แม้อัตราของครูจะดูสบายกว่าเดิมในขณะที่สอน แต่ครูผู้สอนจำเป็นต้องทำงานหนักในช่วงก่อนสอน คือ การเตรียมการสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะต้องใช้ความรู้ ความสามารถ และทักษะในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสสร้างความรู้ด้วยตนเอง ครูต้องสามารถประเมินสถานการณ์ และตัดสินใจว่าควรปรับเปลี่ยนอย่างไรผู้เรียนจึงจะสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้ ซึ่งทักษะการประเมิน ปรับเปลี่ยน หรือแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นนี้ เป็นทักษะที่ต้องอาศัยประสบการณ์การฝึกฝน ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ (Learning Theory) เป็นกระบวนการที่ทำให้คนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ความคิดคนสามารถเรียนได้จากการได้ยิน การสัมผัส การอ่าน การใช้เทคโนโลยีการเรียนรู้ของเด็กและผู้ใหญ่จะต่างกัน เด็กจะเรียนรู้ด้วยการเรียนในห้อง การซักถามผู้ใหญ่มักเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ที่มีอยู่ แต่การเรียนรู้จะเกิดขึ้นจากประสบการณ์ที่ผู้สอนนำเสนอโดยการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ผู้สอนจะเป็นผู้สร้างบรรยากาศทางจิตวิทยาเอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ที่จะให้เกิดขึ้นเป็นรูปแบบใดก็ได้ เช่น ความเป็นกันเอง ความเข้มงวดกวดขันหรือความไม่มีระเบียบวินัยสิ่งเหล่านี้ผู้สอนจะเป็นผู้สร้างเงื่อนไข และสถานการณ์เรียนรู้ให้กับผู้เรียน ดังนั้น ผู้สอนจะต้องพิจารณาเลือกรูปแบบการสอน รวมทั้งการสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียนเพื่อที่ผู้สอนจะสามารถพัฒนาผู้เรียนได้ตรงกับความสามารถและได้เต็มศักยภาพของผู้เรียนทฤษฎีการเรียนรู้เหล่านี้ เป็นเครื่องมือสำคัญอีกส่วนหนึ่งที่ครูสอนจะนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาเด็กการเรียนรู้โดยใช้ตัวและมนุษย์เพื่อนำมาสู่ทฤษฎีการเรียนรู้ต่างๆ มากมายซึ่งผู้สอนจะสามารถนำทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาเลือกและปรับใช้สำหรับการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียนได้ (สารานุกรมเสรี, <https://th.wikipedia.org/wiki>) และสอดคล้องกับสลิตา รินสิริ (2558: 74-75) ได้วิจัยเรื่อง การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนในอำเภอเกาะจันทร์ สำนักงานงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาลดต่ำสุด ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผล ด้านการเตรียมการจัดการเรียนรู้ และด้านสื่อการเรียนการสอน ตามลำดับ เปรียบเทียบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนจำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$)

2. ผลการเปรียบเทียบเพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการสอน ที่แตกต่างกัน ส่งผลให้การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูสังคมศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดอำนาจเจริญ แตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะครูที่มีคุณวุฒิ และประสบการณ์ในการสอนต่างกันอย่างย่อมเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล และมีประสบการณ์ในวิชาชีพ มีความเชี่ยวชาญในการสอน สามารถปรับเปลี่ยนวิธีการสอนให้สอดคล้องกับลักษณะของผู้เรียนและยอมรับศักยภาพของผู้เรียนว่ามีความสามารถที่จะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง ทำให้ผลการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญประสบผลสำเร็จ ส่วนเพศก็เป็นปัจจัยที่สำคัญของการจัดการเรียนการสอน เพราะโรงเรียนปริยัติธรรมเป็นโรงเรียนที่มีการเรียนการสอนทั้งบูรณาการกับหลักสูตรทางพระพุทธศาสนาเป็นสำคัญ ดังนั้นจากผลการวิจัย จึงพบว่าเพศบรรพชิต ซึ่งเป็นผู้ใกล้ชิดกับหลักสูตรคำสั่งสอนมากกว่าเพศอื่น จึงมีค่าเฉลี่ยมากกว่าเพศอื่น สอดคล้องกับงานวิจัยของประพิทย์ สุภาวหา (2557: 91-92) ที่ศึกษาวิจัยการบริหารจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ผู้อำนวยการสถานศึกษาและครูในโรงเรียนสังกัดเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ผลจากการศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูสังคมศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดอำนาจเจริญ

3.1 ปัญหาอุปสรรค

1) ครูบางท่านยังจัดการเรียนการสอนไม่เป็นที่ไปตามหลักสูตรของสถานศึกษา และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

2) การจัดการเรียนรู้บางรายวิชาขาดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

3) การวัดผลประเมินผลบางรายวิชาขาดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

4) ครูบางท่านยังขาดทักษะการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา รวมถึงโรงเรียนยังขาดสื่อที่เหมาะสม และไม่เพียงพอต่อการใช้ในการจัดการเรียนรู้

3.2 ข้อเสนอแนะ

1) แนวทางการจัดหลักสูตร โรงเรียนควรส่งเสริมให้ครูวิเคราะห์หลักสูตร เพื่อจัดกระบวนการจัดการเรียนการสอนให้ตรงและตอบสนองต่อหลักสูตรของสถานศึกษา และตอบสนองต่อหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

2) แนวทางการจัดการเรียนการสอนด้านการประเมินผล ผู้บริหารควรสนับสนุนให้คณะครูและบุคลากร เข้ารับการอบรมเรื่องการประเมินผล เพื่อให้การวัดผลประเมินผลเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

3) แนวทางการจัดการเรียนการสอนด้านการเตรียมการจัดการเรียนรู้ ครูและบุคลากร ควรมีการวางแผนการเตรียมการจัดการเรียนรู้ ทางโรงเรียนควรนิเทศ ติดตามการเตรียมการสอน ของครูเพื่อให้กระบวนการจัดการเรียนรู้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น และเหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับชั้น

4) แนวทางการจัดการเรียนการสอนด้านการใช้สื่อการเรียนรู้ ควรมีการพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา โดยให้ทางโรงเรียนจัดการอบรมครูและบุคลากรในสถานศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา โรงเรียนควรมีการสนับสนุนการซื้อ ผลิต จัดหาสื่อให้เหมาะสม และเพียงพอต่อการใช้งาน แต่งตั้งคณะกรรมการ ในการนิเทศติดตาม และประเมินผลการใช้สื่อรวมทั้งให้นักเรียนและครูมีส่วนร่วมในการประเมินผล การใช้สื่อเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545.

กรุงเทพมหานคร: ศรุสภา.

ประพิทย์ สุภาวหา. (2557). การบริหารการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการสถานศึกษา

และครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. 6(4)

โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ ในเขตจังหวัดอำนาจเจริญ. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา

<http://www.monknews.net/schoolworld/amnatcharoen> (สืบค้นวันที่ 31 ตุลาคม 2561).

สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน). จัดการประชุมทางวิชาการ เรื่อง “การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนจากผลการ

ทดสอบ O-NET และ PISA”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://www.niets.or.th>. (สืบค้นวันที่ 31 ตุลาคม 2561)

สลิตา รินสิริ. (2558). การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนในอำเภอเกาะจันทร์ สำนักงานงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์.

ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.

สารานุกรมเสรี. การขยายตัวของสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้. [ออนไลน์].

แหล่งที่มา <https://th.wikipedia.org>. (สืบค้นวันที่ 1 ธันวาคม 2561).

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร:

พริกหวานกราฟฟิค.

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2560). การพัฒนาวัดสู่ความเป็นมาตรฐานหน้า. กรุงเทพมหานคร: กรมการศาสนา.

(2561). คู่มือปฏิบัติงาน โรงเรียนปริยัติธรรมแผนกสามัญ. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร:

โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

การพัฒนาการศึกษาสู่ศตวรรษที่ 21 Development of Education into the 21st Century

วีระศักดิ์ บุญญดิษฐ์*, โยธิน ทองเนื้อแข็ง†, ชนิศร์ ชูเลื่อน‡
และรัชชเมธ จันทนวล§

Received January 10, 2021; Revised February 12, 2021; Accepted June 25, 2021

บทคัดย่อ

ประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุขในสังคมพหุวัฒนธรรม สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ที่ 1 การศึกษาเพื่อเสริมสร้างความมั่นคง ยุทธศาสตร์ที่ 2 การผลิตและพัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะในการแข่งขัน ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัยและการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ยุทธศาสตร์ที่ 4 การสร้างโอกาสความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางการศึกษา ยุทธศาสตร์ที่ 5 การจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิต ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และ ยุทธศาสตร์ที่ 6 การพัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษา แนวคิดการจัดการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ ยึดหลักสำคัญในการจัดการศึกษาประกอบด้วย หลักการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน (Education for All) หลักการจัดการศึกษาเพื่อความเท่าเทียมและทั่วถึง (Inclusive Education) หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) และหลักการมีส่วนร่วมของสังคม (All For Education) อีกทั้งยึดตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs 2030) โดยยึดตามยุทธศาสตร์พระราชทานคือ "การเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา" ให้บรรลุตามเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) คือ ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2560-2579) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) นโยบายการบริหารและพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ.2560-2562

คำสำคัญ: การพัฒนาการศึกษา, ศตวรรษที่ 21

Abstract

People in the southern border provinces receive quality education and lifelong learning. Living happily in a multicultural society consistent with the philosophy of sufficiency economy and changes in the world in the 21st century. Consists of strategy 1. Education to strengthen 2. Production and development of manpower to be competitive. 3. Development of people of all ages and the creation of a learning society. 4. Creating opportunities, equality and equal education. 5. Educational management to enhance quality of life that is environmentally friendly. 6. Development of educational management system. Educational management concepts according to the National Education Plan adhere to the principles of educational management, consisting of Education for All, Inclusive Education, and Sufficiency Economy, All for Education. And adhere to Sustainable Development Goals: SDGs 2030. Based on the royal strategy, is 'understanding, accessing and developing' to achieve the national strategic goal for 20 years (2018-2037) namely, stability, prosperity and sustainability in accordance with the national education plan (2017-2036) and the 12th National

* นักศึกษาปริญญาตรีบัณฑิต สาขาการพัฒนายั่งยืน คณะวิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยทักษิณ อีเมล veerasak2560@gmail.com

† นักศึกษาปริญญาตรีบัณฑิต สาขาการพัฒนายั่งยืน คณะวิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยทักษิณ

‡ อาจารย์ประจำสาขาศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ปัตตานี

§ อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ปัตตานี

Economic and Social Development Plan (2017-2021) and administrative policy and development of the southern border provinces (2017-2019).

Keywords: Educational, development, 21st Century

บทนำ

กรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 –2579) ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง นำไปสู่การพัฒนาให้คนไทยมีความสุข และตอบสนองต่อการบรรลุซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติของการพัฒนาคุณภาพชีวิต สร้างรายได้ระดับสูง เป็นประเทศ พัฒนาแล้ว และสร้างความสุขของคนไทย สังคมมีความมั่นคง เสมอภาคและเป็นธรรม ประเทศสามารถแข่งขันได้ในระบบเศรษฐกิจ (ธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์, 2559)

วิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” หรือเป็นคติพจน์ประจำชาติว่า “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน”

ความมั่นคง : การมีความมั่นคงปลอดภัยจากภัยและการเปลี่ยนแปลงทั้ง ภายในประเทศภายนอกประเทศในทุกระดับทั้ง สังคม ชุมชน ปังเจกบุคคล และความมั่นคง ในมิติเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม การเมือง ประเทศมีความมั่นคงในเอกราชและอธิปไตย มี สถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ที่เข้มแข็งเป็นศูนย์กลางและเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของ ประชาชน ซึ่งระบบ การเมืองที่มั่นคงเป็นกลไกที่นำไปสู่การบริหารที่ต่อเนื่องและโปร่งใสตามหลักธรรมาภิบาล สังคมมีความปรองดองและความสามัคคี สามารถนึกกำลังเพื่อพัฒนาชุมชนมีความเข้มแข็ง ครอบครัวมีความอบอุ่น ความมั่นคงของอาหาร พลังงานและนำประชาชนมีความมั่นคงในชีวิต มีงานและรายได้ที่มั่นคงพอเพียงกับการดำรงชีวิต มีที่อยู่อาศัยและความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สิน

ความมั่งคั่ง : ประเทศไทยมีการขยายตัวของเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องจนเข้าสู่กลุ่มประเทศรายได้สูง ความเหลื่อมล้ำของการพัฒนาลดลง ประชากรได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาอย่างเท่าเทียมกันมากขึ้น เศรษฐกิจมีความสามารถในการแข่งขันสูง สามารถสร้างรายได้ทั้งจากภายในและภายนอกประเทศ สร้างฐานเศรษฐกิจและสังคมแห่งอนาคต และเป็น จุดสำคัญของการเชื่อมโยงในภูมิภาคทั้งการคมนาคมขนส่ง การผลิต การค้า การลงทุน มีบทบาทสำคัญในระดับภูมิภาคและระดับโลก เกิดสายสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและการค้าอย่างมีพลัง ซึ่งความสมบูรณ์ในทุนที่จะสามารถสร้างการพัฒนาต่อเนื่อง ได้แก่ ทุนมนุษย์ ทุนทางปัญญา ทุนทางการเงิน ทุนที่เป็นเครื่องมือเครื่องจักร ทุนทางสังคม และทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ความยั่งยืน : การพัฒนาที่สามารถสร้างความเจริญ รายได้ และคุณภาพชีวิตให้ เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจที่ไม่ใช้ทรัพยากรต่างๆเกินพอดี และไม่สร้างมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อมจนเกินความสามารถในการรองรับและเยียวยาของระบบนิเวศ การผลิตและการบริโภคเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และสอดคล้องกับกฎระเบียบของประชาคมโลกซึ่งเป็นที่ยอมรับร่วมกัน คนมีความรับผิดชอบต่อสังคม มีความเอื้ออาทร เสียสละเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวม มุ่งประโยชน์ส่วนรวมอย่างยั่งยืน ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกภาคส่วนในสังคมยึดถือและปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาในระดับอย่างสมดุล มีเสถียรภาพ และยั่งยืน ดังนั้น อนาคตประเทศไทย เป็นความร่วมมือขับเคลื่อนให้ก้าวไปสู่ระบบการบริหารภาครัฐที่มีประสิทธิภาพ ทันสมัย รับผิดชอบ โปร่งใส ตรวจสอบได้และประชาชนมีส่วนร่วม เศรษฐกิจและสังคมไทยมีการพัฒนาอย่างมั่นคงและยั่งยืน เศรษฐกิจและสังคมพัฒนาอย่างเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สังคมไทยเป็นสังคมที่เป็นธรรม มีความเหลื่อมล้ำน้อย ระบบเศรษฐกิจมีความเป็นชาติและเศรษฐกิจดิจิทัลที่เข้มข้น และคนไทยในอนาคต มีศักยภาพในการร่วมกันพัฒนาสามารถปรับตัวรองรับบริบทในอนาคตได้ โดยมีเป้าหมายการพัฒนาประเทศ คือ “ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม ฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน” โดยยกระดับศักยภาพของประเทศในหลากหลายมิติ พัฒนาค้นในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ สร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม สร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และมีภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม โดยการประเมินผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ ประกอบด้วย 1) ความอยู่ดีมีสุขของคนไทยและสังคมไทย 2) ชีตความสามารถในการแข่งขัน การพัฒนาเศรษฐกิจ และการกระจายรายได้ 3) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ 4) ความเท่าเทียมและความเสมอภาคของสังคม 5) ความหลากหลายทางชีวภาพ คุณภาพสิ่งแวดล้อม และความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติ และ 6) ประสิทธิภาพการบริหารจัดการและการเข้าถึงการให้บริการของภาครัฐ

ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.2561-2580) มี 6 ยุทธศาสตร์ ซึ่งเกี่ยวข้องกับภารกิจของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ 6 ยุทธศาสตร์ ดังนี้

1. ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญ คือ ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เน้นการบริหารจัดการสภาวะแวดล้อมของประเทศให้มีความมั่นคง ปลอดภัย เอกราช อธิปไตย และมีความสงบเรียบร้อยในทุกระดับตั้งแต่

ระดับชาติ สังคม ชุมชน มุ่งเน้นการพัฒนาคน เครื่องมือ เทคโนโลยี และระบบฐานข้อมูลขนาดใหญ่ ให้มีความพร้อมสามารถรับมือกับภัยคุกคามและภัยพิบัติได้ทุกรูปแบบ และทุกระดับความรุนแรง ควบคู่ไปกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบัน และที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต ใช้กลไกการแก้ไขปัญหาแบบบูรณาการทั้งกับส่วน ราชการ ภาคเอกชนประชาสังคม และองค์กรที่ไม่ใช่รัฐ รวมถึงประเทศเพื่อนบ้านและมิตรประเทศ ทั่วโลกบนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาลเพื่อเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อการดำเนินการของยุทธศาสตร์ชาติ ด้านอื่น ๆ ให้สามารถขับเคลื่อนไปได้ ตามทิศทางและเป้าหมายที่กำหนด

2. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน มีเป้าหมายการพัฒนาที่มุ่งเน้นการยกระดับศักยภาพของประเทศในหลากหลายมิติ บนพื้นฐานแนวคิด 3 ประการ ได้แก่ 1) “ต่อยอดอดีต” โดยมองกลับไปที่รากเหง้าทางเศรษฐกิจ อัตลักษณ์ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต และจุดเด่นทางทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย รวมทั้งความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบของประเทศในด้านอื่น ๆ นำมาประยุกต์ผสมผสานกับเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อให้สอดรับกับบริบท ของเศรษฐกิจ และสังคมโลก สมัยใหม่) “ปรับปัจจุบัน” เพื่อปูทางสู่อนาคต ผ่านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศในมิติต่าง ๆ ทั้งโครงข่ายระบบคมนาคมและขนส่ง โครงสร้างพื้นฐานวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และดิจิทัล และการปรับสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการอนาคต และ3) “สร้างคุณค่าใหม่ในอนาคต” ด้วยการเพิ่มศักยภาพของผู้ประกอบการ พัฒนาคู่มือใหม่ รวมถึง ปรับรูปแบบธุรกิจเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตลาด ผสมผสานกับยุทธศาสตร์ที่รองรับอนาคต บนพื้นฐานของการต่อยอดอดีตและปรับปัจจุบัน พร้อมทั้งการส่งเสริมและสนับสนุนจากภาครัฐ ให้ประเทศไทยสามารถสร้างรายได้และการจ้างงานใหม่ ขยายโอกาสทางการค้าและการลงทุนในเวทีโลก ควบคู่ไปกับการยกระดับรายได้และการกินดีอยู่ดี รวมถึงการเพิ่มขึ้นของคนชั้นกลางและลดความเหลื่อมล้ำของคนในประเทศได้ในคราวเดียวกัน

3. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ โดยคนไทย มีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่ตีรอบด้าน และมีสุขภาพที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มัธยัสถ์ อดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย รักษาศีลธรรม และเป็นพลเมืองดีของชาติ มีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษและภาษาที่ 3 และอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น มีนิสัยรักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตสู่การเป็น คนไทยที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกรรม นักคิด ผู้ประกอบการ เกษตรกรยุคใหม่และอื่นๆ โดยมีสัมมาชีพตามความถนัดของตนเอง

4. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญให้ความสำคัญการดึงเอาพลังของภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาคเอกชนประชาสังคม ชุมชนท้องถิ่นมาร่วมขับเคลื่อนโดยการสนับสนุนการรวมตัวของประชาชน ในการร่วมคิด ร่วมทำเพื่อส่วนรวม การกระจายอำนาจและความรับผิดชอบไปสู่กลไกบริหารราชการแผ่นดินในระดับท้องถิ่น การเสริมสร้าง ความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดการตนเอง และการเตรียมความพร้อมของประชากรไทย ทั้งในมิติ สุขภาพ เศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อมให้เป็นประชากรที่มีคุณภาพ สามารถพึ่งตนเองและทำประโยชน์แก่ครอบครัว ชุมชน และสังคมให้นานที่สุด โดยรัฐให้หลักประกันการเข้าถึงบริการและสวัสดิการที่มีคุณภาพอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง

5. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในทุกมิติ ทั้งมิติด้าน สังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม ธรรมาภิบาล และความเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือระหว่างกันทั้งภายในและภายนอกประเทศอย่างบูรณาการ ใช้พื้นที่เป็นตัวตั้งในการกำหนดกลยุทธ์และแผนงาน และการให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในแบบทางตรงให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้โดยเป็นการดำเนินการ บนพื้นฐานการเติบโตร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นทางเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และคุณภาพชีวิต โดยให้ความสำคัญกับการสร้างสมดุลทั้ง 3 ด้าน อันจะนำไปสู่ความยั่งยืนเพื่อคนรุ่นต่อไปอย่างแท้จริง

6. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อปรับเปลี่ยนภาครัฐที่ยึดหลัก “ภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชน และประโยชน์ส่วนรวม” โดยภาครัฐต้องมีขนาดที่เหมาะสมกับบทบาทภารกิจ แยกแยะบทบาท หน่วยงานของรัฐที่ทำหน้าที่ในการกำกับหรือในการให้บริการในระบบเศรษฐกิจที่มีการแข่งขันมีขีดสมรรถนะสูง ยึดหลักธรรมาภิบาล ปรับวัฒนธรรมการทำงานให้มุ่งผลสัมฤทธิ์และผลประโยชน์ส่วนรวมมีความทันสมัยและพร้อมที่จะปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำนวัตกรรม เทคโนโลยีข้อมูลขนาดใหญ่ ระบบการทำงานที่เป็นดิจิทัลเข้ามาประยุกต์ใช้อย่างคุ้มค่า และปฏิบัติงานเทียบได้กับมาตรฐานสากล รวมทั้งมีลักษณะเปิดกว้าง เชื่อมโยงถึงกันและเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และโปร่งใส โดยทุกภาคส่วนในสังคมต้องร่วมกันปลูกฝังค่านิยมความซื่อสัตย์สุจริต ความมัธยัสถ์ และสร้างจิตสำนึกในการปฏิเสธไม่ยอมรับการทุจริตประพฤติมิชอบอย่างสิ้นเชิง นอกจากนี้ กฎหมายต้องมีความชัดเจน มีเพียงเท่าที่จำเป็นมีความทันสมัย มีความ

เป็นสากล มีประสิทธิภาพ และ นำไปสู่การลดความเหลื่อมล้ำและเอื้อต่อการพัฒนา โดยกระบวนการยุติธรรมมีการบริหารที่มีประสิทธิภาพ เป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติและการอำนวยความสะดวกตามหลักนิติธรรม

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้จัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560-2564 สำหรับใช้เป็นแผนพัฒนาประเทศไทยในระยะ 5 ปี ซึ่งเป็นการแปลงยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี สู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อเตรียมความพร้อมและวางรากฐานในการยกระดับประเทศไทยให้เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ด้วยการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งการพัฒนาประเทศในระยะของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) มีหลักการที่สำคัญ คือ 1) ยึด “หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เพื่อให้เกิดบูรณาการการพัฒนาในทุกมิติ อย่างสมเหตุสมผล มีความพอประมาณ และมีระบบภูมิคุ้มกันและการบริหารจัดการความเสี่ยงที่ดี ซึ่งเป็นเงื่อนไขที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืนซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาคน มีความเป็นคนที่สมบูรณ์ สังคมไทย เป็นสังคมคุณภาพ มีที่ยืนและเปิดโอกาสให้กับทุกคนในสังคมได้ดำเนินชีวิตที่ดีมีความสุข และอยู่ร่วมกัน อย่างสมานฉันท์ 2) ยึด “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” มุ่งสร้างคุณภาพชีวิต และสุขภาวะที่ดี สำหรับคนไทย พัฒนาคนให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์ มีวินัย ใฝ่รู้ มีความรู้ มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่ดี รับผิดชอบต่อสังคม มีจริยธรรมและคุณธรรม พัฒนาคนทุกช่วงวัยและเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ รวมถึงการสร้างคนให้ใช้ประโยชน์และอยู่กับสิ่งแวดล้อมอย่างเกื้อกูล อนุรักษ์ ฟื้นฟู ใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม 3) ยึด “วิสัยทัศน์ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี” มาเป็นกรอบของวิสัยทัศน์ประเทศไทยในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 วิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” หรือเป็นคติพจน์ประจำชาติว่า “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” 4) ยึด “เป้าหมายอนาคตประเทศไทย ปี 2579” ที่เป็นเป้าหมายในยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี มาเป็นกรอบในการกำหนดเป้าหมายที่จะบรรลุใน 5 ปีแรกและเป้าหมายในระดับย่อยลงมา ควบคู่กับกรอบเป้าหมายที่ยั่งยืน (SDGs) 5) ยึด “หลักการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ลดความเหลื่อมล้ำและขับเคลื่อนการเจริญเติบโต จากการเพิ่มผลิตภาพการผลิตบนฐานของการใช้ภูมิปัญญาและนวัตกรรม” และ 6) ยึด “หลักการนำไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างจริงจังใน 5 ปีที่ต่อยอดไปสู่ผลสัมฤทธิ์ที่เป็นเป้าหมายระยะยาว”

ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ

ประกอบด้วย 10 ยุทธศาสตร์ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการกิจ ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ 9 ยุทธศาสตร์ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ ให้มีความสำคัญกับการวางรากฐาน การพัฒนาคนให้มีความสมบูรณ์ เริ่มตั้งแต่กลุ่มเด็กปฐมวัยที่ต้องพัฒนาให้มีสุขภาพกายและใจที่ดี มีทักษะ ทางสมอง ทักษะการเรียนรู้ และทักษะชีวิต เพื่อให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ ควบคู่กับการพัฒนาคนไทยในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี มีสุขภาวะที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัย มีจิตสำนึกที่ดีต่อสังคมส่วนรวม มีทักษะความรู้ และความสามารถปรับตัวเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงรอบตัวที่รวดเร็ว บนพื้นฐานของการมีสถาบันทางสังคมที่เข้มแข็งทั้งสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา สถาบันชุมชน และภาคเอกชนที่ร่วมกันพัฒนาทุนมนุษย์ให้มีคุณภาพสูง อีกทั้งยังเป็นทุนทางสังคมสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างความเป็นธรรมลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ให้มีความสำคัญกับการดำเนินการยกระดับคุณภาพบริการทางสังคมให้ทั่วถึงโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการศึกษาและสาธารณสุข รวมทั้งการปิดช่องว่างการคุ้มครองทางสังคมในประเทศไทยซึ่งเป็นการดำเนินงานต่อเนื่องจากที่ได้ขับเคลื่อนและผลักดันในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 และมุ่งเน้นมากขึ้นในเรื่องการเพิ่มทักษะแรงงานและการใช้นโยบายแรงงานที่สนับสนุนการเพิ่มผลิตภาพแรงงานและเสริมสร้างรายได้สูงขึ้น และการสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคมโดยเฉพาะอย่างยิ่งการสนับสนุนในเรื่องการสร้างอาชีพ รายได้ และให้ความช่วยเหลือ ที่เชื่อมโยง การเพิ่มผลิตภาพสำหรับประชากรกลุ่มร้อยละ 40 รายได้ต่ำสุด ผู้ด้อยโอกาสสตรี และผู้สูงอายุ อาทิ การสนับสนุนธุรกิจขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดย่อม วิสาหกิจชุมชนและวิสาหกิจเพื่อสังคมการพัฒนาวงการการเงิน ฐานรากและการเข้าถึงเงินทุนเพื่อสร้างอาชีพ และการสนับสนุนการเข้าถึงปัจจัย การผลิตคุณภาพดีที่ราคาเป็นธรรม เป็นต้น และในขณะเดียวกันก็ต้องเพิ่มประสิทธิภาพการใช้งบประมาณเชิงพื้นที่และบูรณาการเพื่อการลดความเหลื่อมล้ำ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืนเน้นให้เศรษฐกิจเติบโตได้ตามศักยภาพและมีเสถียรภาพ ภาคส่งออกมีการพัฒนาจนสามารถขยายตัวและเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทย ผลิตภาพการผลิตของประเทศเพิ่มขึ้น การลงทุนภาครัฐและเอกชนมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่องและมาจากความร่วมมือกันมากขึ้น ประชาชนและ

ผู้ประกอบการเข้าสู่ระบบภาษีมากขึ้น และประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจสูงขึ้น นอกจากนี้ ยังเน้นให้เศรษฐกิจรายสาขามีการเติบโตอย่างเข้มแข็ง ภาคการเกษตรเน้นเกษตรกรรมยั่งยืนและให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น มีการพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมนิเวศ การท่องเที่ยวสามารถหารายได้และแข่งขันได้มากขึ้น วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีบทบาทต่อระบบเศรษฐกิจมากขึ้น ภาคการเงินมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น และใช้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมขั้นก้าวหน้าที่เข้มข้นมากขึ้น การพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัล การพัฒนาและยกระดับคุณภาพของกำลังคน และความคิดสร้างสรรค์ในการขยายฐานเศรษฐกิจ การพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจใหม่และการพัฒนาตามแนวระเบียงเศรษฐกิจ การผสมผสานภาคบริการเข้ากับการค้าและการเตรียมความพร้อมของภาคบริการ ให้สามารถรองรับการแข่งขันที่เสรีขึ้น

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ประเด็นท้าทายที่ต้องเร่งดำเนินการในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ได้แก่ การสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและยกระดับคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อสนับสนุนการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตของประชาชน เร่งแก้ไขปัญหาวิกฤตสิ่งแวดล้อมเพื่อลดมลพิษที่เกิดจากการผลิต และการบริโภค พัฒนาระบบบริหารจัดการที่โปร่งใสเป็นธรรม ส่งเสริมการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเป็นวงกว้างมากขึ้น ต้องเร่งเตรียมความพร้อมในลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและเพิ่มขีดความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ รวมทั้งบริหารจัดการเพื่อลดความเสี่ยงด้านภัยพิบัติทางธรรมชาติ

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติเพื่อการพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคงและยั่งยืน ให้ความสำคัญต่อการฟื้นฟูพื้นฐานด้านความมั่นคงที่เป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยเฉพาะการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติของผู้มีความเห็นต่างทางความคิดและอุดมการณ์บนพื้นฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขและการเตรียมการรับมือกับภัยคุกคามข้ามชาติซึ่งจะส่งผลกระทบต่ออย่างมีนัยยะสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในระยะ 20 ปีข้างหน้า

ยุทธศาสตร์ที่ 6 การบริหารจัดการในภาครัฐ การป้องกันการทุจริตประพฤตมิชอบและธรรมาภิบาล ในสังคมไทย เป็นช่วงเวลาสำคัญที่ต้องเร่งปฏิรูปการบริหารจัดการภาครัฐให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างจริงจัง เพื่อให้เป็นปัจจัยสนับสนุนสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมการพัฒนาประเทศในทุกด้านให้ประสบผลสำเร็จบรรลุเป้าหมาย ทั้งการบริหารจัดการภาครัฐให้โปร่งใส มีประสิทธิภาพ รับผิดชอบ ตรวจสอบได้อย่างเป็นธรรม และประชาชนมีส่วนร่วม มีการกระจายอำนาจ และแบ่งภารกิจ รับผิดชอบที่เหมาะสมระหว่างส่วนกลาง ภูมิภาค และท้องถิ่น และวางพื้นฐานเพื่อให้บรรลุตามกรอบเป้าหมายอนาคตในปี 2579

ยุทธศาสตร์ที่ 7 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ มุ่งเน้นการขยายขีดความสามารถและพัฒนาคุณภาพการให้บริการ เพื่อรองรับการขยายตัวของเมืองและพื้นที่เศรษฐกิจหลัก และส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตของทุกกลุ่มในสังคม สนับสนุนให้เกิดความเชื่อมโยงในอนุภูมิภาคและในอาเซียนอย่างเป็นระบบ โดยมีโครงข่ายเชื่อมโยงภายในประเทศที่สนับสนุนการพัฒนาพื้นที่ตามแนวระเบียงเศรษฐกิจต่าง ๆ การพัฒนาระบบการบริหารจัดการและการกำกับดูแลให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ การดำเนินการสร้างความเป็นธรรมในการเข้าถึงบริการพื้นฐาน และการคุ้มครองผู้บริโภค การพัฒนาอุตสาหกรรมต่อเนื่องเพื่อสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจให้กับประเทศ และการพัฒนาผู้ประกอบการ ในสาขาโลจิสติกส์และหน่วยงานที่มีศักยภาพเพื่อไปทำธุรกิจในต่างประเทศ

ยุทธศาสตร์ที่ 8 การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรม ให้ความสำคัญกับการใช้องค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ ผลงานวิจัยและพัฒนา ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี นวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์อย่างเข้มข้นทั้งในภาคธุรกิจ ภาครัฐ และภาคประชาสังคม รวมทั้งให้ความสำคัญกับการพัฒนาสภาวะแวดล้อมหรือปัจจัยพื้นฐานที่เอื้ออำนวยทั้งการลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนา การพัฒนาบุคลากรวิจัย โครงสร้างพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และการบริหารจัดการ เพื่อช่วยขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศให้ก้าวสู่เป้าหมาย

ยุทธศาสตร์ที่ 9 การพัฒนาภาค เมือง และพื้นที่เศรษฐกิจ ประเทศไทยต้องใช้ประโยชน์จากศักยภาพและภูมิสังคมเฉพาะของพื้นที่ และการดำเนินยุทธศาสตร์เชิงรุกเพื่อเสริมจุดเด่นในระดับภาคและจังหวัดในการเป็นฐานการผลิตและบริการที่สำคัญ ประกอบกับการขยายตัวของประชากรในเขตเมือง จะเป็นโอกาสในการกระจายความเจริญและยกระดับรายได้ของประชาชนโดยการพัฒนาเมืองให้เป็นเมือง น่ายอยู่และมีศักยภาพในการรองรับการค้าการลงทุน รวมทั้งลดแรงกดดันจากการกระจุกตัวของการพัฒนาในกรุงเทพฯ และภาคกลางไปสู่ภูมิภาค นอกจากนี้ การเป็นส่วนหนึ่งของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนยังเป็นโอกาสในการเปิดพื้นที่เศรษฐกิจใหม่บริเวณชายแดนเชื่อมโยงการค้าการลงทุนในภูมิภาคของไทยกับประเทศเพื่อนบ้านอีกด้วย

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579) ซึ่งเกิดจากความเชื่อมโยงระหว่าง ยุทธศาสตร์ชาติ กับแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ในสภาพปัญหาอันเป็นที่มาของแนวคิดการ จัดทำยุทธศาสตร์ชาติ ได้แก่การพัฒนาประเทศขาดความต่อเนื่อง มีแผนพัฒนาและแผนยุทธศาสตร์ที่หลากหลาย การจัดสรรและการใช้งบประมาณแบบแยกส่วน การกำหนดอนาคตของชาติกระทำโดยภาครัฐเป็น

ส่วนใหญ่และประเทศพัฒนาแล้วจะมียุทธศาสตร์ชาติ โดยกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) คือ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” นำไปสู่การพัฒนาให้คนไทยมีความสุข และตอบสนองต่อการบรรลุซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติ ในการที่จะ พัฒนาคุณภาพชีวิต สร้างรายได้ระดับสูง และสร้างความสุขของคนไทย สังคมมีความมั่นคง เสมอภาคและเป็นธรรม ประเทศสามารถแข่งขันได้ในระบบเศรษฐกิจ ประเทศไทย 4.0 เป็น ความมุ่งมั่น ที่ต้องการปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจไปสู่ “Value-Based Economy” หรือ “เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม” ซึ่งในปัจจุบันยังติดอยู่ในโมเดลเศรษฐกิจแบบ “ทำมาก ได้น้อย” ต้องการปรับเปลี่ยนเป็น “ทำน้อย ได้มาก” การขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลง อย่างน้อยใน 3 มิติสำคัญ คือ เปลี่ยนจากการผลิตสินค้าโภคภัณฑ์ไปสู่สินค้าเชิงนวัตกรรม เปลี่ยนจากการขับเคลื่อนประเทศด้วยภาคอุตสาหกรรม ไปสู่การขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรม และเปลี่ยนจากการเน้นภาคการผลิตสินค้าไปสู่การเน้น ภาคบริการมากขึ้น (เกษม เมฆินทร์, 2559).

ความเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21

เป้าหมายการพัฒนาที่เปลี่ยนไปจากเดิมของการเน้นองค์ความรู้เป็นเรื่องของ สมรรถนะ การละลายเรื่องของการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ด้านการบริหารจัดการ ก็หมายถึง ความล้มเหลวของการปฏิรูปในภาพรวมด้วยเช่นกัน การปรับเปลี่ยนจำเป็นต้องให้ ความสำคัญต่อประเด็นต่างๆ (พรชัย เจดามาน และคณะ, 2559) ดังนี้ 1. สถานะทางสังคม ประเทศไทยในศตวรรษที่ 21 มีความเป็นไปได้สูงมากที่จะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ สถานะนี้เกิดขึ้นจากการที่อัตราการเกิดลดลง คนมีอายุยืนขึ้น ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษาด้วยเช่นกันอย่างน้อยในสองประเด็น คือ 1) บุคลากรการศึกษาที่จะมีโอกาสขาดแคลน และจำเป็นต้องขยายอายุการทำงานของบุคลากร และ 2) การจัดการศึกษาจำเป็นต้องออกแบบสำหรับการจัดการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุมากขึ้น และการศึกษาที่ไม่สามารถหยุดอยู่เพียงในวัยการศึกษาหรือวัยทำงาน สองประเด็นนี้เป็นโจทย์สำคัญหนึ่ง สำหรับผู้บริหารในปัจจุบันที่จะต้องวางแผนการจัดการที่ชัดเจนเพื่อรองรับความเปลี่ยนแปลง ที่จะเกิดขึ้น 2. ความเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของคน พฤติกรรมการใช้ชีวิตของคนจะเปลี่ยนไป สังเกตได้อย่างง่ายจากพฤติกรรมการซื้อขายสินค้า ที่ปัจจุบันการซื้อขายผ่านอินเทอร์เน็ตมีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น เครือข่ายสังคมก็เข้ามามีบทบาทต่อการตัดสินใจมากขึ้น พฤติกรรมการทำงานของคนเปลี่ยนไป ต้องการความสำเร็จและการยอมรับที่เร็วมากขึ้น การยึดมั่นในองค์กรอาจจะน้อยลงไป จึงเป็นความท้าทายของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรที่จะต้องเอื้อต่อการใช้ทรัพยากรอย่างเต็มประสิทธิภาพพร้อมกับการสร้างขวัญกำลังใจให้กับบุคลากรเพื่อให้บุคลากรที่มีความสามารถอยู่กับองค์กรไปนาน ๆ 3. การเข้าถึงเทคโนโลยีที่กลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต เด็กรุ่นใหม่จะใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ บุคลากรในวงการศึกษาจำเป็นต้องเป็นคนที่สามารถนำเอาเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน พร้อมทั้งใช้เป็นเครื่องมือในการค้นคว้าพัฒนาความรู้ของตนเอง ขณะเดียวกันยังจะต้องสามารถนำเอาเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการอีกด้วย แต่ทั้งนี้การยอมรับและการใช้เทคโนโลยีของบุคลากรจะมีระดับความสามารถที่ แตกต่างกัน การนำเอาเทคโนโลยีมาใช้จึงจำเป็นต้องมีแผนการจัดการที่ชัดเจน เช่นเดียวกัน กับการวางโครงสร้างพื้นฐานที่เกี่ยวข้อง จะต้องมีการลงทุนและการพัฒนาบุคลากรไปพร้อม ๆ กัน 4. ความหลากหลายและความขัดแย้งกับในศตวรรษที่ 21 องค์กรจำเป็นต้องเป็นองค์กรที่เปิดรับความหลากหลายและความแตกต่างที่มากขึ้น พร้อมๆ กับการจำเป็นในการสร้างให้เกิดความเป็นเอกภาพ เพราะเอกภาพในองค์กรคือ หัวใจของความสำเร็จ การทำงานเป็นทีมคือเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนสู่เป้าหมาย จากการสร้างเอกภาพ การทำให้เกิดทีมในการทำงาน และ 5. ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ คนในยุคใหม่จะเป็นกลุ่มคนที่ไม่ยึดติดกับที่ทำงาน มีความพร้อมที่จะเปลี่ยนงานใหม่ได้ตลอดเวลา และจะทำงานแบบอิสระมากขึ้น ดังนั้นรูปแบบการบริหารจัดการจึงเป็นประเด็นสำคัญที่ท้าทายของผู้บริหารในการปรับตัวให้เข้ากับทีมงานรุ่นใหม่ ซึ่งความเปลี่ยนแปลงและความท้าทายจำเป็นต้องมีเครื่องมือที่แตกต่างจากในยุคที่ผ่านมา การจัดการความรู้ในองค์กร โดยการบริหารจำเป็นต้องกระตุ้นให้คนในองค์กรพัฒนาความรู้ สร้างนวัตกรรมในการปฏิบัติงานอยู่ตลอดเวลา เนื่องจากองค์กรต้องเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ซึ่งจะช่วยให้พร้อมรับความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น ยิ่งไปกว่านั้น ยังจะสามารถนำพาองค์กรสู่การเป็นผู้นำได้ และการจัดการความรู้ยังเป็นเครื่องมือสำคัญที่สร้างความรู้สึกร่วมของคนในองค์กร สร้างความภาคภูมิใจในการทำงานและกระตุ้นให้ทำงานอย่างเต็มศักยภาพและประสิทธิภาพ การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลง ซึ่งความเปลี่ยนแปลงจะเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วขึ้น องค์กรที่มีโครงสร้างการทำงานที่ไม่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงคือ องค์กรที่จะขาดศักยภาพในการจัดการปัญหาที่เกิดขึ้นการสร้างให้องค์กรมีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นการทำงานร่วมกันของคนในองค์กร เป็นกระบวนการที่ใช้เวลาปรับเปลี่ยนคนให้มีความเห็นร่วมกัน ทำงานร่วมกันสู่เป้าหมายเดียวกัน การทำงานอย่างเป็นเครือข่าย องค์กรที่ทำงานอย่างโดดเดี่ยวจะเป็นองค์กรที่ขาดประสิทธิภาพภายในไปโดยอัตโนมัติ จำเป็นต้องสร้างเครือข่ายความร่วมมือกัน เพื่อการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และร่วมกันทำงานเพื่อผลักดันการจัดการที่มีประสิทธิภาพ และการทำงานร่วมกับสถานประกอบการเพื่อการเรียนรู้ซึ่งความต้องการจัดการศึกษาที่เปลี่ยนไป เป็นโจทย์ให้องค์กรทางการศึกษาจำเป็นต้องเพิ่ม

การทำงานร่วมกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง และต้องสนองตอบขณะเดียวกันจะต้องเรียนรู้ถึงความต้องการของสถานประกอบการที่องค์กรทางการศึกษาจะต้องเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียนในการเข้าสู่การทำงาน การศึกษาต่อ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวคิดทักษะแห่งอนาคตใหม่ การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และกรอบแนวคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นการกำหนดแนวทางยุทธศาสตร์ในการจัดการเรียนรู้ โดยร่วมกันสร้างรูปแบบและแนวปฏิบัติในการเสริมสร้างประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยเน้นที่องค์ความรู้ ทักษะ ความเชี่ยวชาญและสมรรถนะที่เกิดกับผู้เรียนเพื่อใช้ในการดำรงชีวิตในสังคมแห่งความเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน โดยจะอ้างอิงรูปแบบ (Model) ที่พัฒนามาจากเครือข่ายองค์กรความร่วมมือเพื่อทักษะแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (Partnership For 21st Century Skills) (www.p21.org) ที่มีชื่อย่อว่าเครือข่าย P21 ซึ่งได้พัฒนากรอบแนวคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยผสมผสานองค์ความรู้ ทักษะเฉพาะด้าน ความชำนาญ การและความรู้เท่าทันด้านต่าง ๆ เข้าด้วยกัน เพื่อความสำเร็จของผู้เรียนทั้งด้านการทำงานและการดำเนินชีวิต

กรอบแนวคิดเชิงมโนทัศน์สำหรับทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เป็นที่ยอมรับในการสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (Model of 21st Century Outcomes and Support Systems) ซึ่งเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางเนื่องด้วยเป็นกรอบแนวคิดที่เน้นผลลัพธ์ที่เกิดกับผู้เรียน (Student Outcomes) ทั้งในด้านความรู้สาระวิชาหลัก (Core Subjects) และทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ที่จะช่วยผู้เรียนได้เตรียมความพร้อมในหลากหลายด้าน รวมทั้งระบบสนับสนุนการเรียนรู้ ได้แก่มาตรฐานและการประเมินหลักสูตรและการเรียนการสอน การพัฒนาครู สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการเรียนในศตวรรษที่ 21

การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ต้องก้าวข้าม “สาระวิชา” ไปสู่การเรียนรู้ “ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21” (21st Century Skills) ซึ่งครูจะเป็นผู้สอนไม่ได้ แต่ต้องให้นักเรียนเป็นผู้เรียนรู้ด้วยตนเอง โดยครูจะออกแบบการเรียนรู้ ฝึกฝนให้ตนเองเป็นโค้ช (Coach) และอำนวยความสะดวก (Facilitator) ในการเรียนรู้แบบ PBL (Problem-Based Learning) ของนักเรียน ซึ่งสิ่งที่เป็นตัวช่วยของครูในการจัดการเรียนรู้คือ ชุมชนการเรียนรู้ครูเพื่อศิษย์ (Professional Learning Communities : PLC) เกิดจากการรวมตัวกันของครูเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำหน้าที่ของครูแต่ละคนนั่นเอง

ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 1.ทักษะพื้นฐานในการรู้หนังสือ ได้แก่ สามารถค้นคว้า ใฝ่หาความรู้จากทรัพยากรการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายผ่านการอ่านออกเขียนได้ การคิดคำนวณ การใช้เหตุผลทางวิทยาศาสตร์ การเงิน สังคมและวัฒนธรรม เป็นต้น 2. ทักษะการคิด ได้แก่ สามารถใช้เหตุผลและความคิดในการวิเคราะห์และสังเคราะห์ ประเมินค่า คิดสร้างสรรค์ ตัดสินใจและแก้ปัญหาได้อย่างดี เป็นต้น 3. ทักษะการทำงาน ได้แก่ สามารถประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะในการทำงาน การติดต่อสื่อสาร การทำงานเป็นทีม แสดงภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ มีความยืดหยุ่นและปรับตัวได้ดี ริเริ่มงานและดูแลตนเอง ได้อดทนและขยันทำงานหนัก สร้างหุ้นส่วนธุรกิจ เป็นต้น 4. ทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ได้แก่ สามารถรับรู้ เข้าใจการใช้ และการจัดการสื่อสารสนเทศ เปิดใจรับสารและเทคโนโลยีสมัยใหม่อย่างเท่าทัน สามารถบริหารจัดการเทคโนโลยี เรียนรู้เทคนิควิทยาการต่าง ๆ อย่างมีวิจารณญาณ และสามารถนำข้อมูลเหล่านั้นมาใช้อย่างถูกต้อง เหมาะสม และเป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น เป็นต้น และ 5. ทักษะการใช้ชีวิต ได้แก่ สามารถแสวงหาความรู้ นำตนเองในการเรียนรู้ได้ มีความมั่นใจในตัวเอง กระตือรือร้นในความรู้ เป็นผู้ผลิต มุ่งความเป็นเลิศ สามารถดำรงชีวิตด้วยความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น เป็นพลเมืองที่ดี รู้และเคารพกติกา มีระเบียบวินัย คำนึงถึงสังคม คิดถึงภาพรวมโลก มีคุณธรรม ยึดมั่นในสันติธรรม มีความเป็นไทย เข้าใจความหลากหลายทางวัฒนธรรม และแบ่งปันประสบการณ์ เป็นต้น

การจัดศึกษาและการเรียนรู้ควรมีเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาคนในฐานะพลเมืองให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตอย่างสมดุล มีทักษะจำเป็นและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข มีภาวะผู้นำการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยเน้นการเรียนรู้เพื่อสร้างเสริมแรงบันดาลใจให้มีชีวิตอยู่อย่างมีความหมาย การเรียนรู้เพื่อประพาศความคิดสร้างสรรค์ ความสามารถในการรังสรรค์สิ่งใหม่ ๆ การเรียนรู้เพื่อปลูกฝังจิตสาธารณะ ยึดประโยชน์ส่วนรวม และการเรียนรู้เพื่อการนำไปปฏิบัติ มุ่งสร้างการทำงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์ เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ พึ่งพาตนเองได้ และดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข ทั้งนี้ หลักสูตรและวิธีการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ควรจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มิใช่การจดจำเนื้อหาวิชา เน้นการเรียนรู้ที่เกิดจากความต้องการของผู้เรียนอย่างแท้จริงและลงมือปฏิบัติเพื่อให้เกิดประสบการณ์ตรงและต่อยอดความรู้ที่ได้ด้วยตนเอง ผู้สอนต้องสามารถสร้างและออกแบบสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ที่มีบรรยากาศเกื้อหนุนและเอื้อต่อการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ การเชื่อมโยงความรู้หรือแลกเปลี่ยนความรู้กับชุมชนและสังคมโดยรวม จัดการเรียนรู้ผ่านบริบทความเป็นจริง และการสร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้เข้าถึงสื่อเทคโนโลยี เครื่องมือ และแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพ เป็นการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคม อาทิ ครอบครัวสถาบันการศึกษา องค์กรชุมชน จำเป็นต้องปรับหลักคิดและหลักปฏิบัติในการพัฒนาคุณภาพบุคลากร ผู้เรียน บุคคลากร และประชาชนให้เป็นผู้ที่มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อการดำเนินชีวิตและการทำงานที่ประสบความสำเร็จและ

มีความสุข โดยมุ่งที่การส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อรู้ (Learning to Know) เน้นองค์ความรู้ การเรียนรู้เพื่อปฏิบัติจริง (Learning to Do) เน้นการพัฒนาทักษะ พัฒนาสมรรถนะ และศักยภาพตนเอง การเรียนรู้เพื่อชีวิต (Learning to Be) เป็นการพัฒนาศักยภาพชีวิตอย่างเป็นองค์รวม และการปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข การเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกัน (Learning to Live Together) เน้นการเรียนรู้ในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ พึ่งพากันและกัน การเรียนรู้ที่จะเปลี่ยนแปลง (Learning to Change) พัฒนาศักยภาพทางความคิด การตัดสินใจ และการเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้เพื่อความยั่งยืน (Learning for Sustainable) สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่นได้อย่างสอดคล้องและเหมาะสม <https://sites.google.com/site/21centuryskills2017/srup-neuxha>

ทักษะของคนในศตวรรษที่ 21 ทักษะของคนในศตวรรษที่ 21 ที่ทุกคนจะต้องเรียนรู้ตลอดชีวิต คือ การเรียนรู้ 3R x 7C 3R คือ Reading (อ่านออก), (W) Riting (เขียนได้), และ (A) Rithematics (คิดเลขเป็น)

7C ได้แก่ - Critical Thinking and Problem Solving (ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา) - Creativity and Innovation (ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม) - Cross-cultural Understanding (ทักษะด้านความเข้าใจความต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์) - Collaboration, Teamwork and Leadership (ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ) - Communications, Information, and Media Literacy (ทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ) - Computing and ICT Literacy (ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร) - Career and Learning Skills (ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้)

การศึกษา 4.0

การจัดการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ ยุคไทยแลนด์ 4.0 ปัจจุบันองค์ความรู้ในศาสตร์ต่าง ๆ มีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์ความรู้ทางด้านเทคโนโลยีที่ล้ำหน้า ทำให้ความรู้ที่เป็นปัจจุบันเกิดขึ้นยากตามไปด้วย การเรียนรู้จึงมิได้เป็นเพียงการถ่ายทอดความรู้จากผู้สอนสู่ผู้เรียน หรือ ที่เรียกว่าการเรียนการสอนในระบบ Education 1.0 อย่างเช่นในอดีตที่ผ่านมา ซึ่งการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนด้วยการนำเทคโนโลยีมาใช้เป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนการสอน หรือ ที่เรียกว่า Education 2.0 แต่ก็ยังไม่สามารถนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ได้ดีเท่าที่ควร และได้มีการปรับการเรียนการสอนเข้าสู่ระบบ Education 3.0 ด้วยการส่งเสริมให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากสื่อการสอนทุกรูปแบบ ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อดิจิทัล ผสมกับการทำงานเป็นกลุ่มและปรับการเรียนให้รูปแบบ Interactive learning รวมทั้ง การนำสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) เข้ามาเป็นเครื่องมือช่วยในการพัฒนาการเรียนการสอนมากยิ่งขึ้น ซึ่งคลาวด์เป็นต้นเหตุทำให้รูปแบบการศึกษา กลับด้าน “Flipped model” สิ่งที่เราต้อง เข้าใจ Gen Z ในเรื่อง life style ที่เปลี่ยนไป การเรียนที่เปลี่ยนไป การเข้าถึงแบบใหม่ การเรียนรู้ของคนรุ่นใหม่ในยุคดิจิทัล ความรู้ล่องลอยอยู่บนคลาวด์ ความรู้ที่เป็นเนื้อหา มองเห็นง่าย ซึ่งต้องใช้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบ Behaviorism, Cognitivism, Constructivism, Connectivism โดยการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล โมเดลการเรียนรู้ไปสู่การค้นหา ใช้ชุมชนรู้ดิจิทัล ความรู้บนคลาวด์เป็นหัวใจการศึกษายุคใหม่ เมื่ออยากรู้อะไรก็สอยลงมา เมื่อครูดถาม ผู้เรียนก็มาดูจากสมาร์ทโฟน แล้วเงยหน้าตอบ การเรียนการสอนในวันนี้ต้องเน้นทักษะ มากกว่าเนื้อหา โดยที่ผู้สอนเป็นผู้บรรยายหรือสอนหนังสือ ซึ่งผู้เรียนเป็นผู้ตรวจสอบข้อมูลที่สอนได้ทันที โดยเข้าถึงกลุ่มข้อมูล จากความรู้ในคลาวด์ ได้ง่ายและเร็วมาก ถ้าผู้สอนมีเนื้อหาถูกต้องข้อมูลแม่นยำ เพราะถูกตรวจสอบ (ณัฐพร เห็นเจริญเลิศ และคณะ, 2559).

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 เป็นแผนที่วางกรอบเป้าหมายและทิศทางการจัดการศึกษาของประเทศ โดยมุ่งจัดการศึกษาให้คนไทยทุกคนสามารถเข้าถึงโอกาสและความเสมอภาค ในการศึกษาที่มีคุณภาพ พัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ พัฒนาคนให้มีสมรรถนะ ในการทำงานที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและการพัฒนาประเทศ แนวคิดการจัดการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ ยึดหลักสำคัญในการจัดการศึกษาประกอบด้วย หลักการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน (Education for All) หลักการจัดการศึกษาเพื่อความเท่าเทียม และทั่วถึง (Inclusive Education) หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) และหลักการมีส่วนร่วมของสังคม (All For Education) อีกทั้งยึดตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs 2030) ประเด็นภายในประเทศ (Local Issues) อาทิ คุณภาพของคนช่วงวัย การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรของประเทศ ความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ และวิกฤติด้านสิ่งแวดล้อม โดยนำยุทธศาสตร์ชาติมาเป็นกรอบความคิดสำคัญในการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

วิสัยทัศน์ : คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21

วัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ 2) เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นพลเมืองดี มีคุณลักษณะ ทักษะและสมรรถนะที่สอดคล้องกับทบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และยุทธศาสตร์ชาติ 3) เพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และคุณธรรม จริยธรรม รู้รักสามัคคี และร่วมมือผนึกกำลังมุ่งสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ 4) เพื่อนำประเทศไทยก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลาง และความเหลื่อมล้ำภายในประเทศลดลง

ยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ ซึ่งเกี่ยวข้องกับภารกิจของสำนักงานปลัด กระทรวงศึกษาธิการทั้ง 6 ยุทธศาสตร์ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ

เป้าหมาย

1. คนทุกช่วงวัยมีความรักในสถาบันหลักของชาติ และยึดมั่นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

2. คนทุกช่วงวัยในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้และพื้นที่พิเศษได้รับการศึกษาและเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ

3. คนทุกช่วงวัยได้รับการศึกษา การดูแลและป้องกันจากภัยคุกคามในชีวิตรูปแบบใหม่

แนวทางการพัฒนา ดังนี้ 1. พัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข 2. ยกย่องคุณภาพและส่งเสริมโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ 3. ยกย่องคุณภาพและส่งเสริมโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาในพื้นที่พิเศษ (พื้นที่สูงพื้นที่ตามแนวตะเข็บชายแดน และพื้นที่เกาะแก่ง ชายฝั่งทะเล ทั้งกลุ่มชนต่างเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรม กลุ่มชน-ชายขอบ และแรงงานต่างด้าว) และ 4. พัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อการจัดระบบการดูแลและป้องกันภัยคุกคามในรูปแบบใหม่ อาทิ อาชญากรรมและความรุนแรงในรูปแบบต่าง ๆ ยาเสพติด ภัยพิบัติจากธรรมชาติภัยจากโรคอุบัติใหม่ ภัยจากไซเบอร์ เป็นต้น

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การผลิตและพัฒนากำลังคน การวิจัย และนวัตกรรมเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

เป้าหมาย

1. กำลังคนมีทักษะที่สำคัญจำเป็นและมีสมรรถนะตรงตามความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

2. สถาบันการศึกษาและหน่วยงานที่จัดการศึกษาผลิตบัณฑิตที่มีความเชี่ยวชาญและเป็นเลิศเฉพาะด้าน

3. การวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมที่สร้างผลผลิตและมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ

แนวทางการพัฒนา ดังนี้ 1. ผลิตและพัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะในสาขาที่ตรงตามความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ 2. ส่งเสริมการผลิตและพัฒนากำลังคนที่มีความเชี่ยวชาญและเป็นเลิศเฉพาะด้าน และ 3. ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมที่สร้างผลผลิตและมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย และการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้

เป้าหมาย

1. ผู้เรียนมีทักษะและคุณลักษณะพื้นฐานของพลเมืองไทยและทักษะและคุณลักษณะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21

2. คนทุกช่วงวัยมีทักษะความรู้ความสามารถและสมรรถนะตามมาตรฐานการศึกษาและมาตรฐานวิชาชีพ และพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ตามศักยภาพ

3. สถานศึกษาทุกระดับการศึกษาสามารถจัดกิจกรรม/กระบวนการเรียนรู้ตามหลักสูตรได้อย่างมีคุณภาพและมาตรฐาน

4. แหล่งเรียนรู้ สื่อตำราเรียน นวัตกรรมและสื่อการเรียนรู้มีคุณภาพและมาตรฐาน และประชาชนสามารถเข้าถึงได้โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่

5. ระบบและกลไกการวัด การติดตามและประเมินผลมีประสิทธิภาพ
6. ระบบการผลิตครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาได้มาตรฐานระดับสากล
7. ครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนาสมรรถนะตามมาตรฐาน

แนวทางการพัฒนา ดังนี้ 1. ส่งเสริม สนับสนุนให้คนทุกช่วงวัยมีทักษะ ความรู้ความสามารถ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างเหมาะสม เต็มตามศักยภาพในแต่ละช่วงวัย 2. ส่งเสริมและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ สื่อตำราเรียน และสื่อการเรียนรู้อื่นๆ ให้มีคุณภาพมาตรฐาน และประชาชนสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ได้โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่ 3. สร้างเสริมและปรับเปลี่ยนค่านิยมของคนไทยให้มีวินัย จิตสาธารณะ และพฤติกรรมที่พึงประสงค์ 4. พัฒนาระบบและกลไกการติดตาม การวัด และประเมินผลผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพ 5. พัฒนาค้นคว้าข้อมูล สื่อ และนวัตกรรมการเรียนรู้อื่นๆ ที่มีคุณภาพและมาตรฐาน 6. พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการผลิตครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา และ 7. พัฒนาคุณภาพครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การสร้างโอกาส ความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางการศึกษา

เป้าหมาย

1. ผู้เรียนทุกคนได้รับโอกาสและความเสมอภาคในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ
2. การเพิ่มโอกาสทางการศึกษาผ่านเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาสำหรับคนทุกช่วงวัย
3. ระบบข้อมูลรายบุคคลและสารสนเทศทางการศึกษาที่ครอบคลุม ถูกต้อง เป็นปัจจุบัน เพื่อการวางแผนการบริหารจัดการศึกษา การติดตามประเมินและรายงานผล

แนวทางการพัฒนา ดังนี้ 1. เพิ่มโอกาสและความเสมอภาคในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ 2. พัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาสำหรับคนทุกช่วงวัย และ 3. พัฒนาระบบข้อมูลด้านการศึกษามีมาตรฐาน เชื่อมโยงและเข้าถึงได้

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

เป้าหมาย

1. คนทุกช่วงวัย มีจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อม มีคุณธรรม จริยธรรม และนำแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ
2. หลักสูตร แหล่งเรียนรู้ และสื่อการเรียนรู้อื่นๆ ที่ส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม คุณธรรม จริยธรรม และการนำแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ
3. การวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้และนวัตกรรมด้านการสร้างเสริมคุณภาพชีวิต ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

แนวทางการพัฒนา ดังนี้ 1. ส่งเสริม สนับสนุนการสร้างจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อม มีคุณธรรม จริยธรรม และนำแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในการดำเนินชีวิต 2. ส่งเสริมและพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ และสื่อการเรียนรู้อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และ 3. พัฒนาค้นคว้า งานวิจัย และนวัตกรรม ด้านการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ยุทธศาสตร์ที่ 6 การพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการศึกษา

เป้าหมาย

1. โครงสร้าง บทบาทและระบบการบริหารจัดการการศึกษามีความคล่องตัว ชัดเจนและสามารถตรวจสอบได้
2. ระบบการบริหารจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลส่งผลกระทบต่อคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา
3. ทุกภาคส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนและพื้นที่
4. กฎหมายและรูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษารองรับลักษณะ ที่แตกต่างกันของผู้เรียน สถานศึกษา และความต้องการกำลังแรงงานของประเทศ

5. ระบบบริหารงานบุคคลของครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษามีความเป็นธรรม สร้างขวัญ กำลังใจ และส่งเสริมให้ปฏิบัติงานได้อย่างเต็มตามศักยภาพ

แนวทางการพัฒนา ดังนี้ 1. ปรับปรุงโครงสร้างการบริหารจัดการศึกษา 2. เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการสถานศึกษา 3. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา 4. ปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับระบบการเงินเพื่อการศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพและประสิทธิภาพการจัดการศึกษา และ 5. พัฒนาระบบบริหารงานบุคคลของครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา

สรุปผลการศึกษา

การพัฒนาที่เปลี่ยนไปจากเดิมของการเน้นองค์ความรู้มาเป็นเรื่องของ สมรรถนะ การละลายเรื่องของการปรับเปลี่ยนกระบวนการขั้นตอนด้านการบริหารจัดการ ก็หมายถึง ความล้มเหลวของการปฏิรูปในภาพรวมด้วยเช่นกัน การปรับเปลี่ยนจำเป็นต้องให้ความสำคัญต่อประเด็นสถานะทางสังคมผู้สูงอายุ ความเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของคน การเข้าถึงเทคโนโลยีที่กลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต ความหลากหลายและความขัดแย้งกับในศตวรรษที่ 21 และประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จำเป็นต้องปรับหลักคิดและหลักปฏิบัติในการพัฒนาคุณภาพบุคลากร ผู้เรียน บุคลากร และประชาชนให้เป็นผู้ที่มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อการดำเนินชีวิตและการทำงานที่ประสบความสำเร็จและมีความสุข โดยมุ่งที่ส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อรู้ (Learning to Know) เน้นองค์ความรู้ การเรียนรู้เพื่อปฏิบัติจริง (Learning to Do) เน้นการพัฒนาทักษะ พัฒนาสมรรถนะ และศักยภาพตนเอง การเรียนรู้เพื่อชีวิต (Learning to Be) เป็นการพัฒนากิจกรรมชีวิตอย่างเป็นองค์รวม และการปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข การเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกัน (Learning to Live Together) เน้นการเรียนรู้ในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ พึ่งพากันและกัน การเรียนรู้ที่จะเปลี่ยนแปลง (Learning to Change) พัฒนาศักยภาพทางความคิด การตัดสินใจ และการเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้เพื่อความยั่งยืน (Learning for Sustainable) สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น แนวคิดการจัดการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ ยึดหลักสำคัญในการจัดการศึกษาประกอบด้วย หลักการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน (Education for All) หลักการจัดการศึกษาเพื่อความเท่าเทียม และทั่วถึง (Inclusive Education) หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) และหลักการมีส่วนร่วมของสังคม (All For Education) อีกทั้งยึดตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs 2030) โดยยึดตามยุทธศาสตร์พระราชทานคือ "การเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา" ให้บรรลุตามเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) คือ ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2560-2579) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) นโยบายการบริหารและพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ.2560-2562 “วิสัยทัศน์ของร่างแผนยุทธศาสตร์การศึกษาเขตพัฒนาเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ 20 ปี คือ ประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างมีความสุขในสังคมพหุวัฒนธรรม สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21” ทั้งนี้ แผนดังกล่าวมี 6 ยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อน ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ที่ 1 การศึกษาเพื่อเสริมสร้างความมั่นคง ยุทธศาสตร์ที่ 2 การผลิตและพัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะในการแข่งขัน ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัยและการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ยุทธศาสตร์ที่ 4 การสร้างโอกาสความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางการศึกษา ยุทธศาสตร์ที่ 5 การจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิต ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และยุทธศาสตร์ที่ 6 การพัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษา

บรรณานุกรม

เกษม เมฆินทร์ชัย. (2559). **ยุทธศาสตร์และการปฏิรูปสู่การเป็นไทยแลนด์ 4.0**. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ. สำนักงาน. ญรัฐพร เห็นเจริญเลิศ และคณะ (2559). **ขอบเขตใหม่แห่งการเรียนรู้ : การศึกษาระบบ 4.0**. กรุงเทพมหานคร:

ศูนย์นวัตกรรมการเรียนรู้ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์. (2559). **การศึกษาไทย 4.0 ในบริบทการจัดการศึกษา เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน**. กรุงเทพมหานคร:

ศูนย์ประชุมวายุภักษ์โรงแรมเซ็นทารา ศูนย์ราชการและคอนเวนชันเซ็นเตอร์แจ้งวัฒนะ.

พรชัย เจตมาณ และคณะ.(2559) **ยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาการบริหารจัดการสู่การเปลี่ยนผ่านศตวรรษที่ 21 ไทยแลนด์ 4.0**.

วารสารหลักสูตรและการเรียนการสอนคณะครุศาสตร์. 2(1), กรกฎาคม 2559. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

https://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=48087&Key=news_Surachet

<https://sites.google.com/site/21centuryskills2017/srup-neuxha>

๑. มาตรฐานทางจริยธรรมของคณะกรรมการจริยธรรมการตีพิมพ์

1. หน้าที่และความรับผิดชอบของบรรณาธิการ

บรรณาธิการควรจะต้องรับผิดชอบต่อทุกสิ่งที่มีการตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร ในความรับผิดชอบของตน กล่าวคือ:

- ดำเนินการให้ตรงตามความประสงค์ของผู้อ่านและผู้พิมพ์
- ปรับปรุงวารสารอย่างสม่ำเสมอ
- รับรองคุณภาพของงานวิจัยที่ได้รับการตีพิมพ์
- สนับสนุนเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น
- คงไว้ซึ่งความถูกต้องของผลงานทางวิชาการ
- ปกป้องมาตรฐานของทรัพย์สินทางปัญญาจากความต้องการทางธุรกิจ
- เต็มใจที่จะแก้ไขข้อผิดพลาดการตีพิมพ์ การทำให้เกิดความกระจ่าง การถอดถอนบทความ และการขออภัย หากจำเป็น

2. หน้าที่ของบรรณาธิการต่อผู้อ่าน

- ควรแจ้งให้ผู้อ่านทราบเกี่ยวกับผู้ให้ทุนสนับสนุนงานวิจัยและบทบาทของผู้ให้ทุนวิจัยในการทำวิจัยนั้น ๆ

หน้าที่ของบรรณาธิการต่อผู้พิมพ์

- บรรณาธิการควรดำเนินการทุกอย่างเพื่อให้มั่นใจในคุณภาพของบทความที่ตีพิมพ์ เพื่อรับรองคุณภาพของงานวิจัยที่ตีพิมพ์ และตระหนักว่าวารสาร และแต่ละส่วนของวารสาร มีวัตถุประสงค์และมาตรฐานที่ต่างกัน
- การตัดสินใจของบรรณาธิการต่อการยอมรับหรือปฏิเสธบทความวิจัยเพื่อการตีพิมพ์ ควรขึ้นอยู่กับความสำคัญ ความใหม่ และความชัดเจนของบทความวิจัย ตลอดจนความเกี่ยวข้องกับขอบเขตของวารสาร
- ควรมีการชี้แจงหรือให้ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการตรวจสอบประเมินบทความ (peer review) นอกจากนี้บรรณาธิการควรมีความพร้อมในการชี้แจงความเบี่ยงเบนต่างๆ จากกระบวนการตรวจสอบที่ได้รับไปได้
- วารสารควรมีช่องทางให้ผู้พิมพ์อุทธรณ์ได้หากผู้พิมพ์มีความคิดเห็นแตกต่างจากการตัดสินใจของบรรณาธิการ
- บรรณาธิการควรจัดพิมพ์คำแนะนำแก่ผู้พิมพ์ในทุกประเด็นที่บรรณาธิการคาดหวัง ในทุกเรื่องที่คุณพิมพ์หรือรับทราบ และควรมีการปรับปรุงคำแนะนำให้ทันสมัยอยู่เสมอ พร้อมทั้งควรมีการอ้างอิงหรือการเชื่อมโยงกับระเบียบดังกล่าวนี้ด้วย
- บรรณาธิการไม่ควรเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจในการตอบรับบทความที่ถูกปฏิเสธการตีพิมพ์ไปแล้ว ยกเว้นมีปัญหาร้ายแรงเกิดขึ้นในระหว่างการส่งบทความมารับการพิจารณา
- บรรณาธิการใหม่ไม่กลับคำตัดสินใจมาตีพิมพ์บทความที่บรรณาธิการคนก่อนตอบปฏิเสธไปแล้ว ยกเว้นมีการพิสูจน์ถึงปัญหาร้ายแรงที่เกิดขึ้น

3. หน้าที่ของบรรณาธิการต่อผู้ประเมินบทความ

- บรรณาธิการควรจัดพิมพ์คำแนะนำแก่ผู้ประเมินบทความในทุกประเด็นที่บรรณาธิการคาดหวัง และควรมีการปรับปรุงคำแนะนำให้ทันสมัยอยู่เสมอ พร้อมทั้งควรมีการอ้างอิงหรือการเชื่อมโยงกับระเบียบดังกล่าวนี้ด้วย
- บรรณาธิการควรมีระบบที่ปกป้องข้อมูลส่วนตัวของผู้ประเมินบทความ ยกเว้นวารสารนั้นมีการประเมินบทความแบบเปิดที่ได้แจ้งให้ผู้พิมพ์และผู้ประเมินรับทราบล่วงหน้าแล้ว

4. กระบวนการพิจารณาประเมินบทความ

- บรรณาธิการควรมีระบบที่ทำให้มั่นใจได้ว่าบทความที่ส่งเข้ามายังวารสาร จะได้รับการปกปิดเป็นความลับในระหว่างขั้นตอนการพิจารณาประเมิน

5. การร้องเรียน

- บรรณาธิการควรดำเนินการตามขั้นตอนที่ปรากฏในผังการทำงานที่กำหนดโดยคณะกรรมการจริยธรรมการตีพิมพ์
- บรรณาธิการควรมีการตอบกลับคำร้องเรียนในทันที และควรแสดงให้เห็นว่าผู้ร้องเรียนมั่นใจได้ว่าจะสามารถร้องเรียนได้อีกหากยังไม่พอใจ ซึ่งกลไกดังกล่าวนี้ควรปรากฏชัดเจนในวารสาร และควรรวมข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการส่งเรื่องที่ยังไม่ได้รับการแก้ไขไปให้คณะกรรมการจริยธรรมการตีพิมพ์

6. การสนับสนุนการอภิปราย

- ควรมีการเปิดเผยคำวิจารณ์บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสาร ยกเว้นบรรณาธิการจะมีเหตุผลอื่นที่ตีพิมพ์โดยไม่เปิดเผยคำวิจารณ์นั้น
- ควรเปิดโอกาสให้ผู้พิมพ์บทความที่มีคนอื่นวิจารณ์ให้สามารถชี้แจงตอบกลับได้ นอกจากนี้การศึกษาวิจัยที่มีผลขัดแย้งกับบทความวิจัยที่ลงตีพิมพ์ไปแล้ว ก็ควรได้รับโอกาสเช่นกัน
- การศึกษาวิจัยที่มีการรายงานผลการวิจัยในด้านลบก็ควรรวมไว้ในบทความด้วย ไม่ควรตัดส่วนนี้ออกไป

7. สนับสนุนความถูกต้องทางวิชาการ

- บรรณาธิการควรทำให้เกิดความมั่นใจว่ารายละเอียดทุกส่วนในบทความวิจัยที่มีการตีพิมพ์ในวารสาร ต้องเป็นไปตามหลักจริยธรรมสากลที่ได้รับการยอมรับ

- บรรณาธิการควรหาหลักฐานเพื่อให้มั่นใจว่างานวิจัยทุกชิ้นที่จะตีพิมพ์นั้นได้รับการอนุมัติและเห็นชอบโดยคณะบุคคลที่มีอำนาจ (เช่น คณะกรรมการทางจริยธรรมด้านงานวิจัย คณะกรรมการพิจารณาบทความวิจัยของสถาบัน เป็นต้น) อย่างไรก็ตาม บรรณาธิการควรระลึกไว้เสมอว่าการพิจารณาอนุมัตินั้นไม่ได้เป็นการรับประกันว่างานวิจัยนั้นถูกต้องตามหลักจริยธรรมเสมอไป

8. การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

- บรรณาธิการควรปกป้องข้อมูลส่วนบุคคลให้เป็นความลับ (เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างคนไข้และแพทย์ เป็นต้น) ดังนั้นบรรณาธิการจึงต้องมีหนังสือยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรจากคนไข้ หากชื่อ หรือ รูปของคนไข้ปรากฏในรายงานหรือบทความ อย่างไรก็ตาม บรรณาธิการสามารถตีพิมพ์บทความได้โดยไม่ต้องมีเอกสารยินยอมหากบทความนั้นมีความสำคัญต่อสุขภาพของคนทั่วไป (หรือมีความสำคัญในบางเรื่อง) หรือมีความยากลำบากในการได้มาซึ่งเอกสารยินยอม และบุคคลผู้นั้นไม่คัดค้านต่อการตีพิมพ์เผยแพร่ (จึงต้องมีการปฏิบัติตามเงื่อนไขสามประการดังกล่าว)

9. การติดตามความประพฤติมิชอบ

- บรรณาธิการมีหน้าที่ติดตามความประพฤติมิชอบในกรณีเกิดข้อสงสัย ซึ่งรวมถึงบทความวิจัยที่ได้รับการตีพิมพ์และยังไม่ได้ตีพิมพ์
- บรรณาธิการไม่ควรปฏิเสธบทความวิจัยที่อาจจะม่ประเด็นมิชอบในทันทีทันใด บรรณาธิการมีหน้าที่ต้องติดตามบทความวิจัยที่ถูกกล่าวหาว่าประพฤติมิชอบเพื่อหาข้อเท็จจริง
- บรรณาธิการควรแสวงหาคำตอบจากบุคคลผู้ถูกกล่าวหา ก่อน แต่หากยังไม่พอใจต่อคำตอบที่ได้รับให้สอบถามหัวหน้าหรือคณะบุคคลที่เกี่ยวข้อง (ซึ่งในบางครั้งอาจเป็นหน่วยงานที่ออกกฎระเบียบ) เพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริง
- บรรณาธิการควรดำเนินการตามที่กำหนดไว้ในผังการทำงานของคณะกรรมการจริยธรรมการตีพิมพ์เมื่อความจำเป็นต้องใช้
- บรรณาธิการควรพยายามทำให้เกิดความมั่นใจว่าได้มีการดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงอย่างถูกต้องด้วยหลักเหตุและผล แต่หากไม่ได้ดำเนินการดังกล่าวบรรณาธิการควรชวนช่วยหาทางแก้ไขปัญหาซึ่งถึงแม้ว่าจะเป็นเรื่องที่ยุ่งยากแต่ก็เป็นภาระหน้าที่ที่สำคัญ

10. การรับรองความถูกต้องของผลงานทางวิชาการ

- เมื่อมีการรับรู้ว่ามีความไม่ถูกต้องเกิดขึ้นกับบทความวิชาการที่ตีพิมพ์ไปแล้ว รวมถึงมีประโยชน์นำไปสู่ความเข้าใจผิด หรือเป็นรายงานที่บิดเบือนข้อเท็จจริง บรรณาธิการต้องแก้ไขทันทีและด้วยความชัดเจน
- หากปรากฏการประพฤติทุจริตภายหลังการดำเนินการตรวจสอบแล้ว บรรณาธิการต้องดำเนินการเพิกถอนบทความนั้นด้วยความชัดเจนที่จะสามารถพิสูจน์ได้ ทั้งนี้การเพิกถอนนี้ต้องให้ผู้อ่านและระบบฐานข้อมูลอื่นๆทราบด้วย

11. ความสัมพันธ์กับเจ้าของวารสารและสำนักพิมพ์

- ความสัมพันธ์ของบรรณาธิการต่อสำนักพิมพ์และเจ้าของวารสารมักมีความซับซ้อน อย่างไรก็ตามควรมีพื้นฐานอยู่บนความเป็นอิสระของบรรณาธิการ และแม้ว่าสภาพความเป็นจริงทางเศรษฐกิจและการเมืองของวารสารจะเป็นเช่นไร บรรณาธิการควรพิจารณาตัดสินใจเกี่ยวกับการรับบทความเพื่อตีพิมพ์โดยยึดคุณภาพและความเหมาะสมกับผู้อ่านมากกว่าผลตอบแทนทางการเงินหรือการเมือง

12. ประเด็นพิจารณาที่เกี่ยวข้องในเชิงพาณิชย์

- บรรณาธิการควรประกาศนโยบายในด้านการโฆษณาที่เน้นเนื้อหาที่มีความเกี่ยวข้องกับเนื้อหาสาระของวารสาร และในการตีพิมพ์ส่วนเสริมหรือเพิ่มเติมใดๆ ของวารสาร
- บรรณาธิการต้องไม่ตีพิมพ์การโฆษณาที่อาจทำให้เกิดความเข้าใจผิด และต้องยินดีที่จะตีพิมพ์คำวิจารณ์ต่างๆ ทั้งนี้ให้ยึดถือเกณฑ์เดียวกันกับการพิจารณาส่วนต่างๆ ของวารสาร
- ในการนำบทความเดิมมาพิมพ์ใหม่นั้น ต้องให้คงลักษณะเดิมทุกประการยกเว้นหากจะมีการเพิ่มเติมส่วนที่แก้ไข

13. ผลประโยชน์ทับซ้อน

- บรรณาธิการควรมีระบบในการจัดการผลประโยชน์ทับซ้อน(การขัดกันด้านผลประโยชน์)ของบรรณาธิการเองรวมทั้งของเจ้าหน้าที่วารสาร ผู้พิมพ์ ผู้ประเมินบทความ และสมาชิกของบรรณาธิการ

14. กระบวนการจัดการกับข้อร้องเรียนที่มีต่อบรรณาธิการที่มีการส่งมาให้คณะกรรมการจริยธรรมการตีพิมพ์

- ข้อร้องเรียนของ ผู้พิมพ์ ผู้อ่าน ผู้ประเมิน บรรณาธิการหรือสำนักพิมพ์วารสารอาจมีการส่งมาให้คณะกรรมการจริยธรรมการตีพิมพ์ พิจารณา อย่างไรก็ตามข้อร้องเรียนต่าง ๆ จะส่งมาได้ต่อเมื่อ บรรณาธิการ/วารสารที่เป็นปัญหาเป็นสมาชิกของคณะกรรมการจริยธรรมการตีพิมพ์
- ในการร้องเรียนบรรณาธิการวารสารนั้น ต้องร้องเรียนเป็นลายลักษณ์อักษรไปที่บรรณาธิการโดยตรงก่อนในขั้นตอนแรกควรทำการร้องเรียนอย่างเป็นทางการต่อบรรณาธิการวารสารโดยตรงหากข้อร้องเรียนไม่ได้รับการแก้ไขเป็นที่น่าพอใจ ก็สามารถยื่นข้อร้องเรียนนั้นต่อคณะกรรมการต้นสังกัดของบรรณาธิการหรือผู้ตรวจการหน่วยงานใดๆ (ถ้ามี)
- ข้อร้องเรียนที่ผ่านขั้นตอนการร้องเรียนต่อวารสารเท่านั้นจึงจะสามารถส่งต่อมายังคณะกรรมการจริยธรรมการตีพิมพ์ได้ ทั้งนี้ให้แนบเอกสารที่เกี่ยวข้องทุกอย่างมาด้วย
- คณะกรรมการจริยธรรมการตีพิมพ์จะรับข้อร้องเรียนภายใน 6 เดือนหลังจากวารสารได้พิจารณาข้อร้องเรียนเรียบร้อยแล้ว ทั้งนี้คณะกรรมการจริยธรรมการตีพิมพ์อาจพิจารณาออกระยะเวลาดังกล่าวนี้เป็นกรณีพิเศษได้

- คณะกรรมการจริยธรรมการตีพิมพ์จะไม่พิจารณาการร้องเรียนเกี่ยวกับเนื้อหาของการตัดสินใจตีพิมพ์บทความของบรรณาธิการ (แต่จะพิจารณากระบวนการ) หรือข้อวิจารณ์เกี่ยวกับเนื้อหาในบทความ
- คณะกรรมการจริยธรรมการตีพิมพ์จะไม่พิจารณาเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนหน้าการเผยแพร่เอกสารมาตรฐานทางจริยธรรมนี้

15. เมื่อการร้องเรียนมีการส่งต่อมาที่คณะกรรมการจริยธรรมการตีพิมพ์:

- ผู้ร้องเรียนยื่นข้อร้องเรียนต่อเจ้าหน้าที่ของคณะกรรมการ
- เจ้าหน้าที่ของคณะกรรมการจริยธรรมการตีพิมพ์ตรวจสอบเพื่อยืนยันข้อร้องเรียนตามประเด็นต่อไปนี้:
 - เป็นข้อร้องเรียนต่อสมาชิกในคณะกรรมการจริยธรรมการตีพิมพ์
 - เป็นข้อร้องเรียนที่อยู่ในขอบเขตการทำงานของคณะกรรมการจริยธรรมการตีพิมพ์
 - เป็นข้อร้องเรียนที่ไม่ได้รับการแก้ไขภายหลังส่งให้วารสารพิจารณาตามกระบวนการ
 - เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นภายหลังวันที่ระเบียบนี้มีผลบังคับใช้ (วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2562)
- ผู้ร้องเรียนต้องส่งเอกสารหลักฐานทั้งหมดที่เกี่ยวข้อง รวมถึงเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการร้องเรียนต่อวารสาร ที่วารสารรับทราบข้อร้องเรียนนั้น เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับประธานของคณะกรรมการจริยธรรมการตีพิมพ์
- ประธานของคณะกรรมการจริยธรรมการตีพิมพ์ทำการแจ้งให้บรรณาธิการของวารสารทราบถึงข้อร้องเรียนที่ส่งต่อมายังคณะกรรมการจริยธรรมการตีพิมพ์
- สถานการณ์ต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้น:
 - บรรณาธิการไม่ให้ความร่วมมือ ในกรณีนี้ประธานของคณะกรรมการจริยธรรมการตีพิมพ์จะทำการแจ้งให้ผู้ร้องเรียนและเจ้าของวารสารรับทราบ
 - บรรณาธิการตอบข้อร้องเรียนโดยมีประเด็นดังนี้:
 - ประธานของคณะกรรมการจริยธรรมการตีพิมพ์และตัวแทน 1 คน ซึ่งได้รับการเสนอชื่อโดยสมาชิกในสภาคณะกรรมการจริยธรรมการตีพิมพ์ ร่วมกันพิจารณาตัดสินว่าวารสารได้จัดการข้อร้องเรียนจนเป็นที่น่าพอใจแล้ว และได้แจ้งข้อมูลต่อผู้ร้องเรียนและบรรณาธิการ
 - ประธานคณะกรรมการจริยธรรมการตีพิมพ์และตัวแทน 1 คน ซึ่งได้รับการเสนอชื่อโดยสมาชิกในสภาคณะกรรมการจริยธรรมการตีพิมพ์ ร่วมกันตัดสินว่ามีความจำเป็นต้องตรวจสอบเพิ่มเติม และได้แจ้งข้อมูลต่อผู้ร้องเรียนและบรรณาธิการวารสาร และทำรายงานการดำเนินการดังกล่าวเสนอไปยังคณะอนุกรรมการที่เกี่ยวข้องของสภาคณะกรรมการจริยธรรมการตีพิมพ์
- คณะอนุกรรมการที่พิจารณาคัดสินข้อร้องเรียนควรประกอบไปด้วย ประธาน 1 ท่านและสมาชิกของสภาคณะกรรมการจริยธรรมการตีพิมพ์จำนวน 3 ท่านเป็นอย่างน้อย ซึ่งสมาชิกจำนวน 2 ท่านต้องไม่ใช่บรรณาธิการ และไม่มีสมาชิกของคณะอนุกรรมการท่านใดที่เป็นสมาชิกของสำนักพิมพ์ (หรือต้นสังกัด) เดียวกัน กับบรรณาธิการผู้ถูกร้องเรียน
- หากประธานดำรงตำแหน่งอยู่ในสำนักพิมพ์ (หรือต้นสังกัด) เดียวกันกับบรรณาธิการผู้ถูกร้องเรียน ประธานจะทำการแต่งตั้งรองประธานที่มีคุณสมบัติเหมาะสมมาดูแลเอกสารต่าง ๆ แทน
- เมื่อข้อร้องเรียนส่งมาถึงคณะอนุกรรมการ คณะอนุกรรมการอาจดำเนินการต่อไปนี้:
 - เพิกถอนข้อร้องเรียน และแจ้งเหตุผลต่อผู้ร้องเรียนและบรรณาธิการ
 - ลงความเห็นว่าเป็นการฝ่าฝืนระเบียบที่กำหนด
 - เมื่อคณะอนุกรรมการลงความเห็นว่าเป็นการฝ่าฝืนระเบียบที่กำหนด ให้ทำรายงานเสนอต่อสภาคณะกรรมการจริยธรรมการตีพิมพ์โดยอธิบายถึงลักษณะของการฝ่าฝืนและให้คำแนะนำว่าจะดำเนินการอย่างไร
- สภาคณะกรรมการจริยธรรมการตีพิมพ์ทำการพิจารณารายงานดังกล่าว ซึ่งอาจมีการปรับเปลี่ยนข้อแนะนำได้ หลังจากนั้นจะทำการแจ้งให้ผู้ร้องเรียน บรรณาธิการ และเจ้าของสำนักพิมพ์ (วารสาร) รับทราบถึงข้อแนะนำ สุดท้ายซึ่งอาจมีดังนี้:
 - ให้บรรณาธิการทำการขอโทษต่อผู้ร้องเรียนตามข้อร้องเรียนที่ได้รับ
 - ให้บรรณาธิการทำการลงข้อความที่ได้รับจากคณะกรรมการจริยธรรมการตีพิมพ์ในวารสารของตน
 - ให้วารสารทำการปรับปรุงกระบวนการดำเนินการของวารสาร
 - ให้บรรณาธิการลาออกจากสมาชิกภาพของคณะกรรมการจริยธรรม ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง หรือ
 - ให้บรรณาธิการดำเนินการใดๆ ตามที่คณะกรรมการจริยธรรมการตีพิมพ์มีความเห็นว่ามีเหมาะสมต่อกรณีดังกล่าว
 - ขั้นตอนการอุทธรณ์
- ผู้ร้องเรียนสามารถอุทธรณ์ต่อข้อแนะนำของคณะกรรมการจริยธรรมการตีพิมพ์ได้ โดยสามารถร้องขอรายละเอียดของผู้ที่ต้องติดต่อได้ที่คณะกรรมการจริยธรรมการตีพิมพ์

ใบสมัครสมาชิกวารสารมหาจุฬาทานี ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ข้าพเจ้า.....
สาขา.....คณิศ.....
หน่วยงาน/สถาบัน.....
ที่อยู่ปัจจุบัน (ที่อยู่จัดส่ง).....
.....
เบอร์โทรศัพท์.....อีเมล์.....

ค่าใช้จ่ายในการพิจารณาตีพิมพ์วารสารมหาจุฬาทานี ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นค่าประเมินคุณภาพ บทความวิชาการ/วิจัย จำนวน 1,500 บาท (บุคลากร และนักศึกษาภายใน)

ค่าใช้จ่ายในการพิจารณาตีพิมพ์วารสารมหาจุฬาทานี ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นค่าประเมินคุณภาพ บทความวิชาการ/วิจัย จำนวน 2,000 บาท (อาจารย์และนักศึกษากายนอก, บุคคลทั่วไป)

ค่าขอสมัครเป็นสมาชิกวารสารมหาจุฬาทานี ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (ค่าสมาชิกปีละ 100 บาท)

กำหนด.....ปี ตั้งแต่ปีที่.....ฉบับที่.....ถึงปีที่.....ฉบับที่.....พ.ศ.....

พร้อมนี้ ข้าพเจ้าได้จัดส่งธนบัตร/เงินสด จำนวน.....บาท มาด้วยแล้ว

ลงชื่อ.....ผู้สมัคร

(.....)

วันที่.....

กำหนดเผยแพร่

2 ฉบับต่อปี

การบอกรับและการติดต่อ

- ชำระเงินสดได้ที่ กองบรรณาธิการวารสารมหาจุฬาทานี ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- ส่งธนบัตรสั่งจ่าย **ปน.รฐสมิแล 94001** ชื่อผู้รับ: นายรังสรรค์ วัฒนาชัยวิชิต ส่งมาที่:
กองบรรณาธิการวารสารมหาจุฬาทานี ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ช.10 ถ.สามัคคีสาย ข ต.รฐสมิแล อ.เมือง จ.ปัตตานี 94000 โทร. 0-7345-0071, 0-7345-0075
โทรสาร 0-7345-0074 E-mail: journal.pn@mcu.ac.th

ศูนย์กลางการรู้ถึงภาษาพระพุทธรูปสำนวน ๕ จังหวัดชายแดนภาคใต้
เสริมสร้างความรู้ทางวิชาการสู่สมัยใหม่ พลิกขีดเขตใหม่มีความรู้สู่คุณธรรม
ใช้ความรู้บริการชุมชนและสังคม

วารสารมหาจุฬาลงกรณ์ ปริทรรศน์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ถ.รูสะมิแล จ.เมืงง จ.ปัตตานี 94000
โทร. 0-7345-0071 , 0-7345-0075
โทรสาร. 073450074
Email.journal.pn@mcu.ac.th
<https://www.tci-thaijo.org/index.php/mcupnpbcr>